

2018

TARİH ABD

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞEHMUZ ŞAHİN

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

**TÜRKİYE’DE “EĞİTİM TARİHİ” ALANINDA
ELEKTRONİK ORTAMDA YAYINLANMIŞ
MAKALELERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞEHMUZ ŞAHİN

GAZİANTEP
EYLÜL 2018

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

**TÜRKİYE’DE “EĞİTİM TARİHİ” ALANINDA
ELEKTRONİK ORTAMDA YAYINLANMIŞ
MAKALELERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞEHMUZ ŞAHİN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayhan DOĞAN

GAZİANTEP
EYLÜL 2018

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE "EĞİTİM TARİHİ" ALANINDA ELEKTRONİK ORTAMDA
YAYINLANMIŞ MAKALELERİN İNCELENMESİ**

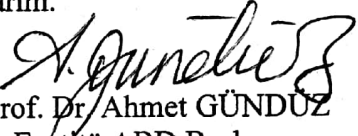
Şehmuz ŞAHİN

Tez Savunma Tarihi: 28.09.2018

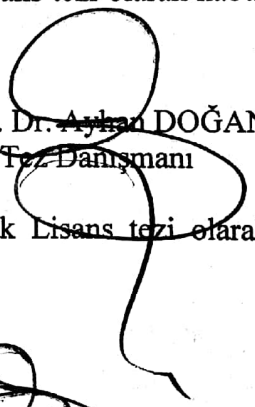
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Zekiye ANTAKYALIOĞLU
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ayhan DOĞAN
Tez Danışmanı

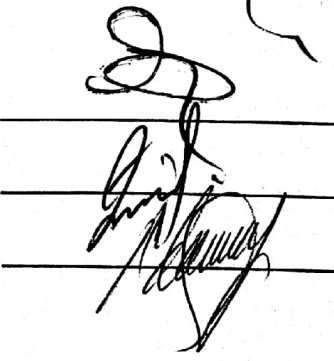
Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Doç. Dr. Ayhan DOĞAN

Prof. Dr. Zeynel ÖZLÜ

Doç. Dr. Mehmet Ali YILDIRIM

ETİK BEYAN

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Şehmuz ŞAHİN

28.09.2018

ÖZ

TÜRKİYE’DE “EĞİTİM TARİHİ” ALANINDA ELEKTRONİK ORTAMDA YAYINLANMIŞ MAKALELERİN İNCELENMESİ

ŞAHİN, Şehmuz
Yüksek Lisans Tezi, Tarih ABD
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayhan DOĞAN
Eylül 2018, 153 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de “Eğitim Tarihi” alanında elektronik ortamda yayınlanmış makalelerin bazı değişkenler bakımından nasıl bir dağılım gösterdiğini analiz etmektir. Çalışmanın eğitim tarihi alanında yayınlanmış olan makaleleri çeşitli açılardan inceleyerek, bu alanda yayınlanan makalelerin genel çerçevesini görmek ve ilgili literatürdeki mevcut birikimi ortaya koymak bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir. Literatür değerlendirmesi yapmayı amaçlayan bu araştırmada veriler, veri toplama yöntemi olarak kullanılan doküman incelemesi ile toplanmış ve içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. “Google Akademik” veri tabanından taranarak ulaşılan makaleler çalışmanın kaynağı olarak kullanılmıştır. Anahtar kelime olarak “Eğitim Tarihi” kullanılmış ve tarama sonucu Türkiye’de çeşitli dergilerde 1987-2017 yılları arasında yayınlanmış 439 makale elde edilmiştir. Microsoft Office Excel 2016 programında “makale inceleme formu” kullanılarak verilerin yüzde ve frekans analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda eğitim tarihi alanında yayınlanmış makalelerin temalarına, araştırma yöntemine, yayınlanma yıllarına, veri toplama araçlarına, geçerlik ve güvenirlik önlemlerine dair çeşitli sonuçlara ulaşılmış ve bu sonuçlar başlıklar altında değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Araştırmada elde edilen sonuçların, araştırmacılara eğitim tarihi alanında yeni araştırma konusu seçiminde yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu araştırma ile elde edilen bulgu ve sonuçlardan hareketle eğitim tarihi alanında araştırmacıların daha özgün konulara yönlendirilmesinin gerekliliği ve benzer çalışmalar ile oluşacak yığılmaların önlenmesi oldukça önemlidir. Elde edilen sonuçlar şunu göstermektedir ki farklı bakış açıları ve araştırma konuları eğitim tarihi çalışmalarını zenginleştirebilir ve akademik kriterlerin yeni çalışmalarda ön planda tutulması Türk eğitim tarihi literatürüne katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: *Literatür İncelemesi, Makaleler, Doküman İncelemesi, Eğitim Tarihi.*

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF THE ARTICLES PUBLISHED ONLINE IN THE DISCIPLINE OF “HISTORY OF EDUCATION” IN TURKEY

SAHIN, Sehmuz

M. A. Thesis, Department of History

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ayhan DOGAN

September 2018, 153 page

The aim of this study is to analyze the patterns of the articles published online on the history of education in Turkey in terms of some certain variables. This study is considered beneficial in terms of revealing the general trends of the articles in the field of history of education by carrying out a holistic evaluation of them and put forward the present accumulation in the literature. In this study which aims an evaluation of literature, data was collected by document review which is used as the data collection method and was resolved with the content analysis technique. Articles which were obtained by scanning the database of “Google Scholar”, were used as the sources of the study. “History of Education” was used as the keyword and 439 articles were found which were published between 1987-2017 in various journals in Turkey. In Microsoft Office Excel 2016 program, the percentage and frequency of the articles were reviewed by using the “article review form”. As the result of the research, various evaluations about themes, publication dates, data collection tools and validity and reliability measures of the articles were obtained and these researches were subjected to be evaluated under titles. The results acquired in this research are thought to be helpful for researchers in choosing new research subjects in the field of history of education. According to the findings and results of this research, the necessity of directing researchers to unique subjects in the field of history of education and prevention of accumulations on similar subjects are quite important. The results show that different perspectives and subjects can enrich researches of history of education and taking account of academic standards for new researches will contribute literature of history of Turkish education.

Key words: *Literature Review, Articles, Document Analysis, History of Education.*

ÖN SÖZ

Eğitim tarihi, ülkemizin gelişmesi yolunda en önemli unsurlardan birisi olan “eğitim” ile bir toplumun hafızası ve geleceğine ışık tutan “tarih” in kesiştiği noktada yer alır. İşte bu önemli noktaya gereken önemi vermek ve bu alanı geliştirmek için söz konusu alana dair bilimsel çalışmalar kazandırmak gerekmektedir.

Beni bu alana yönlendiren, bu çalışmanın planlanıp yürütülmesinde büyük katkıları olan, çalışmalarımnda her türlü yardım ve desteği gösteren ve değerli fikirlerini benden esirgemeyen sayın hocam Doç. Dr. Ayhan DOĞAN’a çok teşekkür ederim.

Yoğun çalışmalarım sırasında görüş, düşünce ve önerileri ile bu çalışmanın şekillenmesinde büyük emeği geçen can dostum Arş. Gör. Eyüp CÜCÜK’e, desteğiyle bana güç veren, motive eden değerli arkadaşım Nilay YILDIRIM’a ve bugünlere gelmemi sağlayan aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ	v
KISALTMALAR	xi
TABLOLAR LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

1.1. GİRİŞ	1
1.2. SORUNSAK/KONUNUN TANIMI	1
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI / ARAŞTIRMA SORULARI	3
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.5. ARAŞTIRMANIN KAPSAM ve SINIRLIKLARI	5
1.6. ARAŞTIRMANIN MODELİ	5
1.6.1. Veri Toplama Aracı ve Süreci	8
1.6.2. Verilerin Analizi	9
1.6.3. Evren ve Örneklem	9

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. LİTERATÜR İNCELEME ÇALIŞMALARİ	11
2.1.1. Literatür İnceleme Çalışması Nedir ve Nasıl Yapılır?	11
2.1.2. Literatür İnceleme Çalışmalarının Faydaları	13
2.2. TÜRKİYE’DE AKADEMİK BİR DİSİPLİN OLARAK EĞİTİM TARİHİ ALANI	14
2.3. TÜRKİYE’DE EĞİTİM TARİHİ LİTERATÜRÜNE GENEL BİR BAKIŞ	16
2.3.1. EĞİTİM TARİHİ ALANINDAKİ KİTAPLAR	16
2.3.2. EĞİTİM TARİHİ ALANINDAKİ SÜRELİ YAYINLAR, MAKALALAR	26
2.3.3. EĞİTİM TARİHİ ALANINDAKİ SEMPOZYUM-KONGRE BİLDİRİLERİ	27
2.4. BENZERİ ARAŞTIRMALAR	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TÜRKİYE’DE EĞİTİM TARİHİ ALANINDA YAYINLANMIŞ MAKALELERE İLİŞKİN BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

3.1. MAKALELERİN GENEL PROFİLİNE İLİŞKİN BULGULAR ve DEĞERLENDİRME	33
3.1.1. Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı	34
3.1.2. Makalelerin Yayınlandığı Dergilere Göre Dağılımı	36
3.1.3. Makale Yazarlarının Görev Yaptığı Kurumlara Göre Dağılımı	41
3.1.4. Makale Yazarlarının Unvanlarına Göre Dağılımı	44
3.1.5. Makalelerin Araştırma Yöntemi ve Veri Toplama Aracına Göre Dağılımı	46
3.2. MAKALELERİN TEMALARINA İLİŞKİN BULGULAR ve DEĞERLENDİRME	47
3.2.1. Eğitim Kurumları Tarihi	50
3.2.2. Yerel (Kent) Eğitim Tarihi	51

3.2.3. Eğitim Tarihiyle İlgili Kitap, Süreli Yayın vb. İncelemesi.....	51
3.2.4. Biyografik Monografi.....	52
3.2.5. Eğitim Politikaları Tarihi.....	53
3.2.6. Eğitim Programları Tarihi.....	54
3.2.7. Modern Eğitim Tarihi.....	54
3.2.8. Öğretmen Yetiştirme Tarihi.....	55
3.2.9. Medrese Tarihi.....	56
3.2.10. Köy Enstitüleri Tarihi.....	56
3.2.11. Eğitim Yönetimi Tarihi.....	57
3.2.12. Mesleki ve Teknik Eğitim Tarihi.....	57
3.2.13. Din Eğitimi Tarihi.....	59
3.2.14. İlköğretim Tarihi.....	60
3.2.15. Eğitim Teşkilatı Tarihi.....	61
3.2.16. Türkçe Öğretimi Tarihi (ÖAÖGT).....	62
3.2.17. Halk Eğitimi Tarihi.....	63
3.2.18. Tarih Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT).....	64
3.2.19. Yükseköğretim Tarihi.....	65
3.2.20. Azınlık Eğitimi Tarihi.....	66
3.2.21. Karşılaştırmalı Eğitim Tarihi.....	68
3.2.22. Ortaöğretim Tarihi.....	69
3.2.23. Eğitim Tarihi Literatürü İncelemesi.....	69
3.2.24. Ders Kitapları Tarihi.....	70
3.2.25. Eğitim Felsefesi Tarihi.....	71
3.2.26. Kadın Eğitimi Tarihi.....	71
3.2.27. Okul Öncesi Eğitim Tarihi.....	72
3.2.28. Yabancı Dil Öğretimi Tarihi.....	73
3.2.29. Değerler Eğitimi Tarihi.....	73
3.2.30. Eğitim Sosyolojisi Tarihi.....	74
3.2.31. Sanat ve Sanat Eğitimi Tarihi.....	75
3.2.32. Beden ve Spor Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT).....	75
3.2.33. Eğitimde Sivil Örgütlenmelerin Tarihi.....	76
3.2.34. Kitap Kültürü Tarihi.....	77
3.2.35. Okuma-Yazma Öğretimi Tarihi.....	78
3.2.36. Öğretim Yöntemleri Tarihi.....	78
3.2.37. Özel Okullar Tarihi.....	79
3.2.38. Yabancı Eğitim Kurumları Tarihi.....	80
3.2.39. Laik Eğitim Tarihi.....	81
3.2.40. Sosyal Bilgiler Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT).....	82
3.2.41. Avrupa Eğitim Tarihi.....	82
3.2.42. Eğitim Tarihi Metodolojisi.....	83
3.2.43. Fen Bilgisi Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT).....	83
3.2.44. Öğretim Teknolojileri Tarihi.....	84
3.2.45. Askeri Eğitim Tarihi.....	84
3.2.46. Coğrafya Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT).....	85
3.2.47. Matematik Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT).....	85
3.2.48. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tarihi (ÖAÖGT).....	86
3.2.49. Tıp Eğitimi Tarihi.....	86
3.3. MAKALELERİN GEÇERLİK ve GÜVENİRLİK ÖNLEMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR ve DEĞERLENDİRME.....	86
3.3.1. Araştırma Amacının Belirtilmesi.....	92

3.3.2. Problem Durumunun Açıklanması	93
3.3.3. Araştırma Yönteminin Belirtilmesi	94
3.3.4. Veri Toplama Aracının Açıklanması	96
3.3.5. Veri Toplama Sürecinin Açıklanması	97
3.3.6. Veri Analiz Sürecinin Açıklanması	98
3.3.7. Kapsam ve Sınırlıkların Betimlenmesi	99
3.3.8. Veri Kaynağının Tanımlanması	100
3.3.9. Veri Kaynağı Özelliklerinin Açıklanması	101
3.3.10. Veri Kaynağı Seçim Şeklinin Belirtilmesi	102
3.3.11. Araştırmanın Uygulama Sürecinin Betimlenmesi	103
3.3.12. Kullanılan Yöntemin Seçim Gerekçesinin Açıklanması	105
3.3.13. Geçerlik ve Güvenirlik Önlemlerinin Açıklanması	106
3.3.14. Güvenirlik Hesaplamalarının Belirtilmesi	107
3.3.15. Uzman Görüşünün Alınması	108
3.3.16. Kaynak Çeşitlemesi Yapılması	109
3.3.17. Veriler Arasında Tutarlılığın Kontrol Edilmesi	110
3.3.18. Uzmanlarca Dil Kontrolünün Yapılması	111
3.3.19. Veri Kaynaklarının “Dış Tenkit” Yöntemiyle İncelenmesi	112
3.3.20. Veri Kaynaklarının “İç Tenkit” Yöntemiyle İncelenmesi	114

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇ	117
4.1.1. Makalelerin Genel Profilinin İncelenmesine İlişkin Sonuçlar	117
4.1.2. Makalelerin Tematik İncelemesine İlişkin Sonuçlar	119
4.1.3. Makalelerin Geçerlik Güvenirlik Önlemlerinin İncelenmesine İlişkin Sonuçlar	122
4.2. ÖNERİLER	123
KAYNAKÇA	125
EKLER	135
Ek.1. Araştırmada İncelemeye Alınan Eğitim Tarihi Alanında Yayınlanmış Makaleler	135
Ek.2. Tez İnceleme Formu	152
ÖZ GEÇMİŞ	153
CURRICULUM VITAE	153

KISALTMALAR

- ABD** : Ana Bilim Dalı
ÖAÖGT: Özel Alan Öğretiminin Gelişim Tarihi
T.C. : Türkiye Cumhuriyeti
vb. : Ve benzeri
vd. : Ve diğerleri
vs. : Ve sair
YÖK : Yükseköğretim Kurumu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3. 1. Araştırma Bulgularının Sunumu ve Değerlendirmesi İçin Yazım Planı.....	33
Tablo 3. 2. Makalelerin Yayınlandığı Dergilere Göre Dağılımı.....	36
Tablo 3. 3. Makale Yazarlarının Görev Yaptığı Kurumlara Göre Dağılımı.....	41
Tablo 3. 4. Makalelerin Temalarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	48
Tablo 3. 5. Araştırma Yöntemleri Kitaplarında Önerilen Temel Geçerlik ve Güvenirlik Önlemleri.....	88
Tablo 3. 6. Makalelerdeki Geçerlik ve Güvenirlik Önlemlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	90
Tablo 3. 7. Eğitim Tarihi Alanındaki Makalelerin İncelenmesi Sonucu Ortaya Çıkan Temalar/Konu Alanları	120

ŞEKİLLER LİSTESİ

Grafik 3. 1. Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı	34
Grafik 3. 2. Makale Yazarlarının Unvanlarına Göre Dağılımı.....	45
Grafik 3. 3. Makalelerde Kullanılan Veri Toplama Aracı	46
Grafik 3. 4. Makalelerin Temalarına Göre Dağılımı	49
Grafik 3. 5. Araştırma Amacının Belirtilmesi	93
Grafik 3. 6. Problem Durumunun Açıklanması.....	94
Grafik 3. 7. Araştırma Yönteminin Belirtilmesi.....	95
Grafik 3. 8. Veri Toplama Aracının Açıklanması.....	97
Grafik 3. 9. Veri Toplama Sürecinin Açıklanması	97
Grafik 3. 10. Veri Analiz Sürecinin Açıklanması.....	99
Grafik 3. 11. Kapsam ve Sınırlılıkların Betimlenmesi.....	100
Grafik 3. 12. Veri Kaynağının Tanımlanması	101
Grafik 3. 13. Veri Kaynağı Özelliklerinin Açıklanması	102
Grafik 3. 14. Veri Kaynağı Seçim Şeklinin Belirtilmesi.....	103
Grafik 3. 15. Araştırmanın Uygulama Sürecinin Betimlenmesi.....	104
Grafik 3. 16. Kullanılan Yöntemin Seçim Gerekçesinin Açıklanması	105
Grafik 3. 17. Geçerlik ve Güvenirlik Önlemlerinin Açıklanması.....	106
Grafik 3. 18. Güvenirlik Hesaplamalarının Belirtilmesi	107
Grafik 3. 19. Uzman Görüşünün Alınmasının Açıklanması	108
Grafik 3. 20. Kaynak Çeşitlenmesi Yapılması	109
Grafik 3. 21. Veriler Arasında Tutarlılığın Kontrol Edilmesi	111
Grafik 3. 22. Uzmanlarca Dil Kontrolünün Yapılması	112
Grafik 3. 23. Veri Kaynaklarının Dış Tenkit Yöntemiyle İncelenmesi	113
Grafik 3. 24. Veri Kaynaklarının İç Tenkit Yöntemiyle İncelenmesi	114

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. GİRİŞ

Türkiye’de eğitim tarihi alanında yayınlanmış makaleleri inceleyen bu çalışmamızın giriş bölümünde, araştırma konusu ile ilgili bilgi verilerek araştırmada ele alınan temel problem durumunun ne olduğu üzerinde durulmuştur. Daha sonra araştırmanın amacı, belirlenen araştırma soruları, araştırmanın önemi, kapsam ve sınırlıkları açıklanmıştır. Ardından araştırmanın hangi yöntem ile gerçekleştirildiği, araştırmanın modeli, veri toplama aracı ve süreci, verilerin analizi gibi konular bu bölümde oluşturulan konu başlıkları altında detaylı bir şekilde verilmiştir. Araştırmaya ait bahsi geçen bu konularla ilgili olarak ilgili yerlerde alt başlıklar ile tablo ve grafik gibi görsel sunumlardan olabildiğince yararlanılmaya çalışılmıştır.

1.2. SORUNSAK / KONUNUN TANIMI

Bütün bilimsel araştırmalar bir problemten kaynaklı olarak ortaya çıkar. Araştırma problemi, gerçekleştirilecek çalışma ile çözüm bulunması planlanan sorundur. Bunun için de öncelikle bir araştırma fikrimizin olması gerekir. Bu fikir ise alan ile ilgili okumalarımız ve geçmiş araştırmaların incelenmesi ile belirlenebilir, belirlenen fikirden hareketle var olan ölçütlere dayalı olarak araştırma süreci başlatılır. Bu araştırmada da eğitim tarihi alanında yayınlanmış makalelerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi konu olarak belirlenmiştir.

Eğitim tarihi alanındaki çalışmaların, her bilimsel alanda olduğu gibi alanın otoriteleri tarafından belirlenen ölçütlere uygun olma zorunluluğu vardır. Bu nedenden ötürü alandaki çalışmaların önemli bir kısmını teşkil eden makalelerin belirlenen ölçütlere uygunluğu nedir? sorunsalından hareket ile bu konu ele alınıp bu doğrultuda analiz edilmiştir.

Toplumların gelişmesindeki en önemli unsurlardan birisi olan eğitimin, geçmişteki faaliyetleri ancak tarihsel bakış açısıyla değerlendirildiğinde anlam kazanır ve doğru kararlar vermeyi güçlendirebilir. Geçmişte eğitim alanında verilen kararlar ve yürütülen faaliyetler kendinden öncekilerden etkilendiği gibi ileriki bir zaman diliminde

verilecek karar ve yürütülecek faaliyetleri de etkileyebilme özelliği taşımaktadır. Dolayısıyla tarihsel bakış açısıyla eğitim alanında yapılacak olan bilimsel araştırma ve incelemeler, günümüz mevcut eğitim sistemine dair ilke ve faaliyetleri daha doğru anlama, geçmişteki yanlış uygulama ve düşünceleri tekrarlamama, kayda değer bilgi birikimi ile uygulamada tecrübe gibi birçok önemli etkeni içermektedir. Böyle bir görevi kendine ilke edinen eğitim tarihi araştırma alanı, sosyal bilim olan tarih bilimi ve eğitim bilimi dallarının içerisinde yer alan bir alt disiplindir. Eğitim tarihi alanında birçok çalışma yapan ve bu alana birçok katkı getiren, alana yön veren Akyüz'e göre eğitim tarihi, "tarih ve eğitim bilimlerinin kesiştiği bir yerdedir."¹ Eğitim tarihi, geçmişten günümüze eğitimle ilgili konuların araştırıldığı, incelendiği tarihten bugüne kadar eğitim alanındaki değişimleri ve gelişimleri inceleyip bulgularını ortaya koyan ve böylece eğitimin tarihi gelişim seyrini ve ulaştığı nihai noktayı tarih yöntemlerini kullanarak açıklayan bilimsel bir alandır.

Eğitim tarihi alanında yapılmış araştırmaların kapsamlı bir şekilde ele alınması, söz konusu alanın genel profilinin ortaya konması bakımından oldukça önemlidir. Literatür inceleme çalışmaları da denilen bu tür incelemelerde konuların ne düzeyde ele alındığı ve çeşitliliği, ne sıklıkla araştırıldığı, araştırmalarda kullanılan teknik ve yöntemler, literatürdeki hakim paradigma ve bunun zaman içerisinde geçirdiği değişim dönüşüm vs. konular hakkında genel bir çerçeve çizer ve konuyu bütünüyle ele almayı kolaylaştırır. Bu araştırmanın çıkış noktasında yatan temel sorun, eğitim tarihi alanında yapılmış kitap, makale, bildiri, lisansüstü tez vs. çalışmalar hakkında kapsamlı bir incelemeye ihtiyaç duyulmasıdır.

Eğitim tarihi alanında yapılan literatür inceleme çalışmalarına bakıldığında özellikle Cücük (2018)², Uygun (2012)³ ve Şahin vd. (2013)'in⁴ çalışmaları yöntemsel açıdan bu araştırmayla benzerlik göstermektedir. Söz konusu ilk araştırma Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) Yükseköğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi Tez

¹ TALİD, "Yahya Akyüz ile Türk Eğitim Tarihi Üzerine", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, İstanbul 2008, S. 12, s. 474.

² CÜCÜK, Eyüp, DOĞAN, Ayhan, "Türkiye'de "Eğitim Tarihi" Alanında Hazırlanmış Doktora Tezlerinin İncelenmesi", *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S:20, 2018, s. 129-166; CÜCÜK, Eyüp, *Türkiye'de "Eğitim Tarihi" Alanında Yapılmış Doktora Tezlerinin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2017.

³ UYGUN, Selçuk, "Eğitim Tarihi Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Analizi", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Kayseri 2012, S. 33, s. 263-282.

⁴ ŞAHİN, Mustafa, ÇETİNOĞLU, Aslı, AYVAZ, Saide, "Türkiye'de Öğretmen Eğitiminin Tarihçesi ile İlgili Tezler Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2013, S. 27, s. 494-504.

Otomasyon Sistemi'ndeki verilerden üzerinden eğitim tarihi alanında hazırlanmış doktora tezlerini incelemektedir. İkinci araştırma 2010 yılındaki YÖK Ulusal Tez Merkezi'ndeki okuyucuya açık olan Türkiye'de eğitim tarihi alanında hazırlanmış lisansüstü tezleri ele almaktadır. Üçüncü araştırma ise Türkiye'de öğretmen eğitimi tarihi ile ilgili tezleri incelemeyi hedeflemektedir. Söz konusu bu çalışmalar, literatürdeki lisansüstü tezlerden yola çıkarak eğitim tarihi alanı üzerine somut değerlendirmelerde bulunmak ve bu alanın genel görünümünü ortaya koymak açısından değerlidir. Eğitim tarihi alanında kapsamlı ve bütüncül bir değerlendirme yapma noktasında bu tür literatür inceleme araştırmaları önem arz etmektedir. Diğer yandan bu alanla ilgili yayınlanmış makalelerin incelenmesine yönelik herhangi bir literatür inceleme çalışmasının olmayışı, bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Eğitim tarihi ile ilgili yapılan literatür inceleme çalışmaları alana ait bilgi birikimini ortaya koyma ve yeni yapılacak araştırmalara yön verme açısından önemlidir. Söz konusu alana ilişkin makalelere dair bir araştırmanın olmayışı ve yazılan makalelerin bilimsel araştırma yöntemlerine, makale yazma kriterlerine uygun olarak yazılmadığı görüşünden hareketle bu konu problem olarak ele alınıp incelemeye değer görülmüştür. Bunu yapmakta amaç eğitim tarihi alanındaki çalışmalara bilimsel bir form oluşturmak, bu alanda araştırma yapacaklara kılavuz olabilmek ve bu alandaki araştırmalarda başvuru kaynağı olabilmektir.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI / ARAŞTIRMA SORULARI

Bu araştırmanın amacı, eğitim tarihi alanı ile ilgili literatür taraması yaparken bu doğrultuda araştırma kapsamında Türkiye'deki çeşitli dergilerde eğitim tarihi alanında yayınlanmış ve Google Akademik veri tabanından taranarak elde edilmiş makaleleri çeşitli değişkenler çerçevesinde analiz etmektir. Bu amaç doğrultusunda temel araştırma sorusu Türkiye'de eğitim tarihi alanında yayınlanmış ve Google Akademik veri tabanından taranarak elde edilmiş makalelerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi sonucu elde edilen sonuçlar nasıldır? şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda ve problem cümlesine uygun olarak aşağıdaki alt araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. Türkiye’deki dergilerde yayınlanan eğitim tarihi konulu makalelerin genel çerçevesi (yıl, yayınlandığı dergi, yazar unvanı, yazarın bağlı olduğu kurum, veri toplama aracı, araştırma yöntemi vs.) nasıldır?
2. Türkiye’deki dergilerde yayınlanan eğitim tarihi konulu makalelerde yoğunlaşılın (popüler araştırma konuları) temalar nelerdir ve hangi konuların araştırılmasına ihtiyaç vardır?
3. Makalelerde kullanılan bilimsel geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin belirtilme durumları nasıldır?

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırmamızda eğitim tarihi ile ilgili yapılan çalışmalarda bilimsel araştırma yöntemleri kapsamında eksiklikler tespit edilmiştir. Bu eksikliklerin neler olduğu ve nasıl giderileceği doğrultusunda var olan bu duruma ilişkin iyileştirici öneriler sunulması bakımından bu çalışma gereklilik arz etmektedir. Bu tür literatür tarama çalışmaları, alana dair yapılan araştırmalara bütünsel bir bakış açısıyla yaklaşabilmek açısından son derece önemlidir. Bunların yanında bu tür çalışmalar;

- Alandaki makalelerin bilimsel yöntemler ışığında nasıl bir niteliğe sahip olduğu konusunda bilgi sağlar.
- Eğitim tarihi alanında çalışacaklara konuyla ilgili farkındalık sağlayacaktır.
- Eğitim tarihi alanındaki önemli araştırmaların tanıtımını yapar ve alanın genel çerçevesini sunar.
- Alanla ilgili yoğunlaşılın veya araştırma-inceleme ihtiyacı duyulan konuların tespitini sağlar.
- Eğitim tarihi üzerine yapılmış diğer araştırma sonuçları gibi bu araştırma da bulguları ile sisteme geribildirim sağlayabilir.

Literatür inceleme çalışmaları ilgili alanda konuya ilişkin bilgileri bulmamızı, araştırmaya kuramsal bir temel kazandırmayı ve benzer çalışmaların bulgularını görmemizi sağlaması açısından önemlidir.⁵ Bu araştırma eğitim tarihi alanında yayınlanan makalelerle ilgili bir içerik analizi çalışması olması nedeniyle de önemlidir. Eğitim tarihi alanındaki makalelerin geniş kapsamlı incelemesinin alanda henüz

⁵BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, KILIÇ ÇAKMAK, Ebru, AKGÜN, Özcan Erkan, KARADENİZ, Şirin, DEMİREL, Fatih, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2014, s. 45.

çalışılmamış olması da araştırmayı bir başka yönden önemli ve gerekli kılmıştır. Ayrıca ihtiyaç duyulan araştırma konularının belirlenmesi ve araştırmacılara ileride bu alanda yapacakları çalışmalarında yararlanabilecekleri örnek bir çalışma olabilecektir.

1.5. ARAŞTIRMANIN KAPSAM ve SINIRLIKLARI

Bilimsel araştırma yöntemlerine uygun olarak gerçekleştirilen bu çalışmanın belirli yönlerden sınırlıkları ve araştırma konusu doğrultusunda bir kapsamı bulunmaktadır. Bu araştırmanın kapsamı eğitim tarihi alanında Türkiye’deki çeşitli dergilerde yayınlanmış makalelerdir. Araştırmanın sınırlığı ise eğitim tarihi literatüründeki makaleler ele alınmış ve konu ile ilgili kitap, bildiri, lisansüstü tez vs. çalışmalar araştırmanın kapsamı dışında tutulmasıdır. Bir diğer sınırlık ise dil kriteri olmuştur ve sadece Türkçe makaleler incelemeye alınmıştır.

Araştırmada yöntemsel olarak bazı sınırlıklar da bulunmakla birlikte veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen makale inceleme formu kullanılarak inceleme yapılmıştır. Araştırma verileri, Google Akademik veri tabanında yer alan Türkçe makalelerle sınırlandırılmıştır. 2017 yılı aralık ayında, sitenin tarama motoruna “aranacak kelime = eğitim tarihi” yazılarak “patentleri içer” ve “alıntıları” seçeneklerindeki işaretler kaldırılarak arama yapılmıştır. Aramada zaman kısıtlaması yapılmamıştır. Yapılan arama sonucunda 2930 makaleye ulaşılmıştır. İncelenen makaleler detaylı, kanıtlanabilir nitelikte betimsel içerik analizine tabi tutulmuştur. Ancak Google Akademik veri tabanında yer alan bu makalelerin gerek başlığında gerek anahtar kelimelerinde araştırmanın ana problemi olan eğitim tarihi ile ilgili kavram geçmemesi ve dil sınırlılığı gibi nedenlerden dolayı 439 makale incelenmeye alınmıştır.

1.6. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle araştırmanın modeli, daha sonra kullanılan araştırma yöntemi detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Daha sonra, araştırmanın veri toplama aracı ve süreci, verilerin analizi anlatılmıştır.

İlgili literatür taranarak elde edilen eğitim tarihiyle ilgili makaleleri çeşitli ölçütler açısından incelemesini yapan bu araştırma tarama modelinde desenlenmiş,

betimsel bir araştırma dır. Betimsel araştırma, eēitim alanında en yaygın kullanılan araştırma modelidir. Betimsel araştırmalar; geçmişte veya günümüzde halen var olan bir durumu olduēu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma biçimidir. Arařtırdıēı herhangi bir konu, olay, birey veya nesneyi kendi şartları dāhilinde ve olduēu gibi tanımlamaya çalışır.⁶ Bu yöntemle yapılan araştırmalar, var olan bir olay veya durumun özelliklerini olabildiēince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar ve aktarır.⁷

Bu alışma nitel araştırma yöntem özellikleri de taşımaktadır. Nitel araştırmalar, sosyal bir olguyu veya olayı doēal ortamı ve doēal oluşumu içinde tasvir eder. Aynı zamanda gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldıēı, algıların ve olayların doēal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiēi araştırmalardır.⁸

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman inceleme yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Sosyal bilimcilerin özellikle de tarihçilerin araştırmalarında sıkça kullandıēı, en önemli çalışma yöntemlerinden birisi de doküman inceleme yöntemidir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olguların hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman incelenmesi, hemen her araştırma için kaçınılmaz olan bir veri toplama tekniēidir. Genel olarak bakıldıēında, doküman incelemesinin “belgesel gözlem”, “doküman metodu”, “belgesel tarama” gibi farklı isimlerle ifade edildiēi de bilinmektedir.⁹ Google Akademik veri tabanından tarayarak elde ettiēimiz eēitim tarihi konulu makaleler de bu araştırmanın dokümanını oluşurmaktadır.

Araştırmanın veri kaynaēını oluşturan eēitim tarihi konulu makalelerin doküman inceleme yöntemiyle analizi yapılırken şu basamaklar izlenmiştir;

a. Problem Durumunun Belirlenmesi

İlk olarak araştırmanın kapsam ve sınırlılıēı ile araştırma konusuna uygun olarak “Türkiye’deki çeşitli dergilerde eēitim tarihi alanında yayınlanmış ve Google Akademik veri tabanından taranarak elde edilen makalelerin çeşitli ölçütler açısından analizi nasıldır?” sorusu belirlenmiştir.

b. Dokümanlara Ulaşma

⁶ KARASAR, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara, Nobel Akademi Yayıncılık, 19. Baskı, 2009, s. 77-79.

⁷ BÜYÜKÖZTÜRK, KILIÇ ÇAKMAK, AKGÜN, KARADENİZ, DEMİREL, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, s. 22.

⁸ YILDIRIM, Ali, şİMşEK, Hasan, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, 2011, s. 187.

⁹ KARASAR, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, s. 183-184.

Bu aşamada, araştırma kapsamında veri kaynağı olarak incelenecek olan makaleler Google Akademik veri tabanı üzerinden “eğitim tarihi” anahtar kelimesi ile arama yapılarak erişim sağlanmıştır.

c. Orijinalliğin Kontrol Edilmesi

Doküman inceleme yöntemiyle elde edilen her doküman veri kaynağı olarak kullanılmayabilir. Bu nedenle araştırmada kullanılması planlanan dokümanlara (makalelere) ulaşıldıktan sonra, çalışmanın güvenilirliğini sağlayabilmek ve zaman/emek kaybetmemek adına dokümanlar kontrol edilmiştir. Araştırmanın problem sorusu ve konusu ile örtüşmediği düşünülen makaleler veri kaynağı olmaktan çıkarılmıştır.

d. Kodlama Kriterlerinin Belirlenmesi

Literatür taraması sonucu belirlenmiş ve uzman görüşü alınarak “Makale İnceleme Formu” oluşturulmuştur. Bu formda makalelerin genel çerçevesi (yılı, dergisi, yazar akademik unvanı, veri toplama aracı, araştırma yöntemi vs.), teması ve bilimsel geçerlik ve güvenilirlik önlemlerine dair analiz kriterleri yer almıştır.

e. Kodlama Aşaması

Bu aşamada Microsoft Office Excel 2016 programında daha önce belirlediğimiz kriter başlıkları altına kodlama yapılmıştır. Kodlama sonucunda her bir makaleye dair veri elde edilmiştir.

f. Dokümanların Anlaşılması

Bu aşamada çalışmada veri kaynağı olarak kullanılacak makalelerin araştırmacı tarafından anlaşılıp özümzenmesi amaçlanmıştır. Buna göre makaleleri incelemeye başlamadan önce makaleler konu başlıklarına göre bilgisayar ortamında düzenlenmiştir.

g. Verilerin İncelenmesi

Makalelerin incelenmesinde betimsel içerik analizi tekniği uygulanmış ve elde edilen bulgular, daha iyi anlaşılabilmesi açısından çeşitli frekans ve yüzdelerden istifade edilerek tablo ve grafikler halinde verilmiştir.

h. Verilerin Kullanılması

Doküman incelemesi yönteminin bu son aşamasında, araştırma kapsamında incelenen makalelere ilişkin ulaşılan bulgular araştırmacı tarafından yorumlanarak sonuç bölümünde sunulmuştur.

1.6.1. Veri Toplama Aracı ve Süreci

Bu araştırmanın temel verisi olan makaleler Google Akademik veri tabanından taranarak elde edilmiştir. Bu makaleler Türkiye’deki çeşitli dergilerde yayınlanmış olup bir internet tarayıcısı olan Google Akademik veri tabanında erişime sunulmaktadır.

Nitel araştırma modeline uygun olarak verilerin toplanma sürecinde doküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Veri toplama süreci 2016 yılının Kasım ayında başlayıp 2017 yılının Aralık ayında son bulmuştur. Bu süreçte dokümana ulaşma, orijinalliğinin kontrol edilmesi ve içerik analizi aşamalarından geçirilerek toplanan veriler bir sistem dâhilinde sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.

Google Akademik veri tabanında “eğitim tarihi” anahtar kelimesi aratılarak makalelere ulaşılmıştır. Bu işlemi yaparken internet sayfasının tarama motoruna “aranacak kelime = eğitim tarihi” yazılarak “patentleri içer” ve “alıntıları” seçeneklerindeki işaretler kaldırılarak arama yapılmıştır. Bu arama sonucunda 2930 (25.12.2017) tane makaleye ulaşılmıştır. Elde edilen makalelerin içeriği dikkatli bir şekilde incelenmiş ve araştırmanın başında belirlenen araştırmanın sorusuna, problem durumuna, kapsam ve sınırlılığına uygun olmayan makaleler araştırma kapsamına alınmamıştır. Ayrıca kitap, bildiri, lisansüstü tez vs. gibi diğer araştırmalar ile Türkçe olmayan makaleler de çalışmaya dâhil edilmemiştir. Bu eleme sonucu çalışmanın araştırma problemlerine bütünüyle cevap veren 439 makale çalışmanın veri kaynağını oluşturmuş ve bu makalelerle araştırmaya devam edilmiştir.

Çalışma verileri incelenirken içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Makalelere ilişkin bu analiz sonuçlarının sistematik bir şekilde kodlanabilmesi için araştırmacı tarafından geliştirilen “makale inceleme formu” kullanılmıştır. Bu form Microsoft Office Excel 2016 programı kullanılarak oluşturulmuştur. Bu form oluşturulurken alanında uzman kişiler tarafından incelenmiş aynı zamanda benzer çalışmalarda örnek formlar gözden geçirilmiştir.¹⁰ Kodlama işlemi sonucu düzenlenen veriler başlıklar halinde sunulup araştırmacı tarafından yorumlanmıştır.

Temaları açısından araştırma kapsamında ele alınan her bir makaleye konu, kapsam ve sınırlılığına göre en fazla üç tema kodlaması yapılmıştır. Dolayısıyla birden fazla tema kapsamına giren makale iki veya üç farklı tema başlığı altında değerlendirilebilmektedir. Örneğin; “Osmanlı Darülmuallimin Mektebi: Maraş Darülmuallimini” adlı makale çalışması konu, kapsam ve sınırlılığı itibariyle öğretmen

¹⁰ Bu araştırma ile benzer bir şekilde yapılmış literatür değerlendirme çalışmaları ve inceleme formu örnekleri için bu araştırmanın İKİNCİ BÖLÜM 2.4. Benzeri Araştırmalar bölümüne bakılabilir.

yetiştirme tarihi ve yerel eğitim tarihi teması kapsamına girdiği gibi aynı zamanda eğitim kurumları temasına da dâhil edilebilmektedir.

1.6.2. Verilerin Analizi

Eğitim tarihi konusuna uygun olarak Google Akademik veri tabanından taranarak elde edilen 439 makale incelenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde literatür inceleme çalışmalarında yaygın bir şekilde kullanılan betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmada kullanılan makaleler içerik analizi yapılarak incelenmiştir. İçerik analizi genellikle çok sayıdaki metin içeriklerinin ortak yönlerini ortaya çıkarmak amacıyla, önemli olan anlamların yapılandırılmasına ve sınıflandırılmasına yönelik, nitelden nicele doğru genelleştirmeyi sağlayan bir yorum biçimidir.¹¹ Bu teknik ayrıca bir alanda var olan literatürü değerlendirmeye yardımcı olmaktadır. Tüm bu özelliklerinden ötürü eğitim tarihiyle ilgili literatürün taranmasıyla elde edilen veriler söz konusu teknikten yararlanılarak araştırma sorularına göre sistematik bir şekilde incelenmiştir.

Çalışmanın örneklemini oluşturan makalelerdeki veriler Microsoft Office Excel 2016 programında oluşturulan makale inceleme formunda içeriklerine göre kodlanarak analiz edilmiştir. Elde edilen kodlama sonuçları yine aynı programda yüzde ve frekans hesaplamaları yapılarak ilgili başlıklar altında tablo ve grafik halinde sunulmuştur.

1.6.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın problem durumu ve amacıyla ilişkili olarak eğitim tarihi alanında Türkiye’deki çeşitli dergilerde yayınlanan makaleler bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise bu evrene örnek teşkil edecek nitelikteki Google Akademik veri tabanından taranarak ulaşılan eğitim tarihi konulu 439 makaledir.

¹¹ GÖKÇE, Orhan, *İçerik Analizi, Kuramsal ve Pratik Bilgiler*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 1. Baskı, 2006, s. 17-18.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak literatür inceleme çalışmalarının ne olduğu, türleri ve nasıl yapıldığı açıklanmıştır. Bununla birlikte bu çalışmaların literatüre ne gibi katkıları olduğu belirtilmiştir. Daha sonra eğitim tarihi alanının bir akademik disiplin olarak Türkiye’deki konumu ele alınmıştır. Eğitim tarihi alanında yer alan kitap, makale, tez, bildiri vs. çalışmalar başta olmak üzere Türkiye’de eğitim tarihi literatürünün mevcut durumu hakkında bilgi verilmiştir. Son olarak ise benzer çalışmalar ortaya konularak genel bir değerlendirme yapılmıştır.

2.1. LİTERATÜR İNCELEME ÇALIŞMALARI

Literatür tarama yöntemi kullanılan araştırmanın bu başlığı altında oluşturulan alt başlıkların ilkinde, literatür araştırma çalışmalarının ne olduğu, nasıl yapıldığı detaylı bir şekilde ele alınmıştır. İkinci alt başlıkta ise literatür inceleme çalışmalarının genel anlamda literatüre kattığı anlam ortaya konularak değerlendirilmiştir.

2.1.1. Literatür İnceleme Çalışması Nedir ve Nasıl Yapılır?

Literatür incelemesi veya literatür taraması, bilimsel araştırmalarda önemli ve temel bir süreçtir. Her bilimsel araştırmanın ilk adımında konuyla ilgili yapılmış inceleme ve araştırmalar taranır. Böylelikle ilgili literatürde araştırılacak konunun gerekliliği ve konunun literatürdeki yeri saptanır. Bir diğer ifadeyle araştırmaya başlarken o alanla ilgili var olan tüm veri kaynaklarının incelenme sürecine literatür taraması denir. Literatür taraması, araştırma probleminin seçilerek anlaşılmasına ve araştırmanın tarihsel bir perspektife oturtulmasına yardımcı olur.¹²

Diğer yandan literatür kavramı, araştırılmak üzere seçilmiş konuya ışık tutabilecek yazılı ve ulaşılabilir her türlü bilgi kaynakları olarak tanımlanabilir. İlgili literatür taramasının, odaklanılan konuyu betimlemeye veya sınırlandırmaya,

¹² KARASAR, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, s. 65-66.

yönetilebilir bir araştırmayı desenlemeye, uygun veri toplama ve analiz tekniklerini seçmeye yol gösterici olduğu belirtilmektedir. Bu aşamada araştırmayla ilgili kaynaklar internet, kütüphane vs. çeşitli ortamlardan taranır. Buradaki amaç araştırılan konunun daha önce hangi yönleriyle incelendiği, hangi araştırmaların yapıldığı, soruların cevaplanıp cevaplanmadığını tespit etmektir.

Literatür taraması, bazen bir araştırmanın temel metodolojisini de oluşturabilir. “Review” olarak bilinen bu yöntemin tam olarak Türkçe karşılığı olmamakla birlikte buna Türkçe literatürde “gözden geçirme, inceleme, değerlendirme” şeklinde anlamlar yüklenmiştir. Bu yöntem, bir alana veya bir konuya yönelik yapılmış bilimsel çalışmaların, inceleme ve araştırmaların belirli çatılar altında gruplanarak bilimsel süreçler dâhilinde belirli ölçütlere göre analiz edilmesi sürecidir.¹³ Bu şekilde gerçekleşen literatür inceleme çalışmaları, alanla ilgili o ana dek oluşturulan eserlerin önemli bir kısmını içine alarak, ele alınan konu veya alanın;

- Genel tanıtımını yaparak mevcut durumunu belirlemeyi,
- Araştırma eğilimlerini ortaya çıkarmayı,
- Kanıtlanabilir değerlendirmelerde bulunmayı,
- Araştırmacıları yeni konu alanlarına yönlendirmeyi,
- Var olan paradigmalardan haberdar olunmayı, buna göre yeni yaklaşımlar oluşturmayı hedeflemektedir.

Nitekim eğitim tarihi literatürüne dair belirli ölçülerde bir değerlendirme yapmayı amaçlayan bu araştırmanın da dolaylı hedefleri burada belirtildiği gibidir. Bu araştırmada, eğitim tarihi alanında Türkiye’de yayınlanmış olan makalelerin belirli bilimsel kıstaslar dâhilinde incelenmesiyle birlikte, eğitim tarihi literatürüne ilişkin ayakları yere basan bir değerlendirme yapmak mümkün olacaktır.

Yapıldığı alana ve/veya konuya ilişkin gerçekleştirilen literatür inceleme çalışmalarının çok önemli katkılar sağladığı bilinmekle birlikte bu tür incelemelerin çok farklı şekillerde yapıldığı görülmektedir. Örneğin Pare, Trudel, Jaana ve Kitsiou (2015)¹⁴ literatürdeki inceleme türlerini açıklayıcı, betimleyici, kapsam belirleyici/haritalandırıcı, meta analiz, nitel sistematik, kapsayıcı, teorik, realist ve eleştirel olmak üzere dokuz farklı başlık altında toplamıştır. Bir başka araştırmacı ise

¹³ GRANT, Maria J., BOOTH, Andrew, “A Typology of Reviews: An Analysis of 14 Review Types and Associated Methodologies”, *Health Information & Libraries Journal*, 2009, Volume 26 (2), s. 91-108.

¹⁴ PARE, Guy, TRUDEL, Marie Claude, JAANA, Mirou, KITSIOU, Spyros, “Synthesizing Information Systems Knowledge: A Typology of Literature Reviews”, *Information & Management*, 2015, Volume 52 (2), s. 183-199.

eleştirel, alan yazın, haritalandırıcı, meta analiz, karma yöntem, genel, nitel sistematik, sistematikleştirilmiş ve kapsayıcı olmak üzere toplamda 14 farklı inceleme türü belirlemiştir.¹⁵

Farklı taksonomiler geliştirilmiş olsa da literatür inceleme çalışmalarının özü, alandaki yapılmış araştırmaları ve araştırma sonuçlarını bir araya getirerek bir nevi literatür değerlendirmesi yapmayı hedefler. Bunu sağlayabilmek için birçok farklı yöntemden biri seçilebilmekle birlikte, araştırmacı kendi kriter listesini, analiz parametrelerini, veri toplama çizelgesini geliştirebilir. Nitekim eğitim tarihi alanındaki makaleleri temel alarak inceleyen bu araştırmadaki “*makale değerlendirme formu*” araştırmacının kendisi tarafından geliştirilmiştir.

Literatür inceleme çalışmalarının gerçekleştirilmesi aşamasında ise incelemeye alınan veri grubundaki her bir çalışmaya (kitap, makale, tez, bildiri vs.) dair bilgiler söz konusu veri toplama kriter listesine girilir. Eldeki verilerin analizinde ise betimsel analiz, içerik analizi, betimsel içerik analizi vs. gibi analiz teknikleri kullanılabilir. Ortaya çıkan bulgular tasnif edilerek sunulur. Analiz sonucundaki her bir bulgu, ilgili konuya ve/veya alana ilişkin yorum ve değerlendirme yapılabilmesi için önemli argüman sağlamaktadır.

2.1.2. Literatür İnceleme Çalışmalarının Faydaları

Literatür inceleme çalışmaları, araştırma yapılan alanla ilgili o zamana kadar yapılmış tüm çalışmaların genel çerçevesini ortaya koyar ve yine konu hakkında genel bir değerlendirme yapmayı amaçlamaktadır. Eğitim tarihinin önemli bir noktasını oluşturan bu tür literatür inceleme çalışmalarının Türk eğitim tarihinde yer alan ilk örneklerinden olması bu alanda yapılacak olan yeni araştırmaların temellendirilmesi bakımından oldukça önem arz etmektedir. Ayrıca bu tür çalışmalar, literatürdeki araştırmaların olumlu ve olumsuz yanlarının görülmesi ve bu yönlerin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi açısından gerekli ve önemlidir. Literatür inceleme çalışmalarının literatüre kazandırdığı anlamlar şu şekilde maddeler halinde verilebilir:

- Araştırmacıya, araştırma konusu belirleme sürecinde yardımcı olur.

¹⁵ GRANT ve BOOTH, “A Typology of Reviews ...”, s. 91-108.

- Bu tür araştırmalardan elde edilen bulgu ve sonuçlar literatüre bütüncül bir değerlendirme sunarak önemli katkı sağlar.
- Literatürdeki araştırma alanları için uygulama rehberleri geliştirilmesini kolaylaştırır.
- Belirli bir araştırma alanında yapılmış araştırmaların, çeşitli açılardan değerinin bütüncül olarak tespit edilmesini sağlar.
- Yayın yapmak isteyen ancak yeterli kaynağa sahip olmayan uygulayıcılara destek olur.
- Belirli bir araştırma problemi üzerinde araştırmacıların profesyonelleşmesini sağlar.
- Yöntembilim ferasetlerini artırmak yoluyla, uygulayıcıları yeni sorgulama alanlarına yönlendirir.
- İleride literatürdeki atılması gereken adımları göstermek amacıyla araştırmaların yönünü belirler.
- Eğitim politikalarının oluşturulmasına yardım edecek bakış açısı oluşturur.
- Alana ilişkin terminolojiyi gözden geçirir ve genişletir.
- Alanda yapılan araştırmaları tarihi kontekst içine yerleştirir.
- Belirli bir araştırma temasıyla ilgili yapılan farklı çalışmaların alana nasıl bir destek sağladığını nedenleriyle birlikte ortaya çıkarmakta etkilidir.

2.2. TÜRKİYE’DE AKADEMİK BİR DİSİPLİN OLARAK EğİTİM TARİHİ ALANI

Akademik bir disiplin olarak eğitim tarihi alanı toplumun geçmişte tecrübe ettiği eğitim ğretim kurumları, faaliyetleri, organizasyonları, tarihte nasıl bir yol izlediği, politika ve uygulamalarının araştırılıp incelendiği bir alandır. Kısa bir ifadeyle, eğitim tarihi alanı, tarih araştırma yöntem ve teknikleri ile geçmişteki toplumların eğitim-ğretim durumlarını araştırır. Günümüzde eğitim-ğretim ile ilgili plan ve program oluşturmak, sorunları kavrayabilme ve sorunlara en iyi bir biçimde çözüm üretebilmek için geçmişe yani eğitim tarihine başvurmamız gerekebilmektedir.

Bir bilim dalının akademik çalışmalarla gelişmesi o alanın yükseköğretim düzeyinde ders olarak okutulması veya uygulama alanına sahip olması gerekmektedir.¹⁶ Ne yazık ki eğitim tarihi ders olarak 1965 sonrası okutulmaya başlanmıştır.¹⁷ Türkiye’deki mevcut üniversitelerin Eğitim Fakültelerinin Eğitim Bilimleri Bölümünde ve Edebiyat/Fen-Edebiyat Fakültelerinin Tarih Bölümünde “Eğitim Tarihi” adı altında müstakil bir ana bilim dalı veya bilim dalı olarak henüz yer almamaktadır. Özel olarak bağımsız bir bilim dalı olmasa da eğitim bilimleri alanında yukarıda bahsi geçen bölümlerin yüksek lisans ve doktora programlarında eğitim tarihine yönelik olarak akademik çalışmalar sürdürülmektedir.

İnsanlığın ortak bilinci olan tarih, eğitim tarihinin geçmişte yaşadığı süreci ve eğitim kurumlarını tarihsel bakış açısıyla incelemektedir. Eğitim tarihi alanı genel tarih bilimi içerisinde yer alan eğitim ile ilgili bir tarih bilimidir.¹⁸ Eğitim tarihi alanının araştırma konusu toplumun geçmişteki durumlarıyla alakalı olduğu için tarih alanının akademik araştırma yöntem ve tekniklerini temel alır. Eğitim tarihi alanı insanlık tarihi kadar eski olduğundan ötürü herhangi bir zaman kısıtlamasına tabii olmaksızın Tarih Bölümünün anabilim dallarındaki tüm lisansüstü araştırma alanları içerisinde çalışılabilmektedir. Nitekim Tarih Bölümü çatısı altındaki Eski Çağ Tarihi, Genel Türk Tarihi, Orta Çağ Tarihi, Yeni Çağ Tarihi, Yakınçağ Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ana bilim dallarında eğitim tarihi konusunda lisansüstü boyutta araştırmalar yapılabilmektedir.

Aynı zamanda, tarih boyunca eğitim tarihi alanında atılan adımlar, alınan kararlar, eğitim politikaları ve uygulamaların incelenmesi konusu eğitim bilimlerinin araştırma alanının sorumluluğuna girmektedir. Eğitim tarihi araştırmalarının eğitim bilimlerindeki mevcut durumu, Tarih Bölümüne nazaran biraz daha umut verici gözükmektedir. Nitekim Yükseköğretim Yürütme Kurulu’nun 15.06.2016 tarihli toplantısında Türkiye’deki Eğitim Fakültelerinin tamamında bölüm ve anabilim dallarının yeniden yapılandırılmasına karar verilmiştir. Bu karara atfen yapılan değişikliklerden sonra Eğitim Fakültelerinde var olan Eğitim Bilimleri Bölümünün bünyesinde “Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Anabilim Dalı” oluşturulmuştur. Dolayısıyla eğitim tarihi araştırmacılarının müstakil olarak

¹⁶ ERGÜN, Mustafa, “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, İstanbul 2008, Cilt 6, Sayı 12, s. 346.

¹⁷ GÜNDÜZ, Mustafa, *Osmanlı Eğitim Mirası*, Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2. Basım, 2015, s. 21.

¹⁸ AKYÜZ, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi*, İstanbul, Alfa Yayınları, 2001, s. 1-3.

çalışabilecekleri bir anabilim dalı kurulmuştur.¹⁹ Söz konusu ABD her ne kadar henüz tüm eğitim fakültelerinde kurulmasa da eğitim tarihi alanı için atılan önemli bir adımdır.

Netice itibariyle, eğitim tarihi alanı, sosyal bilimlerin çatısı altındaki tarih bilimi ile eğitim bilimlerinin kesiştiği bir noktada konumlanmaktadır. Bu noktada eğitim tarihi alanının kapsamı geniş ve araştırma konuları bakımından zengin bir alan olduğu söylenebilir. Bu da alanın çok yönlü ve multidisipliner bir araştırma alanı olduğunu göstermektedir.

2.3. TÜRKİYE’DE EĞİTİM TARİHİ LİTERATÜRÜNE GENEL BİR BAKIŞ

İnsanın eğitim ile arasındaki ilişki göz önüne alındığında, insanlık tarihi kadar eski olan eğitim tarihi alanındaki çalışmalarda özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda kayda değer bir artışın olduğu görülmektedir. Toplumların eğitim alanında mevcut durumu daha iyi anlamlandırabilmesi, geleceğe yönelik daha doğru adımlar atarak yerinde kararlar verebilmesi için eğitim tarihi tecrübesinden yararlanmaları gerekmektedir.

Türkiye’de eğitim tarihi alanında Osmanlı Devleti Döneminde yapılmış birtakım çalışmalar olsa da bu alana olan ilgi ve araştırmalar Cumhuriyet Türkiye’si’nde gelişim göstermiştir. Bu gelişimin özellikle son on yıldır büyük bir ivme kazandığı söylenebilir. Bu mevcut birikime bakıldığında ilgili literatürde birtakım proje ve yayınlanmış çok sayıda kitap, makale ve bildiri bulunduğu görülmektedir.

2.3.1. EĞİTİM TARİHİ ALANINDAKİ KİTAPLAR

Araştırmanın bu başlığı altında eğitim tarihi literatüründe yer alan ders kitabı, akademik araştırma eser vs. türdeki başlıca kitaplar yazıldığı dönemden bugüne kronolojik bir sıra ile ele alınmıştır.

Eğitim tarihi literatüründeki kitaplar incelendiğinde Osmanlı Devleti Döneminde eğitim tarihi ile ilgili temel bilgiler içeren birkaç kitap çalışması bulunmaktadır.

¹⁹ YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI, Eğitim-Eğitim Bilimleri Fakültesi Yeni Yapısı, 75850160-101.03.01-36826 sayılı, 15.06.2016 tarihli karar. <http://www.memurlar.net/haber/593472/> (01.06.2018).

Mahmut Cevat, Nafi Atuf KANSU, Osman Nuri ERGİN gibi müelliflerin kaleme aldığı bu eserler daha sonra gelen eğitim tarihi araştırmacıları için başvuru kaynağı olmuştur.

Mahmut Cevat'ın kaleme aldığı 1922 tarihli *Maarif-i Umumiye Nezareti Tarihçe-i Teşkilat ve İcraatı -XIX. Asır Osmanlı Maarif Tarihi*²⁰ adlı eseri, 19. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde yaşanan modernleşme çerçevesindeki gelişmelerin eğitim alanındaki yansımalarına ışık tutması bakımından önemli bir kaynaktır. Eser, anlatımında sistematik bir yönü olmasa da olayları kronolojik bir şekilde ele almıştır. Elde edilen belgeler ile söz konusu teşkilatın tarihçesini ve icraatlarını, nizamnamesini ve yeni açılan modern eğitim kurumlarını detaylı bir şekilde okuyucuya sunmaktadır. Türk eğitim sisteminin modernleşme sürecini aktarırken toplumda eğitimin yaygınlaşması için yürütülen çaba ve faaliyetlerden de bahsetmektedir. Mahmut Cevat'ın bu eseri belgelere dayalı olarak verdiği oldukça önemli bilgiler kadar, Türk eğitim tarihinin derli toplu ilk kaynaklardan biri olması bakımından son derece önemli bir yere sahiptir.

Nafi Atuf Kansu'nun 1930 yılında ilki, 1932 yılında ikinci cildi basılan *Türkiye Maarif Tarihi Hakkında Bir Deneme*²¹ adlı eseri eğitim tarihi alanında kaleme alınmış ilk kaynaklardan biridir. Eserin 1930 yılında basılan ilk cildinin birinci bölümünde, Osmanlı Devleti'ndeki medrese eğitim sistemi, eğitimdeki modernleşme süreci, bu süreç ile birlikte açılan batı tarzı eğitim kurumları ele alınmıştır. İkinci bölümde ise Tanzimat Döneminde eğitim alanında gerçekleşen ıslahatlar, eğitim kurumlarının işleyişi ve azınlık okullarından bahsedilmektedir. Son bölümde ise XVIII. ve XIX. yüzyıl eğitim alanındaki modernleşme hareketleri detaylı bir şekilde anlatılmıştır. İkinci ciltte ise II. Meşrutiyet Dönemindeki eğitimin genel durumu, yine eğitim alanında yaşanan ıslahatlar ve kadınların eğitimi konuları ele alınmıştır. Ayrıca Kansu bu ciltte ilk cilde yönelik yapılan tenkitlere de yer vermiştir. Bu eser Osmanlı Devleti Dönemindeki eğitim durumu hakkındaki konuları kapsamlı bir şekilde okuyucuya sunması açısından önemli bir çalışmadır.

Osman Nuri Ergin'in (1939-43) *Türk Maarif Tarihi* adlı 5 ciltlik eseri, eğitim tarihi alanındaki çalışmaların büyük çoğunluğu tarafından atıf yapılmakta ve klasik eserlerin başında yer almaktadır. Eser, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki eğitim-öğretim teşkilatlanması ve bu alandaki gelişmeleri ele alırken dönemin içinde

²⁰ Mahmud Cevad İbnü's Şeyh Nafi, *Maarif-i Umumiye Nezareti Tarihçe-i Teşkilat ve İcraatı -XIX. Asır Osmanlı Maarif Tarihi-*, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2001.

²¹ KANSU, Nafi Atuf, *Türkiye Maarif Tarihi Hakkında Bir Deneme*, İstanbul, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, 1930.

bulunduğu sosyal ve kültürel yapıyı da vermesi bakımından önemlidir. Ergin oldukça hacimli bu eserinde, eğitim tarihinin ana evrelerini detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Dönemin dili ve üslubu ile kaleme alınması ve arşiv belgeleri gibi birincil kaynakların kullanımı bakımından zengin olması eserin değerini daha da artırmaktadır. Türk eğitim tarihi konusunda yazılmış en geniş çaplı eser olması açısından eğitim tarihi alanında önemli bir yeri vardır.

Buraya kadar bahsedilen temel eserlerin ardından eğitim tarihi alanına yönelik akademik araştırmaların Cumhuriyet Döneminde arttığı bilinmektedir. Bu çerçevede ele alınabilecek ilk çalışma Hasan Ali KOÇER'in *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)* adlı eseridir.

Hasan Ali Koçer'in, *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)*²² adlı kitabı Osmanlı eğitim tarihinin klasik eserlerindendir. Kitap, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan XVI. yüzyıla kadar eğitimin temel kurumu olan medreselerin modernleşen dünyaya nasıl ayak uyduramadığını ve toplumunda gelişmesini engellediğini ve bu durum karşısında medrese gibi eski düzen eğitim kurumlarının yanında yeni ve modern eğitim kurumlarının açıldığını ele almıştır. Eğitim tarihi araştırmacıları için önemli bir başvuru kaynağı olan kitabın 1970 yılında orijinalinin tıpkıbasımı yeniden yapılmıştır ve 1991 yılında tekrar basılmıştır. Eser, Osman Ergin, Faik Reşit Unat, Nafi Atuf Kansu gibi Osmanlı eğitim hayatını ortaya koyan yazarların verdiği bilgileri daha sistematik, düzgün ve özgün bir bakış açısıyla ele almış ve sentezleyerek okuyucuya sunmuştur. Kaleme alındığı tarihteki şartlar da göz önünde bulundurulduğunda ayrıntılı bir arşiv araştırması olmaması eserin eksik tarafını ortaya koymaktadır.

Necdet Sakaoğlu (1990), *Osmanlı Eğitim Tarihi*²³ adlı eserinde, Türk eğitim tarihinin Osmanlı'dan günümüze kadar geçirdiği aşamaları, medrese sisteminden modern eğitim kurumlarına geçişi, eğitimin ilkeleri ve amaçlarını anlatmıştır. İlk Türklerde ve İslamiyet'teki eğitim faaliyetlerinden de söz eden Sakaoğlu, medrese sisteminin çağın nasıl gerisinde kaldığı ve modern dünyanın ihtiyaçlarına cevap veremediğini ve Tanzimat ile birlikte Osmanlı'daki modernleşme çabalarını detaylı bir şekilde ele almıştır. Kitapta öncelikle II. Abdülhamid ve daha sonrasında Meşrutiyet Dönemindeki eğitim durumu ve sorunları, Milli Mücadele Dönemindeki eğitim

²² KOÇER, Hasan Ali, *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)*, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1991.

²³ SAKAOĞLU, Necdet, *Osmanlı Eğitim Tarihi*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, 2003.

faaliyetleri incelendikten sonra Cumhuriyet Dönemi ile birlikte milli ve laik eğitime geçişi ele almıştır. Tek parti dönemindeki eğitim politikalarını, Mustafa Necati’li ve Hasan Ali Yücel’li yılları, Harf Devrimini, Millet Mekteplerini, Halkevlerini, Köy Enstitülerini, Demokrat Parti’nin eğitim uygulamalarıyla birlikte günümüze kadar gelen eğitim faaliyetlerini tüm ayrıntılarıyla incelemektedir. Eğitim tarihine ışık tutan birçok fotoğrafın yanı sıra eğitime ve eğitim tarihine ilişkin belgelerin de bulunduğu kitapta, önde gelen eğitimcilerin ve milli eğitim bakanlarının biyografileri de yer almaktadır. Türk eğitim tarihi kronolojik bir şekilde ve ayrıntılı bir biçimde ele alınırken konu zengin bir kaynakça ve eğitim istatistikleriyle oluşturulmuş özgün tablolar ile pekiştirilmiştir.

Mustafa Ergün’ün (1996), *İkinci Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1914)*²⁴ isimli eseri doktora çalışmasından hazırlanmıştır. Ergün kitabında, Osmanlı Devleti’nin II. Meşrutiyetin ilanından birinci dünya savaşına kadar olan tarihi süreçte eğitim alanında gelişen olaylarını ve olgularını ele almıştır. Osmanlı devleti açısından yoğun ve sıkıntılı geçen 1908-1914 yılları eğitim alanı içinde önemli gelişmelerin yaşandığı bir süreç olmuştur. Kitapta Osmanlı Devleti’nin son dönemdeki modernleşme çabalarının eğitime yansımaları, eğitim konusunda dönemin önde gelen insanları ve gayrimüslim okulları da dâhil yeni açılan modern eğitim kurumları detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Ergün, eğitim tarihini ele alırken zaman sınırlandırmasına gitse de oldukça kapsamlı ve hacimli bir eser ortaya koymuştur.

Akyüz’ün *Türk Eğitim Tarihi*²⁵ kitabı, eğitim tarihi alanıyla ilgili geniş kapsamlı bir çalışma olduğu kadar araştırma bakımından da önemlidir. İçerisinde Türk eğitim tarihinin temel bilgilerinin tamamını verme düşüncesi ile eğitim tarihinin eski dönemlerinden günümüze (M.Ö 1000-M.S 2011) kadar geçen tarihsel süreçte eğitim kurumlarını, olay ve olgularını, tecrübelerini incelemiştir. Türk eğitim sistemini konu-zaman bütünlüğü içerisinde günümüz ile ilişkilendirerek ve gerek gördüğü yerlerde sisteme eleştirel bakış açısıyla yaklaşması bakımından da oldukça önemli bir eserdir. Konuları soru-cevap şeklinde anlatan kitap aynı zamanda üniversitelerde en yaygın okutulan eğitim tarihi ders kitabıdır. Sürekli yeni baskıları yapılmakta olan kitap eğitim tarihi araştırmacılarının başvuru kitabı olma özelliğini taşımaktadır.

²⁴ ERGÜN, Mustafa, *İkinci Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1914)*, Ankara, Ocak Yayınları, 1996.

²⁵ AKYÜZ, *Türk Eğitim Tarihi*.

Kodaman (1999), *Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi*²⁶ adlı kitabında, II. Abdülhamit Dönemindeki Osmanlı Devletinin eğitim teşkilatlanması, ilk ve orta öğretim alanındaki mevcut durumu ve yapılan çalışmaları ortaya koymaktadır. Eğitimin üç önemli ögesi olan okul, devlet ve toplumun gelişim sürecini ve birbirleriyle olan etkileşimini değerlendirmiştir. Kitapta arşiv kaynaklarının temel örnekleri olan birçok vesika, salname, düstur, gazete gibi belgeler kullanılarak konu zengin bir anlatıma kavuşturulmuştur. Eser Osmanlı Devleti'nin son dönem eğitim durumunu ortaya koyarken eğitim-öğretim sürecini Tanzimat Öncesi (Medrese Devri), Tanzimat Sonrası (Mektep Devri) ve Cumhuriyet Devri (Okul Devri) olarak üç başlık altında incelemektedir. Eser, siyasi tarihi olduğu kadar eğitim tarihi için de hızlı gelişen ve önemli bir süreç yaşayan Osmanlı Devleti'nin son dönem eğitim-öğretim hayatını tarafsız bir bakış açısıyla ortaya koymaya çalışarak önemli bir kaynak olmuştur.

Ahmet Cihan'ın (2007), *Osmanlıda Eğitim*²⁷ adlı eseri, XIV-XVI. yüzyıllar olan Osmanlı eğitim teşkilatının klasik dönemi ile modernleşme süreciyle farklı bir kimliğe evrildiği XVII-XIX. yüzyıllardaki durumu ve gelişmeleri incelemektedir. Tarihsel süreçte Osmanlı eğitim teşkilatını değişik açılardan incelemeyi amaçlayan bu kitapta eğitim tarihi dört başlık altında okuyucuya sunulmuştur. Kitabın ilk bölümünde diğer Türk-İslam devleri ve Osmanlı'daki medrese sistemi, ikinci bölümde Enderun ve Sıbyan Mektebi gibi geleneksel eğitim kurumları ve bunların bürokrasi ile ilişkileri üzerinde durulmaktadır. Üçüncü bölümde Tanzimat Dönemine kadar olan süreçte oluşturulan modern eğitim kurumları, dördüncü bölümde ise Tanzimat Dönemi ve sonrasında açılan modern eğitim kurumları ve gelişme sürecini ele almaktadır. Eğitim tarihinin her sürecini ele alırken hem geleneksel hem de modern eğitim kurumlarında yetişen Osmanlı aydınları ve devlet adamlarının dönemin eğitim kurumlarının yaşatılması için ne tür mücadeleler verdiğini de aktaran kitap, eğitim tarihi alanında önemli çalışmalardan bir tanesidir.

Benjamin C. Fortna (2005), *Mekteb-i Hümayun*²⁸ adlı eserinde, böyle bir eseri yazma amaçlarının en başında eğitim konusunda yaygın varsayımları ve eğitimin modernlikle olan bağlantılarını araştırmak ve sorgulamak olduğunu vurgulamaktadır. Fortna'ya göre modern dünyanın yaratılmasında eğitimin önemli bir rolü vardır. Kitapta öncelikle genel olarak Osmanlı Devletindeki eğitim durumu ve faaliyetleri, bunun siyasi

²⁶ KODAMAN, Bayram, *Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1. Baskı, 1999.

²⁷ CİHAN, Ahmet, *Osmanlıda Eğitim*, İstanbul, 3F Yayınevi, 2007.

²⁸ FORTNA, Benjamin C., *Mekteb-i Hümayun*, İstanbul, İletişim Yayınları, 1. Baskı, 2005.

ve toplumsal yaşamla etkileşimini de ele alınmaktadır. Özellikle Osmanlı Devletinin son yıllarına damgasını vurmuş Sultan II. Abdülhamid ve dönemini anlamak için farklı alanlarda derinlemesine yapılmış çalışmalara ihtiyaç vardır. Benjamin C. Fortna'nın çalışması bu anlamda bir hayli yenilikler ve farklı bakış açıları getiren bir eserdir. II. Abdülhamid Dönemini birinci el kaynaklardan inceleyen kitabın asıl konusu, bu dönemde bizzat padişahın yön verdiği eğitim alanındaki gelişmelerin ve eğitim kurumlarının getirmiş olduğu yeni düşünce sistemidir. Kitap, eğitim sisteminin din, devlet ve eğitim ilişkisinin modernleşme sancısı sürecindeki etkileşimlerini anlayabilmek adına oldukça önemli bir eserdir.

Cavit Binbaşıoğlu'nun (2009), *Başlangıçtan Günümüze Türk Eğitim Tarihi*²⁹ adlı eseri, Türk eğitim tarihinin tüm dönemlerini genel bir bakış açısıyla ele alması bakımından literatürde önemli bir yer arz etmektedir. Eğitim tarihini yedi başlık altında toplayan çalışma her tarihi dönemi genel eğitim olayları ve durumlarıyla vermiştir. Ele aldığı tarihsel dönem içerisinde eğitimin örgütlenmesi, amaçları, eğitim kurumlarının durumu, öğretim yöntemleri ve programları, eğitim yöntemleri ve programları, öğretmen örgütlenmeleri, eğitimle alakalı dergileri, yeni açılan eğitim kurumlarını vs. sistematik olarak ele alıp değerlendirmiştir. Zengin bir içeriğe sahip olan kitap, içerisinde çeşitli okuma parçaları ve konuların daha iyi anlaşılabilmesi için değerlendirme soruları barındırmaktadır.

İsmail Doğan (2010), *Türk Eğitim Tarihinin Ana Evreleri*³⁰ adlı çalışmasında, Türk kültür ve uygarlıklarını doğuran eğitim olgusu, kişiler, olaylar ve eğitim kurumları ele almaktadır. Yazar Türk eğitim tarihini ana evrelerine ayırırken öncelikle diğer Türk eğitim tarihi kitaplarında görüldüğü gibi ilk Türk topluluklarındaki eğitim faaliyetlerini ve Türklerin İslamiyet'i seçtikten sonra eğitim alanında yaşanan değişim ve gelişmeleri incelemektedir. Bu süreçte başta medreseler olmak üzere yeni oluşan eğitim kurumları ve bu mekteplerden yetişen bilim insanlarından bahseden kitap daha sonra Selçuklular ile oluşan Türk-İslam kültürünün eğitim teşkilatlanması üzerine etkisi ve bunun Osmanlı Devleti ile devamını ele almaktadır. Osmanlı Klasik Dönemi eğitim-öğretim durumu ve önemli insanların biyografilerini veren Doğan, devamında Tanzimat ile birlikte eğitimde yaşanan reform hareketlerini ve Cumhuriyetle modern eğitim sistemine geçişi incelemektedir. Tarihi süreçte eğitim alanındaki olaylar ve bu olaylar

²⁹ BİNBAŞIOĞLU, Cavit, *Başlangıçtan Günümüze Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, Anı Yayıncılık, 2. Baskı, 2014.

³⁰ DOĞAN, İsmail, *Türk Eğitim Tarihinin Ana Evreleri*, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2. Baskı, 2012.

üzerinde kuramsal ve deneyimsel katkıları olan insanların biyografilerinin yer alması kitabı farklı kılan, özgün bir yanını oluşturmaktadır. Lisans düzeyinde Türk eğitim tarihi dersinin kapsamı dikkate alınarak hazırlanan bu kitap ayrıntılı bir eğitim tarihi kitabıdır.

Selçuk Akşin Somel'in (2010), *Osmanlı'da Eğitimin Modernleşmesi (1839-1908)*³¹ adlı çalışması, Osmanlı Devletinde özellikle Tanzimat ile başlayan modernleşme sürecinde eğitim alanında yapılan reformları ve açılan yeni eğitim kurumlarını ele almaktadır. Yedi bölümden oluşan eserde yazar, ilköğretimde devlet okullarının ortaya çıkışını, mahalle mektepleri ve medreselerin yanında memur yetiştirmek amacıyla faaliyet gösteren Topkapı Sarayındaki Enderun Mektebi ve Acemi Oğlanlar Mektebini ele almaktadır. Tanzimat Dönemiyle birlikte açılmaya başlayan batı tarzı okullarda eğitim gören Müslüman ve Gayrimüslim öğrencilerin okul anılarına yer veren kitap dönemin sosyal ve ekonomik yapısı hakkında okuyucuya bilgi sunmaktadır. Diğer bölümlerde taşradaki modernleşme öncesinde faaliyet gösteren mekteplerin fiziksel durumları ve eğitim programları ile halkın bu okullarla olan ilişkisi anlatılmaktadır. Oldukça kapsamlı ve hacimli bir şekilde eğitim tarihimizin önemli bir zaman dilimine ışık tutan eser, Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e kadar olan süreçte Osmanlı eğitim sistemindeki modernleşme sürecini ele almakta ve bu alanda yapılan reformlar hakkında önemli bilgiler içermektedir.

Salih Özkan (2010), *Türk Eğitim Tarihi*³² adlı kitabında, eğitimin Türk tarihindeki geçmişini ilk Türk devletlerine dayandırmaktadır. Kitabın ikinci bölümünde Türklerin İslamiyet'i kabulüyle birlikte medrese sistemi ve dönemin önemli bilim adamlarını ve eserlerini anlatmaktadır. Yazar daha sonraki bölümlerde Osmanlı Devleti'ndeki klasik medrese eğitim sistemini ve eğitim kurumlarını alanlarına göre kategorize ederek verdikten sonra Tanzimat Döneminde eğitim alanında modernleşme ile birlikte açılan yeni okulları ele almıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında yeni kurulan devletin eğitim alanındaki politikaları detaylı bir şekilde anlatıldıktan sonra Köy Enstitüleri'ne geniş yer verilmiştir. Kitabın son bölümü Demokrat Parti Döneminde eğitim alanında yaşanan gelişmeleri ve yeni kurulan üniversiteleri içermektedir. Özkan'ın bu kitabı ders kitabı olarak da okutulmaktadır.

³¹ SOMEL, Selçuk Akşin, *Osmanlı'da Eğitimin Modernleşmesi (1839-1908)*, İstanbul, İletişim Yayıncılık, 2. Baskı, 2015.

³² ÖZKAN, Salih, *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 6. Basım, 2014.

İsmail Güven'in (2014), *Türk Eğitim Tarihi*³³ adlı eseri, Türklerin tarih sahnesine çıktığı andan itibaren Türk eğitim tarihinin birikimini düzenli ve ayrıntılı bir biçimde ele almıştır. Türk eğitim tarihi açısından önemli olan eğitim-öğretim kavramlarının tarihsel süreçte ne gibi etkileşim ve değişime uğradığını ve iç içe geçtiğini anlatan Güven, kitabında bu kavramların ayırımına gidilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nin klasik çağından başlayarak eğitim ve öğretim anlayışı tarihsel süreç içinde verilmiştir. Osmanlı Devleti Dönemindeki eğitim-öğretim alanındaki gelişmeler tarihsel boyutu göz önünde bulundurularak dönemler halinde incelenmiştir. Yazar, Cumhuriyet Dönemini hem yakın tarih olması hem de günümüzdeki eğitim problemlerine ışık tutması bakımından derinlemesine analiz etmiştir.

Mustafa Önder (2014), *Türk Eğitim Tarihi*³⁴ adlı çalışmasında, ilk Türk devletlerindeki eğitim faaliyetlerini ve bunları etkileyen faktörleri ele alıp Türk eğitim tarihini Orhun Kitabelerinden günümüze kadar kapsamlı bir şekilde incelemiştir. Yazar kitapta aynı zamanda Selçuklu ve Osmanlı Devletleri Dönemindeki temel eğitim kurumları olan medreseleri, medreselerde okutulan dersler ve programları, bu medreselerden yetişen bilim adamlarını ve eserlerini de anlatmıştır. Yazar, Tanzimat Döneminde başlayan eğitim alanındaki köklü gelişmeleri, yeni açılan eğitim kurumlarını ve modernleşmenin getirdiği sonuçları detaylı bir şekilde açıklamıştır. Cumhuriyet Döneminin ilk yıllarında devletin teşekkülünde eğitim alanında da kapsamlı bir değişiklik yapıldığını ve yeni teşkilatlanmayı anlatan kitap eğitim ilke ve amaçlarını, gerçekleştirilen reformları ve uygulamaları ders kitabı niteliğinde ele almıştır. Kitapta ayrıca öğretmen yetiştirme, yükseköğretimin tarihsel süreçteki oluşumu ve gelişimi de incelenmiştir.

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü (2014) tarafından *Osmanlı Eğitiminde Modernleşme*³⁵ adıyla yayınlanan kitap çalışması, adından da anlaşılacağı üzere Türk eğitim tarihinin modernleşme sürecini ele almaktadır. Kitapta Osmanlı devletindeki askeri mühendishanelerin kuruluş tarihi, Türk eğitim sistemindeki modernleşmenin başlangıç noktası olarak kabul edilmiştir. Kitapta modernleşme sürecinde eğitim alanında çıkarılan nizamnamelere, talimatnamelere, alınan kararlara, yayınlanan kanunlara geniş yer verilmiştir. Aynı zamanda kitapta eğitim alanındaki 1798-1922

³³ GÜVEN, İsmail, *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 1. Baskı, 2014.

³⁴ ÖNDER, Mustafa, *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, Anı Yayıncılık, 2014.

³⁵ TC Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *Osmanlı Eğitiminde Modernleşme*, İstanbul, 2014.

yılları arasını kapsayan dönemdeki modernleşme uğraşları, verilen belge örnekleriyle daha iyi kavratılmaya çalışılmıştır. Arşiv kaynaklarından seçilen yüz yetmiş iki belge orijinal ve Türkçe çevirisi ile birlikte sunulmuştur. Eğitim tarihi konusundaki Osmanlı arşivlerindeki değerli evrakların Latin harflerine çevrilip okuyucuya sunulması eğitim tarihi alanında çalışma yapan araştırmacılar için büyük kolaylık sağlamaktadır.

Mustafa Gündüz'ün (2016), *Maariften Eğitime: Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Eğitim Düşüncesinde Dönüşüm* ³⁶ adlı çalışması, Osmanlı'da Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar eğitim-öğretim kurumlarını ve bu alandaki değişim ve dönüşümleri çok yönlü bir şekilde, eğitim alanında çalışan araştırmacılara sunmaktadır. Yazarın eğitim tarihi alanındaki gelişmeleri kronolojik bir sırayla vermesi ve olaylar arasındaki ilişkileri açıklaması konunun daha iyi kavranabilmesini sağlamıştır. Kitap; "Eğitim ve Modernleşme Üzerine, Tanzimat ve II. Abdülhamid Dönemi, II. Meşrutiyet Dönemi, Cumhuriyet Dönemi" adlı başlıklarıyla dört ana bölümden oluşmaktadır. Eser, farklı zamanlarda yazılmış makalelerden oluşmuşsa da kitabın genel olarak kendi içerisinde bir bütünlüğe sahip olması ve sistematik bir şekilde kaleme alınması önemlidir. Önemli bir bilgi birikiminin ürünü olan kitap, aynı zamanda Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadarki eğitim tarihi alanında yapılmış çalışmaları incelemesi açısından da bir literatür özeti olma özelliğini taşımaktadır. Eğitim tarihinin evrelerini ele alırken dönemlerin iç içe geçmesinden kaynaklı tekrara düşülmesi kitabın olumsuz bir yanını ortaya koymaktadır.

Türkiye'deki eğitim tarihi literatürüne ilişkin burada ele alınan kitap çalışmalarının dışında daha pek çok kitap bulunduğunu görmek mümkündür. Ancak araştırmanın bu bölümünde başlıca eserler ele alınmıştır.

Eğitim tarihi alanında birbirinden değerli ve önemli bu eserler Türk eğitim tarihinin ilk dönemlerinden günümüze kadar eğitimle ilgili tarihi olguları ve bilgileri aktarmaları bakımından oldukça önemlidirler. Yukarıda bahsetmiş olduğumuz kitapların her birinin içeriğine bakacak olursak Türklerin ilk dönemlerinden günümüze kadar gelen süreçte eğitim faaliyetleriyle, eğitim kurumlarıyla, eğitim örgütlenmesiyle, o dönemde yaşanan gelişmelerle, eğitimin geçirdiği yenilik ve değişikliklerle ilgili ayrıntılı bir bilgi yelpazesi karşımıza çıkmaktadır. Eğitim tarihi alanında önemli bir yer kaplayan bu eserler Türk eğitim tarihinin her bir dönemini, bu dönemlerde yaşanan gelişmeleri okuyucusuna sunmaktadır. Bu sunuş sayesinde ki geçmiş dönemlerin

³⁶ GÜNDÜZ, Mustafa, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Eğitim Düşüncesinde Dönüşüm*, Ankara, Doğu Batı Yayınları, 1. Baskı, 2016.

eğitim yapısıyla ilgili bir karanlıktan ziyade aydınlıkla karşılaşmaktayız ve bu dönemler hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşabilmekteyiz.

Bu eserler, sadece dönemlerin eğitim yapısını sunmakla kalmamış; ayrıca geçmişten günümüze kadar yaşanan süreçte Türk eğitim sisteminin geçirdiği dönemleri, yaşanan değişimleri, bugüne kadar gelen süreçte nasıl bir gelişim seyri izlediğini ve eğitimin modernleşme yolunda nasıl bir yol kat ettiğini de okuyucusuna sunmuştur.

Yukarıda bahsi geçen eserler anlattıkları her bir dönemin; nasıl bir eğitim politikasına sahip olduğu, eğitim uygulamaları, bu uygulamaların yararlı olup olmadığı, etkili ve verimli bir eğitim için nasıl bir yol izlenmesi gerektiği konularında da dönemlerin özelliklerini yansıtmaktadırlar. Bu açıdan bahsettiğimiz eserler, geçmiş dönemlerin hem etkili olan yanlarını ve uygulamalarını, nasıl bir eğitim felsefesine sahip olduklarını hem de eğitimi olumsuz etkileyen yönlerini, eğitim açısından yapılan yanlışları göstermesi bakımından günümüz eğitim sistemine yol gösterici olabilmektedir. Bugünün eğitimde söz sahibi olan kişilerine eğitim sisteminin düzenlenmesinde ve uygulanmasında geçmişten dersler çıkarıp, geçmişte yapılan yanlışların dikkate alınarak bugünün eğitim sistemini daha iyi ve nitelikli bir şekilde düzenlemeleri için kaynak sağlamaları açısından da önemli bir yere sahiptirler.

Diğer taraftan Mustafa Gündüz'ün eğitim tarihçiliğinde kavram, metot ve literatürü konu aldığı makalesinde, genel anlamda eğitim tarihi alanında yazılan eserlerinin dönemin siyasi düşünce yapısının etkisinde yazılmış olmaları bu eserlere karşı eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşılmasına sebebiyet verebilmektedir.³⁷ Bir başka kitabında ise Gündüz, eğitim tarihi alanında yazılmış eserler hakkında genel bir değerlendirmede bulunurken yazarların, II. Meşrutiyet Döneminde var olan Batıcılık ve Türkçülük akımlarının etkisinde olduğunu ve bu ideolojinin erken Cumhuriyet Döneminde de devam ettiğini belirtmektedir.³⁸

³⁷ GÜNDÜZ, Mustafa, "Metodoloji, Kavram ve Konu Kıskaçında (Türk) Eğitim Tarihçiliği", *Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 2018, S.4, s. 97-98.

³⁸ GÜNDÜZ, Mustafa, *Osmanlı Eğitim Mirası*, Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2015, s. 118.

2.3.2. EĞİTİM TARİHİ ALANINDAKİ SÜRELİ YAYINLAR, MAKALALAR

Çalışmanın bu başlığı altında, bu araştırmanın da temel konusu olan eğitim tarihi alanında yazılmış makaleler ile bu makalelerin yayınlandığı dergiler hakkında genel bir değerlendirme yapılacaktır.

Bu araştırmanın da içeriğinde belirtildiği üzere eğitim tarihi alanında yayınlanmış makalelere bakıldığında 2008 yılı ve sonrasında bu alandaki makale sayısında niceliksel bir artış olduğu görülmektedir. Makalelerin tematik bir analizi yapıldığında en çok eğitim kurumları tarihi, yerel (kent) eğitim tarihi, eğitim tarihiyle ilgili kitap, süreli yayın vb. incelemesi, biyografik monografi, eğitim politikaları tarihi, eğitim programları tarihi, modern eğitim tarihi ve öğretmen yetiştirme tarihi konularında çalışmaların yer aldığı saptanmıştır.

Eğitim tarihi alanında, sadece o alana ait bir dergi olmasa da içerisinde eğitim tarihi ile ilgili makalelerin yayınlandığı Turkish Studies, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar, Türk Tarih Eğitimi Dergisi gibi dergiler ile çeşitli üniversitelerin Eğitim Fakültelerinin, Sosyal Bilimler, Eğitim Bilimleri, Türkiyat Araştırmaları, Atatürk İlke ve İlkeleri Enstitülerinin bünyelerinde çıkarılmakta olan dergilerde eğitim tarihi alanındaki makalelere yer verilmektedir. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi'nin (TALİD) 2008 yılında çıkardığı Türk Eğitim Tarihi özel sayısı, Türk eğitim tarihi literatürüne genel bir bakış sunması, alana dair farklı değerlendirme, kaynak, söyleşi ve tanıtım çalışmaları içermesi ve söz konusu alandaki araştırmalar ve araştırmacılar için oldukça önemli bir yere haizdir.

Türkiye'de yalnızca eğitim tarihi alanında kaleme alınmış makalelerin yayınlandığı bir eğitim tarihi dergisi bulunmamaktadır. Dünyada bunun bir örneğine bakacak olursak Cambridge Üniversitesinin bünyesinde çıkartılan “History of Education Quarterly” Dergisi bunun en güzel örneğidir. Adından da anlaşılacağı üzere üç ayda bir çıkartılan dergi eğitim tarihi araştırmaları için oldukça önem arz etmektedir. Bu alana yönelik atılacak önemli adımların birisi de eğitim tarihi alanında bilimsel bir dergi çıkartılması, böylece bu alanın kendine ait bilgi birikimini ortaya koyması ve yeni yönlendirmeleri doğru bir şekilde sağlamış olacaktır.³⁹

³⁹ ERGÜN, Mustafa, “Cumhuriyet Dönemi Eğitim...”, s. 347.

2.3.3. EĞİTİM TARİHİ ALANINDAKİ SEMPOZYUM-KONGRE BİLDİRİLERİ

Türkiye’de, çeşitli alanlarda periyodik olarak gerçekleştirilen kongre, sempozyum, çalıştay vs. bilimsel etkinlikler incelendiğinde, müstakil olarak eğitim tarihi alanına yönelik bir etkinliğe rastlanmamaktadır. Bununla birlikte sosyal bilimlerin çatısı altındaki tarih ve eğitim bilimlerini tema olarak esas alan bazı etkinlikler, eğitim tarihi araştırmalarını bünyesinde barındırmaktadır. Bu kongre ve sempozyumların en başında ise uluslararası boyutta düzenlenen Eğitim Bilimleri Kongresi, Türk Tarih Kongresi ve Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu gelmektedir.

Bunlar arasında uzun bir süredir düzenlenen Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi’nin⁴⁰ 27.’si 18-22 Nisan 2018 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Uluslararası Türk Tarih Kongresi⁴¹ ise ilki 1932 yılında Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde düzenlenmiş ve devam eden yıllarda belirli aralıklarla gerçekleştirilmiştir. En son 17.’si 13-15 Eylül 2014 tarihinde düzenlenmiştir. İlki 2010 yılında düzenlenen Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu (ISHE)⁴², iki yılda bir düzenlenerek 10-12 Mayıs 2018 tarihinde beşincisi düzenlenmiştir.

Söz konusu bu kongre ve sempozyumlarda eğitim tarihi alanı ile ilgili pek çok bildirinin sunulması bilim dünyasına kazandırıldığı söylenebilir. Eğitim tarihi alanının gelişmesine katkı sağlaması amacıyla atılacak önemli adımların başında, çeşitli alanlara özel olarak düzenlenen kongre ve sempozyumlarda eğitim tarihi konulu bildiri sunulmasından ziyade eğitim tarihi alanına özgü kongre ve sempozyumlar düzenlenmesi gelmektedir.

2.4. BENZERİ ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında, bu araştırmaya benzer özellikler gösteren fakat diğer alanlarda yapılmış bazı literatür inceleme ve değerlendirme çalışmaları hakkında bilgi verilecektir. Bir çok alanda bu araştırmaya yakın biçimde yapılmış literatür inceleme çalışmaları olsa da burada ele alınan çalışmalar bu araştırmanın yönteminin daha iyi anlaşılabilirliğine ve ulaşılmak istenen gayesine göre tercih edilmiştir.

⁴⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://ices-uebk.org/?dil=tr> (10.06.2018).

⁴¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.ttk.gov.tr> (10.06.2018).

⁴² Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.historyeducation.org/> (10.06.2018).

Şahin, Gögebakan Yıldız ve Duman (2011)'in⁴³ makale çalışmasında Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili olarak hazırlanmış olan tezlerin 1990’dan 2011 yılına kadar farklı değişkenlere göre nasıl bir dağılım gösterdiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın, sosyal bilgiler eğitimi alanında hazırlanmış olan tezleri çeşitli açılardan incelemesi ve tezlerin genel çerçevesini ortaya koyması açısından faydalı olduğu söylenebilir. Doküman incelemesi yapılan bu araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Dokümanlara ulaşma, orijinalliğin kontrol edilmesi, dokümanların anlaşılması, verinin analiz edilmesi ve verinin kullanılması şeklinde belli başlı beş aşama izlenmiştir. Araştırmanın problem cümlesi “Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili yapılmış tezler bazı ölçütlere göre nasıl bir dağılım göstermektedir” şeklinde belirlenmiştir. Buna bağlı olarak alt problemler ise sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili yapılmış tezlerde; yıllarına göre, yapıldığı üniversitelere göre, YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde okuyucuya açık olup olmamalarına göre, araştırma temaları ve bu temaların yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiği şeklinde oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler eğitimi alanında hazırlanan ilk tezin 1990 yılında olduğu, daha sonraki yıllarda bu sayının artarak 2011 yılına değin 550 yüksek lisans tezi ve 62 doktora tezinin yapıldığı tespit edilmiştir. Tez sayılarının özellikle 2006 yılıyla beraber hızla artış gösterdiği ve hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinin en çok 2007 yılında hazırlandığı görülmektedir. Üniversitelere göre yapılan incelemede, hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinin en çok Gazi Üniversitesi’nde hazırlandığı görülmüştür. Tezlerin toplam sayısı incelendiğinde yüksek lisans tez sayısının doktora tez sayısından yaklaşık olarak 9 kat fazla olduğu görülmüştür. Tezlerin izinli ve izinsiz olma durumlarına göre yapılan incelemede hem yüksek lisans, hem de doktora tezlerinde izinlilerin daha fazla olduğu görülmekle birlikte, bunların büyük çoğunluğunun 2006 yılı ve sonrasında olduğu tespit edilmiştir. Genel anlamda tezlerin tema dağılımına bakıldığında, yüksek lisans tezlerinde en çok eğitim programı temasının, doktora tezlerinde ise en çok öğretim yöntem ve teknikleri temasında yoğunlaştığı saptanmıştır.

Karadağ (2009)'in⁴⁴ çalışmasında Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik dağılımlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel

⁴³ ŞAHİN, Mustafa, GÖĞEBAKAN YILDIZ, Derya, DUMAN, Ruşen, “Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2011, S. 2, s. 96-121, www.sosyalbilgiler.org (12.06.2017).

⁴⁴ KARADAĞ, Engin, “Eğitim Bilimleri Alanında Yapılmış Doktora Tezlerinin Tematik Açından İncelemesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2009, S. 3, s. 75-87.

araştırma yöntemiyle desenlenmiş, durum çalışması modeli ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışılabilir evreni, Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yapılan doktora tezlerinden oluşmaktadır. Araştırmada herhangi bir örnekleme yöntemine başvurulmamış ve çalışma evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak bazı tezlerin kullanımı ve yayınlanmasında karşılaşılan kısıtlılıklardan ötürü örneklem kapsamında 211 birim tez ele alınmıştır. Araştırma kapsamında geliştirilen tematik yapı belirleme formu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışmada verilerin çözümlenmesinde içerik analizi türlerinden frekans analizi ve kategorisel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre eğitim bilimleri alanında yapılan doktora tezlerinde başarı ve tutum teması altında yoğunlaşıldığı tespit edilmiştir.

Deniz ve Karagöl (2016)’ün⁴⁵ makalesinde eğitim bilimleri alanında yazılmış lisansüstü tez başlıkları kelime sayısı ve söz dizimi açısından analiz edilmiştir. Bu doğrultuda YÖK Tez Tarama genel ağ sayfasında yapılan tarama sonucu, söz konusu alanlarda 2010-2015 yıllarında yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinden tesadüfi yolla seçilen ve alanlara göre eşit dağılımın sağlandığı 240 başlık, doküman analizi kullanılarak incelenmiştir. Araştırmada, tezlerin başlıklarının üç kelimededen yirmi yedi kelimeye kadar değiştiği, dolayısıyla başlık yazımında bir standart olmadığı görülmektedir. Ayrıca başlıklarda, söz diziminin önemli unsurları olan tamlama ve bağdaşıklık unsurları açısından da sıkıntıların olduğu belirlenmiştir. Bu tezlerin yazım ölçütleri enstitülerce hazırlanan kılavuzlarla belirlenmektedir. Ancak tez başlıklarının ve söz dizimlerin nasıl olacağı konusunda farklı enstitülerce veya aynı enstitünün değişik zamanlarda hazırladığı kılavuzlarda bir birliğe varılmadığı tespit edilmiştir.

Coşkun ve Kan (2013)’in⁴⁶ makalesinde Türkiye’de eğitim, eğitim bilimleri ve alan eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin özet metinlerinin yazım tekniği açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında YÖK Ulusal Tez Merkezinde yapılan taramalarda eğitim ile ilgili anabilim dallarına ait, tam metin olarak ulaşılabilen 1821’i yüksek lisans, 341’i doktora tezi olmak üzere toplam 2162 tez araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Oranlı eleman örnekleme yöntemiyle tezlerin % 10’u değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmada araştırmacılar tarafından geliştirilen ve “Tez Özetlerini Değerlendirme Ölçeği” ve “Tez Özetlerinde Karşılaşılan Sorunları

⁴⁵ DENİZ, Kemalettin, KARAGÖL, Efecan, “Eğitim Bilimleri Alanındaki Lisansüstü Tez Başlıklarının Kelime Sayısı ve Söz Dizimi Bakımından İncelenmesi”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2016, S. 2, s. 248-260.

⁴⁶ COŞKUN, Eyyup, KAN, Mustafa Onur, “Lisansüstü Tezlere Ait Özet Metinlerinin Yazım Tekniği Bakımından Değerlendirilmesi”, *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 2013, S. 4, s. 299-313, <http://eku.comu.edu.tr/article/view/1044000206> (10.06.2018).

Belirleme Envanteri” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu ölçme araçlarının geliştirilmesinde literatür taraması, taslak ölçeklerin oluşturulması, uzman görüşü, kodlayıcılar arası uyumun belirlenmesi aşamaları uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi ve istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir: Metin birimlerinden “Amaç” ve “Bulgular-Sonuç”ta göreceli bir başarı söz konusu olmakla birlikte “Yöntem” biriminde başarı düşüktür. Metin birimlerindeki başarı düzeyinde ve sorunların dağılımında yüksek lisans ve doktora tezleri arasında kayda değer bir fark bulunmamaktadır. Tez özetlerinde, metin birimlerinin çoğu zaman eksik verilmesinin yanında işlevsel olmayan birimlere de sıkça yer verildiği görülmektedir. Alanlara göre yapılan değerlendirmede en başarısız alanın sosyal bilimler, en başarılı alanın ise eğitim bilimleri olduğu tespit edilmiştir.

Küçüközer (2016)’in⁴⁷ çalışmasında 2001-2016 yılları arasında fen bilgisi eğitimi alanında yazılan doktora tezlerinin yıllara ve üniversitelere göre dağılımını, çalışma konularını, kullanılan yöntemleri, örneklem sayısı ve düzeyini, veri toplama araçlarını, veri analiz yöntemlerini ve anahtar kelimeleri belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Tez özetleri içerik analizi ve betimsel analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Tez sayılarında ve doktora programından mezun veren üniversite sayısında yıllara göre bir artış olmuştur. Çalışmalar en çok öğretim yaklaşımları alanında yapılmış ve genellikle tezlerde karma yöntem kullanılmıştır. Örneklem olarak genellikle ortaokul öğrencileri ve aday öğretmenlerle çalışılmıştır. Deneysel çalışmalar ve durum çalışmaları en çok kullanılan desenlerdir. Veri analizlerinde en fazla kullanılan yöntem çıkarımsal analiz ve içerik analizi olduğu tespit edilmiştir.

Koç (2015)’un⁴⁸ araştırmasında ilköğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik olarak yapılmış lisansüstü tezlerin incelenerek program geliştirme süreçlerine ilişkin önemli dönütler elde edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nin veri tabanında yer alan ilgili 142 tez incelenmiştir. Bu tezler araştırmanın temel amacı doğrultusunda içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre incelenen tezlerin

⁴⁷ KÜÇÜKÖZER, Asuman, “Fen Bilgisi Eğitimi Alanında Yapılan Doktora Tezlerine Bir Bakış”, *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2016, S. 1, s. 107-141.

⁴⁸ KOÇ, Emine Seda, “Türkiye’de İlköğretim Programlarının Değerlendirilmesine Yönelik Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2016, S. 1, s. 198-216, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/aibuefd/article/view/5000182918> (11.06.2018).

çoğunluğunun 2007-2009 yılları arasında yürütüldüğü, yüksek lisans düzeyinde olduğu, kadın yazarlar tarafından hazırlandığı, danışmanlığını yardımcı doçent doktor unvanına sahip akademisyenlerin yaptığı ve nicel yöntemle göre gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Çalışmada belirtilen bir başka husus da tezlerde veri kaynağı olarak genellikle öğretmen görüşlerine başvurulduğu ve buna göre öğretmenlerin programlara ilişkin genel olarak olumlu bir yaklaşım içerisinde olmalarına rağmen program felsefesi hakkında yeterince bilgi sahibi olmamaları başta olmak üzere birtakım eksiklikler nedeniyle uygulamada istenilen verimliliğe ulaşamadığı yönünde görüş bildirdikleridir.

Cüçük (2017)'ün⁴⁹ tez çalışmasında, Türkiye'de bulunan üniversitelerde eğitim tarihi alanında yapılmış ve T.C. YÖK Ulusal Tez Merkezi Tez Otomasyon Sistemi'nde ulaşılabilir nitelikteki doktora tezlerinin çeşitli değişkenler açısından incelemesi amaçlanmıştır. Araştırma, tarama modelinde desenlenmiş, betimsel bir çalışmadır. Türkiye'deki üniversitelerde eğitim tarihi alanında yapılmış doktora tezlerinin genel profiline (YÖK Ulusal Tez Merkezi ortamında okuyucuya açık olup-olmadığı, yıl, Üniversite-Bölüm, Danışman unvanı, sayfa sayısı, araştırma yöntemi ve veri toplama aracı) ilişkin bulgulara ulaşılan çalışmada tezlerin geçerlik ve güvenirlik önlemlerinin belirtilme durumları da analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen 97 doktora tezine ilişkin bulgulara göre 2006 yılından itibaren eğitim tarihi konulu doktora tez sayısında bir artış söz konusudur. Tezlerin tema dağılımına bakıldığında ise en çok alan öğretiminin gelişim tarihi ve eğitim kurumları tarihinde olduğu görülmektedir. Araştırma literatür inceleme çalışmalarında, alanla ilgili o ana dek oluşturulan eserlerin önemli bir kısmını içine alarak literatürün genel vaziyetini belirlemek ve alana ilişkin değerlendirmelerde bulunmak açısından oldukça önemlidir.

Yukarıda, eğitim tarihi alanını temel alan bu araştırmaların dışında farklı alanlarda; ancak benzer şekillerde gerçekleştirilen bazı literatür inceleme ve değerlendirme çalışmaları analiz edilmiştir. İncelenen çalışmalardan da anlaşılabileceği üzere; her araştırma alanında literatür inceleme çalışmaları farklı şekillerde yapılabilmektedir. Görüldüğü üzere sosyal bilgiler eğitimi, eğitim bilimleri, fen bilgisi eğitimi, program geliştirme ve bunların dışında daha birçok farklı alanda ve konu temelinde literatür inceleme çalışmaları yapılabilmektedir. Ayrıca, kimi zaman belli bir

⁴⁹ Cüçük, *Türkiye'de "Eğitim tarihi" alanında yapılmış doktora tezlerinin...*. Ayrıca yazarın söz konusu yüksek lisans tezindeki araştırma verilerini güncelleyip yeniden yapılandırarak üretmiş olduğu makale çalışması için bkz. CÜCÜK, Eyüp, DOĞAN, Ayhan, "Türkiye'de "Eğitim Tarihi" Alanında Hazırlanmış Doktora Tezlerinin İncelenmesi", *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S:20, 2018, s. 129-166.

alandaki araştırmaların sadece tematik eğilimlerini inceleyen araştırmalar yapılabildiği gibi kimi zamanda daha özel bir alandaki araştırmaların özet metinlerinin yazım tekniğine göre incelenemediği çalışmalar da yapılmıştır.

Netice itibariyle literatür inceleme çalışmalarını hedef alan çalışmaların farklı alanlarda çeşitli değişkenlere göre analizi yapılabilmektedir. Burada önemli olan nokta bu araştırmaların hangi yöntemle, hangi değişkeni esas alarak, ne şekilde yapılsa yapılsın asıl ulaşmak istediği nokta literatürdeki mevcut durumu ve eğilimleri daha iyi anlamak, araştırmacılara uygulamada fayda sağlayacak veriler sunmak, literatür hakkında değerlendirmede bulunmak vs. olduğu görölmektedir. Söz konusu bu araştırmada da amaçlanan temel hedef ise Türkiye’deki dergilerde yayınlanan eğitim tarihi alanında yapılmış ve Google Akademik veri tabanından taranarak elde edilmiş makalelerin çeşitli değişkenler açısından incelemesidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE EĞİTİM TARİHİ ALANINDA YAYINLANMIŞ MAKALELERE İLİŞKİN BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Araştırmanın üçüncü ana başlığını oluşturan bu bölümünde, Türkiye’de eğitim tarihi alanında yayınlanmış “Google Akademik” veri tabanı üzerinden ulaşılan 439 makalenin araştırmacı tarafından belirlenen ölçütler ve oluşturulan makale değerlendirme formu doğrultusunda incelenip analiz edilerek, analiz çalışmaları sonucunda elde edilen bulguları sunulmuştur. Bu doğrultuda elde edilen bulgular sunulurken ulaşılan verilere dair açıklamalar yapılmış ve bulgulara dair eğitim tarihi literatürü açısından değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Bu bölümde ifade edilen bulgular, araştırmanın giriş bölümünde belirtilen araştırmanın amacı ve araştırma sorularına göre alt başlıklar şeklinde yapılandırılmıştır. Araştırmanın bulgular ve değerlendirme bölümüne ait plan, aşağıdaki tabloda ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Tablo 3. 1. Araştırma Bulgularının Sunumu ve Değerlendirmesi İçin Yazım Planı

TÜRKİYE’DE EĞİTİM TARİHİ ALANINDA YAYINLANMIŞ MAKALELERE İLİŞKİN BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	
ALT BAŞLIKLAR	ARAŞTIRMA SORULARI
1. Makalelerin Genel Yapısına İlişkin Bulgular ve Değerlendirme	1. Türkiye’de eğitim tarihi alanında yayınlanmış makalelerin (yıl, dergi adı, yazarın bağlı olduğu kurum, yazar unvanı, araştırma yöntemi ve veri toplama aracı türü) genel durumu nedir?
2. Makalelerin Konularına (Temalar) İlişkin Bulgular ve Değerlendirme	2. Türkiye’de eğitim tarihi alanında dergilerde yayınlanmış makalelerin konusu (temalar) ve bu konulara tarihsel süreç içerisinde gösterilen eğilim durumu nedir?
3. Makalelerdeki Geçerlik ve Güvenirlik Önlemlerine İlişkin Bulgular ve Değerlendirme	3. Türkiye’de eğitim tarihi alanında yayınlanmış makalelerde yer alan bilimsel önlemlerinin belirtilme durumları nasıldır?

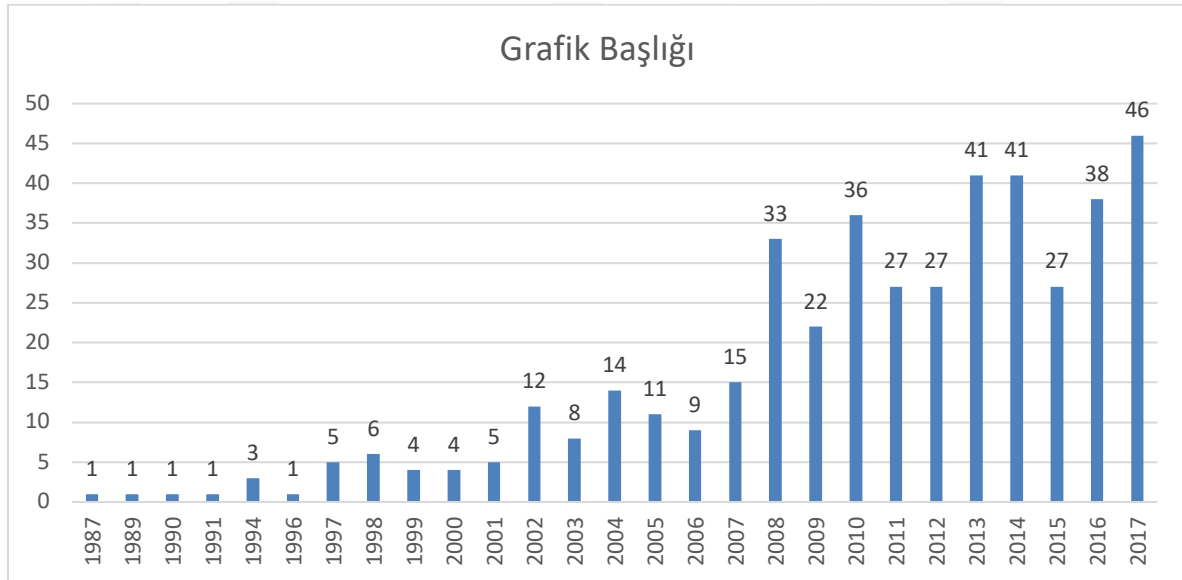
3.1. MAKALELERİN GENEL PROFİLİNE İLİŞKİN BULGULAR ve DEĞERLENDİRME

Araştırmanın bu bölümünde Türkiye’de eğitim tarihi alanında yayınlanmış ve “Google Akademik” veri tabanı üzerinden ulaşılan 439 makalenin yıllara, yayınlandığı dergilere, makale yazarlarının görev yaptığı kurumlara, unvanlarına, makalelerde

kullanılan araştırma yöntemi ve veri toplama aracı türüne göre dağılımına ilişkin bulgular alt başlıklar şeklinde açıklanmıştır.

3.1.1. Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Belirlenen birinci araştırma sorusu bağlamında eğitim tarihi alanında yayınlanmış 439 makale incelenerek analiz edilmiş ve yayınlandığı yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Makalelerin yayın yıllarına göre dağılımına ilişkin bulgular aşağıda yer verilen Grafik 3.1.'de belirtilmiştir.

Grafik 3. 1. Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 3.1.'de görüldüğü üzere Google Akademik veri tabanında yer alan eğitim tarihi alanında 1987, 1989, 1990, 1991 ve 1996 yıllarında birer makale yayınlandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Grafikten de anlaşılabacağı üzere 1988, 1992, 1993 ve 1995 yıllarında ise eğitim tarihi ile ilgili her hangi bir makale tespit edilememiştir. 1994 yılı itibariyle yayınlanan makale sayısında dalgalanmalar olmakla beraber (2002 yılı, f=12, 2003 yılı, f=8; 2004 yılı, f=14, 2005 yılı, f=11; 2008 yılı, f=33, 2009 yılı, f=22; 2014 yılı, f=41, 2015 yılı, f=27) 2017 yılına kadar makale sayısında artış görülmektedir. 1996 yılından sonra her yıl birden fazla makale yayınlandığı görülmektedir. 2008 yılı itibariyle yayınlanan makale sayısında kayda değer bir artış söz konusudur. 2015 yılından 2017 yılına kadar ise eğitim tarihi alanında yayınlanan makale sayısında sürekli

bir artış söz konusudur (2015 yılı, f=27; 2016 yılı, f=38; 2017 yılı, f=46). En fazla makale yayınının olduğu yıl ise 2017 (f=46) yılı olarak tespit edilmiştir.

Araştırmanın birinci alt sorusuna ait bulguya göre “Google Akademik” veri tabanından elde edilen verilere göre eğitim tarihi alanında makale yayınlanmaya başlanılan 1987 ve bu yılı takip eden ilk yıllarda eğitim tarihiyle ilgili yayınlanan makale sayısının yetersiz olduğuna ve bazı yıllarda hiç makale yayınlanmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bahsi geçen bu yıllarda eğitim tarihiyle ilgili yayınlanan makale sayısının bu denli az olmasının sebebi bu alana yeterince yönelimin olmadığı veya bu alanın tam olarak tanınmamasının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Daha sonraki yıllarda makale sayısında artışlar görülse de sürekli dalgalanmalar olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular incelendiğinde eğitim tarihi ile ilgili çalışmaların istenilen sayısal veriye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıda belirtildiği gibi eğitim tarihi konulu makale sayısında 2008 yılı ve sonrasında dikkate değer bir artış söz konusudur. Bu artışın arkasında yatan sebeplere bakıldığı zaman bu artış eğitim tarihi dersinin YÖK tarafından 2006 yılında tekrar eğitim fakülteleri ders programlarına alınması ile ilişkilendirilebilir. Dolayısıyla eğitim tarihinin öneminin anlaşılması ile yeniden lisans programlarına alınması bu alanda çalışacak araştırmacılar için teşvik edici bir unsur olarak görülebilir. Diğer bir etken ise Türkiye’de özellikle 2006 yılından sonra üniversite sayısında büyük oranda bir artış olmasıdır. Nitekim 2006 yılında 77 olan üniversite sayısı 2018 yılı itibarıyla 206 olmuştur.⁵⁰ Üniversite sayısında yaşanan bu niceliksel artış doğal olarak akademik personel sayısında ve buna bağlı olarak makale sayısında da artış olmasına etki eden unsurlardan birisidir. Üniversite sayısındaki artış ile öğrenci sayısı artmış ve özellikle lisansüstü düzeydeki öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri ve onların da alanında uzmanlaşarak bu alanda öğrenci yetiştirmelerine imkân sağlamıştır. Özellikle de Ankara, Gazi ve Atatürk Üniversitesi gibi üniversitelerde, eğitim tarihi alanında 1990’larda alanın önde gelen profesör doktorlarının yetiştirdiği araştırmacıların kendileri günümüzde doçent doktor veya profesör doktor olarak eğitim tarihi alanının gelişimine katkıda bulunmakta ve öğrenci yetiştirmektedir.

Makale sayısında artışa dolaylı yollarla da olsa sosyo-ekonomik bir etki olarak son yıllarda lisans ve lisansüstü öğrencilerine yönelik burs miktarların artması ve yurt hizmetlerinden her geçen yıl daha fazla öğrencinin yararlanabilecek şekilde gelişmesi de

⁵⁰ <https://istatistik.yok.gov.tr/> (01.06.2018).

gösterilebilir. Bu gelişmede akademik çalışmaları teşvik edici ve kolaylaştırıcı bir unsur olarak yorumlanabilir.

3.1.2. Makalelerin Yayınlandığı Dergilere Göre Dağılımı

Bu başlık altında araştırma kapsamında incelenen eğitim tarihi konulu 439 makalenin yayınlandığı dergiler açıklanacaktır. Tablo 3.2. incelendiğinde 1987-2017 yılları arasında yayınlanan 439 makalenin 191 farklı dergide yayınlandığı görülmektedir.

Tablo 3. 2. Makalelerin Yayınlandığı Dergilere Göre Dağılımı

Dergi Adı	(f)	(%)
1. Turkish Studies	31	7
2. Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)	13	3
3. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	12	3
4. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi	10	2
5. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)	9	2
6. Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi	9	2
7. H.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi	8	2
8. Türk Tarih Eğitimi Dergisi	7	2
9. Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi	6	1
10. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi	6	1
11. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi	5	1
12. History Studies	5	1
13. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic	5	1
14. Kastamonu Eğitim Dergisi	5	1
15. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi	5	1
16. Zeitschrift Für Die Welt Der Türken Journal Of World Of Turks	5	1
17. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	4	1
18. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	4	1
19. Ankara Üniversitesi Tarih Araştırmaları Dergisi	4	1
20. Eğitim ve Bilim	4	1
21. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	4	1
22. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	4	1
23. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (GAÜN)	4	1
24. İlköğretim Online	4	1
25. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi	4	1

	Dergi Adı	(f)	(%)
26.	Tarih İncelemeleri Dergisi	4	1
27.	Tarih Okulu Dergisi	4	1
28.	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	4	1
29.	Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	4	1
30.	AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	3	1
31.	Ana Dili Eğitimi Dergisi	3	1
32.	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	3	1
33.	Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi	3	1
34.	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi	3	1
35.	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	3	1
36.	Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi	3	1
37.	E-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi	3	1
38.	International Journal Of Social Science Research	3	1
39.	Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi	3	1
40.	M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi	3	1
41.	Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	3	1
42.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	3	1
43.	Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi	3	1
44.	The Journal Of Academic Social Science Studies	3	1
45.	Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi	3	1
46.	Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi	3	1
47.	TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi	3	1
48.	Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi	3	1
49.	Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi	3	1
50.	21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi	2	0.5
51.	Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)	2	0.5
52.	Asia Minor Studies	2	0.5
53.	Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2	0.5
54.	Belgi Dergisi	2	0.5
55.	Bilig Dergisi	2	0.5
56.	Cumhuriyet International Journal of Education	2	0.5
57.	Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	2	0.5
58.	Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi	2	0.5
59.	Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ	2	0.5
60.	Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	2	0.5
61.	Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2	0.5
62.	Değerler Eğitimi Dergisi	2	0.5
63.	Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi	2	0.5
64.	Dil ve Edebiyat Araştırmaları	2	0.5
65.	Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi	2	0.5
66.	Ege Eğitim Dergisi	2	0.5
67.	Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi	2	0.5
68.	Ekev Akademi Dergisi	2	0.5

Dergi Adı	(f)	(%)
69. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi	2	0.5
70. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2	0.5
71. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	2	0.5
72. E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi	2	0.5
73. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi	2	0.5
74. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	0.5
75. Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	2	0.5
76. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	0.5
77. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi	2	0.5
78. Journal of Research in Education and Society	2	0.5
79. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2	0.5
80. Karaelmas Journal of Educational Sciences	2	0.5
81. Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	2	0.5
82. MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi	2	0.5
83. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	0.5
84. Osmanlı Araştırmaları Dergisi	2	0.5
85. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	0.5
86. Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	2	0.5
87. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2	0.5
88. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi	2	0.5
89. Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi	2	0.5
90. Tarih ve Gelecek Dergisi	2	0.5
91. Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi	2	0.5
92. Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (Tübar)	2	0.5
93. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	2	0.5
94. Adli Tıp Bülteni	1	0.2
95. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	0.2
96. Akademik Matbuat Sosyal Araştırmalar Dergisi	1	0.2
97. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi	1	0.2
98. Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi	1	0.2
99. Amme İdaresi Dergisi	1	0.2
100. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi	1	0.2
101. ART-SANAT	1	0.2
102. Atatürk Dergisi	1	0.2
103. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	0.2
104. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1	0.2
105. Başkent University Journal of Education	1	0.2
106. Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1	0.2
107. Bilgi Dergisi	1	0.2
108. Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi	1	0.2
109. Bilimname Düşünce Platformu	1	0.2
110. Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	0.2
111. Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	0.2
112. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	0.2

Dergi Adı	(f)	(%)
113. Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	0.2
114. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi	1	0.2
115. Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi	1	0.2
116. Divan Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi	1	0.2
117. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1	0.2
118. Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	0.2
119. Ege Coğrafya Dergisi	1	0.2
120. Eğitim Bilim Toplum Dergisi	1	0.2
121. Eğitime Bakış Dergisi	1	0.2
122. E-Journal of New World Sciences Academy	1	0.2
123. Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi	1	0.2
124. Elementary Education Online	1	0.2
125. Emek ve Toplum	1	0.2
126. Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	0.2
127. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi	1	0.2
128. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	0.2
129. Gazi Akademik Bakış	1	0.2
130. Gazi Türkiyat	1	0.2
131. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi	1	0.2
132. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1	0.2
133. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	0.2
134. Gençlik Araştırmaları Dergisi	1	0.2
135. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi	1	0.2
136. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi	1	0.2
137. Hikmet Yurdu Düşünce – Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi	1	0.2
138. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	0.2
139. International Journal of Contemporary Educational Studies Intjces	1	0.2
140. International Online Journal of Educational Sciences	1	0.2
141. İslâm Araştırmaları Dergisi	1	0.2
142. İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi	1	0.2
143. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları	1	0.2
144. İstanbul Journal of Social Sciences	1	0.2
145. İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi	1	0.2
146. İstem Dergisi	1	0.2
147. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1	0.2
148. Karadeniz Araştırmaları Dergisi	1	0.2
149. Karadeniz İncelemeleri Dergisi	1	0.2
150. Kelam Araştırmaları Dergisi	1	0.2
151. Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1	0.2
152. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi	1	0.2
153. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri	1	0.2
154. Marmara Coğrafya Dergisi	1	0.2
155. Megaron	1	0.2
156. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi	1	0.2

Dergi Adı	(f)	(%)
157. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	0.2
158. Millî Eğitim Dergisi	1	0.2
159. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	0.2
160. Mülkiye Dergisi	1	0.2
161. Mütefekkir Dergisi	1	0.2
162. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi	1	0.2
163. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1	0.2
164. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	0.2
165. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi	1	0.2
166. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1	0.2
167. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi	1	0.2
168. Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi	1	0.2
169. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi	1	0.2
170. Studies of The Ottoman Domain	1	0.2
171. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi	1	0.2
172. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1	0.2
173. Toplum ve Demokrasi Dergisi	1	0.2
174. Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi	1	0.2
175. Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi	1	0.2
176. Türk Eğitim Tarihi Araştırmaları Dergisi	1	0.2
177. Türk Kütüphaneciliği Dergisi	1	0.2
178. Türkiyat Mecmuası	1	0.2
179. Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi	1	0.2
180. Ulakbilge Dergisi	1	0.2
181. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi	1	0.2
182. Uluslararası Eğitim, Bilim ve Teknoloji Dergisi	1	0.2
183. Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar Dergisi	1	0.2
184. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Folklor/Edebiyat Dergisi	1	0.2
185. Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi	1	0.2
186. Üniversite ve Toplum	1	0.2
187. Vakıflar Dergisi	1	0.2
188. Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları	1	0.2
189. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi	1	0.2
190. Yeni Türkiye	1	0.2
191. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1	0.2
Toplam	439	100

Tablo 3.2.'de görüldüğü üzere en çok makale yayınlanan dergi Turkish Studies olarak tespit edilmiştir (f=31). Turkish Studies'ten sonra en çok makale yayınlanan dergiler ise Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (f=13), Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (f=12), Uluslararası Sosyal

Araştırmalar Dergisi (f=10) olarak belirlenmiştir. Bu dergileri Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (f=9), Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi (f=9), H.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi (f=8), Türk Tarih Eğitimi Dergisi (f=7), Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi (f=6), Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (f=6) takip etmektedir.

Tablo 3.2.'de görüldüğü üzere geriye kalan diğer dergilerin altı tanesinde beşer, on üç tanesinde dörder, yirmi tanesinde üçer, kırk dört tanesinde ikişer ve doksan sekiz tanesinde birer makale yayınlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Toplamda ise 191 dergide 439 makale yayınlandığı tespit edilmiştir.

3.1.3. Makale Yazarlarının Görev Yaptığı Kurumlara Göre Dağılımı

Bu başlık altında eğitim tarihi alanında yayınlanmış makale yazarlarının bağlı oldukları kurumlara göre dağılımları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere 1987-2017 yılları arasında eğitim tarihi konusunda yayınlanan 439 makale incelendiğinde tespit edilen 563 yazarın 117 farklı kurumda görev yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3. 3. Makale Yazarlarının Görev Yaptığı Kurumlara Göre Dağılımı

Kurum Adı	(f)	(%)
1. Gazi Üniversitesi	34	6
2. Atatürk Üniversitesi	29	5
3. Ankara Üniversitesi	22	4
4. Erciyes Üniversitesi	20	4
5. Dokuz Eylül Üniversitesi	17	3
6. Uludağ Üniversitesi	17	3
7. Mersin Üniversitesi	16	3
8. Belirtilmeyen	15	3
9. Marmara Üniversitesi	15	3
10. Abant İzzet Baysal Üniversitesi	13	2
11. Fırat Üniversitesi	13	2
12. Milli Eğitim Bakanlığı	13	2
13. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	11	2
14. Erzincan Üniversitesi	11	2
15. Dicle Üniversitesi	10	2
16. İnönü Üniversitesi	10	2
17. Sakarya Üniversitesi	10	2
18. Kilis 7 Aralık Üniversitesi	9	2
19. Ondokuz Mayıs Üniversitesi	9	2
20. Selçuk Üniversitesi	9	2

Kurum Adı	(f)	(%)
21. Adıyaman Üniversitesi	8	1
22. Cumhuriyet Üniversitesi	8	1
23. Gaziantep Üniversitesi	8	1
24. Afyon Kocatepe Üniversitesi	7	1
25. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	7	1
26. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	7	1
27. Yakın Doğu Üniversitesi	7	1
28. Yıldız Teknik Üniversitesi	7	1
29. Aksaray Üniversitesi	6	1
30. Çankırı Karatekin Üniversitesi	6	1
31. Giresun Üniversitesi	6	1
32. İstanbul Üniversitesi	6	1
33. Osmangazi Üniversitesi	6	1
34. Ahi Evran Üniversitesi	5	1
35. Çukurova Üniversitesi	5	1
36. Karabük Üniversitesi	5	1
37. Pamukkale Üniversitesi	5	1
38. Uşak Üniversitesi	5	1
39. Balıkesir Üniversitesi	4	1
40. Başkent Üniversitesi	4	1
41. Dumlupınar Üniversitesi	4	1
42. Gaziosmanpaşa Üniversitesi	4	1
43. Harran Üniversitesi	4	1
44. Kastamonu Üniversitesi	4	1
45. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	4	1
46. Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	4	1
47. Trakya Üniversitesi	4	1
48. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	3	1
49. Amasya Üniversitesi	3	1
50. Bartın Üniversitesi	3	1
51. Hacettepe Üniversitesi	3	1
52. Karadeniz Teknik Üniversitesi	3	1
53. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	3	1
54. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	3	1
55. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	3	1
56. Süleyman Demirel Üniversitesi	3	1
57. Adnan Menderes Üniversitesi	2	0,4
58. Ahmet Yesevi Üniversitesi	2	0,4
59. Akdeniz Üniversitesi	2	0,4
60. Artvin Çoruh Üniversitesi	2	0,4
61. Bozok Üniversitesi	2	0,4
62. Bülent Ecevit Üniversitesi	2	0,4
63. Celal Bayar Üniversitesi	2	0,4
64. Düzce Üniversitesi	2	0,4
65. Ege Üniversitesi	2	0,4
66. İstanbul Medeniyet Üniversitesi	2	0,4
67. İstanbul Ticaret Üniversitesi	2	0,4
68. Kafkas Üniversitesi	2	0,4
69. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi	2	0,4
70. Kırklareli Üniversitesi	2	0,4
71. Muş Alparslan Üniversitesi	2	0,4
72. Namık Kemal Üniversitesi	2	0,4

Kurum Adı	(f)	(%)
73. Orta Doğu Teknik Üniversitesi	2	0,4
74. Purdue Üniversitesi	2	0,4
75. Sabancı Üniversitesi	2	0,4
76. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	2	0,4
77. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	2	0,4
78. Zirve Üniversitesi	2	0,4
79. Antalya Hatice-Ramazan Savaş OÇEM	1	0,2
80. Arel Üniversitesi	1	0,2
81. Atatürk Araştırma Merkezi	1	0,2
82. Azerbaycan Milli İlimler Akademisi	1	0,2
83. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı	1	0,2
84. Batman Üniversitesi	1	0,2
85. Bingöl Üniversitesi	1	0,2
86. Bitlis Eren Üniversitesi	1	0,2
87. Doğu Akdeniz Üniversitesi	1	0,2
88. Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi	1	0,2
89. Fatih Üniversitesi	1	0,2
90. Frankfurt Üniversitesi	1	0,2
91. Gümüşhane Üniversitesi	1	0,2
92. Hankuk Yabancı Etüdler Üniversitesi	1	0,2
93. International Burch University	1	0,2
94. İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	1	0,2
95. İstanbul Bilgi Üniversitesi	1	0,2
96. İstanbul Kültür Üniversitesi	1	0,2
97. İstanbul Teknik Üniversitesi	1	0,2
98. Kara Kuvvetleri Lisan Okulu Komutanlığı	1	0,2
99. Kırıkkale Üniversitesi	1	0,2
100. Kiev Dragomanov Ulusal Pedagoji Üniversitesi	1	0,2
101. Kocaeli Üniversitesi	1	0,2
102. Kosova Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı	1	0,2
103. LIC (Livestock Improvement Corporation)	1	0,2
104. Milli Savunma Üniversitesi	1	0,2
105. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	1	0,2
106. Mustafa Kemal Üniversitesi	1	0,2
107. Okan Üniversitesi	1	0,2
108. Ordu Üniversitesi	1	0,2
109. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	1	0,2
110. Qafqaz Üniversitesi (Bakü)	1	0,2
111. Siirt Üniversitesi	1	0,2
112. Sinop Üniversitesi	1	0,2
113. TRT	1	0,2
114. Tunceli Üniversitesi	1	0,2
115. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası	1	0,2
116. Ulaştırma Bakanlığı	1	0,2
117. Yeditepe Üniversitesi	1	0,2
Toplam	563	100

Tablo 3.3.'de görüldüğü üzere araştırma kapsamında incelenen makalelerde yer alan 563 yazarın içerisinde 15'inin (%3) bağlı bulundukları kurumu belirtmediği tespit edilmiştir. Toplam 563 yazar içerisinde 34 (%6) yazarın bağlı olduğu kurum Gazi

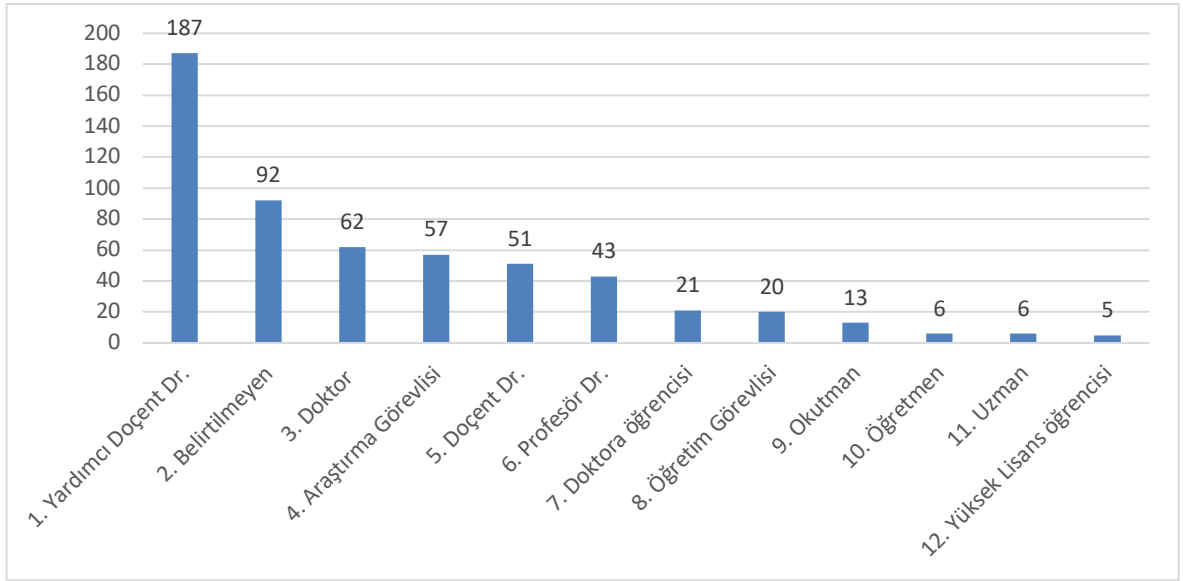
Üniversitesi olmasıyla eğitim tarihi alanında en çok araştırma yapılan kurum olduğu görülmektedir. Gazi Üniversitesi'ni, 29 (%5) yazarın bağlı olduğu kurum olması ile Atatürk Üniversitesi, 22 (%4) yazar ile de Ankara Üniversitesi takip etmektedir.

Tablo 3.3. incelendiğinde 20 (%4) yazarın Erciyes Üniversitesi'ne, 17 (%3) yazarın Dokuz Eylül Üniversitesi'ne, 17 (%3) yazarın Uludağ Üniversitesi'ne, 16 (%3) yazarın Mersin Üniversitesi'ne, 15 (%3) yazarın Marmara Üniversitesi'ne, 13 (%2) yazarın Abant İzzet Baysal Üniversitesi'ne, 13 (%2) yazarın Fırat Üniversitesi'ne, 13 (%2) yazarın Milli Eğitim Bakanlığı'na, 11 (%2) yazarın Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'ne, 11 (%2) yazarın Erzincan Üniversitesi'ne, 10 (%2) yazarın Dicle Üniversitesi'ne, 10 (%2) yazarın İnönü Üniversitesi'ne ve 10 (%2) yazarın ise Sakarya Üniversitesi'ne bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim tarihi alanında yayınlanan makaleler içerisinde en çok yazarın bağlı bulunduğu kurumlar belirtilen sayılarla bu kurumlardır. Üç bağlı olunan kurumda 9, üç bağlı olunan kurumda 8, beş bağlı olunan kurumda 7, beş bağlı olunan kurumda 6, beş bağlı olunan kurumda 5, dokuz bağlı olunan kurumda 4, dokuz bağlı olunan kurumda 3, yirmi iki bağlı olunan kurumda 2, otuz dokuz bağlı olunan kurumda ise birer makale yazarı olduğu görülmektedir. Toplamda ise araştırma kapsamında incelenen makalelerde yer alan 563 yazarın bağlı olduğu 117 kurum tespit edilmiştir.

3.1.4. Makale Yazarlarının Unvanlarına Göre Dağılımı

Bu başlık altında eğitim tarihi alanında yayınlanmış 439 makalede yer alan toplam 563 yazarın sahip oldukları unvanlara göre dağılımını gösteren bulgular Grafik 3.2' de sunulmaktadır.

Grafik 3. 2. Makale Yazarlarının Unvanlarına Göre Dağılımı

Grafik 3.2. incelendiğinde Türkiye’de eğitim tarihi alanında yayınlanan makale sahibi toplam 563 yazarın 187’sini (%33) yardımcı doçent doktor⁵¹, 62’sini (%11) doktor, 57’sini (%10) araştırma görevlisi, 51’ini (%9) doçent doktor, 43’ünü (%8) profesör doktor, 21’ini (%4) doktora öğrencisi, 20’sini (%4) öğretim görevlisi, 13’ünü (%2) okutman, 6’sını (%1) öğretmen, 6’sını (%1) uzman, 5’ini (%1) ise yüksek lisans öğrencisi unvanına sahip araştırmacıların oluşturduğu görülmektedir. Makale yazarlarından 92 (%16) tanesinin ise makalesinde unvanlarını belirtmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamındaki eğitim tarihi konulu 439 makalede yer alan 563 yazarın unvanları incelendiğinde en çok makale yazarının 187 (%33) yazarla yardımcı doçent doktor unvanına sahip araştırmacılar olduğu görülmektedir. Grafik 3.2’ de de görüldüğü üzere Türkiye’de eğitim tarihi alanında uzman ve birikime sahip akademisyen olan “profesör doktor” unvanlı araştırmacının 43 (%8) makale, doçent doktor unvanlı araştırmacının 51 (%9) makalesi olduğu görülmektedir. Grafik 3.2. incelendiğinde eğitim tarihi alanında en az çalışmanın 6 yazar ile öğretmen, 6 yazar ile çeşitli kurumlarda görev yapmakta olan uzman ve 5 yazar ile yüksek lisans öğrencisi unvanına sahip kişiler tarafından yapıldığı tespit edilmiştir.

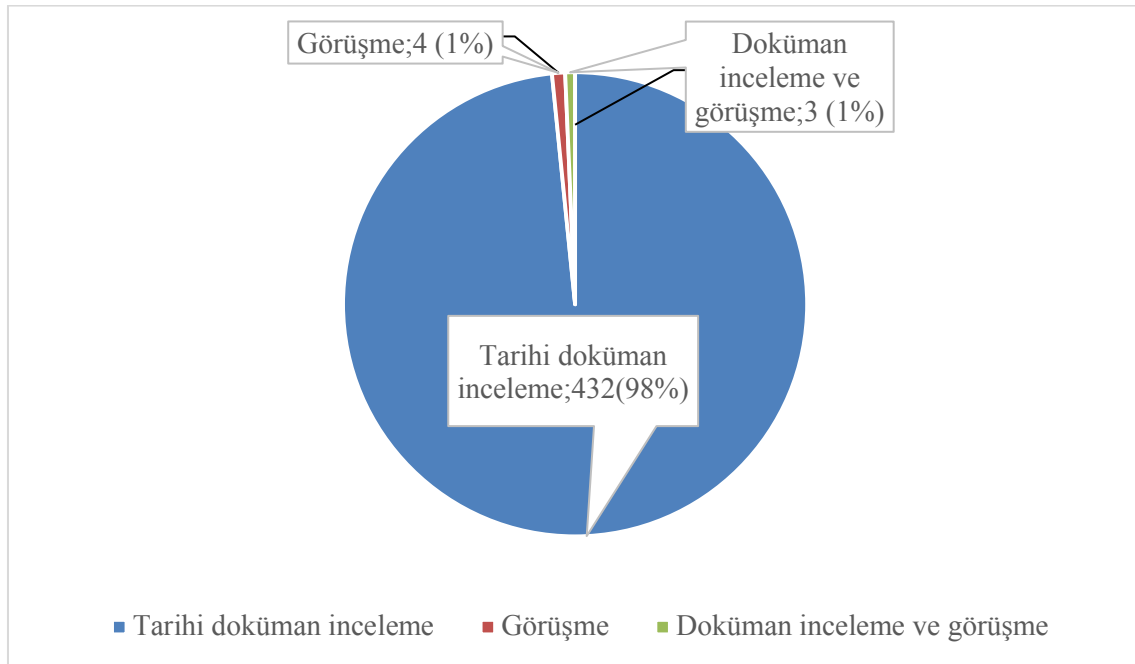
⁵¹ 06.03.2018 tarihli ve 30352 sayılı Resmi Gazetede Yayınlanan 7100 Numaralı Yükseköğretim Kanunu ile “yardımcı doçent doktor” ibaresi “doktor öğretim üyesi” şeklinde değiştirilmiştir ancak bu araştırma geçmiş yılları kapsadığı için “yardımcı doçent doktor” tabiri kullanılmıştır.

3.1.5. Makalelerin Araştırma Yöntemi ve Veri Toplama Aracına Göre Dağılımı

Bilimsel bir araştırmada yer alan problem durumu, veriler, verilerin analizi, bulgular, sonuç ve öneriler araştırmacının seçtiği ve planladığı yöntem ile şekillenir ve oluşur. Yani bilimsel bir araştırmacının şekillenmesi ve ortaya çıkmasından en önemli unsurların başında yöntem gelmektedir. Araştırmacının, araştırmasında kullandığı yöntem ve teknikleri ile bunları ne şekilde uyguladığını yöntem bölümünde tüm aşamaları ile birlikte açıkça ifade etmesi gerekmektedir.

Araştırma kapsamında ele alınan eğitim tarihi konulu 439 makaleye bakıldığında büyük çoğunluğunda araştırmada kullanılan yöntem ve araştırmanın uygulama sürecine dair net bir açıklamanın olmadığı görülmektedir. Tarih araştırmaları için yöntem bilgisi veren birçok eser olduğu göz önünde bulundurulursa, araştırmacıların bu eserlerde yazılı basamaklara uyduğu tahmin edilebilir. Ancak araştırmacıların bunu araştırmasında belirtmemesi Türkiye’de tarih yazıcılığında henüz yöntemin tanımlanarak açık bir şekilde anlatılması geleneğinin tam olarak oturmadığıyla ilişkilendirilebilir.

Bu başlık altında, incelemeye tabi tutulan 439 makalede kullanılan veri toplama yöntemi ve aracına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Grafik 3. 3. Makalelerde Kullanılan Veri Toplama Aracı

Grafik 3.3.'de görüldüğü üzere eğitim tarihi alanında yayınlanmış 439 makalenin %98'inde (f=432) doküman inceleme, %1'inde (f=4) görüşme ve geriye kalan %1'lik (f=3) kısımda ise doküman inceleme ve görüşme yöntemi birlikte kullanılarak veriler toplanmıştır. Eğitim tarihi alanında yayınlanan makalelerde en çok kullanılan veri toplama aracı tekniği doküman incelemedir. Tarih araştırmalarında geçmişten günümüze intikal etmiş ve tarihi aydınlatacak her türlü yazılı belge doküman incelemenin bir parçasını oluşturur. Dolayısıyla araştırma kapsamında ele alınan eğitim tarihi makaleleri tarihi birer araştırma olduğundan ötürü araştırmacıların en çok tercih ettiği veri toplama yöntemi ve aracı doküman incelemedir.

Grafik 3.3.'de görüldüğü üzere 4 makalede görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yöntemi ise sözlü tarih yöntem ve teknikleri çerçevesinde yapılmıştır. Sözlü tarih yöntemi, araştırmacının belirlemiş olduğu bir konu hakkında, o konuyla ilgili kişilerle yaptığı görüşmeler sonucunda ortaya çıkan bilgi ve bulguları belirli bir sistem dâhilinde incelenip değerlendirilmesi olarak açıklanabilir.⁵² Örneğin bu araştırma kapsamında incelenen “Sözlü Tanıkların Dilinden Çanakkale’de Öğretmen Yetiştiren Kurumların Tarihi (1955-1992)” adlı makalede bu yöntem kullanılmıştır.

3.2. MAKALELERİN TEMALARINA İLİŞKİN BULGULAR ve DEĞERLENDİRME

Bir araştırma alanında ortaya konulan eser kadar, onun içerdiği konu da bir hayli önemlidir. Nitekim araştırmanın kapsam ve genişliğini göstermek ve konu çeşitliliğini ortaya çıkarmak için söz konusu makalelerin tematik olarak incelenmesi gerekmektedir.

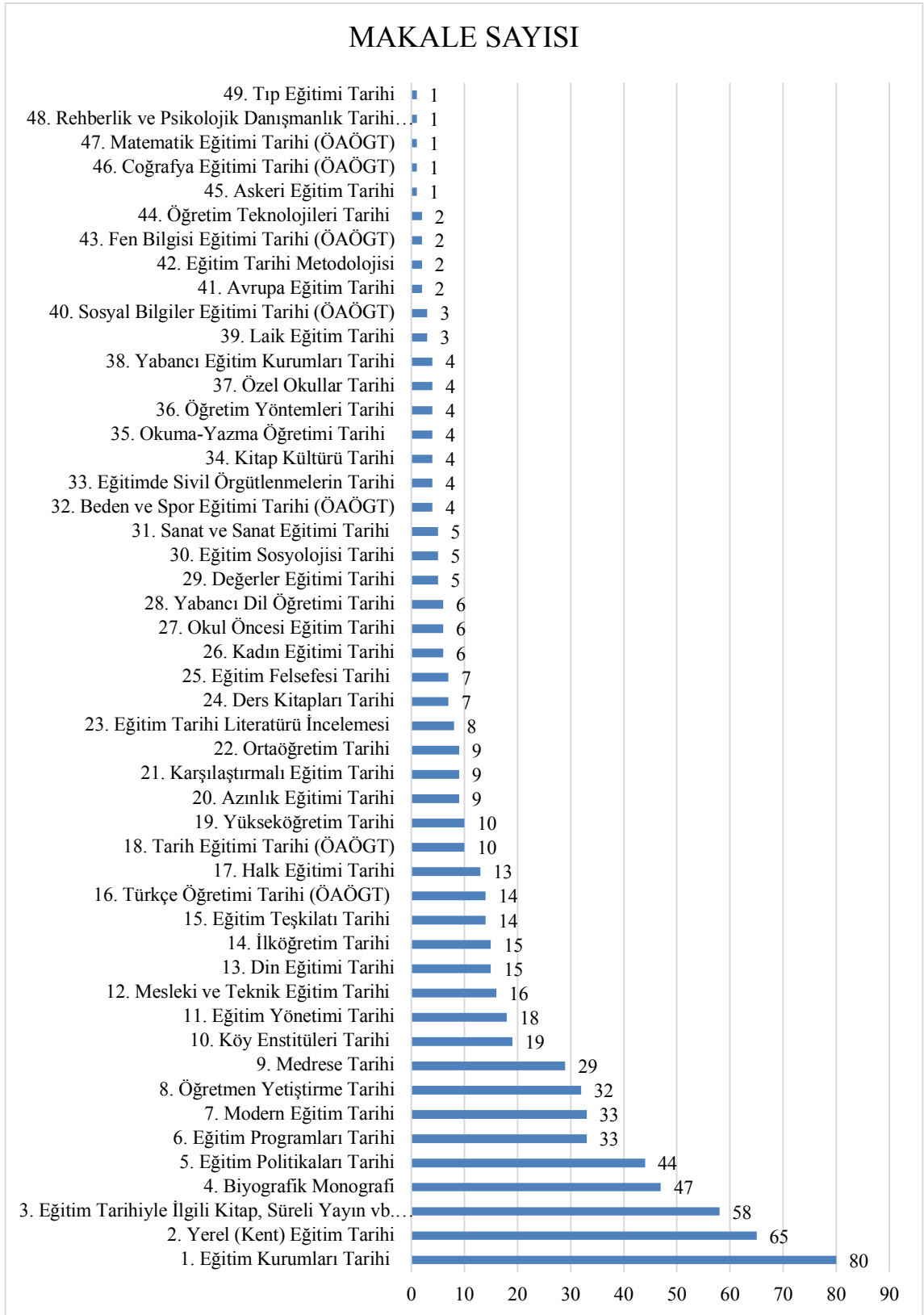
Bu araştırma kapsamında ele alınan eğitim tarihi konulu 439 makale ayrı ayrı incelenerek makalelerin hangi temel konu veya konular üzerine odaklandığı tespit edilmiştir. Her bir makalenin konusu belirlendikten sonra ilgili kodlamalar yapılmış ve eğitim tarihi literatürü göz önünde bulundurularak belli başlı temalar oluşturulmuştur. Araştırmanın bu başlığı altında, eğitim tarihi alanında yayınlanan makalelerin temalarına göre dağılımlarının incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Bu çerçevede oluşturulan tablo aşağıda sunulmuştur:

⁵² UYGUN, Selçuk, *Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Bir Sözlü Tarih Araştırması (1937-1954)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2003, s. 21-22.

Tablo 3. 4. Makalelerin Temalarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

TEMALAR	f	%
1. Eğitim Kurumları Tarihi	80	12
2. Yerel (Kent) Eğitim Tarihi	65	9
3. Eğitim Tarihiyle İlgili Kitap, Süreli Yayın vb. İncelemesi	58	8
4. Biyografik Monografi	47	7
5. Eğitim Politikaları Tarihi	44	6
6. Eğitim Programları Tarihi	33	5
7. Modern Eğitim Tarihi	33	5
8. Öğretmen Yetiştirme Tarihi	32	5
9. Medrese Tarihi	29	4
10. Köy Enstitüleri Tarihi	19	3
11. Eğitim Yönetimi Tarihi	18	3
12. Mesleki ve Teknik Eğitim Tarihi	16	2
13. Din Eğitimi Tarihi	15	2
14. İlköğretim Tarihi	15	2
15. Eğitim Teşkilatı Tarihi	14	2
16. Türkçe Öğretimi Tarihi (ÖAÖGT)	14	2
17. Halk Eğitimi Tarihi	13	2
18. Tarih Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)	10	1
19. Yükseköğretim Tarihi	10	1
20. Azınlık Eğitimi Tarihi	9	1
21. Karşılaştırmalı Eğitim Tarihi	9	1
22. Ortaöğretim Tarihi	9	1
23. Eğitim Tarihi Literatürü İncelemesi	8	1
24. Ders Kitapları Tarihi	7	1
25. Eğitim Felsefesi Tarihi	7	1
26. Kadın Eğitimi Tarihi	6	1
27. Okul Öncesi Eğitim Tarihi	6	1
28. Yabancı Dil Öğretimi Tarihi	6	1
29. Değerler Eğitimi Tarihi	5	1
30. Eğitim Sosyolojisi Tarihi	5	1
31. Sanat ve Sanat Eğitimi Tarihi	5	1
32. Beden ve Spor Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)	4	1
33. Eğitimde Sivil Örgütlenmelerin Tarihi	4	1
34. Kitap Kültürü Tarihi	4	1
35. Okuma-Yazma Öğretimi Tarihi	4	1
36. Öğretim Yöntemleri Tarihi	4	1
37. Özel Okullar Tarihi	4	1
38. Yabancı Eğitim Kurumları Tarihi	4	1
39. Laik Eğitim Tarihi	3	0,4
40. Sosyal Bilgiler Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)	3	0,4
41. Avrupa Eğitim Tarihi	2	0,3
42. Eğitim Tarihi Metodolojisi	2	0,3
43. Fen Bilgisi Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)	2	0,3
44. Öğretim Teknolojileri Tarihi	2	0,3
45. Askeri Eğitim Tarihi	1	0,1
46. Coğrafya Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)	1	0,1
47. Matematik Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)	1	0,1
48. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tarihi (ÖAÖGT)	1	0,1
49. Tıp Eğitimi Tarihi	1	0,1
Toplam	694	100

Eğitim tarihi makalelerinin temalarına göre sayısal dağılımlarını gösteren veriler aşağıda grafik şeklinde sunulmuştur:

Grafik 3. 4. Makalelerin Temalarına Göre Dağılımı

Grafik 3.4. incelendiğinde hakkında en çok makale yayınlanan tema alanları: Eğitim Kurumları Tarihi (f=80), Yerel (Kent) Eğitim Tarihi (f=65), Eğitim Tarihiyle

İlgili Kitap, Süreli Yayın vb. İncelemesi (f=58), Biyografik Monografi (f=47), Eğitim Politikaları Tarihi (f=44), Eğitim Programları Tarihi (f=33), Modern Eğitim Tarihi (f=33), Öğretmen Yetiştirme Tarihi (f=32) ve Medrese Tarihi (f=29) olarak belirlenmiştir.

Grafik 3.4.'de görüldüğü üzere eğitim tarihi alanında birçok konuda makale yazılıp yayınlandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Eğitim tarihi alanıyla ilgili ulaşılan 439 makale ile ilgili ayrıntılı incelemeler sonucunda bu makalelerin ele aldıkları konularla ilgili detaylı analizler yapılmıştır. Bu analizler doğrultusunda toplam 439 makale içerisinde 49 farklı tema ortaya çıkmıştır. Ayrıca bazı makaleler birden fazla temayı kapsadığı için bu makaleler en çok üç olmak kaydıyla birden fazla tema kapsamında ele alınmıştır. Örneğin; “Eskişehir Halkevi ve Halk Evi Dergisi” adlı makalede olduğu gibi, bu makale *Eğitim Kurumları Tarihi* ve *Halk Eğitimi Tarihi* temalarını ortak bir şekilde içerdiği gibi *Eğitim Tarihi ile İlgili Kitap, Süreli Yayın vb. İnceleme* temasını da içermektedir. Dolayısıyla 439 makale içerisinde toplamda 694 tema kodlaması yapılmıştır.

3.2.1. Eğitim Kurumları Tarihi

Bu çalışma kapsamında incelenen 439 makalenin tema bakımından analiz edilmesi sonucunda eğitim kurumları tarihinin en çok çalışılan tema alanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. *Eğitim kurumları tarihi* teması altında toplamda 80 makale tespit edilmiştir.⁵³

Bu çalışmalar tarihsel süreçteki eğitim kurumlarının kuruluş, işleyiş ve faaliyetlerini müstakil bir kurum incelemesi olarak ele almaktadır. Ayrıca bu makalelerde, geçmişteki eğitim kurumlarının programları, ders içerikleri, öğrenci alımı, eğitim ve idari kadrosu, öğrenme-öğretme etkinlikleri ile ilgili incelemelere de ulaşılabilmektedir. Eğitimde kurumsallaşmanın tarihini derinlemesine ve bütüncül bir bakış açısıyla ele alan bu çalışmalar belirli bir eğitim kurumuna dair aydınlatıcı bilgiler vermesi bakımından önemli spesifik çalışmalardır. Ayrıca bu tür kurum tarihi

⁵³ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 7, 8, 11, 13, 20, 22, 23, 25, 29, 32, 33, 34, 38, 46, 58, 59, 64, 65, 68, 69, 73, 90, 93, 106, 107, 118, 121, 122, 126, 138, 142, 145, 146, 152, 153, 159, 166, 171, 180, 186, 195, 196, 217, 221, 223, 224, 225, 233, 246, 254, 258, 261, 262, 281, 284, 303, 307, 311, 321, 327, 328, 332, 344, 354, 359, 367, 370, 374, 379, 386, 390, 395, 397, 400, 406, 410, 419, 427, 438, 439. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

alışmaları sayesinde elde edilen veriler, günümüz eğitim kurumları için ders çıkarılabilecek tarihi tecrübe niteliğinde bir özellik taşımaktadır.

Belirli bir eğitim kurumunun tarihine ilişkin yapılan bir araştırmanın kapsam ve sınırlılığının olması ve dolayısıyla araştırmanın belli başlı bir çerçevesinin olması bu temanın araştırmacıların en çok tercih ettiği konu alanı olması hususunda önemli bir rol oynadığı düşünülebilir.

3.2.2. Yerel (Kent) Eğitim Tarihi

Bu alışma kapsamında incelenen 439 makalenin tema bakımından analiz edilmesi sonucunda en çok çalışılan ikinci konunun *yerel (kent) eğitim tarihi* olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yerel eğitim tarihi teması altında toplamda 65 makale belirlenmiştir.⁵⁴ Yerel eğitim tarihi farklı coğrafi bölgelerde yürütülen eğitim faaliyetlerini kendisine konu edinir ve bu tema kapsamında yapılan araştırmalar da yine belli bir coğrafi bölgenin eğitim faaliyetlerinin neler olduğu ve bu faaliyetlerin nasıl yürütüldüğü hakkında bilgi vermektedir.

Yerel eğitim tarihi araştırmaları Osmanlı Devletinin idari sınırları düşünüldüğünde şu an araştırmalara konu olanlardan çok daha fazla coğrafi bölgeyi sınırlarında barındırmaktadır. rnek vermek gerekirse şam, Girit, Yanya, Halep, İşkodra, Hicaz, Trablusgarp, Bosna, Yemen, Selanik, Basra, Bağdat, Kıbrıs, Kosova, Manastır, Revan gibi birçok coğrafi bölgeyi kapsadığı görülmektedir. Buradan hareketle yerel eğitim tarihi ile ilgili yeni araştırmaların yapılması eğitim tarihimizin bir bütünlük içerisinde tasvir edilebilmesi için büyük bir önem arz etmektedir.

3.2.3. Eğitim Tarihiyle İlgili Kitap, Süreli Yayın vb. İncelemesi

Bu tema başlığı altında, veri toplama aracı olarak süreli ve süresiz yayınlarda eğitim tarihi ile ilgili yayınlanmış çalışmalar bir araya getirilmiştir. Makalelerin

⁵⁴ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 22, 25, 32, 34, 36, 38, 43, 69, 70, 71, 77, 91, 95, 101, 106, 107, 112, 118, 120, 125, 126, 128, 132, 133, 137, 138, 145, 150, 155, 156, 166, 196, 198, 205, 207, 222, 246, 249, 254, 258, 259, 261, 262, 270, 278, 281, 284, 285, 296, 298, 302, 310, 318, 344, 358, 370, 376, 379, 380, 382, 393, 398, 418, 420, 421. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

incelenmesi sonucunda *eğitim tarihiyle ilgili kitap, süreli yayın vb. incelemesi* teması kapsamında toplamda 58 makale yer almıştır.⁵⁵

Tarihi çalışmalarda araştırılan zamana gitmek ya da birinci elden bilgi elde etmek yani o günün tanıklarıyla görüşmek mümkün olmadığı için birçok farklı kaynağa ulaşmak çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği için önem taşımaktadır. Çünkü sadece belli başlı dokümanlara ulaşılması o günün şartları ile ilgili yeterli bilgi sağlamayabilir ya da ulaşılan dokümanlarda belli bir etki altında kalarak taraflı bilgiler bulunuyor olabilir. Bu açıdan döneme şahitlik etmiş farklı doküman çeşitlerine ulaşılması araştırılan konuyu birçok farklı yönden değerlendirip inceleme imkânı sağlamaktadır.

Osmanlı Devletinin son dönemlerinde özellikle de II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte süreli ve süresiz yayınlarda gözle görülür bir artış yaşanmış ve bundan eğitim tarihi alanı da olumlu anlamda etkilenmiştir. Bu döneme ait tarihi dokümanların fazlalığı eğitim tarihi araştırmacılarının bu alana yönelmesinde etkili olmuştur.

3.2.4. Biyografik Monografi

Monografi, Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlüğüne göre "Bilimsel alanlarda özel bir konu veya sorun üzerine yazılan inceleme."dir.⁵⁶ Monografide herhangi bir olay, olgu, kişi, konu, bilimsel alana özgü bir konu ya da sorun özel bir değerlendirme ile ele alınır veya tüm bunlar ile ilgili ayrıntılı inceleme yapılabilir. Araştırma kapsamında incelenen makaleler arasında *biyografik monografi* tema alanına dâhil olan makalelerin toplam sayısı 47'dir.⁵⁷

Biyografik monografi ise; genellikle yaşadığı döneme iz bırakan kişilerin yaşamlarının ve eserlerinin bilimsel bir üslupla ve yöntemle araştırılması, onlar hakkında bilgi toplanması ile yazılır. Ayrıca, bu kişilerin yaşamış oldukları dönemde ne gibi izler bıraktıkları, farklılıklar yarattıkları, ne tür eserler ürettikleri, bu eserlerin

⁵⁵ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 18, 23, 27, 28, 37, 54, 56, 77, 80, 97, 109, 118, 135, 151, 152, 153, 160, 161, 174, 175, 177, 229, 238, 239, 251, 260, 272, 273, 274, 277, 282, 283, 291, 297, 299, 312, 313, 316, 320, 323, 330, 331, 368, 371, 372, 381, 388, 391, 392, 399, 401, 402, 406, 408, 415, 422, 430, 437. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

⁵⁶ Türk Dil Kurumu, *Büyük Türkçe Sözlük*, <http://tdk.gov.tr> (10.05.2018).

⁵⁷ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 3, 6, 14, 18, 21, 24, 40, 49, 50, 57, 78, 92, 96, 97, 117, 119, 133, 151, 160, 167, 170, 174, 181, 184, 207, 218, 239, 244, 257, 269, 274, 285, 304, 335, 342, 347, 348, 353, 363, 366, 386, 396, 416, 420, 425, 429, 432. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

içerikleri ile özelliklerini bilimsel ve eleştirel bir bakış açısıyla o dönemi yansıtan belgelere ve araştırmalara dayalı olarak ele alan çalışmalardır.

Biyografik monografi, incelemeye tabii tutulan kişinin doğumu, yaşamı, öğrenim hayatı, çalışma hayatı, üretmiş olduğu eserler, eserlerinin içerikleri, önemi gibi özellikleri alt başlıklar halinde ele alınarak ifade edilir. Mustafa Kemal Atatürk, Mustafa Satı Bey, Mustafa Necati ve Hasan Ali Yücel gibi eğitim tarihi için özel bir anlam taşıyan ve bu alana hizmet etmiş kişilerin bakış açısından eğitim tarihinin farklı noktalarını aydınlatan bu tür çalışmalar eğitim tarihi alanı için büyük önem taşımaktadır.

3.2.5. Eğitim Politikaları Tarihi

Bu araştırma dâhilinde değerlendirilen makaleler arasında *eğitim politikaları tarihi* temasında yer alan makalelerin toplam sayısı 44'dür.⁵⁸ Bu makaleler incelendiğinde içeriklerinde geçmişten günümüze eğitime yönelik uygulamalara, reformlara, eğitim kurumlarına yönelik düzenlemelere, öğretmen yetiştirmeye ilişkin politikalara, okutulan dersler ve ders içeriklerine yönelik incelemelerin yer aldığı ve eğitimin her boyutuyla ilgili politikaların incelendiği görülmektedir.

Eğitim politikalarına yönelik çalışmaların olması bugünün eğitimi için önem taşımaktadır. Çünkü günümüzde yapılacak eğitime dair uygulamalarda reform hareketlerinde eğitim tarihimizdeki politikaların incelenbilmesine ve bu politikalardan örnekler alınarak düzenlemelerin bu doğrultuda yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca bu tema kapsamındaki makalelerde, devletin eğitim ile ilgili uygulamalarına, izlediği yöntemlere ve düzenlemelere de ulaşılabilmektedir.

⁵⁸ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 15, 42, 49, 57, 63, 83, 86, 88, 92, 108, 115, 117, 127, 128, 129, 134, 141, 162, 164, 169, 175, 189, 191, 210, 212, 226, 228, 231, 235, 241, 243, 245, 256, 263, 267, 276, 293, 308, 311, 317, 417, 426, 428, 434. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

3.2.6. Eğitim Programları Tarihi

Eğitim programları tarihi teması dâhilinde 33 makale bulunmaktadır.⁵⁹ Eğitim programı, “öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği” olarak tanımlanmaktadır.⁶⁰ Posner (1995) ise eğitim programını şöyle tanımlamaktadır: “hem öğretmene hem de değerlendirme sürecine karar vermeye olanak sağlayan öğrenme ürünleri dizisi” ya da “bir alanın hedef ve değerlendirme boyutları ile tüm öğrenilecek konuların planı ya da içerik tasarımı”dır.⁶¹

Bu tema kapsamındaki makalelerde geçmişten günümüze eğitim kurumlarında uygulanmakta olan programları, bu programların hedef, içerik, eğitim durumları ve ölçme ve değerlendirme uygulamaları ile bu programlara göre uygulanan dersler, ders içerikleri, ders saatleri konu edilmiş ve incelenmiştir.

Ayrıca bu temada yer alan bazı makalelerde ise tarihsel süreç içerisinde çeşitli öğretim kurumlarına öğrenci alımında uygulanan sınavlar (ölçme ve değerlendirme), eğitim kurumlarında okutulan derslere yönelik başarının ölçülmesiyle ilgili sınavlar, bu sınavların ne zaman, nerede ve kimler tarafından yapıldığıyla ilgili bilgilere ulaşılabilmektedir. Bu araştırmalar eğitim programları tarihini araştırıp farklı boyutları ile ele alarak hem eğitim tarihi literatürüne hem de eğitim programlarına yönelik çalışmalara kaynaklık ederek katkıda bulunmaktadır.

3.2.7. Modern Eğitim Tarihi

Tarihsel süreçte eğitimdeki modernleşme faaliyetlerini konu edinen *modern eğitim tarihi* teması dâhilinde 33 makale tespit edilmiştir.⁶² Modernleşme, Osmanlı İmparatorluğu’nda başlayıp Cumhuriyet Türkiye’sinde yeni boyutlar kazanan, Batı Avrupa’nın toplumsal ve fikrîsel bileşimini, erişilmesi gereken bir hedef olarak gören

⁵⁹ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 9, 26, 51, 61, 62, 76, 79, 103, 111, 123, 165, 178, 183, 190, 194, 206, 219, 226, 229, 236, 238, 247, 265, 328, 336, 338, 355, 356, 378, 412, 413, 416, 436. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

⁶⁰ DEMİREL, Özcan, *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2015, s. 4.

⁶¹ POSNER, George J., *Analyzing the Curriculum*, McGraw-Hill, New York, 2. Ed., 1995.

⁶² Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 1, 10, 12, 19, 29, 35, 44, 47, 59, 63, 82, 88, 92, 122, 125, 144, 159, 176, 200, 204, 216, 240, 243, 247, 253, 255, 308, 312, 314, 337, 341, 345, 433. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

yaklaşımın adı olarak da ifade edilebilir.⁶³ Modernleşme hareketi ile ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel vs. birçok alanda değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimlerden etkilenen yapılardan birisi de eğitim sistemidir. Tanzimat Dönemi ile eğitim alanında başlayan yenileşme hareketleri özellikle Sultan II. Abdülhamid ve Meşrutiyet Döneminde yoğunluk kazanmıştır. Söz konusu dönemlerde, Satı Bey, Emrullah Efendi gibi isimler eğitimin modernleşmesine önemli katkı sağlamış eğitimcilerdir. Bu dönemde oluşan bilgi birikimi ve zengin kaynaklar Cumhuriyet Döneminde gerçekleştirilen eğitim reformlarına ışık tutmuş ve eğitim politikalarına yön vermiştir.⁶⁴

Çalışmanın bu başlığı altında incelenen makalelerde –daha çok- Osmanlı Devleti’nde Tanzimat Dönemi ile başlayıp günümüze kadar devam eden eğitimde modernleşme süreci incelenmektedir. Bu tema altında incelenen makalelerde var olan eğitim sisteminden modern eğitime geçiş, modernleşme sürecinde açılan eğitim kurumları, modern eğitim yapılanması, modern eğitim kapsamındaki uygulamalar ve dersler konu edinmektedir.

3.2.8. Öğretmen Yetiştirme Tarihi

Eğitimin vazgeçilmez unsurlarından birisi olan öğretmenlerin eğitim sürecini konu alan *öğretmen yetiştirme tarihi* teması dâhilinde toplamda 32 makale bulunmaktadır.⁶⁵ Bu tema başlığı altında yer alan makalelerde eğitim tarihinin geçmişinden bugününe öğretmenlik mesleğinin durumunun, sınıflarının, düzeyinin, öğretmen yetiştirme ile ilgili düzenlemelerin, değişimlerin, öğretmen yetiştiren kurumların, bu kurumlardaki öğretim programlarının, bu programlara yönelik ders ve ders içeriklerinin ve öğretmenlik mesleğine yönelik politikaların incelendiği görülmektedir. Bu çalışmalar sayesinde bugün öğretmenlik mesleğinin geçmişine dair bilgilere ve bugünüyle geçmişi arasındaki farklara rahatça ulaşabilmekteyiz.

Araştırma kapsamında incelenen öğretmen yetiştirme tarihi ile ilgili 32 makaleden de anlaşılacağı üzere söz konusu araştırmalar, özellikle Tanzimat

⁶³ ÇOBAN, Mustafa, “Osmanlı Çöküş Sürecinde Modernleşme ve Eğitime Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme”, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Kahramanmaraş 2012, S. 20, s. 94-136.

⁶⁴ KAFADAR, Cemal, *Türk Eğitim Düşüncesinde Batılılaşma*, Ankara, Vadi Yayınları, 1997, s. 240-241.

⁶⁵ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 13, 17, 55, 62, 72, 83, 84, 89, 93, 94, 96, 105, 114, 173, 177, 191, 202, 212, 223, 237, 262, 289, 305, 346, 357, 369, 374, 379, 390, 397, 400, 431. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

Döneminden Cumhuriyete ve günümüze değin öğretmen yetiştirme politikalarını ele almıştır.

3.2.9. Medrese Tarihi

Türk-İslam medeniyetinin temel eğitim kurumu olan medreselerin tarihini inceleyen bu tema alanı kapsamında toplam makale sayısı 29'dur.⁶⁶ İslam eğitim tarihinin temel eğitim kurumlarından biri olan medreseler Türk-İslam eğitim sisteminde de önemli bir yere sahiptir. Türklerin İslamiyet'i kabulü ile gelişen medrese eğitim kurumları Selçuklu ve Osmanlı Devleti Dönemlerinde etkin bir biçimde gelişerek eğitim sistemi içerisinde yer almıştır.

Bu tema altında yer alan makaleler, medreselerin tarihi süreç içerisinde ne gibi gelişimler gösterdiğini, buralardaki okutulan dersleri, müderrisleri, kuruldukları zamanı ve zamanının şartlarını, sahip oldukları fiziksel özelliklerini ve nasıl kurulduklarını incelemektedirler. Eğitim tarihimizde yer alan medreseler bugünün yükseköğretim kurumlarına temel oluşturması açısından önem taşımaktadır. Bu konu başlığında yer alan çalışmalar medrese eğitim kurumlarının yapısını ve işleyişini temel felsefesini anlayabilmek açısından dikkate değerdir.

3.2.10. Köy Enstitüleri Tarihi

Araştırmada önemli görülen ve ayrı bir başlık altında değerlendirmeye tabii tutulan *köy enstitüleri tarihi* teması dâhilinde 19 makale yer almaktadır.⁶⁷ Bu tema başlığı altında yer alan makalelerde Cumhuriyet Döneminde, köye ihtiyaç duyduğu öğretmeni yetiştirmek amacıyla kurulan köy enstitülerinin sistemini, gelişimini, hangi felsefi temellere dayandığını, temel ilkelerini, bu enstitülerin öğretim programlarını ve bu enstitülere öğretmen yetiştirme sistemini, bu kurumlara öğrenci alımlarını ve köy enstitülerinin uygulamalarını içeren konular yer almaktadır.

⁶⁶ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 7, 19, 31, 33, 35, 39, 40, 60, 75, 86, 112, 132, 163, 209, 222, 232, 250, 259, 271, 290, 297, 298, 300, 382, 396, 398, 403, 421, 439. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

⁶⁷ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 12, 52, 81, 87, 103, 123, 124, 134, 136, 147, 149, 191, 224, 311, 338, 350, 351, 389, 412. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

Türkiye’de 1939-1942 yılları arasında öğretmen ve eğitimci sayısını arttırmak amacıyla çalışmalara hız verilmiştir. 1939 yılında köye ihtiyaç duyduğu öğretmeni kazandırmak için Milli Eğitim Bakanlığınca “Köy Enstitüleri Kanun Taslağı” hazırlanmıştır. Eğitim tarihi literatürü içerisinde bağımsız bir konu alanı olarak düşünülen köy enstitülerinin temel kuruluş amacı olan köylerde eğitim seviyesini artırmanın yanında ziraat işleri, köy inşaatçılığı, köyün bireylerini ilgilendiren işler gibi köyle ilgili birçok alanda bilgili ve becerikli bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında yeni kurulan devlete kalifiye ve eğitilmiş bireyler yetiştirme açısından köy enstitülerinin yeri oldukça önemli ve ayrıdır.

3.2.11. Eğitim Yönetimi Tarihi

Eğitim yönetimi tarihi teması dâhilinde 18 makale tespit edilmiştir.⁶⁸ Bu başlık altında incelenen makaleler, tarihsel süreçte eğitim kurumlarının denetimini, eğitime yönelik plan ve programların hazırlanmasını, bu programların geliştirilmesini, eğitim kurumlarındaki çalışanların eğitime yönelik ihtiyaçlarının belirlenmesini ve bu çalışanların denetimini, öğretmen ve öğrenci seçimlerini, eğitim sistemindeki ve kurumlarındaki düzenlemeleri vs. konuları incelemektedir.

Bu tema kapsamına giren makalelerde aynı zamanda yurt dışına öğrenci gönderilmesi konusu da ele alınmaktadır. Bireylerin diğer ülkelere çeşitli alanlarda ve konularda eğitim görmesi, gelişim sağlaması, araştırmalarda ve incelemelerde bulunması, bilgilerini ve görgülerini artırması amacıyla devlet tarafından yurtdışına gönderilmesi, eğitim planlaması açısından önemli bir faaliyettir.

3.2.12. Mesleki ve Teknik Eğitim Tarihi

Eğitim tarihi alanında yayınlanmış makaleler arasında yer alan bir diğer önemli tema alanı da *mesleki ve teknik eğitim tarihidir*. Bu tema kapsamında yer alan 16

⁶⁸ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 4, 60, 116, 139, 156, 182, 187, 241, 248, 276, 309, 319, 339, 357, 407, 423, 424, 429. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

makalede,⁶⁹ eğitimin mesleki ve teknik boyutu ele alınmış, bu eğitimin tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişim ve dönüşümler incelemeye tabi tutulmuştur. Araştırma konusuyla ilgili ulaşılan bu makalelerde daha çok Osmanlı Dönemi mesleki ve teknik eğitimin durumu, yapılanması, işleyişi, mesleki ve teknik eğitim bağlamında açılan kurumlar ile Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze kadar mesleki ve teknik eğitimde yapılan reformlar, buna yönelik çıkarılan kanun, yönetmelik vs. gibi resmi metinler ile milli eğitim şuraları ve kalkınma planları şeklindeki komisyon raporları ele alınıp incelenmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim ilk olarak, Orta Asya Türk Devletlerinden Osmanlı'ya kadar gedik usulü ve ahilik teşkilatı ile Osmanlı Devleti'nde görülen loncalarda yaygın eğitim olarak ortaya çıkmıştır. Buralarda eğitim, dini temellere dayanırken usta-çırak ilişkisi içerisinde faaliyet gösteren bir sistemin olduğu da bilinmektedir. Tanzimat Dönemi ile hızlanan eğitimde modernleşme hareketleri sonucunda öğrencilere meslek kazandırması amacıyla çeşitli vilayetlerde açılan Lisan Mektebi, Ticaret Mektebi, Gümrük Mektebi, Hendese-i Mülkiye, Ziraat Mektebi, Sanayi Mektebi⁷⁰ gibi mesleki ve teknik eğitim veren yeni kurumlar üretime dayalı yerel ekonomik kalkınmayı hedeflese de gerçekte istenilen noktaya ulaşamamıştır.⁷¹

Osmanlı'nın zayıflaması ve çöküş sürecine girmesiyle birlikte her alanda olduğu gibi buralarda da bozulmalar başlamış, bu teşkilatlar vasıflarını yitirmiş böylece mesleki ve teknik eğitimde de ciddi bozulmalar ve nitelik kaybı ortaya çıkmıştır. Osmanlı'nın modernleşme çabalarıyla birlikte Tanzimat Döneminde yenilikler yapılmaya çalışılmış, Batı tarzı okullar açılmış, ıslahhaneler kurulmuş; ancak çöküşün önüne geçilememiştir. Mesleki ve teknik eğitim ihmal edilmiş, dini dogmatik olarak algılama anlayışı eğitime yansımıştır. Açılan bu okullardaki kişiler farklı amaçlar içerisine girerek eğitimin geri kalmasına sebep olmuşlardır.

Cumhuriyet Dönemine gelindiğinde ise; eğitimle ilgili çalışmalar devam ederken, yabancı uzmanların ülkemize getirilmesi ve eğitim-öğretimin düzenlenmesi, planlaştırılması, niteliğinin iyileştirilmesi konuları ele alınmıştır. 1924 yılında “demokrasi sisteminde nasıl bir eğitim uygulanması ve demokratik bir topluma uygun öğretmen kadrosunun nasıl yetiştirileceği konusunda fikirlerini almak” amacıyla

⁶⁹ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 2, 8, 36, 41, 64, 68, 73, 144, 154, 180, 205, 234, 303, 393, 419, 438. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

⁷⁰ GÜNDÜZ, Mustafa, *Osmanlı Eğitim Mirası*, Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2. Basım, 2015, s. 88.

⁷¹ YILDIRIM, Mehmet Ali, “II. Abdülhamid Devri Taşra İdâdilerinde Mesleki Eğitim Denemesi”, *History Studies*, 2014, V/6, s. 258.

Amerikalı Profesör Doktor John Dewey Türkiye'ye davet edilmiştir. Ayrıca mesleki ve teknik eğitime yönelik düzenlemeler yapmak için Atatürk Döneminde Alfred Kühne (1925) ve Omar Buyse (1927) gibi eğitimciler de davet edilmiştir.⁷² Devlet tarafından bu alanda uzmanlaşmaları için ise yurt dışına öğrenciler gönderilmiştir.⁷³ Böylece mesleki ve teknik eğitimin önemi anlaşılmış ve Cumhuriyet Döneminde de bu alanda önemli adımlar atılmaya devam etmiştir.

3.2.13. Din Eğitimi Tarihi

Din eğitimi tarihi tema alanını dâhilinde yer alan 15 makale tespit edilmiştir.⁷⁴ Bu tema kapsamında belirlenen çalışmalarda genel olarak Cumhuriyet Döneminde din eğitimi ve öğretiminin gelişimi, din dersinin okullarda program içi dersler arasına alınması ve okutulması, din derslerinin tarihi ve teorik yapısı, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri bünyesinde yer alan konular, din eğitimi kapsamında diğer ülkelerle karşılaştırma yapılması, zorunlu din öğretimi süreci, ilahiyat fakültelerinde hadis eğitiminin tarihi gelişimi, din öğretimi bağlamında Kur'an kurslarının açılması ile Kur'an eğitim ve öğretiminde görülen gelişmeler ve mescitlerde yürütülen din öğretimi ile ilgili konular ele alınmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan bu çalışmalarda genel olarak Cumhuriyet Dönemi din eğitimi ve öğretiminde yaşanan gelişmeler üzerinde durulmuştur.

Cumhuriyet öncesi dönemde ise eğitim sistemi din olgusu etrafında şekillenmiş ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin temelinde her zaman din bulunmuştur. Eğitime yönelik uygulamalar, dersler, konular dini kurallara göre düzenlenmiştir. Toplumların modern çağ öncesi dönemleri incelendiğinde eğitim, bireylere dini kuralların öğretilmesi olarak görülmüş ve bu doğrultuda düzenlenmiştir. Örnek vermek gerekirse Osmanlı Dönemi medreseleri ve sıbyan mektepleri dini nitelik taşıyan eğitim kurumlarıdır. Günümüzde ise modernleşme ile birlikte ortaya çıkan yeni eğitim paradigmasında, din eğitimi, ya

⁷² AKKUTAY, Ülker, *Millî Eğitimde Yabancı Uzman Raporları (Atatürk Dönemi)*, Ankara, Avni Akyol Kültür ve Eğitim Ümit Vakfı Yayınları, 1996, s. 33.

⁷³ KILINÇ, Mustafa, *Türkiye'de Mesleki Teknik Eğitim Tarihi (1886-1986)*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2016, s. 174-178.

⁷⁴ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 16, 74, 100, 133, 140, 206, 209, 230, 232, 321, 322, 324, 361, 364, 403. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

genel eğitimin dışında ayrı kurumlarda verilmesi gereken bir eğitim ya da normal eğitim programı içerisinde yer alan bir eğitim olarak ele alınmıştır.⁷⁵

3.2.14. İlköğretim Tarihi

Eğitimin ilk basamağını oluşturan *ilköğretimin tarihi* teması içerisinde 15 makale yer almaktadır.⁷⁶ İlköğretim toplumdaki bütün vatandaşların sahip olması gereken asgari ve ortak bilgi, beceri, davranış, tutum ve alışkanlıkların kazandırıldığı önemli bir kademedir. Bu bağlamda eğitim sisteminde oldukça önemli bir yere sahip olan ilköğretim kademesi beraberinde birçok gelişmeyi de getirmiştir.

Osmanlı Devletinde 1824 yılında Sultan II. Mahmut tarafından çıkarılan ferman ilköğretim açısından ilk düzenleyici belge olma niteliği taşımaktadır. Tanzimat Döneminde çıkarılan nizamnameyle beraber ilköğretim daha teşkilatlı bir yapıya kavuşturulmuştur. Kanun-i Esasi’de ilköğretimin mecburiyetinin tescillenmesi, II. Abdülhamit Döneminde atılan adımlar ve II. Meşrutiyet Döneminde Emrullah Efendi gibi eğitimcilerin çabalarıyla ilköğretim ülke çapında kontrol altına alınmaya ve yaygınlaşmaya devam etmiştir.⁷⁷ Cumhuriyet Türkiye’sinde ise Tevhid-i Tedrisat ile başlayan eğitim reformları zaman içerisinde ilköğretimin de gelişmesine olanak sağlamıştır.

İlköğretim tarihini konu alan araştırmalarda bu kurumların kuruluşu, düzenlenişi, uygulamaları, ilköğretim kurumlarının öğrenim süresi, zorunlu eğitim oluşu, öğretim programları, dersleri ve ders içerikleri, okutulan kitaplar, ilköğretime dair reformlar, ilköğretimi konu alan yasalar, planlar, düzenlemeler, şuralar ve ders saatleri ile ilköğretime başlama yaşı gibi konular incelenmektedir.

Tarihsel süreç içerisinde ilköğretim kademesi ile ilgili gelişimleri ve değişimleri ortaya koyan çalışmalar, bugüne kadar eğitimde meydana gelen gelişmeler hakkında bir fikir sahibi olmak açısından oldukça önem taşımaktadır.

⁷⁵ BİLGİN, Beyza, “Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara 1981, S. 24, s. 469-483.

⁷⁶ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 20, 44, 67, 95, 104, 145, 148, 155, 172, 264, 275, 286, 294, 316, 352. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

⁷⁷ Osman Zeki Bey, *Kıymetli Hatıralarımdan Bizde Maarif-i İptidaiyye*, Haz. İbrahim Caner Türk, İstanbul, Arı Sanat Yayınevi, 1. Baskı, 2016, s. 12-17.

3.2.15.Eğitim Teşkilatı Tarihi

Eğitim ve öğretimin kurumsal yapısını ele alan *eğitim teşkilatı tarihi* teması kapsamında 14 makale tespit edilmiştir.⁷⁸ Bu temada yer alan makalelerin kronolojik sırasına bakılacak olursa Hz. Ebubekir Dönemi eğitim faaliyetlerine kadar uzanmış, Selçuklu'dan Cumhuriyet'e kadar geçen zamanda eğitim-öğretim faaliyetlerindeki kurumsallaşmaları ve değişimleri ele alınmış, Osmanlı Dönemi eğitim kurumlarının örgütlenmeleri incelenmiş, yine Osmanlı'nın son dönemlerine denk gelen modernleşme ve Tanzimat Dönemlerinde Osmanlı eğitim sistemi ve kurumlarının yapılanmaları, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçilirken eğitim-öğretim alanında yaşanan değişimler ve dönüşümler, Cumhuriyet Döneminin ilk eğitim kurumlarının kuruluşları, esasları, yapılanmaları, çalışmaları, öğretmenliğin bir meslek olarak kabulü, Atatürk Dönemi eğitim sistemindeki yaşanan gelişmeler gibi konular eğitim teşkilatlanması kapsamında incelenmiş ve böylece günümüze doğru bir sıra takip edilmiştir.

Eğitim teşkilatlanması kapsamında yer alan bu makalelerde, geçmişten günümüze kadar eğitim faaliyetlerinde bulunan kurumların kuruluşu, yapısı, esasları, amaçları, nasıl bir işleyiş içerisinde oldukları, gelir kaynaklarının ve giderlerinin neler olduğu, öğrenci kabullerinin nasıl olduğu, bu kurumlara öğretmen alımlarının nasıl gerçekleştiği, öğretmenlerin hangi özelliklere sahip olarak öğretmen olarak görev yaptığı, nasıl tayin edildikleri, eğitim-öğretim faaliyetlerine hâkim olan temel felsefe, öğrencilerin okula başlama yaşı, okulların kademelendirilmesi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın kurulması, kademeler arası geçişin ve sınav sisteminin nasıl olduğu ile disiplin uygulamalarının nasıl yürütüldüğü konuları vs. gibi eğitimin teşkilatlanmasına dair tüm konuların tarihsel süreç içerisinde bütünlük taşıyacak şekilde araştırılıp incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu makaleler, eğitim teşkilatlanmasına dair söz konusu konuları dönemin sosyal, kültürel, siyasi, askeri, ekonomik, bilimsel gelişmeleri bağlamında incelemişlerdir. Bu temada tespit edilen makaleler, Osmanlı Dönemi öncesinden günümüze doğru bir araştırma seyri içerisinde yer alan önemli çalışmalardır.

⁷⁸ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 43, 59, 72, 88, 104, 171, 176, 252, 264, 306, 314, 329, 373, 385. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

3.2.16. Türkçe Öğretimi Tarihi (ÖAÖGT)

Özel alan öğretiminin gelişim tarihi (ÖAÖGT) konu alanının altında olan Türkçe öğretimi tarihi teması dâhilinde 14 makale bulunmaktadır.⁷⁹ Bu tema başlığı altındaki makaleler incelendiğinde bu çalışmalarda, Türkçe'nin ana dil olarak öğretiminin tarihi, Türk eğitim sisteminde Türkçe'nin yeri ve önemi, Osmanlı Döneminde Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesiyle ilgili yazılan kitaplar ve bu kitapların dil öğretimi açısından incelenmesi, tarihsel süreçte ve bugün içerisinde Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretimi, İslâm'dan önce ve İslâm'dan sonra Türkçe öğretimi, Türkçe öğretiminin kaynakları, Türkçe öğretim yöntemleri, Türkçe dersi programları ve diğer ülkelerde Türkçe öğretime yönelik programların uygulanması ile ilgili konuların ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu tema ile ilgili araştırma kapsamında ulaşılan çalışmaların çoğunluğunun Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretimi üzerinde yoğunlaştığı da görülmektedir. Tarihin bilinen ilk dönemlerinden beri gelişmiş, işlenmiş ve zenginleşmiş bir dil olarak karşımıza çıkan Türkçenin hem ana dili olarak hem yabancı dil olarak öğretimi konusunda yapılmış örnekler vardır. Bunlardan ilki ise herkesin bildiği üzere Divan-ü Lugati't-Türk'tür. Divan-ü Lugati't-Türk, Araplara Türkçe öğretmek amacıyla Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılmış Arapça-Türkçe bir sözlüktür. Yabancılar Türkçe öğretimi bu eserle başlayıp günümüze kadar gelmiştir. Son yıllarda ise Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretimi konusunda bir hayli ciddi adımlar atılmış, çok önemli uygulamalar yapılmıştır. Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretimi kapsamında "Yunus Emre Enstitüsü" bünyesinde yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Günümüzde üniversiteler bünyesinde yer alan TÖMER'ler vasıtasıyla bu öğretim ciddi bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Kökleri tarihin en eski dönemlerine kadar uzanan Türkçe bugün Türkiye'nin ekonomik olarak büyümesi, politik olarak bulunduğu bölgede bir güç haline gelmesi ve Türk sivil toplum kuruluşları tarafından dünyanın yedi kıtasında yürütülen eğitim ve kültür faaliyetleriyle dünya dili olma amacındadır.

⁷⁹ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 27, 30, 90, 111, 170, 185, 188, 211, 214, 215, 219, 333, 338, 437. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

3.2.17.Halk Eğitimi Tarihi

Halk eğitimi tarihi teması kapsamında 13 makale yer almaktadır.⁸⁰ Araştırma kapsamında ulaşılan bu makalelerin hepsinde Cumhuriyet Dönemi halk eğitimine yönelik faaliyetler araştırılıp incelenmiştir. Bu makalelerin içerikleri incelendiğinde, genel olarak, halk eğitiminin yaygın eğitim olması yönünde atılan adımlar ve halk evleri bağlamında ele alınan çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda yaygın eğitim ve halk evlerinin teşkilatlanmaları, idari, mali ve öğretim yapıları, kuruluşları, yürütülen faaliyetler, öğretim kadroları, okutulan dersler, mali kaynakları, açılan kurslar, ulaşılan sonuçlar, halk evlerinin kapatılması konuları araştırılıp, incelenmiştir.

Yaygın halk eğitimi ile öncelikle okul dışında kalan bireylere yeni Türk harflerinin öğretilmesi amacıyla Millet Mektepleri açılmıştır. Sabit ve seyyar olarak faaliyet gösteren bu yaygın eğitim kurumlarında kadın-erkek bütün vatandaşlara eğitim verilmiştir. Ayrıca yeni Türk alfabesinin öğretilmesi dışında temel yurttaşlık eğitimleri de verilmiştir. 1927-28 yılları arasında 3304 Halk Dershanesi açılmış, 64.302 kişinin okuryazar olması sağlanabilmiştir.⁸¹ Halkevleri ise Cumhuriyet Döneminde ülkenin sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesine katkılarda bulunduğu gibi Cumhuriyet Dönemiyle gelen yeni anlayışların ve değerlerin geniş halk kitlelerine iletilmesinde büyük görev üstlenmişlerdir.⁸² İlk Halkevi ise 19 Şubat 1932 tarihinde Ankara'daki eski Türk Ocağı binasında açılmıştır.⁸³ Halkevlerinin daha sonra kapatılması ile oluşan eksiklik 1960 yılında halka okuma yazma öğretmek, temel ve genel bilgi eğitimi vermek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü⁸⁴ ile kapatılmaya çalışılmıştır.

Ayrıca bu tema kapsamında yer alan makalelerde, halk eğitiminin bir unsuru olan okul dışı eğitimin amaçları, özellikleri, uygulamaları, bu eğitimin temelinde bulunan felsefeleri, okul dışı eğitimin dünyadaki tarihsel gelişimi, dayanakları, bu eğitimin Türkiye'deki tarihsel gelişimi konularında bilgilere ulaşmak mümkündür. Dewey, okulun amacını temel bilgileri, temel becerileri toplumu anlama ve toplum içinde rol almaya dönüştürmek şeklinde tanımlarken, eğitim sosyologları, okulların görevinin toplumun kültürel bilgi ve değerlerini aktarmak olduğunu ileri sürmektedirler.

⁸⁰ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 67, 105, 106, 115, 142, 221, 242, 292, 325, 367, 406, 427, 435. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

⁸¹ ERGÜN, Mustafa, *Atatürk Devri Türk Eğitimi*, Ankara, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, 1982, s. 101.

⁸² ÇEÇEN, Anıl, *Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri*, İstanbul, Çağ Yayınları, 2000, s. 95.

⁸³ ZEYREK, Şerafettin, *Türkiye'de Halkevleri ve Halkodaları*, Ankara, Anı Yayınları, 2006, s. 23.

⁸⁴ KOÇER, Hasan Ali, *Türk Milli Eğitim Teşkilatı*, Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1975, s. 120-121.

Illich ise okulun siyasi gücü korumak için bir araç olduğunu; toplumun bütünlüğü yerine ayrılığına yol açtığını savunmaktadır. Ivan Illich gibi okulun öğrencilere faydası olmadığına, öğrencilerin merak, araştırma, keşfetme gibi duygularını körelttiğine inanan bireylerin olduğu da bilinmektedir. Hatta bazı aileler çocuklarını okula göndermek yerine bu çocukların eğitimini okul dışında (ev ortamında) sağlamaktadırlar. Bu eğitimlerin belli bir programı bulunmamaktadır.⁸⁵

3.2.18.Tarih Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)

Ülkemizde tarih eğitiminin temelleri 1869 yılında çıkarılan “Maarif-i Umumiye Nizamnamesi” ile programa alınan tarih dersinin her dereceli okulda okutulmaya başlamasına dayanmaktadır. O dönemde Osmanlı ve İslam tarihinin ağır bastığı tarih eğitim programında II. Meşrutiyet Dönemi ile birlikte milli tarih anlayışı hâkim olmaya başlamıştır. Cumhuriyet Döneminde ise modern tarih anlayışı ve yine milli tarih düşüncesi tarih eğitime etki eden unsurlar olmuştur.⁸⁶

Bu araştırmada *tarih eğitimi tarihi (ÖAÖGT)* teması kapsamında 10 makale tespit edilmiştir.⁸⁷ Araştırma kapsamında ulaşılan bu makalelerde, tarih eğitime dair uygulamalar, tarih eğitiminin geçirdiği süreçler, yaşadığı değişimler ve gelişimler, eğitim-öğretim faaliyetleri, uygulamaları, öğretim araç ve gereçleri gibi konular incelenip değerlendirilerek eğitim tarihi literatürüne ve eğitim tarihinin gelişimine katkıda bulunulmuştur. Bu açıdan bakıldığında tarih eğitimi, eğitim tarihi alanında

⁸⁵ BERBEROĞLU, Emel Okur, UYGUN, Selçuk, “Sınıf Dışı Eğitimin Dünyadaki ve Türkiye’deki Gelişiminin İncelenmesi”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Mersin 2013, S. 2, s. 32-42.

⁸⁶ KÖKEN, Nevzat, *Cumhuriyet Dönemi Tarih Anlayışları ve Tarih Eğitimi (1923-1960)*, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi, 2014, s. 26-38.

⁸⁷ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 148, 164, 184, 213, 226, 280, 355, 375, 388, 394. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1. Araştırma kapsamında Google Akademik Veri Tabanında taranarak incelemeye alınan söz konusu 10 makalenin dışında aynı konu alanı ile ilgili farklı makalelere de rastlamak mümkündür. Bu çerçevede “eğitim tarihi” anahtar kelimesi girildiği vakit karşılaşılamayan ancak tarih eğitimi tarihi teması dâhilinde ismi zikredilmesi gereken bazı çalışmalar için bkz. ASLAN, Erdal, "İmparatorluktan Cumhuriyete Geçiş Sürecinde Ortaöğretim Tarih Programlarında Değişimi: Ortamektep", *Turkish Studies*, 2012, V. 7/2, s. 99-128. ALASLAN, Funda, ŞİMŞEK, Ahmet, ÇAMDEVİREN, Şenel, "Türk Maarif (Eğitim) Şûralarında Tarih Eğitimi", *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 2012, S. 2, s. 189-225.

önem taşımaktadırlar. Nitekim bir alanın tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişikliklere, yaşadığı yeniliklere, mevcut durumuna ait yeterli düzeyde bilgi sahibi olunmadığı sürece o alanla ilgili olgular, konular tam olarak anlaşılamayacağı gibi söz konusu alana yönelik doğru ve geçerli değerlendirmeler yapmakta mümkün görünmemektedir.

3.2.19.Yükseköğretim Tarihi

Günümüzde yüksekokul ve üniversitelerden oluşan eğitim-öğretim kurumları olan *yükseköğretim tarihi* temasında toplam 10 makale yer almaktadır.⁸⁸ Araştırma konusuyla ilgili ulaşılan bu makalelerde, Karahanlılar ve Selçuklulardan Osmanlı Dönemine ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşundan günümüze yükseköğretimin tarihsel gelişimi ile ilgili çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Ancak bu çalışmalarda daha çok Cumhuriyet sonrası dönemin ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu makalelerden Darülfünun ve Darülfünun'un kuruluşu, Selçuklular Döneminde üniversitelerin bilim tarihindeki yeri ve Nizamülmülk Medreseleri, Fatih ve Süleymaniye Medreseleri, 18. ve 19. yüzyıllarda yükseköğretimde yaşanan gelişmeler, Cumhuriyet Dönemi yükseköğretim reformu (1933) ve İstanbul Üniversitesi'nin kuruluşu, diğer yükseköğretim reformları, üniversiteleri yurt çapına yayma çabaları ve bölge üniversitelerinin kurulması, özel ve devlet üniversitelerinin kurulması, yabancı uzmanların Darülfünun hakkındaki raporları, karşılaştırmalı yükseköğretim çalışmaları, Türkiye'de üniversiteleşme süreci konularıyla ilgili tarihsel bir bütünlük ve kronolojik olarak bilgiler edinilebilmektedir.

Ayrıca bu çalışmalardan yükseköğretim kurumu olarak faaliyet gösteren kurumlarda okutulan dersler ve içerikleri, programları, yönetimleri, uygulamaları, kuruluşları, bu kurumlarda ders verecek olan öğretim elemanlarının seçilmesi, bu kurumların yapılanması ve işleyişi ile ilgili bilgilere de ulaşılmaktadır.

Görüldüğü üzere yükseköğretim kurumlarının kökeni Türk eğitim tarihinde çok eskilere dayanmakta ve bu kurumların eğitim tarihimizdeki yeri çok büyük önem taşımaktadır. Eğitimimizin tarihsel sürecinde yükseköğretim kurumu olarak faaliyet gösteren ilk kurumlar medreselerdir. Medreselerde verilen eğitim genellikle dini

⁸⁸ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 47, 56, 85, 94, 193, 220, 233, 257, 349, 410. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

ağırlıklı olmuştur. Müspet ilimlerin 16. yüzyılın ortalarına kadar, bazı medreselerde okutulduğu ve daha sonra kaldırıldığı görülmektedir. Tanzimat Döneminden sonra ise bugünkü anlamıyla ilk üniversiteyle ilgili çalışmalar yapılmıştır. Özellikle mühendislik, tıp ve harp alanlarını daha sonra II. Abdülhamid Döneminde maliye, hukuk, ticaret vb. alanlarda açılan modern yüksekokullar takip etmiştir. 1863 yılında halka açık konferanslar yoluyla eğitime başlayan ve modern yükseköğretim kurumu olarak kurulup faaliyet gösteren Darülfünun 1900'lere kadar kesintilerle faaliyet göstermiştir. 12 Ağustos 1900 tarihinde yürürlüğe giren bir nizamname ile yeniden yapılandırılmıştır. 1923 yılında Cumhuriyet ile başlayan Darülfünunun özerkliği konusundaki tartışmalar⁸⁹ ve yükseköğretim reformu neticesinde adı değiştirilerek İstanbul Üniversitesi olmuştur.⁹⁰ Cumhuriyet Döneminde yükseköğretim ile ilgili kapsamlı çalışmalar devam ederek yürütülmüş ve önemli reformlar gerçekleştirilmiştir.

3.2.20. Azınlık Eğitimi Tarihi

Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlüğüne göre azınlık kavramı, "Bir ülkede ayrı soydan veya inançtan olan ve sayıca az bulunan topluluk, ekalliyet" şeklinde tanımlanmıştır.⁹¹ Bir başka tanıma göre, günümüzde farklı bir dinsel, etnik veya dilsel kimliğe sahip olan, bu kimliği muhafaza etmek isteyen, toplum içerisindeki diğer gruplardan sayıca daha az olan ve hâkim konumda bulunmayan bir grup olarak ifade edilmektedir.⁹²

Tarih boyunca azınlık, azınlık eğitimi, azınlık hakları, azınlıkların yaşamları gibi konular birçok toplumu yakından ilgilendirmiştir. Çünkü bu toplumlar çok milletli bir yapıya sahip olmuşlardır ve haliyle bu milletlere yönelik birçok konuda da uğraş vermişlerdir. Örnek vermek gerekirse Osmanlı Devleti bunun en güzel örneğini oluşturmaktadır. Osmanlı Devleti bünyesinde Rumlar, Ermeniler, Yahudiler ve daha birçok din, dil ve ırk farkına sahip gruplar yer almıştır.

⁸⁹ GÜLER, Ali, *Türk Eğitim Politikalarının Tarihsel Süreci*, Ankara, Yeryüzü Yayınevi, 2004, s. 152-153.

⁹⁰ TEKELİ, İlhan, *Tarihsel Bağlamı İçinde Türkiye'de Yükseköğretimin ve Yök'ün Tarihi*, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2010, s. 71-90.

⁹¹ TÜRK DİL KURUMU, *Güncel Türkçe Sözlüğü*, <http://www.tdk.gov.tr> (22.05.2018).

⁹² KAYA, Nurcan, "Türkiye'nin Eğitim Sisteminde Azınlıklar ve Ayrımcılık: Kavramsal Çerçeve ve Temel Sorunlar", Der. Kenan Çayır, Müge Ayan Ceyhan, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012, s. 213-229.

Osmanlı Devletinde Müslümanlar ile gayrimüslimlerin beraber yaşamaları devletin kuruluşuna kadar dayanmaktadır. Nitekim gayrimüslimler İslam Hukuku'nun içerisinde yer alan "zimmi hukuku" ile birlikte bazen de "örfi hukuk" ile toplumda huzur, güven ve barış içinde yaşamışlardır.⁹³ İşte birçok gayrimüslim cemaatleri bünyesinde barındıran Osmanlı Devletindeki *azınlık eğitimi tarihi* temasında 9 makale yer almaktadır.⁹⁴

Birçok farklı unsuru içerisinde barındıran Osmanlı Devleti Döneminde azınlıklarca başta İstanbul olmak üzere birçok yerde okullar açılmış bulunmaktaydı. Bu okulların ilk örnekleri ise İstanbul'un fethinden sonra burada kalmayı tercih eden Rumlara ve Patrikhaneye tanınan hak ve imtiyazlar sonucu kurulan okullardır.⁹⁵ Önce Tanzimat Fermanı'nın daha sonra Islahat Fermanı'nın ilan edilmesiyle azınlıklara yönelik birçok hak tanınmaya başlanmış ve bu haklarla beraber azınlıkların kendi okullarını kurup yönetme hakları da resmî olarak güvence altına alınmıştır.⁹⁶ Osmanlı Devletinde yaşayan azınlık cemaatler tarafından yürütülen eğitim-öğretim faaliyetleri 1 Eylül 1869 yılında çıkarılan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile birlikte ilk kez bir sisteme bağlanmış ve Osmanlı Devletinde yer alan resmi okullar ile birlikte azınlık okulları da yasal bir çerçeve içine alınmıştır.⁹⁷ 19. yüzyılın sonlarına gelindiğinde ise din, dil ve ırk farkına sahip birçok farklı grup tarafından çok sayıda okul kurulmuş ve azınlıklara yönelik eğitim hizmeti verilmiştir. Misyonerlerin de desteğiyle eğitimlerini modernleştirme çalışmalarına hız vermişler ve kendi modern okullarında çocuklarına millî bir eğitim vermeye çalışmışlardır.⁹⁸ Yapılan bir araştırmada, 1894 yılında Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde 6.437 azınlık okulu bulunduğu belirtilmektedir.⁹⁹

Bu araştırma kapsamında incelenen makaleler içerisinde azınlık eğitimi tarihini konu alan çalışmalarda, tarihsel süreç içerisinde azınlıkların eğitime yönelik politikaları, uygulamaları, açılan okulları, öğretmen ve öğrenci sayıları, okutulan

⁹³ DERİ, Mehmet, *Türkiye'de Azınlıklar ve Azınlık Okulları*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 1. Baskı, 2009, s. 26.

⁹⁴ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 70, 71, 108, 135, 204, 296, 301, 332, 358. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

⁹⁵ ÖCAL, Mustafa, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi*, İstanbul, Dergah Yayınları, 2015, s. 104.

⁹⁶ KAYA, "... Temel Sorunlar".

⁹⁷ ÖZCAN, Tuğrul, *Osmanlı Gayrimüslim Cemaat ve Yabancı Okulları*, Ankara, Gece Kitaplığı, 2. Basım, 2017, s. 33.

⁹⁸ TEKELİ, İlhan, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Eğitim Sistemindeki Değişmeler", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, İstanbul, İletişim Yayınları, C. II, 1985, s. 456-475.

⁹⁹ KAYA, Nurcan, "Unutmak mı Asimilasyon mu? Türkiye'nin Eğitim Sisteminde Azınlıklar", 2009, http://minorityrights.org/wp-content/uploads/2015/07/MRG_Rep_TurkeyMinEd_TURK_2009.pdf (22.05.2018).

dersler, eğitim-öğretim faaliyetlerinin nasıl yürütüldüğü, hangi dilde eğitim yapıldığı ve okulun finans kaynakları ile bu okulların işleyişi vs. konuları ele alınmıştır. Bu çalışmalar Osmanlı Dönemi azınlık eğitimine yönelik tarihsel incelemelerden oluşmaktadır.

3.2.21. Karşılaştırmalı Eğitim Tarihi

Karşılaştırmalı eğitim tarihi teması kapsamında 9 makale yer almaktadır.¹⁰⁰ Bu tema kapsamındaki makalelerde, eğitimin farklı toplumlardaki ve dönemlerdeki uygulamaları, eğitim politikaları, düzenlemeleri, reformları, eğitim felsefeleri tarihsel bir bakış açısıyla karşılaştırmalı olarak incelenmektedir.

Karşılaştırmalı eğitimin ne olduğundan bahsetmek gerekirse; karşılaştırmalı eğitim, eğitim bilimlerinin tüm alanlarından yararlanır ve eğitsel olguları inceler. Kültürel, ekonomik, politik, toplumsal ilişkileri irdeler. Dünya ölçüsünde iki ya da daha çok bölge, ülke ve kıtaların benzerlik ve farklılıklarını karşılaştırır. Her olguyu kendi eğitim sistemi içerisinde anlamak uğraşısı verir ve sonuçta, amaç eğitim sorunlarını çözmektir.¹⁰¹

Karşılaştırmalı eğitim, tanımında da yer alan olguları incelerken aynı zamanda bu olgulardan yararlanma yoluna gider. Karşılaştırmalı eğitim, dünyanın farklı noktalarındaki eğitim sistemlerini ve bu sistemlerin uygulamalarının ne gibi sonuçlar doğurduğunu tarihsel bir çizgide araştırıp inceleyen bilim dalıdır ve diğer eğitim bilimlerinin yaklaşımlarını reddetmez tersine tamamlar.

Bu tema kapsamındaki araştırmalar eğitim bilimlerindeki karşılaştırmalı eğitim alanının bulgularından yararlandığı gibi tarih biliminin araştırma yöntemlerinden sayılan karşılaştırmalı tarih yaklaşımından da yararlanmaktadır. Tüm bunlardan yola çıkarak karşılaştırmalı eğitim çalışmalarında mevcut durum incelenirken aynı zamanda eğitim alanında karar vericilere o gün için ve geleceğe yönelik öneriler de sunulmaktadır.

¹⁰⁰ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 67, 100, 113, 193, 245, 287, 343, 378, 383. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹⁰¹ TÜRKOĞLU, Adil, *Karşılaştırmalı Eğitim Dünya Ülkelerinden Örneklerle*, Ankara, Anı Yayıncılık, 2005, s. 4-5.

3.2.22.Ortaöğretim Tarihi

Tanzimat Dönemiyle birlikte Osmanlı Devletinde hızlanan modernleşme faaliyetleri sonucu eğitim alanında da yenilikçi adımlar atılması kaçınılmaz bir hale gelmiştir. 1868 yılında Mekteb-i Sultani'nin açılması ile birlikte Mekteb-i İdadilerin yanı sıra Osmanlı Devleti'nde ortaöğretim seviyesinde modern eğitim kurumları ortaya çıkmaya başlamıştır.¹⁰² Cumhuriyet Döneminde ise Tevhid-i Tedrisat Kanunundan başlayarak günümüze kadar ortaöğretime dair çeşitli düzenlemeler ve uygulamalar yapılmıştır. Ülkemizde yaklaşık bir buçuk asırlık bir geçmişi olan *ortaöğretim tarihi* teması incelendiğinde toplamda 9 makale yer aldığı görülmektedir.¹⁰³

Bu tema kapsamında yer alan makalelerde ise ortaöğretimin tarihsel süreç içerisindeki yeri, ortaöğretimdeki değişimleri ve gelişimleri, ortaöğretim kurumlarının kuruluşu, düzenlenişi, uygulamaları, öğrenim süresi, hangi yaş aralıklarını kapsadığı, ortaöğretim öğretim programları ve uygulamaları, dersleri ve ders içerikleri, okutulan kitaplar, ortaöğretime dair reformlar, ortaöğretimi konu alan yasalar, planlar, düzenlemeler, şuralar ve ders saatleri gibi konuları incelenmektedir.

3.2.23.Eğitim Tarihi Literatürü İncelemesi

Araştırma kapsamında incelenen makalelere bakıldığında eğitim tarihi literatürü incelemesi temasıyla ilişkili 8 makale yer almaktadır.¹⁰⁴ Araştırma kapsamında ulaşılan bu makalelerde, eğitim tarihine yönelik literatür incelemesi çalışmaları yapılmıştır. Bu makaleler incelendiğinde medrese ve tekke dışındaki eğitim müesseseleri tarihi literatürü, Cumhuriyet Dönemi eğitim tarihi literatürü, Türkiye'de din eğitimi tarihi literatürü, Türk dilinin bilinen tarihinden günümüze kadar yabancı dil olarak öğretimi ve öğrenimi üzerine yapılan çalışmalar, imam hatip liseleri literatürü, 1918-1938 yılları arasında eğitim dergilerinde yayınlanan karşılaştırmalı eğitim literatürü gibi konularda çalışmalar yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

¹⁰² ENGİN, Vahdettin, *Mekteb-i Sultani*, İstanbul, Galatasaraylılar Derneği Yayını, 2003, s.24-25.

¹⁰³ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 30, 65, 84, 150, 152, 217, 248, 254, 291. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹⁰⁴ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 121, 130, 140, 211, 326, 333, 334, 383. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

Bu çalışmalar eğitim tarihi açısından büyük önem taşımaktadır; çünkü genel anlamda eğitim tarihi alanında özel anlamda ise her bir alana özgü alanlarda yapılan çalışmalara bir bütünlük içerisinde ulaşılmasına ve değerlendirilmesine, tarihsel süreçte konuyla ilgili hangi çalışmaların yapıldığı ya da yapılmadığı bilgisine ulaşılmasına, hangi alanlarda yoğun çalışmaların olduğuna, hangi alanların araştırılmaya ihtiyacı olduğuna, daha önceki çalışmaların kapsamıyla ilgili bilgilere ulaşılabilmesine, eğitim tarihi ya da özel bir alana özgü çalışmaların tarihsel süreçte kronolojik olarak değerlendirilebilmesine imkân tanımaktadırlar. Bu da o alandaki çalışma yapmayı planlayan araştırmacılar için büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

3.2.24.Ders Kitapları Tarihi

Eğitim ve öğretimin önemli bir unsuru olan *ders kitapları tarihi* teması kapsamında 7 makale yer almaktadır.¹⁰⁵ “Ders kitabı, bir eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan basılı bir öğretim materyalidir” şeklinde tanımlanmaktadır.¹⁰⁶ Oğuzkan (1993)’a göre ise; ders kitabı, bir dersin öğretimiyle ilgili olarak hazırlanan, içeriği düzenlenen ve seçilen bir kaynaktır.¹⁰⁷

Bu tema kapsamında yer alan makalelerde Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet’in ilanından sonra okutulan ders kitapları tarihi süreç içerisinde ele alınıp incelenmiştir. Bu makalelerde Osmanlı Döneminde hangi derslerin ve ders kitaplarının okutulduğuna, Cumhuriyet’in ilanından sonra yapılan reformlarla birlikte değişen öğretim programları, dersler ve okutulan ders kitapları hakkında bilgilere ulaşılabilir. Bu çalışmalar hangi dönemde olunursa olunsun öğretim materyali olarak önemini yitirmeyen ders kitaplarının tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişimlerin görülebilmesi açısından önem taşımaktadır.

¹⁰⁵ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 53, 54, 98, 199, 280, 381, 394. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹⁰⁶ DEMİREL, Özcan, KIROĞLU, Kasım, *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2. Baskı, 2008.

¹⁰⁷ OĞUZKAN, A. Ferhan, *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Ankara, Gül Yayınevi, 3. Baskı, 1993, s. 83.

3.2.25.Eğitim Felsefesi Tarihi

Eğitim felsefesi, eğitim politikalarına ve uygulamalarına yön veren varsayım, inanç, karar ve ölçütleri, tutarlılık ve anlam yönünden inceleyerek eğitim uygulamalarıyla neye ulaşılması gerektiğini belirlemeye çalışır. Eğitim sistemlerinin temeline konan insan anlayışlarını değerlendirerek; birey, toplum, öğrenme gibi konulardaki felsefî ve eğitsel yaklaşımları bir araya getirir ve bunlardan bir bütün çıkarmaya çalışır.¹⁰⁸

Eğitim felsefesi tarihi teması dâhilinde yer alan 7 makale¹⁰⁹ incelendiğinde, eğitim felsefesi akımlarının toplumsal değişmeye etkileri, Türk-İslâm eğitim düşünürlerinin (Farabi) eğitime ve eğitim felsefesine etkilerine ne gibi katkıları olduğu, Cumhuriyet Döneminde eğitime yön veren politikaların temellerinde hangi eğitim felsefelerinin bulunduğu, tarihi süreçte Türk eğitim tarihinde eğitim felsefelerinin nasıl şekillendiği, Osmanlı Dönemi Türk okulları ile Amerikan kolejlerindeki felsefe grubu öğretiminin karşılaştırmalı incelemesi gibi konuların ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmalar hem tarihi süreçte Türk eğitim sistemin geçirdiği değişimlerin ve temel alınan eğitim felsefelerinin hem de günümüzde eğitimin temelinde bulunan felsefenin anlaşılması açısından önem taşımaktadır.

3.2.26.Kadın Eğitimi Tarihi

Tarih boyunca çeşitli sebepler öne sürülerek kadınların hakları sürekli ihlal edilmiş ve kadınlar sürekli geri planda tutulmuştur. İnsan olarak eşit olmalarına, eşit haklara ve özgürlüklere sahip olmalarına rağmen, kadın olmak kadınların haklarının kısıtlanması ve onlara önem verilmemesinin sebebi olarak karşımıza çıkmıştır.¹¹⁰ Oysa tarih boyunca milletlerin ve toplumların kaderini değiştirecek birçok önemli olayda kadınlar emekleriyle ön sıralarda yer almıştır. Türk milleti için Kurtuluş Savaşı bunun en önemli örneklerinden birisidir. Bu bağlamda kadınların eğitimi de uzun bir süre

¹⁰⁸ ERGÜN, Mustafa, *Eğitim Felsefesi*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 4. Baskı, 2014, s. 4-5.

¹⁰⁹ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 5, 6, 113, 162, 203, 227, 360. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹¹⁰ BENDASON, Ney, *Başlangıcından Günümüze Kadın Hakları*, çev. Şirin Tekeli, İstanbul, İletişim Yayınları, 1991, s. 105-108.

ihmal edilmiştir. Bu araştırmada da *kadın eğitimi tarihi* konusunda yapılan incelemeler sonucu 6 makaleye ulaşılmıştır.¹¹¹

Bu tema kapsamında yer alan makalelerde, İslâm'ın ilk yıllarında ve Osmanlı Devletinin son döneminden günümüze değin kadın eğitimiyle ilgili konulara değinilmiştir. Bu makalelerden Osmanlı Döneminde basında ve süreli yayınlarda kadın eğitimi ile ilgili yapılan tartışmalar, karma eğitim tartışması, kadınlar için açılan eğitim kurumları, meslek seçimi, kadının çalışma hayatı, yabancı kız okulları, Osmanlı Dönemi ve günümüzde kızların okullaşması sorunları, kızların okula gidememe nedenleri, ilkokula gidememiş kadınların okuma yazma ile ilgili karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların kadınların üzerinde yarattığı duygusal etkiler hakkındaki bilgilere ulaşılmaktadır.

3.2.27.Okul Öncesi Eğitim Tarihi

Okul öncesi eğitim tarihi teması kapsamında yapılan incelemede 6 makale tespit edilmiştir.¹¹² Bu tema kapsamında yer alan makalelerde Osmanlı Dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti'nde okul öncesi eğitimin durumu, gelişimi, tarihsel süreçte bugüne kadar nasıl bir gelişim gösterdiği incelenmiştir. Söz konusu makaleler incelendiğinde anaokullarının ilk ne zaman kurulduğu, nasıl yapılandığı, nasıl bir işleyiş içerisinde olduğu, anaokulu öğretmeni yetiştirmek için açılan okullar, çocuk sağlığı çalışmaları, çocukların oynayabileceği oyunlar, çocukların beslenmeleri, anaokullarında çocukların uyku düzenlerinin nasıl olacağı, çocukların giysileri, temizlikleri, okulların iç düzenlenmesi, resmi ve özel anaokullarının sayıları, öğretmen ve öğrenci sayıları, bu okulların hangi illerde bulundukları ve anaokullarının tarihsel süreç içerisinde bugüne kadar geliş ve nasıl bir süreçten geçtiği, ne gibi değişiklikler yaşadığı hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılmaktadır.

Osmanlı'da anaokullarının kuruluşu 23 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından az önce özel anaokulları ile başlamıştır. Resmi anaokulları ise, 1912-1913

¹¹¹ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 20, 38, 161, 208, 315, 411. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹¹² Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 80, 102, 110, 131, 172, 362. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

Balkan Savaşları'ndan sonra açılmıştır.¹¹³ Cumhuriyet'in ilk yıllarında ise kısıtlı olan bütçenin büyük bir kısmı ilköğretim için harcanınca okulöncesi dönem eğitimi ailenin ve yerel yönetimlerin sorumluluğuna bırakılmıştır.¹¹⁴ Daha sonraki süreçte ise çeşitli yasal düzenlemelerle, reformlarla, Milli Eğitim Şûralarında alınan kararlarla sayıları artarak ve gelişerek günümüze kadar gelmiştir.¹¹⁵ Bu konu kapsamında yer alan makaleler söz konusu alanın tarihsel süreçte nasıl bir değişim yaşadığının daha iyi anlaşılmasına ve bu alanla ilgili bilgi edinilmesine imkân tanımaktadır.

3.2.28.Yabancı Dil Öğretimi Tarihi

Yabancı dil öğretimi tarihi teması kapsamında 6 makale yer almaktadır.¹¹⁶ Bu makalelerde, Osmanlı Devleti ve Türkiye'de yabancı dil eğitimi konuları ele alınmıştır. Bu tema kapsamında yer alan makalelerde yabancı dil eğitimi ile ilgili politikalar, yasalar, düzenlemeler, yabancı dil öğretim yolları, eğitim kurumlarında yabancı dil öğretimi kapsamında okutulan dersler, yabancı dille öğretim kapsamında açılan kurumlar, ana dili öğretiminin yabancı dil öğrenimine etkisi, okutulan yabancı dil dersleri ve saatleri, yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler ve yapılan uygulamalar tarihsel süreç içerisinde ele alınarak incelenmiştir. Ayrıca yine bu makalelerden, yabancı dil öğretiminin geçmişten günümüze nasıl bir gelişim seyri izlediğine dair bilgilere de ulaşmak mümkündür.

3.2.29.Değerler Eğitimi Tarihi

Değer, bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda içselleştirdiği ve davranışlarını yönlendiren standartlar olarak tanımlanabilir. Değerler eğitiminin amacı ise, bütün insanlığın ortaklaşa sahip olduğu evrensel değerlere vurgu yaparak; iyi karakter

¹¹³ AKYÜZ, Yahya, "Anaokullarının Osmanlı'da İlk Programları ve Ders Uygulamaları ile Yaratıcı Dramanın İlk İzleri", *Bilim ve Aklın Aydınlightında Eğitim Dergisi*, 2004, S. 51, s. 19-24.

¹¹⁴ OĞUZKAN, Şükran, ORAL, Güler, *Okul Öncesi Eğitimi*, İstanbul, MEB Yayınları, 2003.

¹¹⁵ OKTAY, Ayla, "Okulöncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü", *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Ankara 1983, S. 42, s. 3-7.

¹¹⁶ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 53, 90, 109, 122, 179, 409. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

örnekleri sergileyen, ahlaki değerlere sahip, sorumluluk duygusu içinde hareket eden vatandaşlar ortaya çıkarmaktır.¹¹⁷ Bu bağlamda değerler eğitimi konusunda çeşitli yaklaşımlar, yöntemler bulunmaktadır. *Değerler eğitimi tarihi* teması dâhilinde 5 makale yer almıştır.¹¹⁸

Değerler eğitimi kapsamında 1995 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından “Yaşayan Değerler Eğitimi Programı” (YDEP) dâhilinde “Daha İyi Bir Dünya İçin Değerlerimizi Paylaşalım” projesiyle çok önemli bir adım atılmıştır. Birçok ülkede uygulanmakta olan bu proje, alçak gönüllülük, barış, dürüstlük, hoşgörü, işbirliği, mutluluk, özgürlük, sadelik, saygı, sevgi, sorumluluk olmak üzere on iki evrensel değerın öğretimi kapsayan eğitsel bir programdır. Günümüz dünyasında artan şiddet olayları, saygısızlıklar, zorbalıklar, sorumsuzca davranışlar neticesinde değerler eğitiminin önemi bir hayli artmıştır ve bu bağlamda çeşitli uygulamalar yapılmaya başlanmıştır. Programlarda öğrenme ve öğretme faaliyetlerinde bu eğitime yer verilmektedir.

Bu tema kapsamında değer eğitimine yönelik geçmişteki bilgiler, uygulamalar, farklı dönemlerdeki eğitim sistemlerinde değer eğitiminin yeri ve uygulamalarının nasıl olduğu, tarihsel süreç içerisinde değer eğitiminin programlarda ve öğretim uygulamalarında nasıl yer aldığı, süreç içerisinde önemi artan ve azalan değerlerin neler olduğu, değer eğitimine katkıda bulunan önemli eğitimcilere yönelik ve ders kitaplarında değerlerin ve değer eğitiminin nasıl yer aldığı konularında incelemeler yapılabilmektedir. Ayrıca söz konusu makalelerde de değerler eğitimi kapsamında daha çok Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi eğitim kurumlarında ahlak eğitimi ve öğretimine yönelik konular hakkında araştırma ve incelemelerde bulunulmuştur.

3.2.30.Eğitim Sosyolojisi Tarihi

Sosyoloji toplumun sosyal yapısını, normlarını, geçirdiği değişimleri, sahip olduğu değerleri, sosyal yapıdaki hareketlilikleri, toplumsal olay ve olguları inceleyen bilim dalıdır. Eğitimin sosyolojik tarihi ile de ifade edilmek istenen toplumun eğitimi

¹¹⁷ ALTAN, Mustafa Zülküf, “Çoklu Zekâ Kuramı ve Değerler Eğitimi”. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2011, S. 4, s. 53-57.

¹¹⁸ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 160, 197, 295, 371, 402. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

nasıl şekillendirdiği ve eğitimin toplumu nasıl değiştirdiğinin tarihsel süreç içerisinde ele alınmasıdır.

Bu araştırmada incelenen makaleler içerisinde *eğitim sosyolojisi tarihi* teması kapsamında 5 makale tespit edilmiştir.¹¹⁹ Bu tema kapsamında yer alan makalelerde tarihi bir bakış açısı ile toplumsal, sosyal ve kültürel değişim ile eğitim ilişkisi sosyolojik açıdan ele alınıp incelenmiştir.

3.2.31.Sanat ve Sanat Eğitimi Tarihi

Sanat ve sanat eğitimi tarihi teması dâhilinde 5 makale tespit edilmiştir.¹²⁰ Bu tema kapsamında yapılan çalışmalarda, Türk eğitim sisteminde sanat eğitimin durumunun ne olduğu, öğrenme ve öğretme faaliyetlerinde sanatın nasıl yer aldığı ya da sanattan nasıl yararlanıldığıyla ilgili konular ele alınmaktadır.

Makaleler incelendiğinde daha çok Cumhuriyet'ten sonraki süreçteki yapılanma dönemiyle birlikte köy enstitülerinde yürütülen sanat eğitimi ile ilgili çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Ayrıca makaleler incelendiğinde İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve İsmail Hakkı Tonguç'un sanat ve sanat eğitimi hakkındaki görüşlerine, köy enstitülerinde sanat eğitimi uygulamaları, Cumhuriyet Döneminde müzik eğitimi ve köy enstitülerinde müzik eğitimi konularıyla ilgili bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu çalışmaların varlığı sanat ve sanat eğitimi tarihi alanına katkılar sağlamaktadır.

3.2.32.Beden ve Spor Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)

Beden ve spor eğitimi tarihi teması kapsamında 4 makale tespit edilmiştir.¹²¹ Bu tema kapsamında yer alan makalelerde, Osmanlı ve Cumhuriyet Döneminde beden ve spor eğitimi ile ilgili konularda bilgilere ulaşılmaktadır. Osmanlı Döneminde avcılık, dağcılık, kılıç sporlarıyla beraber güreş ve ok atma gibi sporlar da yapılan spor

¹¹⁹ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 5, 45, 124, 136, 268. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹²⁰ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 50, 143, 149, 389, 414. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹²¹ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 9, 91, 123, 195. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

faaliyetleri arasında yer almaktadır.¹²² Osmanlı Döneminde beden ve spor eğitimi savaş eğitimi amacıyla kullanılmış bu nedenle eğitim kurumlarında ders olarak değil talim olarak yer edinmiştir. Beden eğitimi dersleri ise ilk olarak Galatasaray Sultanisi'nde verilmeye başlanmıştır. Cumhuriyet Döneminde ise bu eğitime önem verilerek çeşitli çalışmalarla, yasalarla beden ve spor eğitimini geliştirmeye yönelik uygulamalar yapılmıştır.

Söz konusu makalelerde beden ve spor eğitiminin tarihsel süreçte nerelerde, hangi amaçlarla verildiği, ne gibi uygulamalar yapıldığı, hangi kurumlarda sürdürüldüğü, bu kapsamda hangi derslerin verildiği, bu eğitimin, eğitim programlarında nasıl yer aldığı, beden ve spor eğitimi için öğretmen yetiştirme politikaları ve süreci, bu eğitim için açılan okullar, bölümler ve bu bölümlere girme koşulları ile seçme sınavları, bu bölümlerdeki dersler, hocalar ve uygulamaların yanında bu eğitime yönelik okulların, uygulamaların yine beden ve spor eğitimine ne gibi katkıları olduğu hakkında bilgilere ulaşılabilmektedir. Ayrıca bu eğitimin tarihsel süreç içerisinde ne gibi değişimler ve gelişimler geçirdiği konusunda da bilgi edinilebilmektedir.

3.2.33.Eğitimde Sivil Örgütlenmelerin Tarihi

Sivil örgütlenme genel anlamı itibariyle siyasi alan, aile, devlet yapısı ve piyasa dışındaki alanlarda haklara ve sorumluluklara sahip bireylerin çeşitli konulardaki sorunları çözmek veya o konulardaki faydalarını gözetmek için oluşturdukları bir yapıdır. Bu yapının hedeflerine ulaşması için sağlık, çevre, eğitim gibi çeşitli alanlarda oluşturulması gerekmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında *eğitimde sivil örgütlenmelerin tarihi* teması kapsamında 4 makale tespit edilmiştir.¹²³

Bu tema kapsamında yer alan makalelerde, Osmanlı Devleti'nin modernleşme sürecinde ilk gençlik örgütlenmeleri ile Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde öğretmen örgütlenmeleri hakkında araştırma ve incelemelerde bulunulduğu görülmektedir. Söz konusu makalelerin içeriklerine bakıldığında sivil örgütlenmelerin ilk ne zaman kurulduğu, hangi amaçlarla kuruldukları, ne gibi etkinliklerde bulundukları, eğitime

¹²² İŞCAN, Fehmi, *Türklerde Spor*, Ankara, MEB Basımevi, 1988, s. 27-53.

¹²³ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 48, 99, 340, 365. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

yönelik kurulan sivil örgütlenmelerin neler olduğu ve bunların faaliyetleri, gelişimleri, ilk öğretmen grevi gibi konularda bilgilere ulaşılabilir. Nitekim Osmanlı Dönemine dayanan eğitimde sivil örgütlenme ile II. Meşrutiyet'in ilanından sonra kurulan Encümen-i Muallimin ve Cemiyet-i Muallimin adlı kuruluşlar, öğretmenlerin haklarını aramasının yanı sıra devletin, eğitim sistemini geliştirmesine katkı sağlamak gibi çalışmalarda da bulunmuştur.¹²⁴

3.2.34.Kitap Kültürü Tarihi

Kütüphaneler eğitim sürecinin bir parçası olarak yer alan kurumlardır. Tarih boyunca bireylere bilgi aktarmada önemli görevler üstlenen temel kurumlardan biri olarak günümüze kadar gelmiştir ve günümüzde de bu görevini devam ettirmektedir. Bu sebeple kütüphaneler eğitim sistemin, eğitim-öğretim faaliyetlerinin ayrılmaz bir ögesidir. Kütüphanelerin var olmasını sağlayan *kitap kültürü tarihi* teması dâhilinde 4 makale tespit edilmiştir.¹²⁵

Bu tema kapsamında yer alan makalelerde İslâmiyet öncesi dönemde, İslâmiyet etkisindeki dönemde, Osmanlı Döneminde kütüphanelerin tarihsel gelişimi ve eğitim hayatımıza etkileri, açılan kütüphaneler, Cumhuriyet Dönemi politikaları ve yasalarının kütüphanelerin gelişimine etkileri, harf inkılâbının kitapçılar üzerindeki ekonomik

¹²⁴ DÖNMEZ, Cengiz, ORUÇ, Şahin, *II. Meşrutiyet Dönemi Tarih Öğretimi (Tadrisat-ı İptidaiye Mecmuasına Göre)*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2006, s. 25.

¹²⁵ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 87, 266, 377, 405. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1. Google Akademik Veri Tabanında "eğitim tarihi" anahtar kelimesiyle gerçekleştirilen taramalarda kitap kültürü tarihi temasına dâhil edilen söz konusu 4 makalenin dışında bu konu alanı ile ilgili farklı makalelere de rastlamak mümkündür. Bu çerçevede önemli görülen bazı çalışmalar için bkz. ANAMERİÇ, Hakan, "Osmanlılarda Kütüphane Kültürü ve Bilimsel Yaşama Etkisi", *Osmanlı Tarih Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, 2006, S. 19, s. 53-78. YILMAZ, Bülent, "İlkçağ Anadolu Uygarlıklarında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapı Bağlamında Kütüphane/Arşiv Kurumu", *Türk Kütüphaneciliği*, 2008, S. 3, s. 351-376. TAŞKIN, Zehra, "İlkçağ Uygarlıklarında Kitap ve Kütüphane: Efes Celsus Kütüphanesi", *Türk Kütüphaneciliği*, 2011, S. 1, s. 86-96. DALKIRAN, Ömer, "Kitabın Tarihi", *Türk Kütüphaneciliği*, 2013, S. 1, s. 201-213. ALİKILIÇ, Dündar, "Tarih Boyunca Trabzon Havalisinde Kütüphaneler", *AÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2001, S. 17, s. 305-313. BAYRAM, Mikail, "Sadru'd-din Konevî Kütüphanesi ve Kitapları", *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 2002, S. 2, s. 179-186. CUNBUR, Müjgân, "Kanunî Devrinde Kitap Sanatı, Kütüphaneleri ve Süleymaniye Kütüphanesi", *Türk Kütüphaneciliği*, 1968, S. 3, s. 134-142. FAZLIOĞLU, Şükran, "Manzûme Fî Tertîb El-Kutub fî El-Ulûm ve Osmanlı Medreselerindeki Ders Kitapları", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2003, S. 1, s. 97-110. ATILGAN, Doğan, "Türkiye'de Üniversite Kütüphanelerinin Tarihi", *Türk Kütüphaneciliği*, 2008, S. 4, s. 451-458.

etkileri gibi konular tarihsel süreç içerisinde ele alınıp incelenerek bu konular hakkında bilgiler sunulmuştur.

3.2.35.Okuma-Yazma Öğretimi Tarihi

Okuma-yazma öğretimi tarihi teması kapsamında 4 makale tespit edilmiştir.¹²⁶ Bu makalelerde, Osmanlı'dan günümüze okuma-yazma öğretiminin gelişimi ve okuma-yazma öğretiminde köy enstitülerinin ne gibi etkileri olduğu üzerine araştırmalarda bulunulmuştur.

Makaleler incelendiğinde okuma-yazma eğitimi veren kurumlar, okuma-yazma öğretiminde geçmişten bugüne çeşitli uygulamalar, kullanılan öğretim yöntemleri ve teknikleri, bu yöntemlerin neler olduğu, nasıl uygulandığı, ne gibi değişiklikler yaşadıkları, harf inkılâbından sonra okuma-yazma öğretiminde yaşanan seferberlik, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi okuma-yazma öğretimine yönelik çalışmalar, hangi uygulamaların hangi nedenlerle kaldırıldığı ya da kullanıldığı, köy enstitülerinde gerçekleştirilen okuma-yazma eğitimi konularıyla ilgili bilgilere ulaşılabilmektedir.

3.2.36.Öğretim Yöntemleri Tarihi

Eğitime yöneltilen “nasıl öğretelim” sorusuna yanıt öğretim yöntemleri alanından gelmektedir ve bu soru öğretim yöntemlerinin kapsamında yer almaktadır. Öğrencilere sunulacak olan bilginin, becerinin, davranışın, konunun, içeriğin vs. onlara en etkili ve nitelikli bir şekilde “nasıl” kazandırılacağı sorusu farklı öğrenme ve öğretme yollarını ortaya çıkarmaktadır. Bu yollar ise, öğretme yaklaşımları, öğretim stratejileri, öğretim yöntemleri ve öğretim tekniklerinden oluşmaktadır. Pedagojik formasyon eğitiminin içerisinde yer alan öğretim yöntemleri ise; öğrenme-öğretme faaliyetlerinde hedeflere ulaşabilmek için, işlenecek konu ve tekniklerin, araç-gereç ve kaynakların bir

¹²⁶ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 37, 192, 351, 435. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

bütünlük içerisinde düzenlenerek hizmete sunulmasında izlenen farklı öğrenme ve öğretme yollarıdır.¹²⁷

Öğretim yöntemleri tarihi teması kapsamında 4 makale tespit edilmiştir.¹²⁸ Bu tema kapsamında yer alan makalelerde geçmişten günümüze doğru öğretim faaliyetlerinde kullanılan öğretim yöntemleri tarihsel bir bakış ile ele alınıp incelenmiştir. Bu makalelerde tarihi süreç içerisinde geçmişten günümüze doğru öğrenme ve öğretme faaliyetlerinde kullanılan öğretim yöntemlerinin neler olduğu, nasıl uygulandıkları, ne gibi değişikliklere uğradıkları, ilk okuma-yazma öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri, bu yöntemlerin neler olduğu, nasıl uygulandığı, ne gibi değişiklikler yaşadıkları konularıyla ilgili bilgilere ulaşılabilmektedir. Bu çalışmalar öğretim yöntemlerinin gelişimini bir bütünlük içerisinde görebilmek ve daha iyi anlayabilmek açısından önem taşımaktadır.

3.2.37.Özel Okullar Tarihi

Devlet okulları dışında kalan her eğitim kademesinde bulunabilen ve giderleri devletin bütçesinden karşılanmayan, sahipleri olan eğitim ve öğretim kurumlarına özel okul denilmektedir. Devlet etkisinin yanında özel teşebbüsün eğitim alanına daha fazla girmesini öngören bu yaklaşım devletin sorumluluklarını azaltıp, özel teşebbüsün eğitimle ilgili yönetim, program ve finans konularında daha etkin bir şekilde karar vermesini sağlamaktadır.¹²⁹

Osmanlı Döneminde özel okullar geleneksel eğitim kurumları anlayışından ayrı olarak Batılılaşma hareketleri ve Tanzimat Döneminden itibaren azınlıkların ve yabancıların açtıkları kurumlarla başlamış ve sonraki süreçte de Türkler tarafından da özel okullar kurulmaya devam etmiştir. İlk Türk özel okulu 15 Ocak 1884 tarihinde İstanbul'da açılmış ve bu tarihten itibaren Türk özel okullarının sayısı da oldukça artmıştır.¹³⁰

¹²⁷ AYDIN, Mehmet Zeki, Aktif Öğretim Yöntemlerinden Buldurma (Sokrates) Yöntemi, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2001, S. 5, s. 55-80.

¹²⁸ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 37, 46, 168, 170. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹²⁹ KİSHAN, Neelam Ramnath, *Privatization of Education*, New Delhi, APH Publishing Corporation, 2008, s. 114.

¹³⁰ UYGUN, Selçuk, “Türkiye’de Düünden Bugüne Özel Okullara Bir Bakış (Gelişim ve Etkileri)”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Ankara 2003, S. 1-2, s. 107-120.

Özel okullar tarihi teması kapsamında 4 makale yer almıştır.¹³¹ Bu tema kapsamında ele alınan makalelerde, Türk eğitim tarihinde özel okulların kuruluşu, gelişimi, eğitime ve topluma etkileri, özel okullara yönelik politikalar, yasalar, düzenlemeler ve uygulamalara yönelik araştırmalarda bulunmaktadır. Ayrıca bu makalelerde Cumhuriyetten önce ve sonra olmak üzere özel okullara yönelik bilgiler yer alırken, bu okulların ne zaman kurulduğu, kimler tarafından açıldığı, yabancılar ve Türklerin açtığı özel okulların hangileri olduğu, ilk Türk özel okulun tarihçesiyle ilgili, özel okulların amaçları, öğretim programları, dersleri, eğitim faaliyetlerinin nasıl gerçekleştirildiği, öğretmen ve öğrenci seçimi, bu okulların nasıl idare edildiği ve kurallarının ne olduğuyla ilgili vs. konularında çeşitli bilgilere ulaşılabilmektedir.

3.2.38.Yabancı Eğitim Kurumları Tarihi

Yabancı eğitim kurumları tarihi teması dâhilinde 4 makale tespit edilmiştir.¹³² Bu makaleler daha çok Osmanlı Dönemi yabancı eğitim kurumları ile ilgilidir. Bu eğitim kurumları gayrimüslim halkın eğitimi için gayrimüslimler ve yabancı devletler tarafından açılan okullardır ve daha sonra yabancı devletlerin Osmanlı Devleti aleyhine faaliyetlerini yürüttükleri yerler haline gelmişlerdir. Bu eğitim kurumlarının kuruluşu, yürüttükleri eğitim faaliyetleri, farklı etkinlikleri, Türk eğitim tarihi araştırmaları için önem taşımaktadır.

Yabancı eğitim kurumları tarihi temasında yer alan bu makalelerde Türk eğitim tarihinde gayrimüslimler ve yabancı unsurlar tarafından kurulan eğitim kurumları, bunların eğitim-öğretime yönelik faaliyetleri, eğitim dışı faaliyetleri, yabancı devletlerin

¹³¹ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 66, 225, 288, 358. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹³² Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 71, 359, 384, 387. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1. Araştırmaya dâhil edilen söz konusu 4 makalenin dışında aynı konu alanı ile ilgili farklı makalelere de rastlamak mümkündür. Bu çerçevede Google Akademik Veri Tabanına “eğitim tarihi” anahtar kelimesi girildiği vakit karşılaşılamayan ancak yabancı eğitim kurumları tarihi teması dâhilinde ismi zikredilmesi gereken bazı çalışmalar için bkz. TOZLU, Necmettin, “Osmanlı Devleti’nde Ermeni Eğitim Kurumları ve Faaliyetleri”, *Yeni Türkiye*, Ankara 2014, S. 60, s. 1-17. DAĞLAR MACAR, Oya, “Osmanlı Rum Eğitim Sistemi ve İstanbul Rum Kız Okulları (19. ve 20. Yüzyıl)” *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2010, S. 10/2, s. 771-817. SOMEL, Selçuk Akşin, “Osmanlı Ermenilerinde Kültür Modernleşmesi, Cemaat Okulları ve Abdülhamid Rejimi” *Tarih ve Toplum: Yeni Yaklaşımlar*, 2007, S. 5, s. 71-92. HAYDAROĞLU, İlknur, “Osmanlı Devleti’nde Yabancı Okullarda Denetim ve Cumhuriyet Döneminde Yansımaları”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 2006, C. 25, S. 39, s. 149-160. DİNGEÇ, Emine, “Amerikan Misyoner Okullarının Ermeni Ayrılıkçı Hareketindeki Etkileri Üzerine Bir İnceleme” *Yeni Türkiye*, Ankara 2014, S. 60, s. 1-10.

himayesinde Osmanlı Devleti aleyhine yürüttükleri faaliyetler, misyonerlik faaliyetleri, dönemin eğitim politikaları ve düzenlemeleri hakkında incelemelerde bulunulmuştur.

3.2.39.Laik Eğitim Tarihi

Osmanlı'da 18. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar yaşanan değişimler, klasik, ortaçağ kökenli dinî bir dünya algısından laik/seküler bir dünya algısına, dinsel temellere dayandırılmış padişahlık-halifelik idaresinden Meşrutiyet ve Cumhuriyete, tebadan vatandaşa, cemaatten millete, şer'i hukuktan seküler hukuka, dinî eğitimden laik eğitime ve Osmanlılık kimliğinden Türk milleti kimliğine geçiş sürecinin toplumsal ve siyasal tarihidir.¹³³

Laik eğitim tarihi teması kapsamında tespit edilen 3 makalede,¹³⁴ Türk eğitim tarihinde laikleşme süreci ve bu süreç içerisinde atılan adımlar, Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile birlikte eğitim alanında yapılan yeni düzenlemeler ile bu kanun ve sonrasında çıkarılan yasalar ile laik eğitime geçilmesi ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin bu doğrultuda düzenlenmesi, II. Meşrutiyet Dönemi karma eğitim uygulamaları ile bu doğrultuda yapılan yasal düzenlemeler hakkındaki konular ele alınıp araştırılarak okuyucuya bu konularda bilgiler sunulmaktadır.

Eğitimde laikleşmenin önemli bir adımı olan karma eğitim uygulamasına 19. ve 20. yüzyıl başlarında Amerika ve Avrupa ülkelerinde geçilmesine rağmen Osmanlı Devleti'nde ancak II. Meşrutiyet Döneminde karma eğitim ile ilgili uygulamalar ve tartışmalar gerçekleşmiştir.¹³⁵ 16 Eylül 1921 tarihinde Darülfünun Fen Fakültesi Kurulu kız ve erkeklerin bir arada öğrenim görmesiyle ilgili karar almış bu karar ile edebiyat ve fen fakültelerinde ilk kez karma eğitime geçilmiştir.¹³⁶

¹³³ MEŞE, İlknur, "Modernleşme Sürecinde Türk Siyasal Kimliklerinde Muhafazakâr ve Yenilikçi Tavrılar", *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, Ankara 2006, S. 9-10, s.125-147.

¹³⁴ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 15, 275, 279. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ekler.

¹³⁵ TÜMER ERDEM, Yasemin, *II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Kızların Eğitimi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2013.

¹³⁶ BASKIN, Bahar, "II. Meşrutiyet'te Kadın Eğitimine Yönelik Bir Girişim: İnas Darülfünunu", *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, İstanbul 2008, S. 38, s. 89-123.

3.2.40.Sosyal Bilgiler Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)

Sosyal bilgiler eğitimi tarihi (ÖAÖGT) teması kapsamında 3 makale tespit edilmiştir.¹³⁷ Bu tema kapsamında yer alan makalede Türk eğitim tarihinde sosyal bilimler ve sosyal bilgilerin tarihsel süreci incelenmiştir. Sosyal bilimler ve sosyal bilgiler benzerlikler gösterse de ikisi birbirinden farklıdır. Sosyal bilimler konu alanını ifade ederken sosyal bilgiler ise bir dersi bir öğretim programını ifade etmektedir. Sosyal bilgiler insanların dünyayı, içinde yaşadıkları ülkeleri, bulundukları bölgeleri, içerisinde oldukları toplumları tanımalarına olanak sağlamaktadır.

Bu çalışmalarda, Türklerde sosyal bilimlerin gelişim süreci, yasal düzenlemeler, Cumhuriyet sonrası dönemde ilköğretim okulları programlarında sosyal bilimler ve sosyal bilgilerin yeri, sosyal bilimler ve her bir sosyal bilgiler programlarının amaçları, her bir sınıf seviyesinde okutulan dersler ve bu derslere yönelik konular, hayat bilgisi dersi, dersin öğretim programları ile bu programların tarihsel süreç içerisindeki gelişimleri ve değişimleri hakkında bilgilere ulaşılabilmektedir.

3.2.41.Avrupa Eğitim Tarihi

Avrupa eğitim tarihi teması dâhilinde 2 makale tespit edilmiştir.¹³⁸ Avrupa eğitim tarihi, geçmişi Antik Çağda Yunan şehir devletlerine kadar dayandırılabilen zengin bir alandır. Ortaçağ ile Hristiyanlığın Avrupa’da hızla yaygınlaşması, dönemin düşünce sistemi gibi eğitim üzerinde de oldukça etkili olmuş ve eğitiminde skolâstik düşünce sisteminin karakterize olmasına zemin hazırlamıştır.¹³⁹ Rönesans ile her alanda olduğu gibi Avrupa’da eğitim alanında da büyük reformlar olmuş ve önemli bir modernleşme süreci de başlamıştır. Bugün gerek eğitim sistemi ve kalitesi gerek eğitim kurumları ile dünyaya örnek olabilecek Avrupa, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerindeki eğitim reformlarına örnek teşkil etmiş ve bu durum Cumhuriyet Türkiye’sinde de devam etmiştir.

¹³⁷ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 51, 61, 165. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹³⁸ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 157, 230. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹³⁹ AYTAÇ, Kemal, *Avrupa Eğitim Tarihi*, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1992, s. 84-85.

3.2.42. Eğitim Tarihi Metodolojisi

Geçmiş anlamak veya açıklamak amacıyla günümüzde yeniden ortaya koyma süreci olan tarih her ne kadar yazının bulunması ile başlasa da öncü kabul edilen eser Herodotos'un kitabıdır. Ancak tarih anlayışı Herodotos'un belirlediği anlam ve çerçevede kalmamış her dönem zamanın şartlarına bağlı olarak değişimini sürdürmüştür. Bu değişim ile birlikte tarih düşüncesi ve yazımı da farklılaşmıştır. Başlarda tarih düşüncesi mitoloji ve efsanelere dayalı iken zaman içerisinde din ve uluslaşmanın etkisine girmiş ve en sonunda da 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren de modernleşme neticesinde izafi nitelikler kazanmıştır.¹⁴⁰ *Eğitim tarihi metodolojisi* teması kapsamında 2 makale tespit edilmiştir.¹⁴¹ Bu makalelerde ele alınan eğitim tarihi araştırmalarında yöntem sorunu ve sözlü tarih uygulaması konularında bilgilere ulaşılmaktadır.

3.2.43. Fen Bilgisi Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)

Fen bilgisi eğitimi tarihi teması kapsamında 2 makale tespit edilmiştir.¹⁴² Bu tema kapsamında yer alan makalelerde geçmişten günümüze kadar geliştirilen fen bilimleri eğitimi alanında geliştirilen programlar, planlama, uygulama, değerlendirme aşamalarıyla birlikte ele alınıp incelenmiştir. Ayrıca bu süreç içerisinde programlarda ve fen derslerinde meydana gelen değişimler ve dönüşümler üzerinde durularak bu programlar hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme öğeleri de dikkate alınarak tarihsel süreç içerisinde değerlendirilmişlerdir.

Bu tür çalışmalar genelde tüm öğretim programlarının özelde ise fen bilimleri öğretim programlarının geçmişlerinin öğrenilmesi, bugünlerinin doğru bir şekilde anlaşılabilmesi ve gelecekte yapılacak olan çalışmalara kaynaklık ederek yön vermesi açısından önem taşımaktadır.

¹⁴⁰ ŞİMŞEK, Ahmet, *Tarih Nasıl Yazılır?*, İstanbul, Tarihçi Kitapevi, 3. Baskı, 2012, s. 11.

¹⁴¹ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 201, 404. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹⁴² Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 76, 190. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

3.2.44.Öğretim Teknolojileri Tarihi

Eğitim İletişimi ve Teknolojisi Topluluğu'nun 1994 yılındaki tanımına göre; öğretim teknolojisi, “öğrenme kaynakları ve süreçlerinin tasarımı, geliştirilmesi, kullanımı, yönetilmesi ve değerlendirilmesine yönelik teori ve uygulama” şeklinde tanımlanmaktadır. Öğretim teknolojisi; felsefe, psikoloji, sosyoloji, mühendislik, iletişim gibi birçok disiplin ve alanla ilişkili içerisinde bulunan sistemik bir yapıya sahiptir. Öğretim teknolojileri eğitim-öğretim faaliyetlerinin çağa uygun bir şekilde ilerleyebilmesi için de büyük önem taşımaktadır ve güncel teknolojilerden yararlanabilmek için alanda yaşanan değişim ve gelişimlerin yakından takip edilmesi gerekmektedir.¹⁴³ Son yıllarda öğretim teknolojilerine yönelik ilgi artarken bu alanla ilgili yapılan çalışmalarda da artışlar yaşanmaktadır.

Öğretim teknolojileri tarihi teması dâhilinde 2 makale yer almaktadır.¹⁴⁴ Bu tema kapsamında yer alan makalelerde, Osmanlı Devleti Dönemi'ndeki öğretim teknolojilerinin tarihsel süreçteki gelişimi ve Cumhuriyet Dönemi öğretim teknolojileri ile materyalleri hakkında araştırmalar yapılmıştır. Bu makalelerden kuruluşun 17. yüzyıldaki, ilk yenileşme hareketlerinin yaşandığı 1773-1839 yılları arasındaki, Tanzimat, II. Abdülhamid ve II. Meşrutiyet Dönemlerindeki öğretim teknolojileriyle ilgili bilgilere, yapılan reformlara ve bunların öğretim teknolojileri ile ilişkisine, erken Cumhuriyet Dönemindeki öğretim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere ve öğretim materyalleri konularındaki bilgilere ulaşmak mümkündür. Ayrıca tüm bunların tarihsel bir sıra ile ele alınması da bu konunun bütünlük içerisinde değerlendirilebilmesine imkân sağlamaktadır.

3.2.45.Askeri Eğitim Tarihi

Eğitim tarihimizde birçok yenileşme faaliyetinin öncülüğünü yapan *askeri eğitim tarihi* teması kapsamında 1 makale tespit edilmiştir.¹⁴⁵ Askeri eğitim Osmanlı Devletinin modernleşme döneminde Avrupa'dan eğitimciler getirerek ve bu alanda açtığı modern okullarla önemli bir alan oluştur. Konu itibarıyla bu tema içerisinde yer

¹⁴³ GÖKTAŞ, Yüksel, TEMUR GEDİK, Nuray, KOCAMAN KAROĞLU, Aslıhan, ÇAĞILTAY, Kürşat, “Öğretim Teknolojilerinin Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'ndeki Tarihsel Gelişimi”, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, Ankara 2009, S. 24, s. 82.

¹⁴⁴ Bu tema dâhilindeki makale numaraları: 158, 375. Bu makalelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹⁴⁵ Bu tema dâhilindeki makale numarası: 26. Bu makaleye dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

alan makalede, 19. yüzyılda Osmanlı Devletindeki askeri eğitim kurumları, bu kurumların yapısı, işleyişi, öğretmenleri, öğrenci alımları, bu kurumların öğretim programları ve nasıl işlediği, askeri okullarda hangi derslerin ve ders kitaplarının okutulduğu ile bu ders ve ders kitaplarının hangi sınıf düzeylerinde okutulduğu tarihsel bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

3.2.46.Coğrafya Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)

Coğrafya eğitimi tarihi (ÖAÖGT) teması dâhilinde 1 makale yer almaktadır.¹⁴⁶ Bu tema kapsamında yer alan makalede, II. Meşrutiyet Dönemi eğitimcisi Satı Bey'in hayatı, eğitime yönelik hizmetleri, Osmanlı Devleti'nde coğrafya eğitiminin durumu, gelişimi, Osmanlı eğitim kurumlarında coğrafya derslerinin yer alıp almadığı, coğrafya derslerinin hangi kademedeki okullarda ilk ne zaman okutulmaya başladığı ve Satı Bey'in coğrafya öğretimi konusundaki düşünceleri hakkında incelemelerde bulunulmuştur.

3.2.47.Matematik Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)

Araştırma kapsamında incelenen makalelere bakıldığında *matematik eğitimi tarihi (ÖAÖGT)* temasında 1 makale yer aldığı görülmektedir.¹⁴⁷ Bu tema kapsamında yer alan makalede, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk programları olan “1924 İlk Mektepler Programı” ve “1924 Liselerin Birinci Devre (Orta Mektep) Programı” eğitim tarihi perspektifiyle matematik eğitimi açısından incelenmiştir. Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk programlarında ilköğretimde verilen matematik eğitimi; amaçları, içeriği, öğretim yöntemleri ve öğretim araçları açısından ele alınmıştır. Ayrıca bu çalışmadan her bir sınıf düzeyinde hangi ders içeriklerinin yer aldığına da ulaşılabilmektedir.

¹⁴⁶ Bu tema dâhilindeki makale numarası: 167. Bu makaleye dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹⁴⁷ Bu tema dâhilindeki makale numarası: 183. Bu makaleye dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

3.2.48.Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tarihi (ÖAÖGT)

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık tarihi (ÖAÖGT) teması dâhilinde 1 makale bulunmaktadır.¹⁴⁸ Bu tema kapsamında yer alan makalede, okul öncesi eğitimin tarihsel sürecinde çocuk gelişimi, psikolojisi, bu alana ait derslerin gelişimi ve değişimi ele alınmıştır. Bu çalışmada okulöncesi eğitimi tarihinde anaokulu öğretmenlerinin yetiştirilmesinde çocuk gelişimi ve psikolojisi alanında açılacak bir ders için kullanılması düşünülen bir kitabın incelemesi yapılmıştır.

3.2.49.Tıp Eğitimi Tarihi

Tıp eğitimi Osmanlı Devletinin modernleşme döneminde öncelikle askeri alanda gelişimini sürdürmüş ve modern anlamda askeri bir tıp okulunun açılması ile kurumsallaşmıştır. *Tıp eğitimi tarihi* teması dâhilinde 1 makale tespit edilmiştir.¹⁴⁹ Bu tema kapsamında yer alan makalede ise Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane'nin kurucusu Charles Ambroisse Bernard'ın eserleri ve Osmanlı Devletine etkileri üzerine değerlendirmelerde bulunulmuştur. 19. yüzyılda Osmanlı Devleti eğitim sisteminde ve kurumlarında modernleşmenin öncüsü olarak Avrupa'dan getirilen eğitmenlerden birisi olan Charles Ambroisse Bernard, Osmanlı Devletinde tıbbın modern anlamda gelişmesi açısından oldukça önemli bir bilim adamıdır.

3.3. MAKALELERİN GEÇERLİK ve GÜVENİRLİK ÖNLEMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR ve DEĞERLENDİRME

Araştırmanın bu başlığı altında Türkiye'de eğitim tarihi alanında yayınlanmış ve Google Akademik veri tabanında bulunan 439 makaledeki geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin neler olduğu ve bu geçerlik güvenilirlik önlemlerinin belirtilip belirtilmediği hususunda açıklamalar yapılacaktır. Araştırma kapsamında 1987-2017 tarihleri arasında yayınlanmış 439 makale ele alınıp betimsel modelde nitel araştırma yöntemi

¹⁴⁸ Bu tema dâhilindeki makale numarası: 110. Bu makaleye dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

¹⁴⁹ Bu tema dâhilindeki makale numarası: 283. Bu makaleye dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ek 1.

kapsamında içerik analizinin ilkelerine göre ayrıntılı bir şekilde analiz işlemlerine tabii tutulup bu konu ile ilgili detaylı kodlamalar yapılmıştır. Yapılan bu kodlama işlemine dayalı olarak makaleler, betimsel analiz yöntemiyle tekrar incelenip araştırmanın bu başlığıyla ilgili bulguları ortaya konulmuştur.

Bilimsel araştırmalarda sonuçların inandırıcılığı araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Buradan yola çıkarak araştırmalarda yaygın bir şekilde kullanılan iki ölçüt geçerlik ve güvenilirliktir. Özellikle nicel araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarının ve araştırma deseninin geçerliğini ve güvenilirliğini test etmesi ve okuyucuya rapor etmesi beklenir. Bu da detaylı bir şekilde hazırlanmış tanımlar, yöntemler ve istatistiksel testler ile yapılmaktadır. Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik için ise farklı yöntemler bulunmaktadır. Nitel araştırmalar daha çok sosyal bir olay veya olgunun varlığına ve anlamına yönelmektedir. Yani nitel araştırmalarda ön planda olan araştırılan olay veya olgunun niteliğidir.¹⁵⁰

Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırma sürecinde elde edilen bulguların doğruluğunun değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Nitel araştırmalarda güvenilirlik ise araştırma sonuçlarının inandırıcılığını ifade etmektedir. İlgili literatürde bilimsel bir araştırmada yer alması gereken geçerlik ve güvenilirlik önlemleri farklı tanımlama ve sınıflamalar ile açıklanmakla birlikte benzer özellikler gösterdiği de görülmektedir. Bu çerçevede yaygın olarak kullanıldığı düşünülen bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda önerilen geçerlik ve güvenilirlik önlemleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

¹⁵⁰ YILDIRIM, ŞİMŞEK, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, s. 255.

Tablo 3. 5. Araştırma Yöntemleri Kitaplarında Önerilen Temel Geçerlik ve Güvenirlik Önlemleri¹⁵¹

	Önerilen Önlemler	Best ve Kahn (2014) ¹⁵²	Bogdan ve Biklen (2007) ¹⁵³	Brinberg ve McGraft (1985) ¹⁵⁴	Büyüköztürk vd. (2014) ¹⁵⁵	Cresweell (2015) ¹⁵⁶	Fraenkel ve Wallen (2015) ¹⁵⁷	Johnson ve Christensen (2008) ¹⁵⁸	Merriam (2013) ¹⁵⁹	Miles ve Huberman (1994) ¹⁶⁰	McMillan ve Schumacher (2014) ¹⁶¹	Patton (2014) ¹⁶²	Yıldırım ve Şimşek (2011) ¹⁶³	Kütükoğlu (2014) ¹⁶⁴	Özçelik (2011) ¹⁶⁵
Geçerlik Önlemleri	1. Veri toplama aracı ve sürecinin açıklanması		X	X	X				X	X	X		X	X	X
	2. Veri analiz sürecinin açıklanması			X	X				X				X	X	X
	3. Varsayımlar ve sınırlıkların betimlenmesi		X	X	X								X	X	X
	4. Veri kaynağı-Evren/Örneklem			X	X				X	X	X		X	X	X

¹⁵¹ Bu tablo TOPU, Fatma Burcu, BAYDAŞ, Özlem, TURAN BUDAK, Zeynep, GÖKTAŞ, Yüksel, “Öğretim Teknolojisi Araştırmalarında Geçerlik ve Güvenirlik Önlemleri” Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Adana, 2013, S. 1, s. 110-126’nın hazırladığı, CÜCÜK, Eyüp, Türkiye’de “Eğitim Tarihi” Alanında Yapılmış Doktora Tezlerinin İncelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2017, s. 73-74.’den revize edilerek alınmıştır. Ayrıca konuyla ilgili bir çalışma için bkz. CÜCÜK Eyüp, DOĞAN Ayhan, “Türkiye’de “Eğitim Tarihi” Alanında Yapılmış Doktora Tezlerindeki Geçerlik ve Güvenirlik Önlemlerinin İncelenmesi”, V. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu, 10-12 Mayıs 2018 İstanbul Türkiye, s. 347-382

¹⁵² BEST, John W., KAHN, James V., *Research in Education*, USA, Pearson Education Limited, 10th Edition, 2014.

¹⁵³ BOGDAN, Robert C., BIKLEN, Sari Knopp, *Qualitative Research For Education*, USA, Pearson Education Limited, 5th Edicition, 2007.

¹⁵⁴ BRINBERG, David, MCGRATH, Joseph Edward, *Validity And The Research Process*, Newbury Park CA, Sage Publications, 1985.

¹⁵⁵ BÜYÜKÖZTÜRK, KILIÇ ÇAKMAK, AKGÜN, KARADENİZ, DEMİREL, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 18. Baskı, 2014.

¹⁵⁶ CRESWELL, John W., *Nitel Araştırma Yöntemleri*, (3. Baskıdan çeviri), Çev. Ed. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2016.

¹⁵⁷ FRAENKEL, Jack R., WALLEN, Norman E., *How To Design and Evaluate Research In Education*, USA, McGraw Hill Education, 9th Edition, 2015.

¹⁵⁸ JOHNSON, Burke, CHRISTENSEN, Larry, *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches*, USA, Sage Publications, 3rd Edicition, 2008.

¹⁵⁹ MERRIAM, Sharan B., *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, Çev. Ed. Selahattin Turan, Ankara, Nobel Akademi Yayıncılık, 3. Basım, 2013.

¹⁶⁰ MİLES, Matthew B., HUBERMAN, A. Michael, *An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis*, USA, Sage Publications, 2nd Edition, 1994.

¹⁶¹ MCMILLAN, James H., SCHUMACHER, Sally, *Research In Education: Evidence Based Inquiry*, London, Pearson Education Limited, 7th Edition, 2014.

¹⁶² PATTON, Michael Quinn, *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri (Qualitative Research& Evaluation Methods)*, (3. Baskıdan çeviri), Çev. Ed. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 1. Baskı, 2014.

¹⁶³ YILDIRIM, ŞİMŞEK, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*.

¹⁶⁴ KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., *Tarih Araştırmalarında Usul*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2. Baskı, 2014.

¹⁶⁵ ÖZÇELİK, İsmail, *Tarih Araştırmalarında Yöntem ve Teknikler*, Ankara, Nobel Akademi Yayıncılık, 2011.

	özelliklerinin açıklanması														
	5. Veri kaynağı- Evren/Örneklem seçim şeklinin belirtilmesi			X				X				X			
	6. Katılımcı gönüllülüğünün alınması							X		X					
	7. Araştırmanın uygulama sürecinin betimlenmesi			X			X	X			X				
	8. Araştırmacının rolünün betimlenmesi	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X			
	9. Kullanılan yöntemin seçim gerekçesinin açıklanması						X					X			
	10. Geçerlik ve güvenirlik önlemlerinin açıklanması	X		X			X								
	11. Veri kaynağı- Evren/Örneklemin tanımlanması			X				X		X					
Güvenirlik Önlemleri	12. Uzman görüşünün alınması	X		X	X	X		X	X	X	X				
	13. Güvenirlik hesaplamalarının belirtilmesi			X	X		X								
	14. Veri-Kaynak çeşitlemesi yapılması		X	X	X	X		X	X	X		X	X	X	
	15. Kayıt cihazı kullanılarak veri kaybının önlenmesi	X	X		X			X				X			
	16. Meslektaş değerlendirmesi yapılması	X				X		X	X						
	17. Değerlendiriciler arası güvenirlik çalışmasının yapılması	X			X	X		X	X	X	X	X	X		
	18. Katılımcı görüşünün (kontrolünün) alınması		X		X	X		X	X			X			
	19. Veriler arasında tutarlılığın kontrol edilmesi		X		X		X		X	X	X	X	X		
	20. Uzmanlarca dil kontrolünün yapılması														
	21. Veri kaynaklarının “İç tenkit” yöntemiyle incelenmesi													X	X
	22. Veri kaynaklarının “dış tenkit” yöntemiyle incelenmesi													X	X

Yukarıdaki tabloda geçerlik ve güvenirlik olarak ikiye ayrılmış bir şekilde verilen bu önlemlerin, bazı durumlarda hem geçerliliğe hem de güvenirliğe katkısı olduğunu belirtmek gerekir. Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri kitaplarında önerilen; araştırmalarda bilimsel değerin artırılması o araştırmada geçerlik ve güvenirlik önlemlerin ne seviyede kullanılmasıyla doğrudan ilişkilidir.

Yukarıda belirtilen hususlara istinaden araştırmanın bu bölümünde, “Google Akademik” veri tabanından alınan 439 makalenin geçerlik ve güvenirlik önlemleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular eğitim tarihi literatürü göz önünde bulundurularak ilgili başlık altında değerlendirilmiştir. Bu araştırma sosyal bilimlerin altında yer alan tarih bilimi ile ilgili olması nedeniyle söz konusu bilimin genel çerçevesi göz önünde bulundurularak ve tarih araştırmaları formatına uygunluğu açısından Tablo 3.5.’de verilen geçerlik ve güvenirlik önlemlerinin tamamına yer verilmemiştir. Bu doğrultuda incelenen 439 makalenin geçerlik ve güvenirlik önlemleri ile ilgili analiz sonuçları frekans ve yüzde değerleriyle birlikte aşağıda yer alan tabloda sunulmuştur:

Tablo 3. 6. Makalelerdeki Geçerlik ve Güvenirlik Önlemlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Geçerlik ve Güvenirlikle İlgili Belirlenen Önlemler	f	%
1. Araştırma amacının belirtilmesi	331	75
2. Problem durumunun açıklanması	259	59
3. Araştırma yönteminin belirtilmesi	131	30
4. Veri toplama aracının açıklanması	192	44
5. Veri toplama sürecinin açıklanması	103	23
6. Veri analiz sürecinin açıklanması	122	28
7. Kapsam ve sınırlılıkların betimlenmesi	312	71
8. Veri kaynağının tanımlanması	118	27
9. Veri kaynağı özelliklerinin açıklanması	140	32
10. Veri kaynağı seçim şeklinin belirtilmesi	79	18
11. Araştırmanın uygulama sürecinin betimlenmesi	143	33
12. Kullanılan yöntemin seçim gerekçesinin açıklanması	83	19
13. Geçerlik ve güvenirlik önlemlerinin açıklanması	18	4
14. Güvenirlik hesaplamalarının belirtilmesi	16	4
15. Uzman görüşünün alınması	14	3
16. Kaynak çeşitlemesi yapılması	141	32
17. Veriler arasında tutarlılığın kontrol edilmesi	32	7
18. Uzmanlarca dil kontrolünün yapılması	9	2
19. Veri kaynaklarının “dış tenkit” yöntemiyle incelenmesi	8	2
20. Veri kaynaklarının “iç tenkit” yöntemiyle incelenmesi	9	2
TOPLAM	439	%100
Frekans ve yüzde değerlerinin aritmetik ortalaması	113	26

Yukarıdaki tabloda eğitim tarihi alanında yayınlanmış ve Google Akademik veri tabanında yer alan 439 makaledeki geçerlik ve güvenilirlik önlemlerine ait frekans ve yüzde değerleri belirtilmektedir. Tabloda görüldüğü üzere araştırma kapsamında ele alınan 439 makale incelendiğinde genel olarak araştırma amacının belirtilmesi (f=331), kapsam ve sınırlılıkların belirtilmesi (f=312) ve problem durumunun açıklanması (f=259) gibi geçerlik ve güvenilirlik önlemlerine yer verilirken veri kaynaklarının iç tenkit yöntemiyle incelenmesi (f=9) , veri kaynaklarının dış tenkit yöntemiyle incelenmesi (f=8) , uzmanlarca dil kontrolünün yapılması (f=9) , uzman görüşünün alınması (f=14) , güvenilirlik hesaplamalarının belirtilmesi (f=16) ve geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin açıklanması (f=18) gibi önlemlere yer verilmediği tespit edilmiştir. Toplam 439 makalenin aritmetik ortalaması alındığında makalelerin %26'sında geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin araştırma yöntemleri kitaplarına uygun olarak ele alındığı, geriye kalan %74'ünün ise geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinden bahsedilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç itibariyle yaklaşık olarak incelenen makalelerin dörtte üçünde geçerlik güvenilirlik önlemlerinden bahsedilmemiştir.

Burada değinilmesi gereken hususlardan birisi de araştırma kapsamında incelenen 439 makalede yer alan 563 yazarın içerisinde akademisyen olmayan yazarların araştırmalarında geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin alınmasının belirtilmesi durumudur. Nitekim makale yazarlarının unvanlarının dağılımına bakıldığında zaman bu araştırmacıların 6'sının (%1) öğretmen, 6'sının (%1) ise çeşitli kurumlarda görev yapan uzman unvanına sahip olduğu görülmektedir. Söz konusu 12 kişinin lisansüstü eğitim alıp almadıkları bilinmediği için lisansüstü ders programlarında yer alan bilimsel araştırma yöntemleri dersi gibi bilimsel çalışmaların nasıl yapılacağı, ne gibi hususlara dikkat edileceği ve bilimsel geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin alınması konularını içeren bir eğitim alıp almadıkları da bilinmemektedir.

Ortaya çıkan tabloya bakıldığında söz konusu 12 makalede; 8 makalede araştırma amacının belirtildiği, 9 makalede problem durumunun açıklandığı, kapsam ve sınırlılıkların betimlendiği 5 makalede araştırma yönteminin belirtildiği, 6 makalede veri toplama aracının açıklandığı, kaynak çeşitlemesi yapıldığı, 3 makalede veri toplama ve analiz sürecinin açıklandığı, veri kaynağının tanımlandığı, veri kaynağı özelliklerinin açıklandığı, kullanılan yöntemin seçim gerekçesinin açıklandığı 2 makalede veri kaynağı seçim şeklinin belirtildiği, veriler arasında tutarlılığın kontrol edildiği, 4 makalede araştırmanın uygulama sürecinin betimlendiği, 1 makalede geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin açıklandığı, uzman görüşünün alındığı, güvenilirlik

hesaplamalarının belirtildiği, uzmanlarca dil kontrolünün yapıldığı, veri kaynaklarının iç tenkit yöntemiyle incelendiği görülmektedir. Söz konusu makaleler içerisinde veri kaynaklarının dış tenkit yöntemiyle incelendiği makale olmadığı tespit edilmiştir. Ortaya çıkan sonuç ile Tablo 3.6.'da yer alan tüm makalelerin geçerlik ve güvenilirlik önlemlerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri karşılaştırıldığında geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin, akademisyen olmayan yazarların makalelerinin bazılarında düşük, bazılarında yüksek ve bazılarında da aynı olduğu görülmektedir.

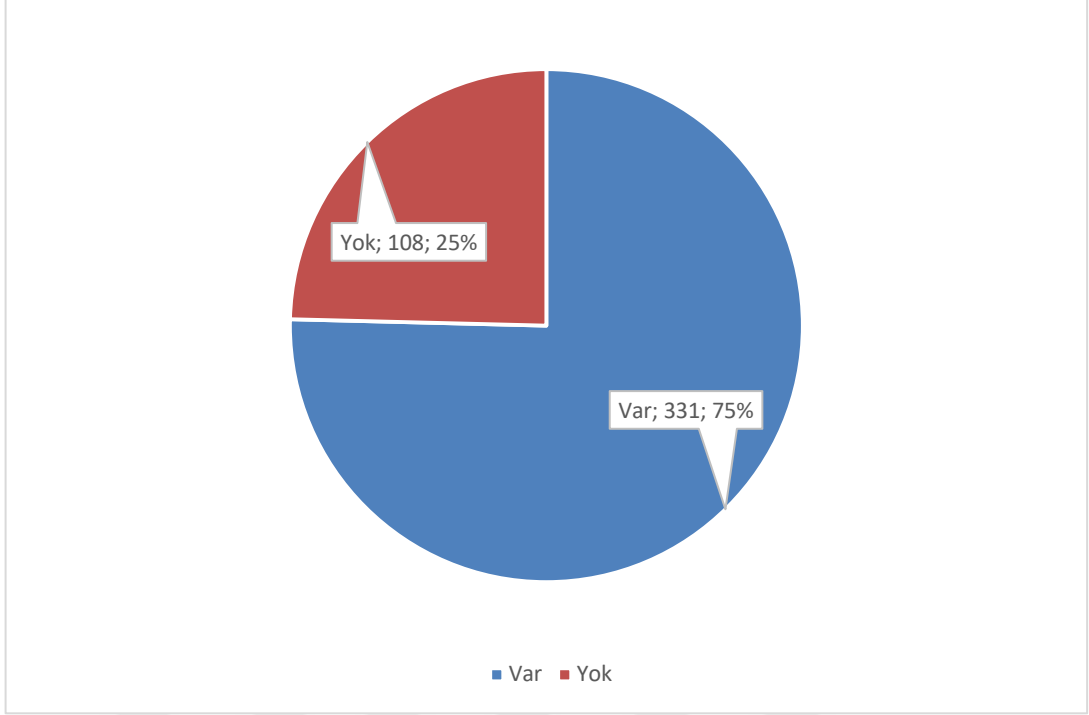
Bu bölümde eğitim tarihi alanında yayınlanmış 439 makaledeki geçerlik ve güvenilirlik önlemlerine dair verilerin incelenmesi neticesinde elde edilen bulgular aşağıda belirtilen başlıklarda sırasıyla açıklanmıştır.

3.3.1. Araştırma Amacının Belirtilmesi

Araştırmada, araştırmanın amacının belirtilmesi bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda belirtilen bilimsel geçerlik önlemlerinden birisidir (Bkz. Tablo 3.5.). Nitel bir çalışmada yer alması gereken önemli bir bölüm de o çalışmanın başlıca gayesini, yol haritasını ve bu araştırma ile nereye varılmak istenildiği bölümdür ve burada araştırmanın amacının açık ve öz bir dille belirtilmesi gerekmektedir.¹⁶⁶

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *araştırma amacının belirtilmesi* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

¹⁶⁶ CRESWELL, John W., *Nitel Araştırma Yöntemleri*, s.134.

Grafik 3. 5. Araştırma Amacının Belirtilmesi

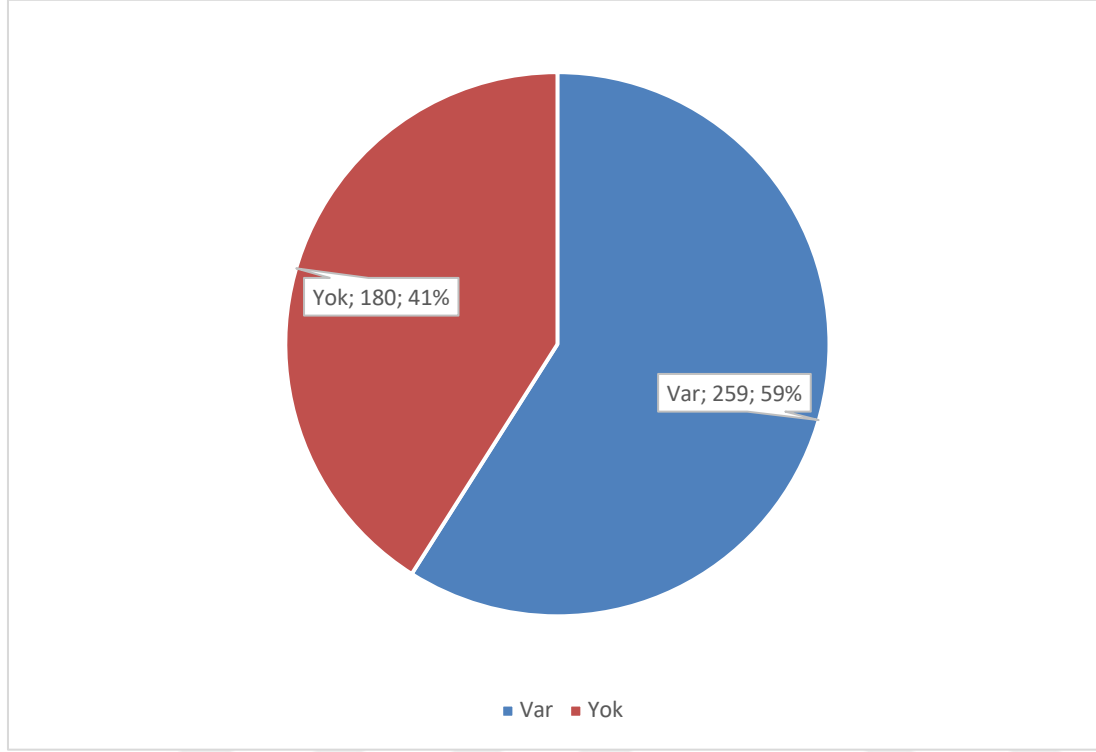
Grafik 3.5.'de görüldüğü üzere araştırma kapsamında ele alınan 439 makalenin 331'inde (%75) araştırma amacının belirtildiği tespit edilmiştir. Geriye kalan 108 (%25) makalede ise söz konusu geçerlik ve güvenirlik önlemine ait bir açıklama yapılmadığı görülmüştür.

3.3.2. Problem Durumunun Açıklanması

Bilimsel bir araştırma, öncelikle bir fikir ve bunun sonucunda oluşacak bir problem ile başlar. Giriş bölümünde araştırmanın problem durumunun tanıtılması ve yapılan araştırmada neyin amaçlandığının açık bir şekilde ifade edilmesi okuyucunun daha fazla ikna edilmesini sağlamaktadır.¹⁶⁷ Araştırmanın problem durumu çoğu zaman bir soru cümlesi ile ifade edilebildiği gibi bu sorular cevaplandığı zaman araştırmanın problem durumu da çözümlenmiş olmaktadır. Buradan hareketle bilimsel araştırmalarda problem durumunun açıklanması bilimsel geçerlik önlemlerinden biri olarak önemlidir (Bkz. Tablo 3.5.).

¹⁶⁷ TOMUL, Ekber, "Problemi Seçme ve Tanımlama", *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ed. Abdurrahman Tanrıöğen, Ankara, Anı Yayıncılık, 2009, s. 87-90.

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *problem durumunun açıklanması* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

Grafik 3. 6. Problem Durumunun Açıklanması

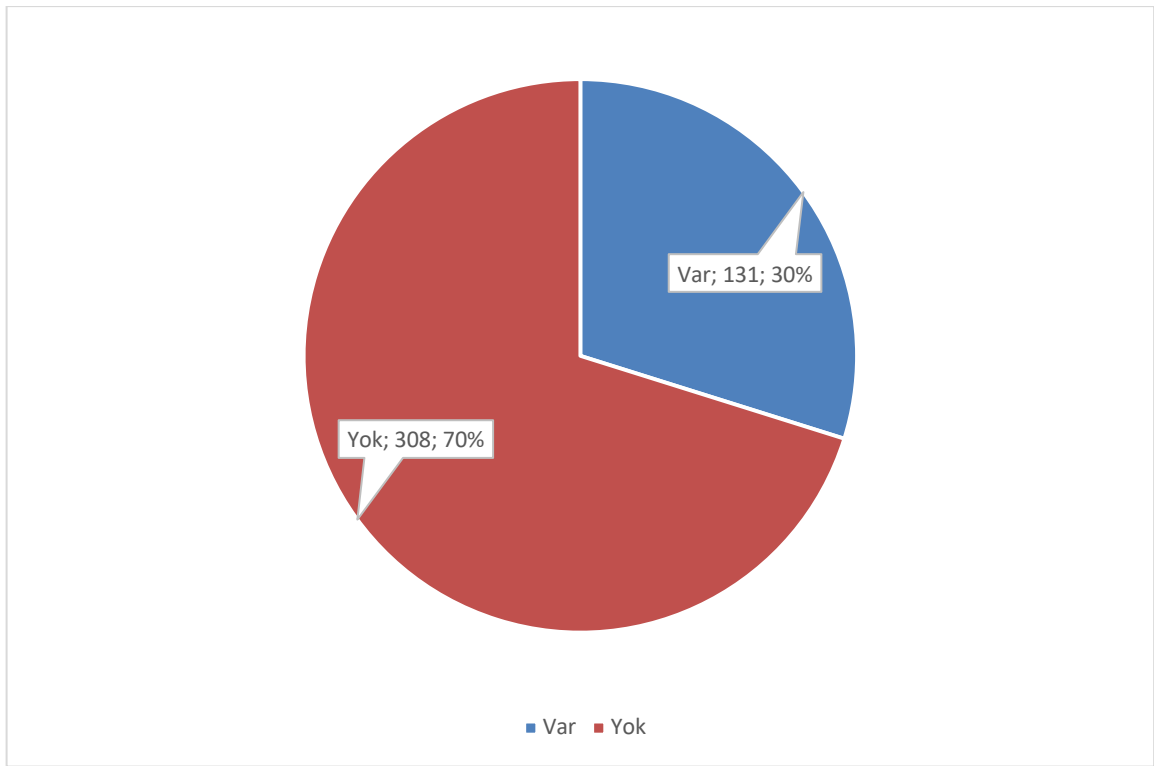
Grafik 3.6.'da görüldüğü üzere araştırma kapsamında incelenen 439 makalenin 259'unda (%59) araştırmanın problem durumu açıklanmıştır. Makalelerin 180'inde (%41) bu geçerlik ve güvenirlik önlemine dair açıklama yapılmadığı tespit edilmiştir. Yukarıdaki paragrafta da bahsedildiği üzere araştırmanın temel bilimsel çatısının üzerinde kurulduğu problem durumunun buradaki birçok makalede net bir biçimde açıklanmamış olmaması, söz konusu makalelerin geçerliliği ile ilgili yapısal sorunlara yol açabilmektedir.

3.3.3. Araştırma Yönteminin Belirtilmesi

Yöntem bölümü bilimsel bir araştırmada araştırmanın nasıl yürütüldüğüne, modeline, verilerin toplanması ve analizine dair detayları açıklamaktadır. Bu açıklama

ile birlikte araştırmanın yönteminin uygunluğu ve sonuçlarının geçerlik ve güvenilirliğinin değerlendirilebilmesi sağlanır. Yöntemin ayrıntılı ve net bir şekilde anlatılması, istenildiği takdirde başka bir araştırmacının aynı araştırmayı tekrar edebilmesini mümkün kılar. Bilimsel bir araştırmada kullanılan yöntemin belirtilmesi bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda belirtilen bir başka bilimsel geçerlik önlemlerinden birisidir (Bkz. Tablo 3.5.).

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *araştırma yönteminin belirtilmesi* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

Grafik 3. 7. Araştırma Yönteminin Belirtilmesi

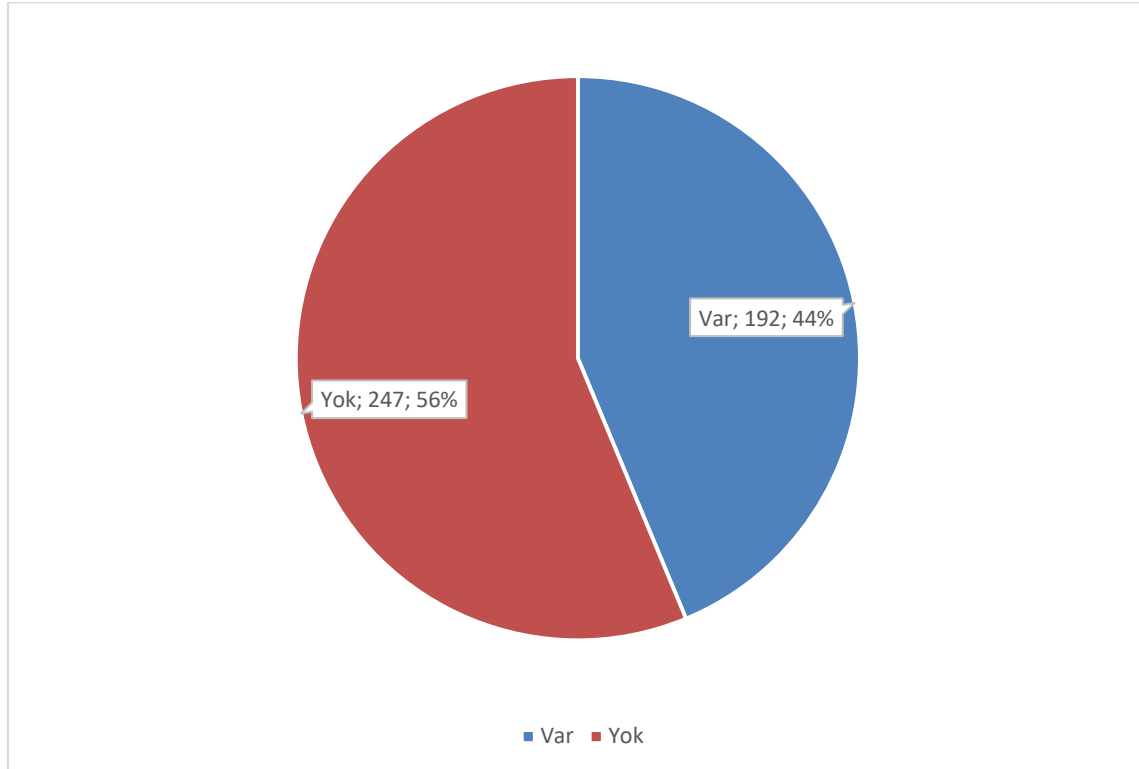
Grafik 3.7.'ye bakıldığında araştırma kapsamında incelenen 439 makalenin 131'inde (%30) araştırma yönteminin açıklandığı görülmüştür. Makalelerin çoğunluğunu teşkil eden 308'inde (%70) bu geçerlik ve güvenilirlik önlemine değinilmediği tespit edilmiştir. Yaklaşık her dört makalenin üçünde görülen bu eksiklik söz konusu çalışmaların nasıl yürütüldüğüne, modeline, verilerin toplanması ve analizine dair detayların okuyucular tarafından bilinmesini engellemektedir. Araştırmada kullanılan yöntembilimsel sürecin mümkün olduğu kadar açık, şeffaf ve

ayrıntılı bir biçimde ifade edilmesi, bilimsel bir araştırmanın geçerliğini ve güvenilirliğini artıran hususlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

3.3.4. Veri Toplama Aracının Açıklanması

Araştırmada kullanılan veri toplama aracının açıklanması, bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan bilimsel geçerlik önlemlerinden birisidir (Bkz. Tablo 3.5.). Nitel araştırmalarda veri toplama aracı olarak yaygın bir biçimde kullanılan dokümanların yanı sıra görüşme ve gözlem de kullanılmaktadır. Tarih araştırmaları da bir nitel araştırma çeşidi olduğundan ötürü veri kaynağı olarak geçmişten günümüze ulaşabilmiş yazılı, görsel ve işitsel dokümanları kullanmaktadır. Dolayısıyla araştırmasında Osmanlı arşivlerinden yararlanmış olan bir araştırmacı, elde ettiği dokümanların ne olduğu hakkında açık bir şekilde açıklama yapması çalışmasının bilimselliği için önemlidir.

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *veri toplama aracının açıklanması* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

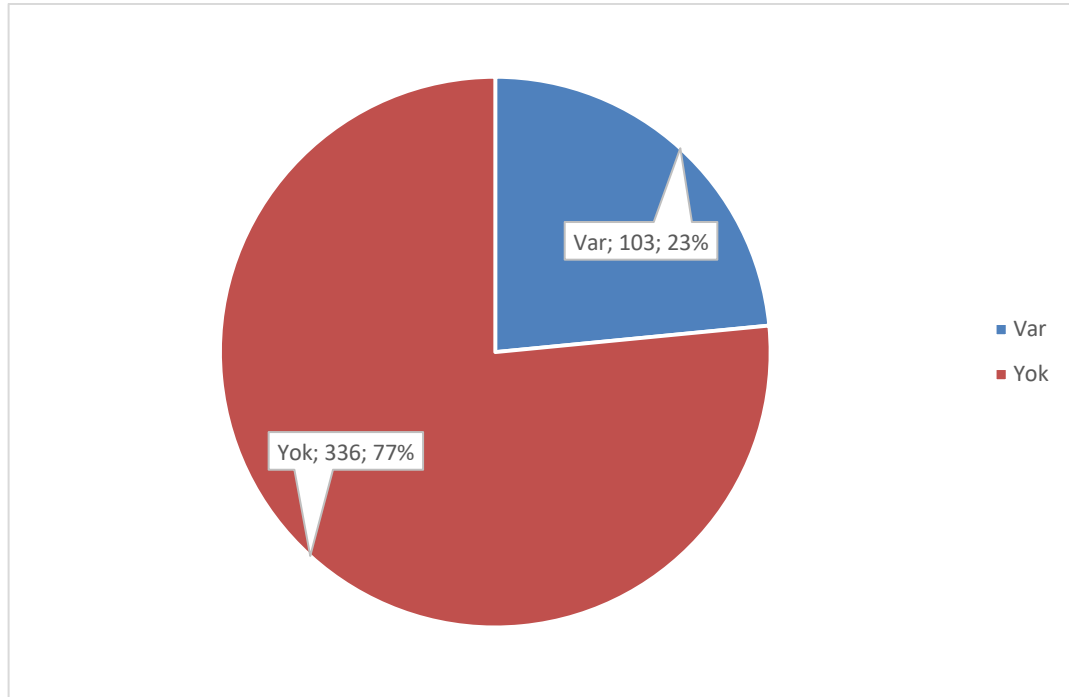
Grafik 3. 8. Veri Toplama Aracının Açıklanması

Grafik 3.8.'de belirtildiği üzere araştırma dâhilinde incelenen 439 makalenin 192'sinde (%44) veri toplama aracının açıklandığı görülmektedir. 247 (%56) makalede ise söz konusu geçerlik önlemine ilişkin bir açıklama yapılmadığı tespit edilmiştir.

3.3.5. Veri Toplama Sürecinin Açıklanması

Araştırmada yararlanılan verilerin toplanma sürecinin açıklanması bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan bilimsel geçerlik önlemlerinden birisidir (Bkz. Tablo 3.5.). Araştırma problemini tanımlamaya ve çözmeye çalışan verilerin temin edilirken araştırmacı tarafından ne şekilde ve nasıl bir süreç geçirildiği, yaşanan zorluklar ve kolaylıklar net bir şekilde anlatılması gerekmektedir.

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *veri toplama sürecinin açıklanması* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

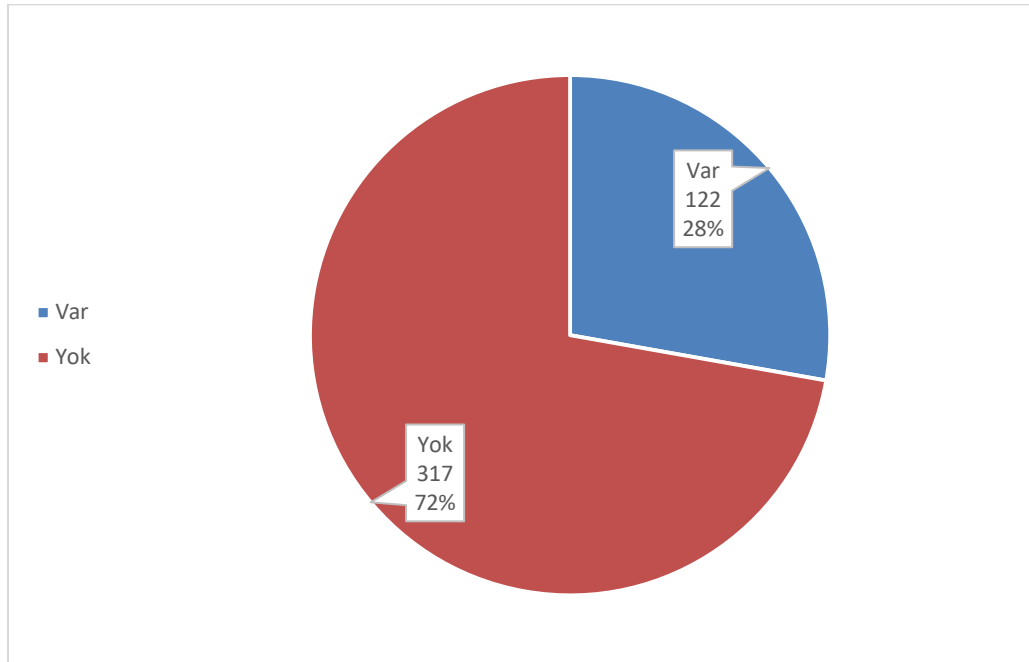
Grafik 3. 9. Veri Toplama Sürecinin Açıklanması

Grafik 3.9.'da görüldüğü üzere araştırma dâhilinde incelenen 439 makaleden 103'ünde (%23) veri toplama sürecinin açıklandığı tespit edilmiştir. Makalelerin büyük bir çoğunluğunu oluşturan 336 makalede (%77) ise bu bilimsel geçerlik önlemine dair açıklamaya yer verilmemiştir.

3.3.6. Veri Analiz Sürecinin Açıklanması

Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan bilimsel geçerlik önlemlerinden birisi de veri analiz sürecinin açıklanmasıdır (Bkz. Tablo 3.5.). Tüm nitel araştırmalarda olduğu gibi tarih araştırmalarında da veri analizi betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri ile yapılmaktadır. Bu çerçevede toplanan verilerin düzenlenmesi, özetlenmesi, yorumlanması ve değerlendirilmesi veri analizinin temel süreçleri arasında sayılmaktadır.¹⁶⁸ Araştırmacının, yapmış olduğu araştırmanın raporunda söz konusu süreci tüm ayrıntıları ile ifade etmesi yani veri analiz sürecini açıklaması gerekmektedir.

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *veri analiz sürecinin açıklanması* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

¹⁶⁸BÜYÜKÖZTÜRK, KILIÇ ÇAKMAK, AKGÜN, KARADENİZ, DEMİREL, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, s. 240.

Grafik 3. 10. Veri Analiz Sürecinin Açıklanması

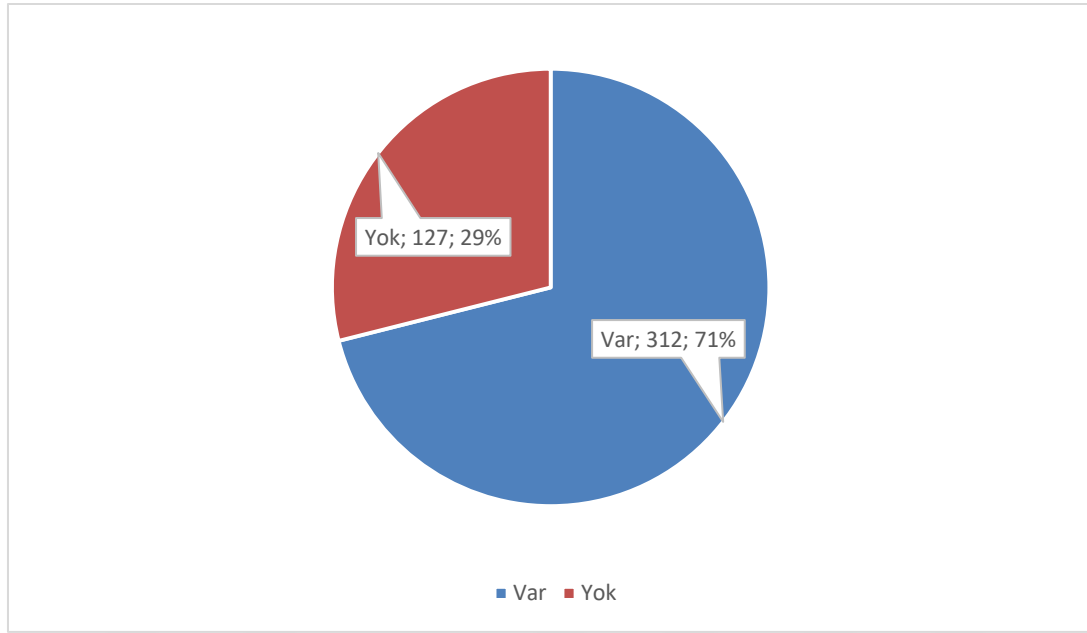
Grafik 3.10.'da görüldüğü üzere araştırma kapsamında incelenen 439 makaleden 122'sinde (%28) veri analiz sürecinin açıklandığı tespit edilmiştir. Buna karşın makalelerin 317'sinde (%72) araştırmada kullanılan veri kaynaklarından araştırma sürecinde ne şekilde ve nasıl faydalandığı, veri kaynaklarının hangi yöntem ve tekniklerle analiz edildiği ve bu süreçlere dair açıklamaya yer verilmemiştir. Aynı konu üzerine çalışma yapacak bir başka araştırmacı için yol gösterici olmaktan uzak olan bu yaklaşım aynı zamanda araştırmacının tekrarlanabilirliği ve kontrol edilebilirliği konusunda büyük sorunlara yol açabilmektedir.

3.3.7. Kapsam ve Sınırlılıkların Betimlenmesi

Bilimsel bir çalışmada olması gereken ve bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan bir geçerlik önlemi de kapsam ve sınırlılıkların betimlenmesidir (Bkz. Tablo 3.5.). Araştırmacı, araştırmanın konu, yer ve zaman açısından neleri kapsayıp kapsamayacağını ve araştırma konusunun sınırlarını çizerek bunu belirtmesi gerekmektedir. Sınırlılıklar, araştırmacının kendisinden kaynaklanabileceği gibi yöntem ve uygulama zorluklarından dolayı da kaynaklanabilir. Var olan sınırlılıkların belirlendikten sonra araştırma konusu ile ilgili iken dışarıda bırakılan konular nedenleri (maliyet, fayda, zaman, zorluk vb. durumlar) ile birlikte açık bir şekilde belirtilmelidir.¹⁶⁹

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin, *kapsam ve sınırlılıkların betimlenmesi* bakımından incelenmesi ile ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

¹⁶⁹ KARASAR, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, s. 73.

Grafik 3. 11. Kapsam ve Sınırlılıkların Betimlenmesi

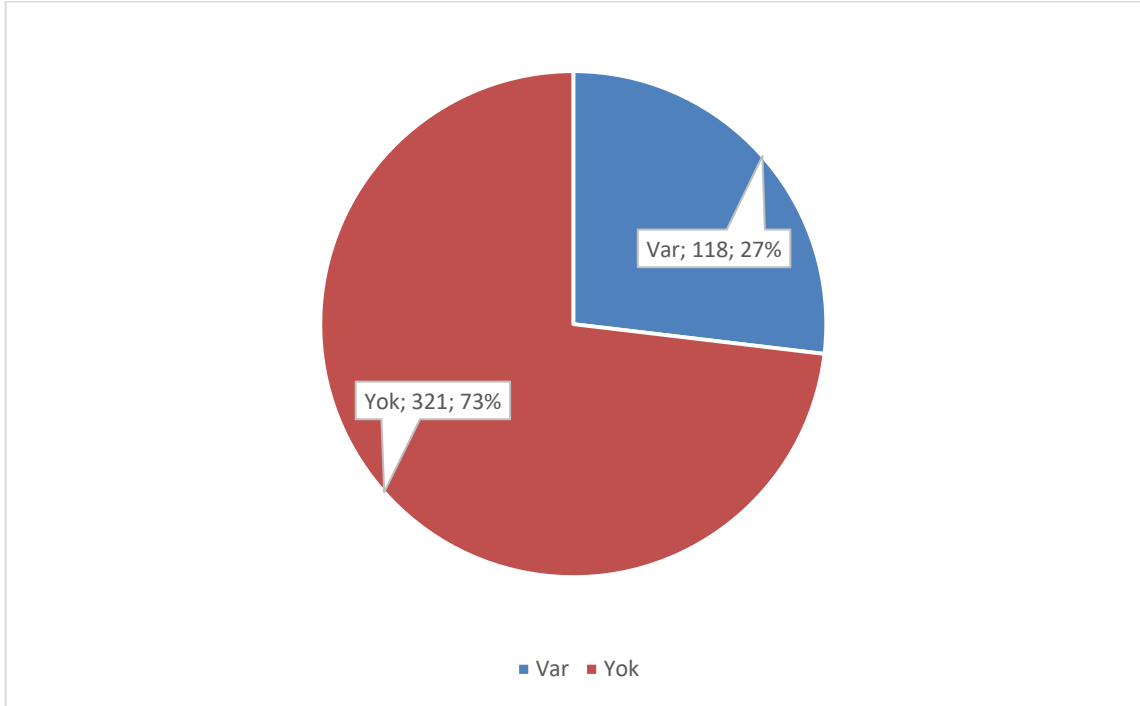
Grafik 3.11.'de görüldüğü üzere, araştırma dâhilinde incelenen 439 makaleden 312'sinde (%71) araştırmanın kapsam ve sınırlılıklarının betimlendiği tespit edilmiştir. 127 (%29) makalede ise söz konusu geçerlik önlemine ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır. Bu noktada, oldukça yüksek bir orana sahip olan araştırmanın kapsam ve sınırlılıklarının belirtilmemesi durumu, araştırmayı önemli bir çıkmaza sürükleyebilmektedir. Bilhassa tarih alanındaki araştırmacıların yaptığı çalışmaların konu, yer ve zaman olarak kapsam ve sınırlılığı makale başlıklarında görülmekteyken söz konusu durum metin içerisinde ayrıntılı bir biçimde yer almayabilmektedir. Makale başlığında araştırmanın kapsam ve sınırlılığının çizilmiş olması doğal olarak önemli bir durum olmakla birlikte bunun metin içerisinde daha açık, geniş ve gerekçeleri net bir biçimde ifade edilmesi önemlidir.

3.3.8. Veri Kaynağının Tanımlanması

Bilimsel bir araştırma ortaya konulurken araştırmacı konunun kapsam ve sınırlılığına uygun olarak çeşitli kaynaklardan (tarihi doküman, resim, insan, tarihi kalıntılar vb.) veri toplayabilir. Veri kaynağını belirlerken araştırmacının göz önünde buldurması gereken temel etken kullanılan verinin araştırmanın problemini çözmeye yönelik olmasıdır. Araştırmada kullanılan veri kaynağının açık bir şekilde araştırmacı

tarafından tanımlanmasının yapılması gerekmektedir. Veri kaynağının tanımlanması bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda sıkça belirtilen bir geçerlik önlemidir (Bkz. Tablo 3.5.).

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *veri kaynağının tanımlanması* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

Grafik 3. 12. Veri Kaynağının Tanımlanması

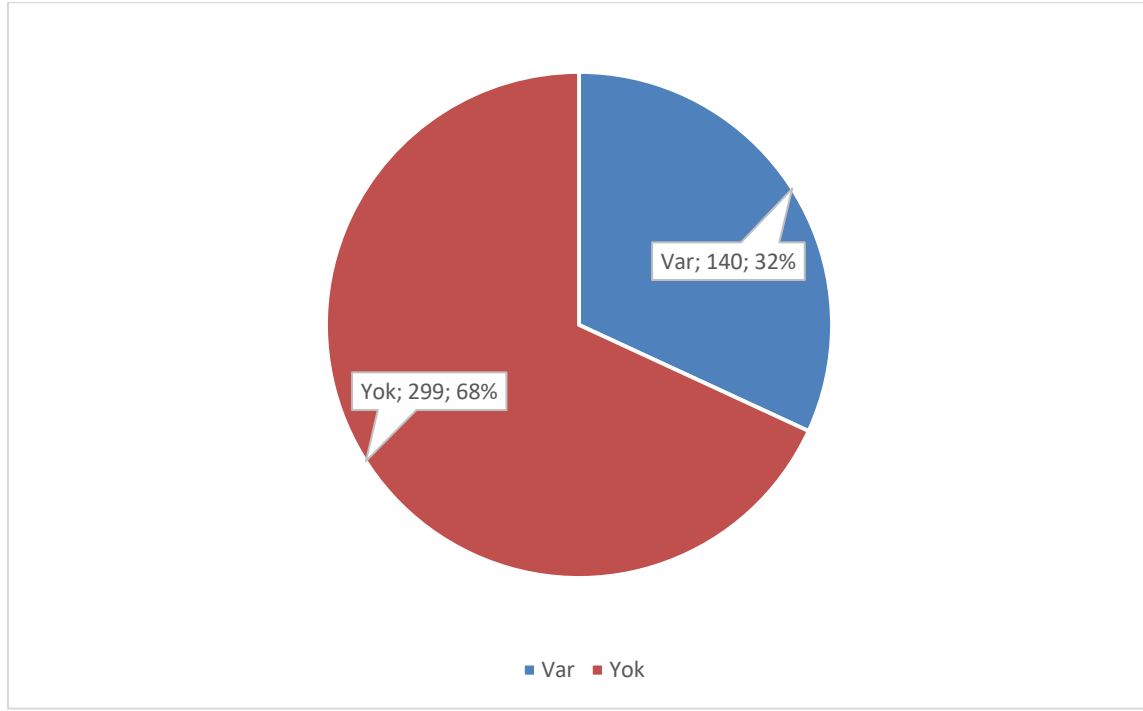
Grafik 3.12.'de görüldüğü üzere, araştırma kapsamında incelenen 439 makalenin 118'inde (%27) araştırmada veri kaynağı olarak kullanılan dokümanların tanımlanmasına yer verilmiştir. Makalelerin 321'inde (%73) ise bu geçerlik önlemine dikkat edilmediği görülmektedir.

3.3.9. Veri Kaynağı Özelliklerinin Açıklanması

Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan bir diğer bilimsel geçerlik önlemi de veri kaynağı özelliklerinin açıklanmasıdır. (Bkz. Tablo 3.5.). Araştırmada kullanılan veri kaynağının detaylı bir şekilde betimlenmesi hem

araştırmanın niteliğini hem de aynı veri kaynağı ile yapılacak yeni araştırmalara ışık tutması bakımından oldukça önemli görülmektedir.

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *veri kaynağı özelliklerinin açıklanması* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

Grafik 3. 13. Veri Kaynağı Özelliklerinin Açıklanması

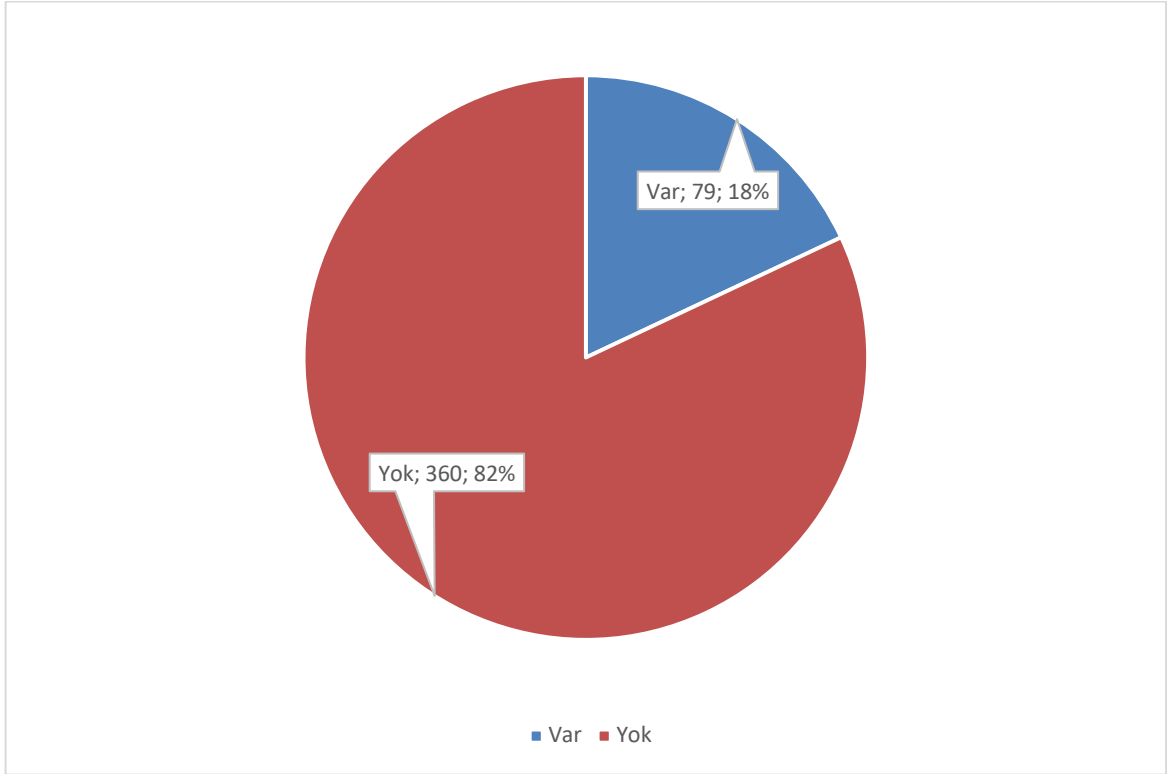
Grafik 3.13.'de görüldüğü üzere, araştırma dâhilinde ele alınan 439 makaleden 299'unda (%68) araştırmada kullanılan veri kaynağının özellikleri (sayısal ve niteliksel özelliği, diğer dokümanlar içerisindeki yeri, dokümanların türü ve içerik bilgisi vb.) açıklanmamasına karşın makalelerin 140'ında (%32) söz konusu geçerlik önlemine dikkat edilerek açıklamaya yer verildiği tespit edilmiştir.

3.3.10. Veri Kaynağı Seçim Şeklinin Belirtilmesi

Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan bilimsel geçerlik önlemlerinden birisi de araştırmada kullanılan veri kaynağının nasıl ve ne şekilde seçildiğinin belirtilmesidir (Bkz. Tablo 3.5.). Bilimsel bir araştırmada doğru ve

güvenilir bir sonuca ulaşabilmek için araştırmacının veri kaynağını seçerken özen göstermesi gerekmektedir. Seçilen veri kaynağının araştırma için ne denli bir önem arz ettiği ve yine araştırmaya ne gibi katkılar sağlayacağı net bir şekilde açıklanmalıdır.

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *veri kaynağı seçim şeklinin belirtilmesi* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

Grafik 3. 14. Veri Kaynağı Seçim Şeklinin Belirtilmesi

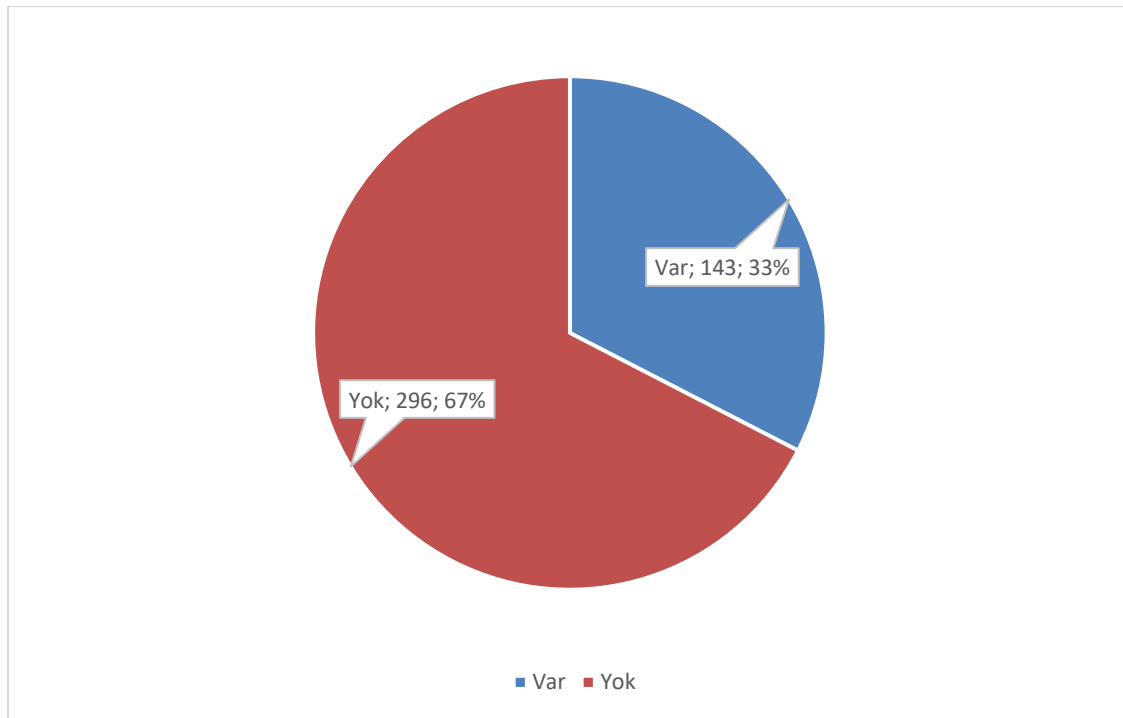
Grafik 3.14.'de görüldüğü üzere, araştırma kapsamında incelenen 439 makalenin 360'ında (%82) araştırmada kullanılan veri kaynağı seçim şeklinin belirtilmesine dair bir açıklama bulunmaz iken yalnızca 79 (%18) makalede bu geçerlik önleminin belirtildiği tespit edilmiştir.

3.3.11. Araştırmanın Uygulama Sürecinin Betimlenmesi

Araştırmanın uygulama sürecinin betimlenmesi, araştırma sürecinde gerçekleştirilen araştırma desen ve tasarımı oluşturma, veri kaynaklarına ulaşma, veri

toplama, veri analizi vs. tüm aşamaların açık ve etkili bir şekilde tanımlanarak betimlenmesi okuyucuya sunulması anlamına gelmektedir. Araştırmanın nasıl gerçekleştirildiğini gösteren görsel akış şemaları, grafik ve diyagramlar yoluyla araştırma süreci açıklanabilir. Araştırmanın uygulama sürecinin betimlenmesi, bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan bilimsel geçerlik önlemlerinden birisidir (Bkz. Tablo 3.5.).

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *araştırmanın uygulama sürecinin betimlenmesi* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

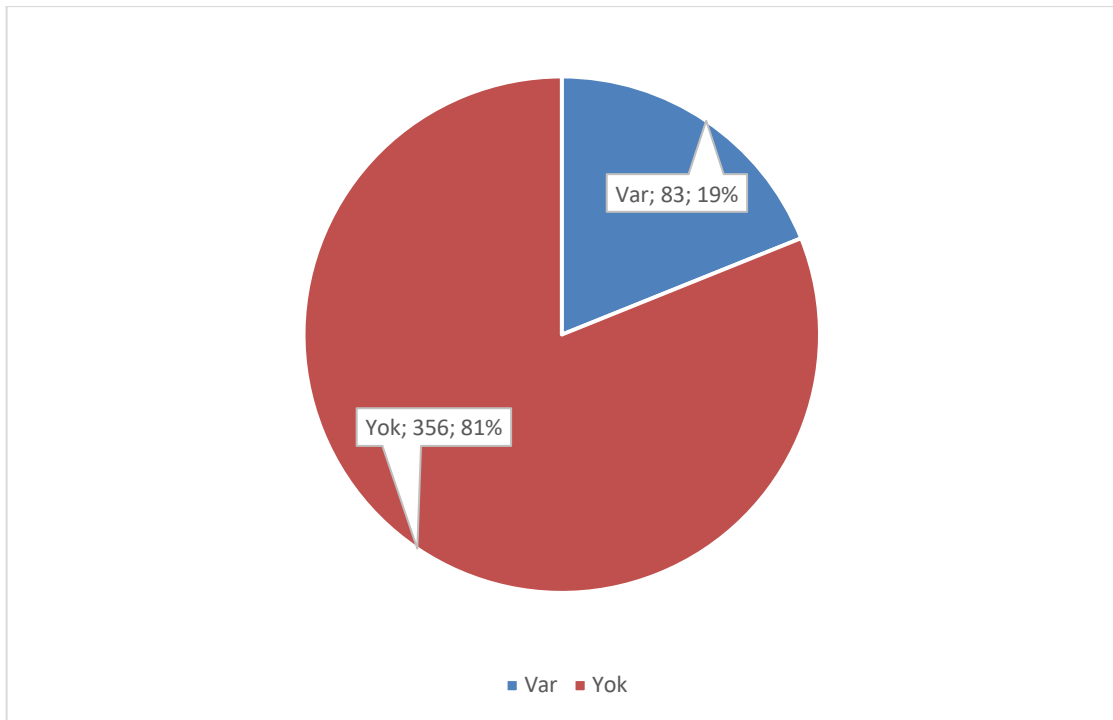
Grafik 3. 15. Araştırmanın Uygulama Sürecinin Betimlenmesi

Grafik 3.15.'de görüldüğü üzere, araştırma dâhilinde incelenen 439 makaleden 143'ünde (%33) araştırmanın uygulama sürecinin betimlenmesine dair açıklamaya yer verilmiştir. Makalelerin 296'sında (%67) söz konusu geçerlik önlemine ait açıklama bulunmamaktadır.

3.3.12. Kullanılan Yöntemin Seçim Gerekçesinin Açıklanması

Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan diğer bir bilimsel geçerlik önlemi de araştırmada kullanılan yöntemin seçim gerekçesinin açıklanmasıdır (Bkz. Tablo 3.5.). Buradan yola çıkarak bir araştırmacının yaptığı araştırmada kullandığı yöntemi nasıl ve ne şekilde belirlediğini gerekçesi ile birlikte açıklaması gerekmektedir.

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *kullanılan yöntemin seçim gerekçesinin açıklanması* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

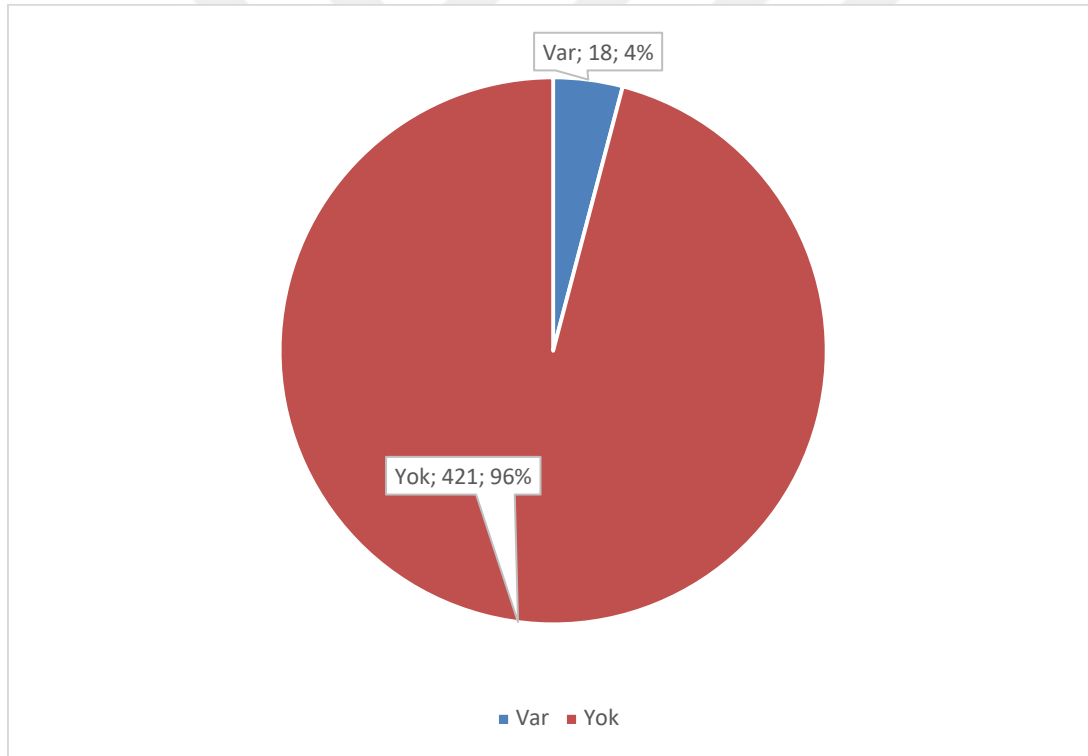
Grafik 3. 16. Kullanılan Yöntemin Seçim Gerekçesinin Açıklanması

Grafik 3.16.'da görüldüğü üzere, araştırma kapsamında incelenen 439 makalenin 356'sında (%81) araştırmada kullanılan yöntemin seçim gerekçesine dair açıklama bulunmamaktadır. 83 (%19) makalede ise söz konusu geçerlik önlemine ilişkin açıklama yapıldığı tespit edilmiştir.

3.3.13. Geçerlik ve Güvenirlik Önlemlerinin Açıklanması

Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının araştırdığı konuyu olduğu şekliyle ve tarafsız bir şekilde elde ettiği bulguların doğruluğunu değerlendirmesidir. Güvenirlik ise araştırmacının, araştırmasına olan inandırıcılığı artırmak için yaptığı çalışmalardır. Bir araştırmanın bilimsel olması ve ortaya koyduğu sonuçların inandırıcılığını sağlayabilmesi için en önemli ölçütlerden ikisi geçerlik ve güvenirlidir. Geçerlik ve güvenirlik önlemlerinin açıklanması, bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda bilimsel bir çalışmada yer alması gereken bölümlerden birisi olduğu açıklanmaktadır (Bkz. Tablo 3.5.).

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *geçerlik ve güvenirlik önlemlerinin açıklanması* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

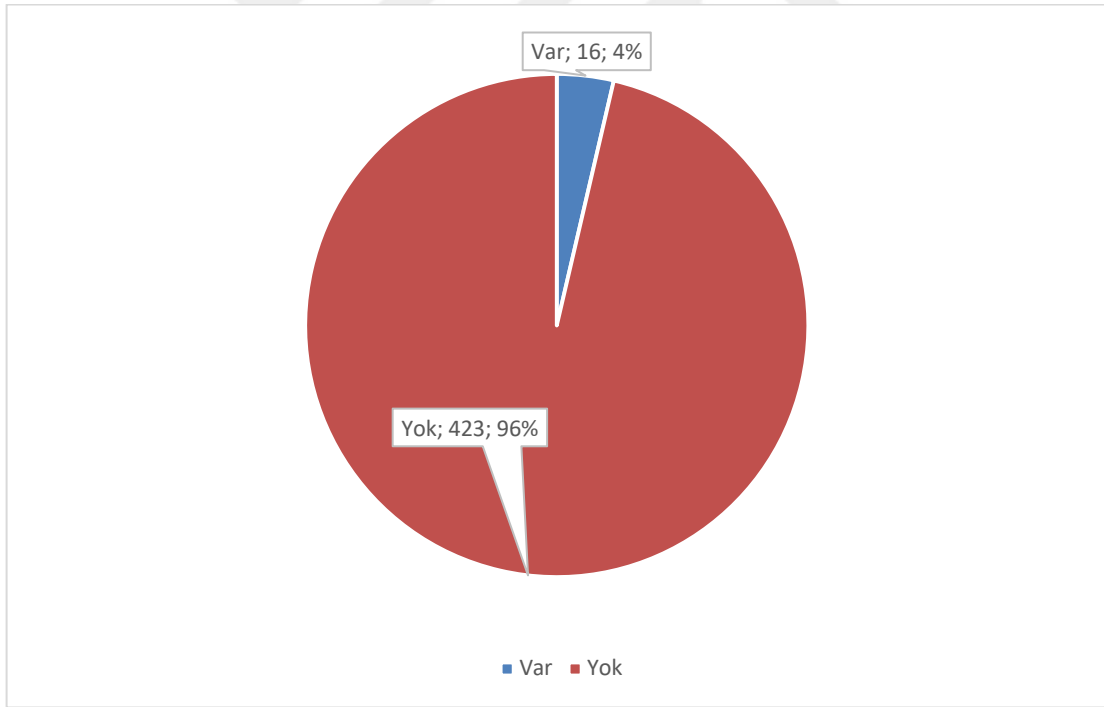
Grafik 3. 17. Geçerlik ve Güvenirlik Önlemlerinin Açıklanması

Grafik 3.17.'de görüldüğü üzere, araştırma dâhilinde ele alınan 439 makaleden 18'inde (%4) geçerlik ve güvenirlik önlemlerinin yapıldığına dair açıklama yapılırken makalelerin büyük çoğunluğu olan 421'inde (%96) bu geçerlik önlemi dikkate alınmamıştır.

3.3.14. Güvenirlik Hesaplamalarının Belirtilmesi

Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan bilimsel geçerlik önlemlerinden birisi de araştırmanın inandırıcılığını sağlayabilmek için güvenirlik hesaplamalarının belirtilmesi konusudur (Bkz. Tablo 3.5.). Araştırmanın veri toplama ve analiz aşamalarında bir başka araştırmacıdan yardım alınması durumunda ve bu iki araştırmacının farklı yorum ve değerlendirmeleri karşılaştırılması sonucunda ortaya çıkabilecek farka ilişkin güvenirlik hesaplarının alınması ve araştırmada belirtilmesi gerekmektedir. Bu yöntem sayesinde araştırmacıdan kaynaklanabilecek olası hatalar ikinci araştırmacı tarafından fark edilebilir.

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *güvenirlik hesaplamalarının belirtilmesi* açıklanması bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

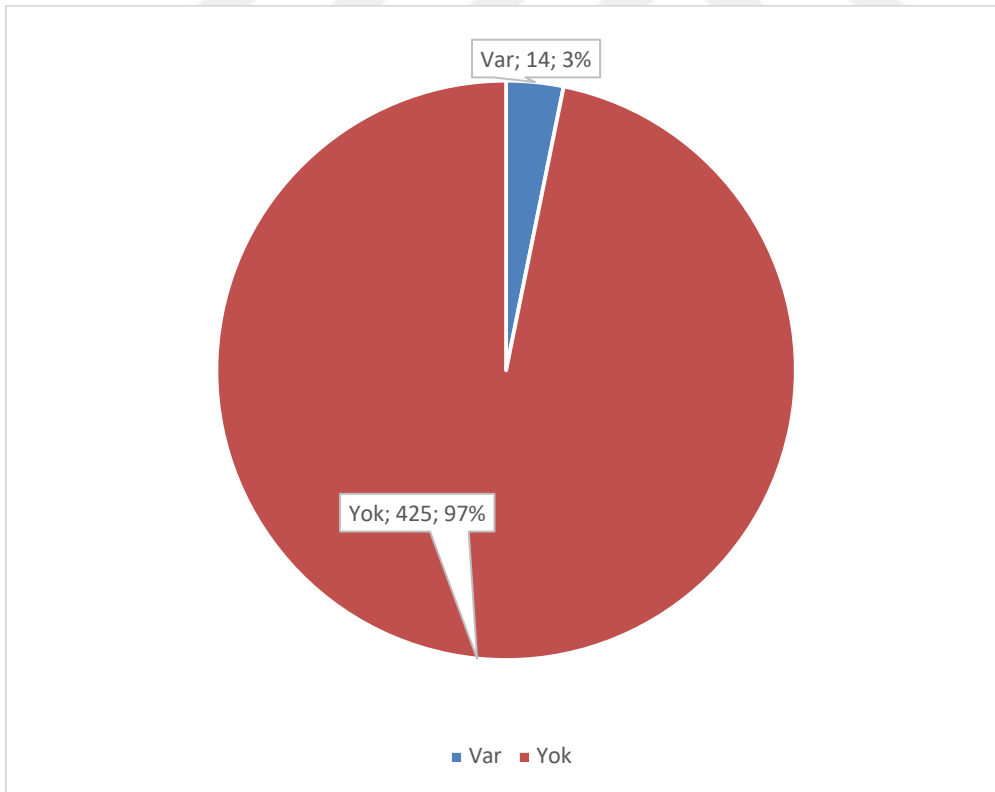
Grafik 3. 18. Güvenirlik Hesaplamalarının Belirtilmesi

Grafik 3.18.'de görüldüğü üzere, araştırma kapsamında ele alınan 439 makaleden 423'ünde (%96) güvenirlik hesapları belirtilmezken yalnızca 16 (%4) makalede söz konusu geçerlik önlemine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.3.15. Uzman Görüşünün Alınması

Meslektaş değerlendirmesi olarak da bilinen, araştırma konusu hakkında genel bilgiye sahip ve alanında uzmanlaşmış kişilerden araştırmanın veri toplama, analiz, değerlendirme vb. aşamalarında görüş alınması, araştırmanın inandırıcılığı için oldukça önemli bir önlemdir. Uzman kişi araştırmayı eleştirel bir bakış açısıyla inceledikten sonra geri bildiriyle araştırmacının analiz ve sonuç yazma sürecine katkıda bulunmaktadır. Araştırmacı bu önlem ile hem kendi yaklaşımını kontrol edebilme hem de araştırmanın niteliğini ve güvenilirliğini artırma imkânını bulabilir.¹⁷⁰ Uzman görüşünün alınmasının açıklanması bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan bilimsel geçerlik önlemlerinden birisidir (Bkz. Tablo 3.5.).

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *uzman görüşünün alınmasının açıklanması* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

Grafik 3. 19. Uzman Görüşünün Alınmasının Açıklanması

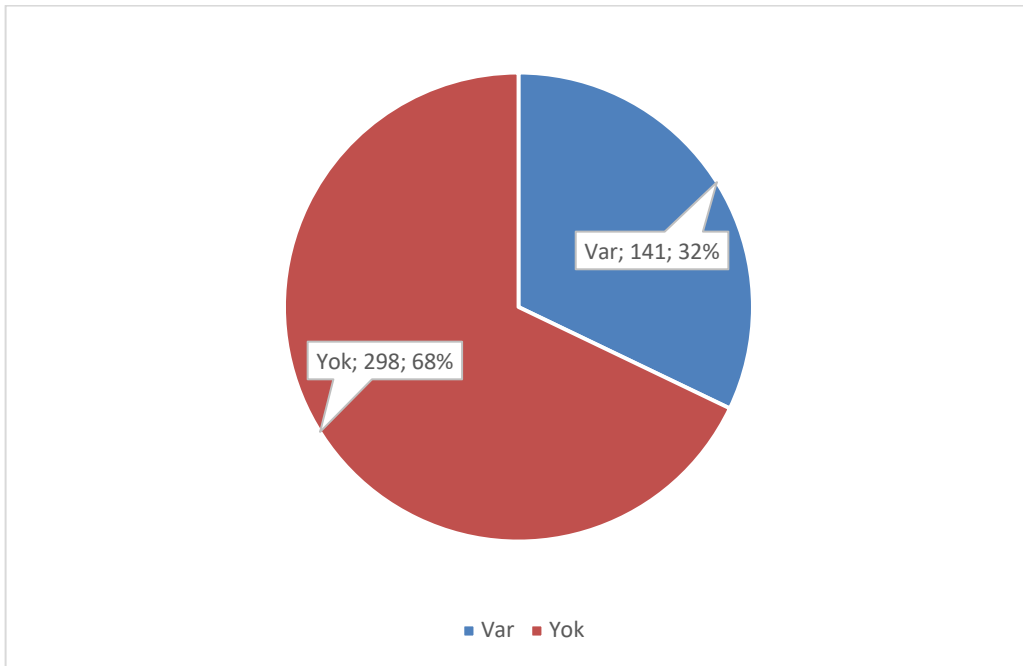
¹⁷⁰ YILDIRIM, ŞİMŞEK, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, s.268

Grafik 3.19.'da görüldüğü üzere, araştırma kapsamında incelenen 439 makalenin yalnızca 14'ünde (%3) uzman görüşünün alınmasına dair açıklama bulunmaktadır. 425 (%97) makalede bu geçerlik önlemine ilişkin bir açıklama olmadığı tespit edilmiştir.

3.3.16. Kaynak Çeşitlemesi Yapılması

Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan bir diğer bilimsel güvenirlik önlemi de kaynak çeşitlemesi yapılmasıdır (Bkz. Tablo 3.5.). Kaynak çeşitlemesi, araştırma konusu ile ilgili verilerin toplanmasında birden çok veri toplama yöntemi ve aracı kullanarak birbirini destekleyici ve doğrulayıcı olarak anlatılmasıdır. Örneğin; Sultan II. Abdülhamid Döneminde faaliyet gösteren bir eğitim kurumu ile ilgili bir çalışma yapan araştırmacı, arşiv belgelerinin yanında dönemin gazete ve dergileri ile o eğitim kurumunun bir parçası olan öğrenci veya öğretmenlerin hatıratlarına başvurabilir. Bu şekilde bir kaynak çeşitlemesine gidilmesi araştırmanın güvenirliği açısından oldukça önemlidir.

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *kaynak çeşitlemesi yapılması* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

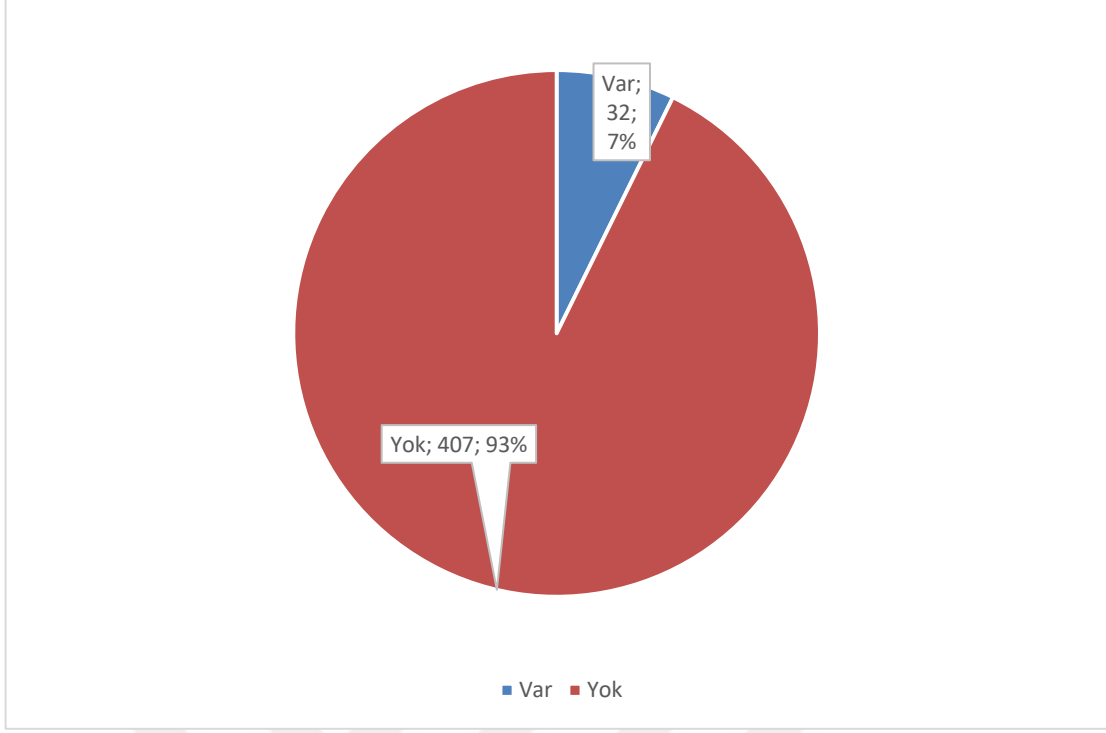
Grafik 3. 20. Kaynak Çeşitlenmesi Yapılması

Grafik 3.20.'de görüldüğü üzere, araştırma kapsamında incelenen 439 makaleden 141'inde (%32) kaynak çeşitlemesi yapılmıştır. Makalelerin 298'inde (%68) bu geçerlik önleminin alınmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum çoğu araştırmada kullanılan verilerin ve dolayısıyla veri kaynaklarının karşılaştırmalı bir yaklaşımla ele alınma noktasında birtakım sorunlar içerdiğini ortaya koymaktadır. Bilimsel bir araştırmada, veri kaynağının çeşitlendirilmesi -yani birden fazla tarihi doküman türüne başvurulması- verilerin mukayese edilebilirliğini, zenginliğini, doğruluğunu ve tutarlılığını etkilemekle birlikte araştırmanın bilimsel güvenilirliğini artıran bir önlem olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.3.17. Veriler Arasında Tutarlılığın Kontrol Edilmesi

Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan ve araştırmanın güvenilirliğini artıran bir diğer önlem de araştırmada kullanılan verilerin arasındaki tutarlılığın kontrol edilmesi ve açıklanmasıdır (Bkz. Tablo 3.5.). Araştırmacı, araştırmasında kullandığı verilere daima ihtiyatlı bir şekilde yaklaşmalı ve kontrol ederek kullanılmalıdır. Aksi takdirde araştırmanın analiz sürecinde ve ulaşılan sonuçlarda yanlış veriler elde edilebilir. Farklı kaynaklardan ulaşılan verilerin arasındaki tutarlılığın kontrol edilmesi araştırmanın bilimsel geçerliliği için önemli bir önlemdir.

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *veriler arasında tutarlılığın kontrol edilmesi* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

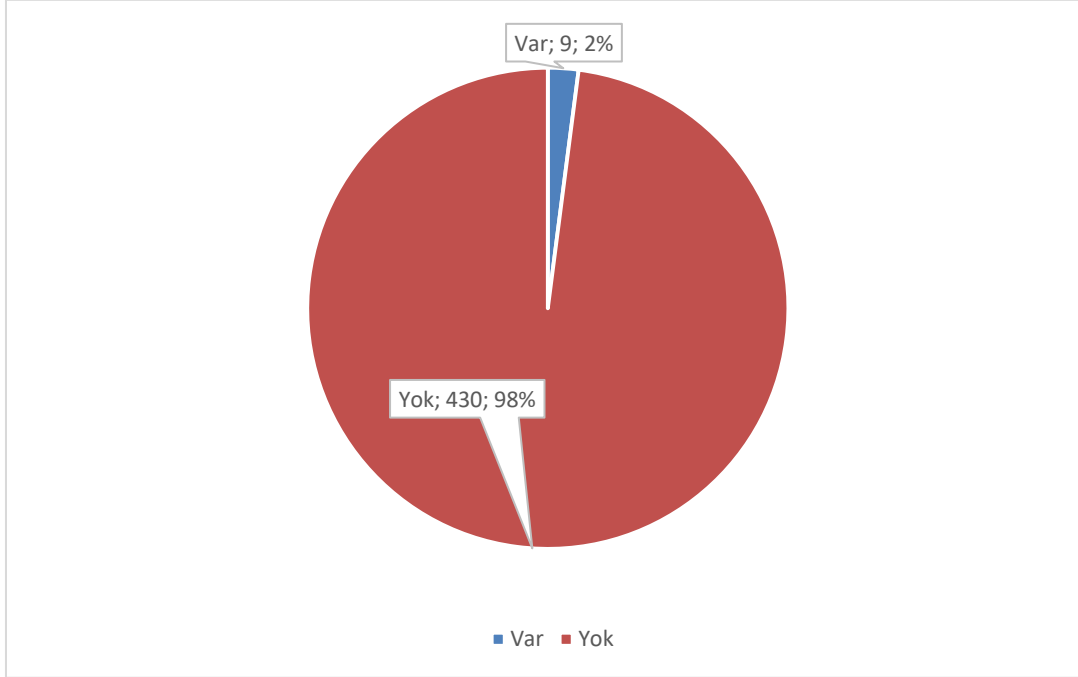
Grafik 3. 21. Veriler Arasında Tutarlılığın Kontrol Edilmesi

Grafik 3.21.'de görüldüğü üzere, araştırma kapsamında incelemeye alınan 439 makalenin 32'sinde (%7) veriler arası tutarlılığın kontrol edildiği tespit edilmiş buna karşın 407'sinde (%98) bu geçerlik önleminin alınmadığı görülmektedir.

3.3.18. Uzmanlarca Dil Kontrolünün Yapılması

Bilimsel bir araştırmanın güvenilirliğini artırmak için araştırmanın uzmanlarca dil bilgisi, noktalama işaretleri, anlatım bozuklukları vb. açılardan kontrol edilmesinin yanı sıra farklı dillerden tercüme edilen verilerin de bir başka uzman tarafından incelenmesi gerekebilmektedir. Örneğin; İngilizce, Arapça, Farsça vb. dillerden çeviri yapmak suretiyle araştırma yapan bir araştırmacı her ne kadar kendisi söz konusu dile hâkim olsa dahi çeviri işlemi kendine özgü bilgi ve beceri gerektirdiğinden dolayı elindeki verileri alanında uzman bir kişiye kontrol ettirmesi araştırmanın güvenilirliğini sağlamaya yönelik önemli yöntemdir. Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan ve araştırmanın güvenilirliğini artıran önlemlerden birisi de araştırmanın uzmanlarca dil kontrolünün yapılmasıdır (Bkz. Tablo 3.5.).

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin *uzmanlarca dil kontrolünün yapılması* bakımından incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

Grafik 3. 22. Uzmanlarca Dil Kontrolünün Yapılması

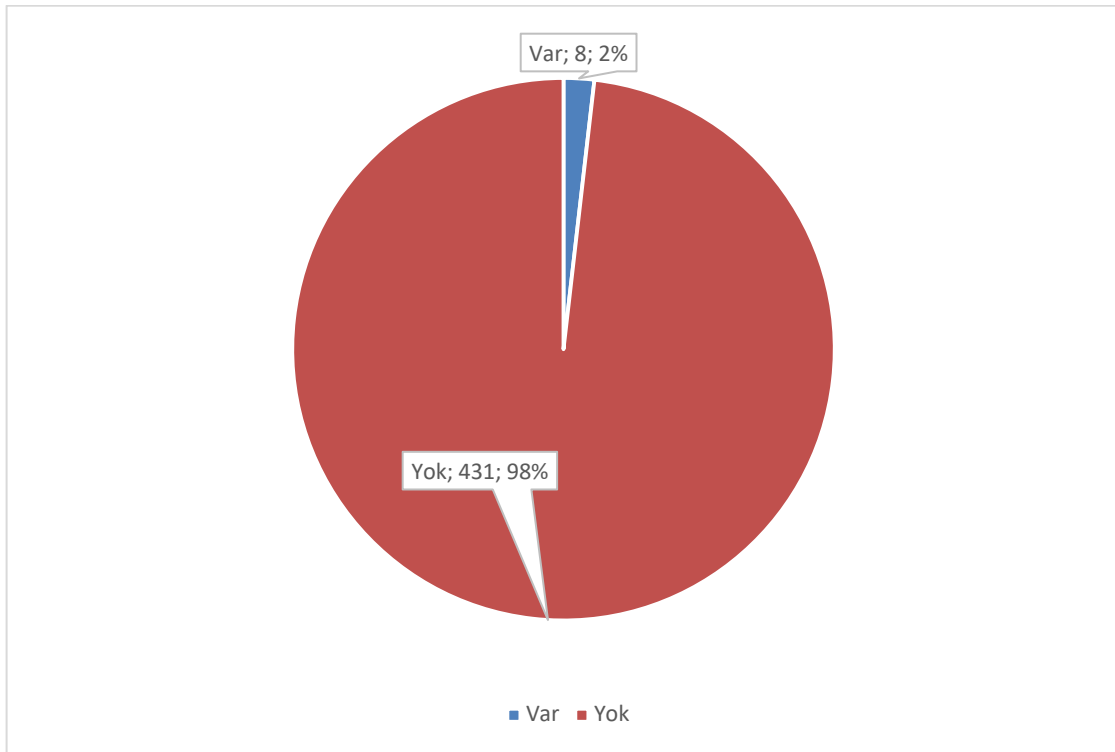
Grafik 3.22.'de görüldüğü üzere, araştırma kapsamında incelenen 439 makalenin 430'unda (%98) uzmanlarca dil kontrolünün yapıldığına dair bir açıklama bulunmamaktadır. Yalnızca 9 (%2) makalede bu güvenilirlik önlemine dair açıklamaya yer verilmiştir.

3.3.19. Veri Kaynaklarının “Dış Tenkit” Yöntemiyle İncelenmesi

Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan ve araştırmanın güvenilirliğini artıran bir diğer önlem de araştırmada kullanılan veri kaynaklarının “dış tenkit” yöntemiyle incelenmesidir (Bkz. Tablo 3.5.). Araştırmada kullanılacak olan bilginin doğruluğunu ve güvenilir temellere dayanıp/dayanmadığını inceleme olan tenkit iç ve dış tenkit olarak ayrılmaktadır. Nitel araştırmalarda olduğu gibi tarih araştırmalarında da veri kaynaklarının bir takım kontrollerden geçirilerek kullanılması çalışmanın geçerliği, güvenilirliği ve bilimselliği bakımından oldukça

önemlidir. Dış tenkitte araştırmada kullanılacak olan dokümanların kasten değiştirme ve tahrif edilme ihtimaline karşın dokümanın orijinalliği kontrol edilmelidir. Böylece belgesel değeri kontrol edilen doküman araştırma için veri kaynağı oluşturacak hale getirilmektedir.¹⁷¹

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin, *veri kaynaklarının “dış tenkit” yöntemiyle incelenmesi* açısından analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

Grafik 3. 23. Veri Kaynaklarının Dış Tenkit Yöntemiyle İncelenmesi

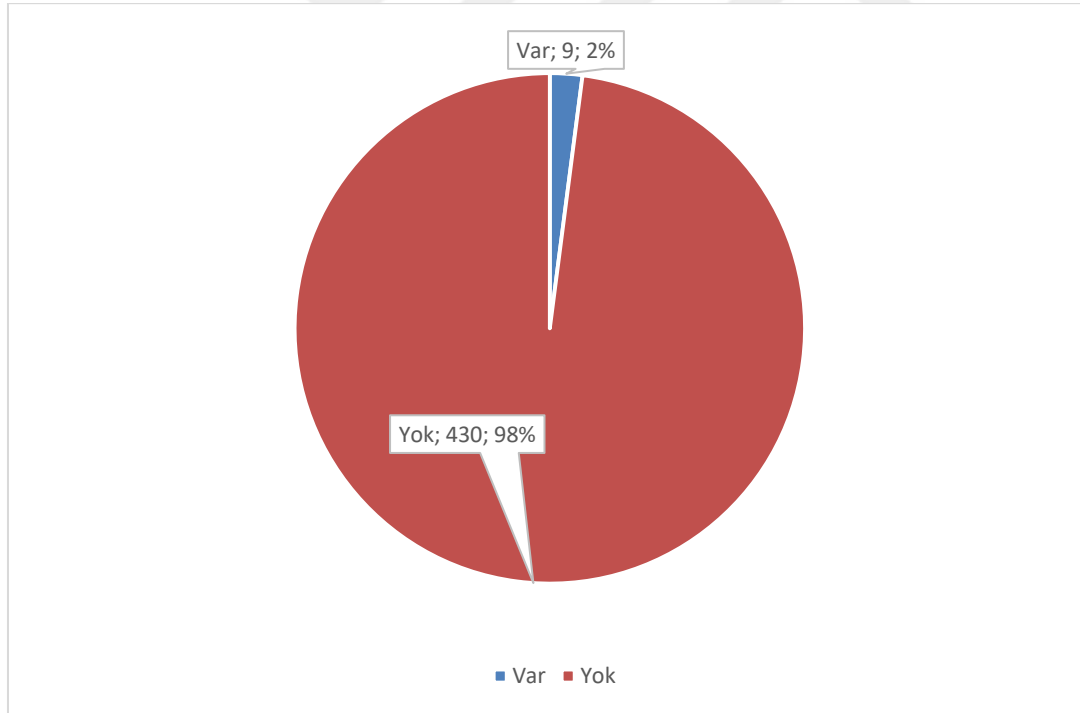
Grafik 3.23.'de görüldüğü üzere, araştırma kapsamında incelenen 439 makalenin 431'inde (%98) veri kaynaklarının “dış tenkit” yöntemiyle incelenmesi hakkında açıklamaya yer verilmemiştir. Yalnızca 8 (%2) makalede bu güvenilirlik önleminin alındığı görülmektedir.

¹⁷¹ KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., *Tarih Araştırmalarında Usul*, s. 34-36.

3.3.20. Veri Kaynaklarının “İç Tenkit” Yöntemiyle İncelenmesi

Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili kitaplarda yer alan ve bir araştırmanın güvenilirliğini artıran önemli önlemlerden birisi de araştırmada kullanılan veri kaynaklarının “iç tenkit” yöntemi ile incelenmesidir (Bkz. Tablo 3.5.). Bir araştırmanın güvenilir ve bilimsel olması için araştırmada kullanılan veri kaynaklarının bir takım inceleme, sınama ve teyit edilme aşamasından geçirilmesi gerekmektedir. Araştırma, güvenilir olmayan veri kaynaklarına dayandırıldığı takdirde bilimsel değerinin düşmesi söz konusu olabilmektedir. Dokümanın önce dış tenkite tabi tutulduktan sonra iç tenkite tabi tutulması gerekmektedir. İç tenkitte eldeki verinin eleştirel bir bakış açısıyla analiz edilerek içeriğinin doğruluk ve inandırıcılık açısından incelenmesi önemli olmaktadır.¹⁷²

Bu araştırma kapsamında yer alan makalelerin veri kaynaklarının “iç tenkit” yöntemiyle incelenmesi bakımından analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki grafikte sunulmuştur:

Grafik 3. 24. Veri Kaynaklarının İç Tenkit Yöntemiyle İncelenmesi

¹⁷² ŞİRİN, İbrahim, *Tarih İçin Metodoloji*, Ed. Ahmet Şimsek, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 1. Baskı, 2015, s. 100-101.

Grafik 3.24.'de görüldüğü üzere, araştırma kapsamında incelenen 439 makaleden 430'unda (%98) veri kaynaklarının “iç tenkit” yöntemiyle incelenmesi hakkında bir açıklamaya yer verilmediği tespit edilmiştir. Makalelerin 9'unda (%2) bu güvenilirlik önlemine dair açıklamaya yer verildiği görülmüştür.

Tarih alanında pek meşhur olan kaynakların iç ve dış tenkidi meselesi ile ilgili olarak ortaya çıkan söz konusu bulgular oldukça ilginçtir. Nitekim bilimsel tarih yazımı hususunda birçok kaynağın önemle üzerinde durduğu ve hemen her tarihçinin bildiği bir konu olarak, incelenen makalelerin %98'inde böyle bir geçerlik önleminin alındığı hakkında bir bilgi yer almaması düşündürücüdür. Bunun açıklaması, araştırmacıların söz konusu *iç ve dış tenkit yöntemini uygulamış fakat bunu araştırma metnine yansıtmamış* olabilir. Dolayısıyla bu vb. şekilde makalelerin geçerlik ve güvenilirliği ile ortaya konulan veriler, makaleler üzerine yorum ve değerlendirme yaparken ihtiyatla kullanılması gereken bulgulardır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1. SONUÇ

Bu araştırmanın problem durumu ve amacı ile ilişkili olarak eğitim tarihi alanında Türkiye’deki çeşitli dergilerde yayınlanan ve Google Akademik veri tabanından ulaşılan 439 makale çeşitli açılardan incelenerek değerlendirilmiştir. Böylece eğitim bilimleri ile tarih biliminin kesiştiği noktada yer alan eğitim tarihi alanına ilişkin betimsel bir araştırma yapılmak istenmiştir. Söz konusu makalelerin genel profili (yıl, dergi adı, yazar unvanı, yazarın bağlı olduğu kurum, makalede kullanılan araştırma yöntemi, veri toplama aracı vs.), konu alanları ve geçerlik güvenirlik önlemleri açısından incelenmesi ile ortaya çıkan bulgulardan hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

4.1.1. Makalelerin Genel Profiline İlişkin Sonuçlar

Türkiye’de eğitim tarihi alanında yayınlanmış makalelerin yıllara göre dağılımına ilişkin bulgulara bakıldığında; 1987 ile 2017 yılları arasında yayınlanmış 439 makalenin sayısında her geçen yıl -artış hızı düzenli olmamakla birlikte- bir yükseliş görülmektedir. Makale sayısında 2002 yılında başlayan artış sonraki yıllarda da devam etmiş, 2017 yılında yayınlanan 46 makaleyle zirveye ulaşmıştır.

2008 yılı ve sonrasında eğitim tarihi konulu makalelerde gözle görülür bir artış olmasının altında yatan nedenlere düşünüldüğünde, 2006 yılında YÖK tarafından eğitim tarihi derslerinin eğitim fakülteleri programlarına yeniden alınması büyük etken olarak ileri sürülebilir. Bu vesileyle eğitim tarihinin öneminin anlaşılmasına binaen lisans programlarında okutulması, bu alanda çalışacak araştırmacılar için teşvik edici bir etken olarak değerlendirilebilir. Artışa neden olan bir diğer etken ise Türkiye’de özellikle 2006 yılından sonra üniversite sayısında yaşanan büyük orandaki artışla ilgili olabilir. Nitekim 2006 yılında 77 olan üniversite sayısı her geçen yıl artarak 2018 yılı itibariyle 206’ya yükselmiştir. Üniversite sayısında yaşanan bu niceliksel artışla birlikte akademik personel sayısında ve buna bağlı olarak eğitim tarihi alanındaki makale sayısındaki artışa etki eden unsurlardan biri olduğu öne sürülebilir. Üniversite sayısındaki artış ile öğrenci sayısı artmış ve özellikle lisansüstü düzeydeki öğrencilerin kendilerini

geliştirmeleri ve onların da alanında uzmanlaşarak eğitim tarihi alanında öğrenci yetiştirmelerine imkân sağlamıştır. Eğitim tarihi alanında 1990'larda alanın önde gelen profesör doktorların yetiştirdiği araştırmacıların kendileri bugün doçent doktor veya profesör doktor olarak eğitim tarihi alanının gelişimine katkıda bulunmakta ve öğrenci yetiştirmektedir. Makale sayısında artışa dolaylı da olsa ekonomik bir etki olarak son yıllarda lisans ve lisansüstü öğrencilerine yönelik burs miktarlarının artması ve yurt hizmetlerinden her geçen yıl daha fazla öğrencinin yararlanabilecek şekilde gelişmesi akademik çalışmaları teşvik edici ve kolaylaştırıcı bir unsur olabilir. Tüm bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda özellikle son yıllarda makale sayısındaki bu artış, araştırmacıların eğitim tarihi alanına yönelik ilgisinin artmış olmasının bir sonucu olarak yorumlanabilir. Aynı zamanda bu durum, eğitim tarihi literatürünün zenginliğini artıran bir gelişme olduğu kadar diğer bilim alanlarının tarihi tecrübeden faydalanabilmesi bakımından da önemli görülmektedir.

Eğitim tarihiyle ilgili makalelerin yayınlandığı dergilere göre incelenmesine ilişkin bulgulara bakıldığında, 439 makalenin toplam 191 farklı dergide yayınlanmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En çok makalenin yayınlandığı dergiler sırasıyla Turkish Studies (f=31), Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (f=13), Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (f=12), Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (f=10)'dir. Bu durum, günümüz akademik dergi yayıncılığı ve makale yayınlama süreçleri açısından düşünüldüğünde; eğitim tarihi araştırmacılarının ulusal ve uluslararası birçok indekste taranan, niteliksel olarak iyi ve makale hakem değerlendirme süreçlerinin nispeten hızlı olduğu dergileri tercih ettiği söylenebilir.

Makale yazarlarının görev yaptığı kurumlara göre dağılımına ilişkin bulgular incelendiğinde, 439 makalenin yazarları arasında bulunan toplamda 563 kişinin 117 farklı kurumda görev yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunlar arasında 34 (%6) yazarın bağlı olduğu kurumun Gazi Üniversitesi olması, eğitim tarihi alanında makale türünde en çok araştırma yapılan kurum olarak Gazi Üniversitesi'ni ön plana çıkarmaktadır. Bunu takiben, 29 (%5) yazarın bağlı olduğu kurumun Atatürk Üniversitesi, 22 (%4) yazarın ise Ankara Üniversitesi olmakla birlikte bu üniversiteler de eğitim tarihi alanında makale türünde en çok katkı sağlayan kurumlardır. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan ve eğitim bilimleri alanında en eski ve saygın fakültelerden birisi olan Gazi Eğitim Fakültesinin yer aldığı Gazi Üniversitesi, makale yazarlarının kurum dağılımında ilk sırada yer almaktadır. Gazi Üniversitesini yine köklü bir üniversite olan Atatürk Üniversitesi ve Ankara

Üniversitesi takip etmektedir. Özellikle Ankara Üniversitesi, Eğitimin Kültürel Temelleri Bölümü Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Anabilim Dalı'nı bünyesinde bulundurması ve söz konusu anabilim dalının geçmişten günümüze yürüttüğü aktif faaliyetleri, burada görev yapan öğretim üyelerinin eğitim tarihi alanındaki çok sayıda araştırmaya imza atması, lisansüstü konularda danışmanlık vs. bilimsel faaliyetlerde bulunması burayı eğitim tarihi açısından oldukça önemli bir konum haline getirmiştir.

Diğer yandan toplam 563 yazarın sahip oldukları unvanlara göre dağılımını gösteren bulgular incelendiğinde, yazarların 187'sinin (%33) yardımcı doçent doktor, 62'sinin (%11) doktor, 57'sinin (%10) araştırma görevlisi, 51'inin (%9) doçent doktor, 43'ünün (%8) profesör doktor, 21'inin (%4) doktora öğrencisi, 20'sinin (%4) öğretim görevlisi, 13'ünün (%2) okutman, 6'sının (%1) öğretmen, 6'sının (%1) uzman, 5'inin (%1) ise yüksek lisans öğrencisi unvanına sahip araştırmacılar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen 92 (%16) makalede ise makale yazarının unvanının belirtmediği tespit edilmiştir.

Makalelerin araştırma yöntemi ve veri toplama aracına göre dağılımına ilişkin bulgular incelendiğinde, 439 makalenin %98'inde (432) doküman inceleme, %1'inde (4) görüşme ve geriye kalan %1'lik (3) kısımda ise doküman inceleme ve görüşme yöntemi birlikte kullanılarak veriler toplanmıştır. Eğitim tarihi alanında yayınlanan makalelerde en çok kullanılan veri toplama aracı tekniği doküman incelemedir. Sosyal bilimlerin içerisinde özellikle tarihçilerin araştırmalarında en çok kullandığı yöntem olan doküman analizi eğitim tarihi alanında incelenen 439 makalede de genellikle başvuru bir araştırma yöntemi olmuştur.

4.1.2. Makalelerin Tematik İncelemesine İlişkin Sonuçlar

Bu araştırmada, eğitim tarihi alanıyla ilgili ulaşılan makalelerle ilgili ayrıntılı incelemeler neticesinde, makalelerde işlenen konularla ilgili detaylı analizler yapılmıştır. Makalelerin konusuna ilişkin bulguların incelenmesi sonucunda, toplam 439 makale içerisinde 49 farklı tema ortaya çıkmıştır. Eğitim tarihi araştırma alanı için pratikte fayda sağlayacak bir konu alanı sınıflandırması olarak belirlenen söz konusu temalar şu şekildedir:

Tablo 3. 7. Eğitim Tarihi Alanındaki Makalelerin İncelenmesi Sonucu Ortaya Çıkan Temalar/Konu Alanları

TEMALAR	
1. Eğitim Kurumları Tarihi	26. Kadın Eğitimi Tarihi
2. Yerel (Kent) Eğitim Tarihi	27. Okul Öncesi Eğitim Tarihi
3. Eğitim Tarihiyle İlgili Kitap, Süreli Yayın vb. İncelemesi	28. Yabancı Dil Öğretimi Tarihi
4. Biyografik Monografi	29. Değerler Eğitimi Tarihi
5. Eğitim Politikaları Tarihi	30. Eğitim Sosyolojisi Tarihi
6. Eğitim Programları Tarihi	31. Sanat ve Sanat Eğitimi Tarihi
7. Modern Eğitim Tarihi	32. Beden ve Spor Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)
8. Öğretmen Yetiştirme Tarihi	33. Eğitimde Sivil Örgütlenmelerin Tarihi
9. Medrese Tarihi	34. Kitap Kültürü Tarihi
10. Köy Enstitüleri Tarihi	35. Okuma-Yazma Öğretimi Tarihi
11. Eğitim Yönetimi Tarihi	36. Öğretim Yöntemleri Tarihi
12. Mesleki ve Teknik Eğitim Tarihi	37. Özel Okullar Tarihi
13. Din Eğitimi Tarihi	38. Yabancı Eğitim Kurumları Tarihi
14. İlköğretim Tarihi	39. Laik Eğitim Tarihi
15. Eğitim Teşkilatı Tarihi	40. Sosyal Bilgiler Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)
16. Türkçe Öğretimi Tarihi (ÖAÖGT)	41. Avrupa Eğitim Tarihi
17. Halk Eğitimi Tarihi	42. Eğitim Tarihi Metodolojisi
18. Tarih Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)	43. Fen Bilgisi Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)
19. Yükseköğretim Tarihi	44. Öğretim Teknolojileri Tarihi
20. Azınlık Eğitimi Tarihi	45. Askeri Eğitim Tarihi
21. Karşılaştırmalı Eğitim Tarihi	46. Coğrafya Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)
22. Ortaöğretim Tarihi	47. Matematik Eğitimi Tarihi (ÖAÖGT)
23. Eğitim Tarihi Literatürü İncelemesi	48. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tarihi (ÖAÖGT)
24. Ders Kitapları Tarihi	49. Tıp Eğitimi Tarihi
25. Eğitim Felsefesi Tarihi	

Tema dağılımındaki araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde eğitim tarihi alanında makale yazan araştırmacıların en çok eğilim gösterdiği konu alanlarının sırasıyla, *eğitim kurumları tarihi, yerel (kent) eğitim tarihi, eğitim tarihiyle ilgili kitap, süreli yayın vb. incelemesi, biyografik monografi, eğitim politikaları tarihi, eğitim programları tarihi, modern eğitim tarihi, öğretmen yetiştirme tarihi, medrese tarihi* olduğu ortaya çıkmıştır.

Yukarıda tabloda yer alan 49 konu alanı/tema başlığını oluşturan bu sınıflandırma, eğitim tarihi alanında bundan sonra yapılacak olan yeni çalışmalar için istifade edilebilir niteliktedir. Bu sınıflandırmayla, eğitim tarihi literatürünün kuramsal ve kavramsal çerçevesinin daha iyi anlaşılabilmesi ve bu alandaki araştırmacıların söz konusu çerçeveyi kendi araştırmalarına daha etkili bir şekilde yansıtabilmesi mümkün

olabilecektir. Bunun yanı sıra yeni yapılacak çalışmaların eğitim tarihi alanında tam olarak hangi konu alanına girdiği saptanabilir. Aynı zamanda, bu araştırmada tespit edilen konuların haricinde yeni konu alanları ortaya konularak benzeri araştırmalar yapılabilir. Örneğin eğitim tarihi literatüründeki bilimsel araştırma kitaplarını incelemeyi esas alan bir araştırma yapılarak bu alana özgü konu alanları aynı şekilde tasnif edilip ortaya konulabilir.

Bu araştırmada ortaya çıkan temalar, çok çeşitli olmakla birlikte aynı zamanda eğitim tarihi literatürü açısından konu zenginliği sağlamaktadır. Ancak bununla birlikte eğitim tarihi alanının gerek niceliksel gerekse niteliksel açıdan yeni araştırmalarla zenginleştirilmesi bir ihtiyaçtır. Eğitimin tarihsel temellerinin sağlam bir biçimde ortaya konularak doğru değerlendirmelerin yapılabilmesi için daha çok bilimsel araştırma yapılması gerektiği söylenebilir.

Araştırma kapsamında incelenen 439 makale içerisinde az da olsa dünyanın diğer bölgelerindeki eğitim durum ve faaliyetlerini inceleyen araştırmalar olmakla birlikte makalelerin büyük çoğunluğu Türk eğitim tarihi alanında yazılmış makalelerdir. Buna rağmen Türk eğitim tarihi kapsamındaki birçok konu alanında, henüz yeterince makale türünde bilimsel çalışma yapılmadığı da görülmektedir. Nitekim temelleri Cumhuriyet öncesine dayanan ve köklü okullarıyla eğitimde birçok alanda öncülük yapmış olan askeri eğitim ile tıp eğitimi alanlarında yalnızca birer makale bulunması bu alana gerekli ilgi ve önemin de verilmediği sonucunu doğurmaktadır.

Makalelerin tematik bulgularına dair sonuçlar bu araştırma ile benzer özellik taşıyan literatürdeki diğer araştırmalar ile karşılaştırılabilir. Cüçük (2017)¹⁷³'ün eğitim tarihi alanında yapılmış YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde kayıtlı toplamda 97 doktora tezi üzerinden gerçekleştirdiği çalışmada, 29 farklı tema tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmada, eğitim tarihi alanında en çok doktora tezi olarak araştırılan konu alanlarının –sırasıyla- *alan öğretiminin gelişim tarihi, eğitim kurumları tarihi, öğretmen yetiştirme tarihi, eğitim tarihiyle süreli ve süresiz yayın incelemesi, yerel eğitim tarihi, biyografik monografi* olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitim tarihi literatüründeki makaleleri inceleyen bu araştırmayla benzer şekilde *eğitim kurumları tarihi, yerel eğitim tarihi, eğitim tarihiyle ilgili kitap, süreli yayın vb. incelemesi, biyografik monografi, öğretmen yetiştirme tarihi* temaları en çok çalışılan konular olması bakımından benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla eğitim tarihi araştırmacılarının en çok yöneldiği konular iki çalışmada da

¹⁷³ Cüçük, Türkiye'de "Eğitim tarihi" alanında yapılmış doktora tezlerinin...".

aynı noktaya işaret etmektedir. Bunlar arasında farklı bir nokta olarak, Cücük (2017)'ün çalışmasında eğitim tarihi alanında 29 farklı tema tespit edilmiş iken bu çalışmada 49 farklı tema tespit edilmiştir.

Uygun (2012)'un eğitim tarihi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin analizini içeren makalesinde, incelediği 61 tez için toplamda 10 konu alanı belirlemiştir. En çok araştırma yapılan konu alanının *özel alan öğretiminin gelişimi, öğretmen yetiştirme, monografik çalışmalar* temalarını içermesi bakımından bu araştırmadaki en çok çalışılan konu alanları ile benzerlik göstermektedir.

Farklı türdeki literatür inceleme çalışmalarında da görüldüğü üzere eğitim tarihi alanındaki araştırma temaları belli konular üzerine yoğunlaşmaktadır. Araştırmacıların en çok eğilim gösterdiği söz konusu temalar eğitim tarihi literatürü için büyük bir zenginlik sağlamakta ve bu alandaki önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bununla birlikte bu alanın daha da gelişip mesafe kat edebilmesi için diğer konu alanlarında da bilimsel araştırmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

4.1.3. Makalelerin Geçerlik Güvenirlik Önlemlerinin İncelenmesine İlişkin Sonuçlar

Araştırma kapsamında eğitim tarihi alanında yayınlanmış makalelerdeki bilimsel geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin, bilimsel araştırma yöntemleri kitaplarında bahsedildiği şekilde alınıp-alınmadığının tespit edilmesi için söz konusu makaleler üzerinde içerik analizi incelemesi yapılmıştır. Makalelerdeki geçerlik güvenilirlik önlemlerinin frekans ve yüzdelik dağılımlarına ilişkin bulgular incelendiğinde; -yaklaşık olarak- tezlerin %26'sında bahsi geçen geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin alındığı; %74'ünde ise alınmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka ifadeyle ortalama her dört tezden üçü, bilimsel araştırma yöntemi kitaplarında belirtilen geçerlik-güvenirlik önlemlerine sahip değildir. Bu yöndeki bulgu ve sonuçlar, makalelerin bilimsel değeri hakkında yorum yaparken dikkatle değerlendirilmelidir. Nitekim bu geçerlik ve güvenilirlik önlemlerine makalelerde dikkat edilmiş; ancak bu işlem makaleye yansıtılmamış olabilir. Bundan dolayı buradaki bulgu ve sonuçlara bakılarak makalelerin bilimsel geçerliği ve güvenilirliği üzerine net bir yorumda bulunmak yanlış değerlendirmelere neden olabilir. Bunu yapmadan önce bilim dünyasında ortak bir

araştırma yazım şablonu olup olmadığını araştırmak ve bunun gereğini tartışmak daha doğru olacaktır.

Sosyal bilimler literatüründeki bilimsel araştırma yöntemleri kitapları genel olarak incelendiğinde, makale, kitap, tez vs. türü her ne olursa olsun bilimsel bir araştırma yazımının geçerliğini ve güvenilirliğini artıran çok çeşitli unsurlardan/kriterlerden bahsedilmek suretiyle ortaya bir bilimsel araştırma yazım şablonu konulmaktadır. Bazı sosyal bilim alanlarında bu şablonu esas alan araştırmalar üretilirken; tarih alanı gibi kendine özgü araştırma yöntem ve teknikleri olan bazı alanlarda ise bu şablona uygun araştırma yazımına gereken önemin verilmediği görülmektedir. Bu cümleden hareketle bu araştırmada ele alınan makalelerin yaklaşık olarak dörtte üçünün bu şablona uygun şekilde hazırlanmadığı, sözünü ettiğimiz durumu kanıtlar niteliktedir. Bu durumun ortaya çıkmasında hem araştırma alanında böyle bir geleneğin henüz oluşmamış olması hem de makalelerin yayınlandığı dergilerin yazım formatlarında bu şekilde bir şablonun kullanılmayıp, göz ardı edilişi etkili olmuş olabilir.

Geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin belirtilmesine ilişkin diğer bir husus da incelenen makalelerde geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin alındığı fakat araştırmacının bunu çalışmalarında açık bir şekilde ifade etmeyebildiği konusudur. Eğitim bilimlerinde geçerlik ve güvenilirlik önlemlerinin net bir şekilde ortaya konmasına ve belirtilmesi hususuna daha çok dikkat edilirken tarih bilimindeki çalışmalarda bunun göz ardı edildiği görülmektedir. Türkiye’de tarih biliminin gelişmesi ve çalışmaların nitelik kazanması açısından yapılan araştırmalarda söz konusu geçerlik güvenilirlik boyutlarının belirtilmesi oldukça önemli olup bu konuda araştırmacıların daha dikkatli olması gerektiği vurgulanabilir.

4.2. ÖNERİLER

Dünyada “History of Education” olarak bilinen ve kendine özgü, müstakil bir bilim alanı olan eğitim tarihi Türkiye’de henüz hak ettiği yeri ve değeri bulabilmiş değildir. Ancak son yıllardaki çalışmalarla olumlu yönde ilerlemeye devam eden eğitim tarihi alanı, bu alanda çalışma yapan araştırmacıların emek ve ortaya koydukları eserler ile istenilen noktaya gelebilecektir. İşte bu noktada bu araştırma neticesinde ortaya

ıkan bulgu ve sonuçlardan hareketle eēitim tarihi alanı üzerine çalışmalarını sürdüren araştırmacılaraya yönelik olarak bazı önerilerde bulunmak mümkündür:

- Eēitim tarihi alanına yönelik olarak mevcut durumun deēerlendirilmesi, yeni gelişmelerin takip edilmesi, araştırmacıların yeni eēilimlerinin belirlenmesi vs. açılardan önemli olan literatür inceleme çalışmaları belirli aralıklarla yapılmalıdır.
- Eēitim tarihi alanında yapılacak olan makale çalışmalarının anahtar kelimeleri kısmına mutlaka “eēitim tarihi” anahtar szcē eklemesi gerekmektedir. Böylelikle eēitim tarihi alanında yapılmış olan çalışmalara ulaşılması daha kolay olabilir.
- Bu araştırmada ortaya konulan eēitim tarihi tema sınıflandırması, alanda yeni yapılacak olan çalışmalarda kullanılarak sistematik bir yaklaşım oluşturulabilir. Ayrıca bu araştırma kapsamında ortaya konulan 49 tema bařlıēının yanı sıra farklı konu alanları tespit etmek adına benzeri araştırmalar yapılabilir.
- Türkiye’de eēitim tarihi literatüründe önemli bir bilgi birikimi mevcuttur. Eēitimle ilgili olarak gerçekleştirilecek olan tüm politika ve uygulamalarda bu birikimden, tarihsel tecrübe olarak istifade edilebilir.
- Bu araştırmada da ortaya konulduēu üzere eēitim tarihi çalışmaları çeşitli dergilerde yayınlanmaktadır. Alanın gelişimi ve eēitim tarihi literatürüne derli toplu bir erişim saēlanması amacıyla alana özgü çalışmaların yayınlandıēı bilimsel bir derginin çıkarılması eēitim tarihi alanına önemli katkı saēlayabilir.
- Atılacak önemli adımlardan bir diēeri ise eēitim tarihi ile ilgili kongre ve sempozyumların düzenlenmesidir. Bu tür organizasyonlar eēitim tarihi alanında son dönemlerde ortaya çıkan yeni araştırma konuları hakkında bilgi sahibi olunmasına, yeni araştırmacılar (ērenci ve akademisyenler) için alanın önde gelen isimleri ile tanışabilme ve bilgi alışverişi yapabilmeye ve araştırmacıların motivasyonunu arttırmaya imkân saēlayabilir.
- Eēitim tarihi alanındaki makalelerin yazım formatlarının ortak kural ve kaidelerde buluřmadıēı, birbirinden çok farklı şablonlara sahip olduēu anlařıldıēından bilim dünyasının üzerinde anlařtıēı ve genel kabul gören bir formata duyulan ihtiyaç tartışılabilir. Sonuç olarak evrensel bilim dünyasının bir parçası olan her bir makalenin genel kabul gören ve bilimsel ölçütler dairesinde standardize edilmiş nitelikli birer çalışma olarak ortaya konması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AKKUTAY, Ülker, *Millî Eğitimde Yabancı Uzman Raporları (Atatürk Dönemi)*, Ankara, Avni Akyol Kültür ve Eğitim Ümit Vakfı Yayınları, 1996.

AKYÜZ, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi*, İstanbul, Alfa Yayınları, 2001.

AKYÜZ, Yahya, “Anaokullarının Osmanlı’da İlk Programları ve Ders Uygulamaları ile Yaratıcı Dramanın İlk İzleri”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 2004, S. 51, s. 19-24.

ALASLAN, Funda, ŞİMŞEK, Ahmet, ÇAMDEVİREN, Şenel, "Türk Maarif (Eğitim) Şûralarında Tarih Eğitimi", *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 2012, S. 2, s. 189-225.

ALİKILIÇ, Dündar, "Tarih Boyunca Trabzon Havalisinde Kütüphaneler", *AÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2001, S. 17, s. 305-313.

ALTAN, Mustafa Zülküf, “Çoklu Zekâ Kuramı ve Değerler Eğitimi”, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2011, S. 4, s. 53-57.

ANAMERİÇ, Hakan, "Osmanlılarda Kütüphane Kültürü ve Bilimsel Yaşama Etkisi", *Osmanlı Tarih Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, 2006, S. 19, s. 53-78.

ARSLAN, Mustafa, “Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi-Öğrenimi Çalışmaları”, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2012, Cilt 9 (2), s. 167-188.

ASLAN, Erdal, "İmparatorluktan Cumhuriyete Geçiş Sürecinde Ortaöğretim Tarih Programlarında Değişimi: Ortamektep", *Turkish Studies*, 2012, V. 7/2, s. 99-128.

ATA, Bahri, “1924 Türk Basını Işığında Amerikalı Eğitimci John Dewey'nin Türkiye Seyahati”, *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2001, S. 21 (3), s. 193–207.

ATILGAN, Doğan, "Türkiye’de Üniversite Kütüphanelerinin Tarihi", *Türk Kütüphaneciliği*, 2008, S. 4, s. 451-458.

AYDIN, Mehmet Zeki, “Aktif Öğretim Yöntemlerinden Buldurma (Sokrates) Yöntemi”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2001, S. 5, s. 55-80.

AYTAÇ, Kemal, *Avrupa Eğitim Tarihi*, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1992.

BASKIN, Bahar, “II. Meşrutiyet’te Kadın Eğitimine Yönelik Bir Girişim: İnas Darülfünunu”, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, İstanbul 2008, S. 38, s. 89-123.

BAYRAM, Mikail, "Sadru'd-din Konevî Kütüphanesi ve Kitapları", *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 2002, S. 2, s. 179-186.

BENDASON, Ney, *Başlangıcından Günümüze Kadın Hakları*, çev. Şirin Tekeli, İstanbul, İletişim Yayınları, 1991.

BERBEROĞLU, Emel Okur, **UYGUN**, Selçuk, “Sınıf Dışı Eğitimin Dünyadaki ve Türkiye’deki Gelişiminin İncelenmesi”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Mersin 2013, S. 2, s. 32-42.

BEST, John W., **KAHN**, James V., *Research in Education*, USA, Pearson Education Limited, 10th Edition, 2014.

BİLGİN, Beyza, “Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara 1981, S. 24, s. 469-483.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit, *Başlangıçtan Günümüze Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, Anı Yayıncılık, 2. Baskı, 2014.

BOGDAN, Robert C., **BİKLEN**, Sari Knopp, *Qualitative Research For Education*, USA, Pearson Education Limited, 5th Edicition, 2007.

BRINBERG, David, **MCGRATH**, Joseph Edward, *Validity and The Research Process*, Newbury Park CA, Sage Publications, 1985.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, **KILIÇ ÇAKMAK**, Ebru, **AKGÜN**, Özcan Erkan, **KARADENİZ**, Şirin, **DEMİREL**, Fatih, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 18. Baskı, 2014.

CİHAN, Ahmet, *Osmanlıda Eğitim*, İstanbul, 3F Yayınevi, 2007.

COŞKUN, Eyyup, **KAN**, Mustafa Onur, “Lisansüstü Tezlere Ait Özet Metinlerinin Yazım Tekniği Bakımından Değerlendirilmesi”, *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 2013, S. 4, s. 299-313, <http://eku.comu.edu.tr/article/view/1044000206> (10.06.2018).

CRESWELL, John W., *Nitel Araştırma Yöntemleri*, (3. Baskıdan çeviri), Çev. Ed. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir, Siyasal Kitabevi, 2016.

CUNBUR, Müjgân, "Kanunî Devrinde Kitap Sanatı, Kütüphaneleri ve Süleymaniye Kütüphanesi", *Türk Kütüphaneciliği*, 1968, s. 3, s. 134-142.

CÜCÜK, Eyüp, **DOĞAN**, Ayhan, “Türkiye’de “Eğitim Tarihi” Alanında Hazırlanmış Doktora Tezlerinin İncelenmesi”, *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S:20, 2018, s. 129-166.

CÜCÜK, Eyüp, *Türkiye’de ‘Eğitim tarihi’ alanında yapılmış doktora tezlerinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Gaziantep, 2017.

CÜCÜK Eyüp, **DOĞAN** Ayhan, “Türkiye’de “Eğitim Tarihi” Alanında Yapılmış Doktora Tezlerindeki Geçerlik ve Güvenirlik Önlemlerinin İncelenmesi”, *V.*

Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu, 10-12 Mayıs 2018 İstanbul Türkiye, s. 347-382.

ÇEÇEN, Anıl, *Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri*, İstanbul, Cumhuriyet Kitap Kulübü Yayınları, 2000.

ÇOBAN, Mustafa, "Osmanlı Çöküş Sürecinde Modernleşme ve Eğitime Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme", *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Kahramanmaraş 2012, S. 20, s. 94-136.

DAĞLAR MACAR, Oya, "Osmanlı Rum Eğitim Sistemi ve İstanbul Rum Kız Okulları (19. ve 20. Yüzyıl)" *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2010, S. 10/2, s. 771-817.

DALKIRAN, Ömer, "Kitabın Tarihi", *Türk Kütüphaneciliği*, 2013, S. 1, s. 201-213.

DEMİREL, Özcan, *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2015.

DEMİREL, Özcan, **KIROĞLU**, Kasım, *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2. Baskı, 2008.

DENİZ, Kemalettin, **KARAGÖL**, Efecan, "Eğitim Bilimleri Alanındaki Lisansüstü Tez Başlıklarının Kelime Sayısı ve Söz Dizimi Bakımından İncelenmesi", *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2016, S. 2, s. 248-260.

DERİ, Mehmet, *Türkiye'de Azınlıklar ve Azınlık Okulları*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 1. Baskı, 2009.

DEWEY, John, "The Need for Philosophy of Education (1934)", *Schools: Studies in Education*, 1934, V. 7 (2), 244- 245.

<http://web.ebscohost.com.ezproxy.waikato.ac.nz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=eaf82a70-6c96-40f9-8c10-2da6d51c3f72%40sessionmgr113&vid=2&hid=107>, (12.01.2018)

DİNGEÇ, Emine, "Amerikan Misyoner Okullarının Ermeni Ayrılıkçı Hareketindeki Etkileri Üzerine Bir İnceleme" *Yeni Türkiye*, 2014, S. 60, s. 1-10.

DOĞAN, İsmail, *Türk Eğitim Tarihinin Ana Evreleri*, Ankara, Nobel Yayıncılık, 2. Baskı, 2012.

DÖNMEZ, Cengiz, **ORUÇ**, Şahin, *II. Meşrutiyet Dönemi Tarih Öğretimi (Tedrisat-ı İptidaiye Mecmuasına Göre)*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2006.

ENGİN, Vahdettin, *Mekteb-i Sultani*, İstanbul, Galatasaraylılar Derneği Yayını, 2003.

ERGÜN, Mustafa, *Atatürk Devri Türk Eğitimi*, Ankara, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, 1982.

ERGÜN, Mustafa, “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, İstanbul 2008, Cilt 6, Sayı 12, s. 321-348.

ERGÜN, Mustafa, *Eğitim Felsefesi*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 4. Baskı, 2014.

ERGÜN, Mustafa, *İkinci Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1914)*, Ankara, Ocak Yayınları, 1996.

FAZLIOĞLU, Şükran, "Manzûme Fî Tertîb El-Kutub fî El-Ulûm ve Osmanlı Medreselerindeki Ders Kitapları", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2003, S. 1, s. 97-110.

FORTNA, Benjamin C., *Mekteb-i Hümayun*, İstanbul, İletişim Yayınları, 1. Baskı, 2005.

FRAENKEL, Jack R., **WALLEN**, Norman E., *How to Design and Evaluate Research in Education*, USA, McGraw Hill Education, 9th Edition, 2015.

GENTRY, C. G., *Educational technology: A question of meaning*, Ed. Anglin, G. J., Instructional Technology, Past, Present, and Future, Englewood, Colo, Libraries Unlimited, 1995.

GÖKÇE, Orhan, *İçerik Analizi, Kuramsal ve Pratik Bilgiler*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 1. Baskı, 2006.

GÖKTAŞ, Yüksel, **TEMUR GEDİK** Nuray, **KOCAMAN KAROĞLU** Aslıhan, **ÇAĞILTAY**, Kürşat, “Öğretim Teknolojilerinin Osmanlı İmparatorluğu Dönemi’ndeki Tarihsel Gelişimi”, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, Ankara 2009, S. 24, s. 81-92.

GRANT, Maria J., **BOOTH**, Andrew, “A Typology of Reviews: An Analysis of 14 Review Types and Associated Methodologies”, *Health Information & Libraries Journal*, 2009, Volume 26 (2), s. 91-108.

GÜLER, Ali, *Türk Eğitim Politikalarının Tarihsel Süreci*, Ankara, Yeryüzü Yayınevi, 2004.

GÜLER, Neşe, *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 12. Baskı, 2018.

GÜNDÜZ, Mustafa, *Osmanlı Eğitim Mirası*, Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2. Basım, 2015.

GÜNDÜZ, Mustafa, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Eğitim Düşüncesinde Dönüşüm*, Ankara, Doğu Batı Yayınları, 1. Baskı, 2016.

GÜVEN, İsmail, *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 1. Baskı, 2014.

HAYDAROĞLU, İlknur, “Osmanlı Devleti’nde Yabancı Okullarda Denetim ve Cumhuriyet Döneminde Yansımaları”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 2006, C. 25, S. 39, s. 149-160.

ILLICH, Ivan. *Okulsuz Toplum*, İstanbul, Bensen Yayınları, 2006.

İŞCAN, Fehmi, *Türklerde Spor*, Ankara, MEB Basımevi, 1. Baskı, 1988.

JOHNSON, Burke, **CHRISTENSEN**, Larry, *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches*, USA, Sage Publications, 3rd Edicition, 2008.

KAFADAR, Cemal, *Türk Eğitim Düşüncesinde Batılılaşma*, Ankara, Vadi Yayınları, 1997.

KANSU, Nafi Atuf, *Türkiye Maarif Tarihi Hakkında Bir Deneme*, İstanbul, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, 1930.

KARADAĞ, Engin, “Eğitim Bilimleri Alanında Yapılmış Doktora Tezlerinin Tematik Açından İncelemesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2009, S. 3, s. 75-87.

KARAKUŞ, İdris, *Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2006.

KARASAR, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara, Nobel Yayıncılık, 19. Baskı, 2009.

KAYA, Nurcan, “Unutmak mı Asimilasyon mu? Türkiye’nin Eğitim Sisteminde Azınlıklar”, 2009,
http://minorityrights.org/wpcontent/uploads/2015/07/MRG_Rep_TurkeyMinEd_TURK_2009.pdf (22.05.2018).

KAYA, Nurcan, “Türkiye’nin Eğitim Sisteminde Azınlıklar ve Ayrımcılık: Kavramsal Çerçeve ve Temel Sorunlar”, Der. Kenan Çayır, Müge Ayan Ceyhan, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012.

KILINÇ, Mustafa, *Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitim Tarihi (1886-1986)*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2016.

KISHAN, Neelam Ramnath, *Privatization of Education*, New Delhi, APH Publishing Corporation, 2008.

KOÇ, Emine Seda, “Türkiye’de İlköğretim Programlarının Değerlendirilmesine Yönelik Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2016, S. 1, s. 198-216,
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/aibuefd/article/view/5000182918> (11.06.2018).

KOÇER, Hasan Ali, *Türk Milli Eğitim Teşkilatı*, Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1975.

KOÇER, Hasan Ali, *Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)*, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1991.

KODAMAN, Bayram, *Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1. Baskı, 1999.

KÖKEN, Nevzat, *Cumhuriyet Dönemi Tarih Anlayışları ve Tarih Eğitimi (1923-1960)*, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi, 2014.

KÜÇÜKÖZER, Asuman, “Fen Bilgisi Eğitimi Alanında Yapılan Doktora Tezlerine Bir Bakış”, *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2016, S. 1, s. 107-141.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., *Tarih Araştırmalarında Usul*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2. Baskı, 2014.

Mahmud Cevad İbnü’s Şeyh Nafi, *Maarif-i Umumiye Nezareti Tarihçe-i Teşkilat ve İcraatı -XIX. Asır Osmanlı Maarif Tarihi-*, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2001.

MCMİLLAN, James H., **SCHUMACHER**, Sally, *Research In Education: Evidence Based Inquiry*, London, Pearson Education Limited, 7th Edition, 2014.

MERRİAM, Sharan B., *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, Çev. Ed. Selahattin Turan, Ankara, Nobel yayıncılık, 3. Basım, 2013.

MEŞE, İlknur, “Modernleşme Sürecinde Türk Siyasal Kimliklerinde Muhafazakâr Ve Yenilikçi Tavrılar”, *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, Ankara 2006, S. 9-10, s.125-147.

MİLES, Mattew B., **HUBERMAN**, A. Michael, *An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis*, USA, Sage Publications, 2nd Edition, 1994.

National Center of Educational Statistics, NCES (2003), [Homeschooling in the United States: 2003 statistical analysis report](http://nces.ed.gov/pubs2006/homeschool/estimated.asp). Retrieved from <http://nces.ed.gov/pubs2006/homeschool/estimated.asp> (31.05.2018).

OĞUZKAN, A. Ferhan, *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Ankara, Gül Yayınevi, 3. Baskı, 1993.

OĞUZKAN, Şükran, **ORAL**, Güler, *Okul Öncesi Eğitimi*, İstanbul, MEB Yayınları, 2003.

OKTAY, Ayla, "Okulöncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü", *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Ankara 1983, S. 42, s. 3-7.

Osman Zeki Bey, *Kıymetli Hatıralarımdan Bizde Maarif-i İptidaiyye*, Haz. İbrahim Caner Türk, İstanbul, Arı Sanat Yayınevi, 1. Baskı, 2016.

ÖCAL, Mustafa, *Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Din Eğitimi*, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2015.

ÖNDER, Mustafa, *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, Anı Yayıncılık, 2014.

ÖZCAN, Tuğrul, *Osmanlı Gayrimüslim Cemaat ve Yabancı Okulları*, Ankara, Gece Kitaplığı, 2. Basım, 2017.

ÖZÇELİK, İsmail, *Tarih Araştırmalarında Yöntem ve Teknikler*, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2011.

ÖZKAN, Salih, *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 6. Basım, 2014.

PARE, Guy, **TRUDEL**, Marie Claude, **JAANA**, Mirou, **KİTSİOU**, Spyros, "Synthesizing Information Systems Knowledge: A Typology of Literature Reviews", *Information & Management*, 2015, Volume 52 (2), s. 183-199.

PATTON, Michael Quinn, *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri (Qualitative Research & Evaluation Methods)*, (3. Baskıdan çeviri), Çev. Ed. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 1. Baskı, 2014.

POSNER, George J., *Analyzing the Curriculum*, McGraw-Hill, New York, 2. Edition, 1995.

SAKAOĞLU, Necdet, *Osmanlı Eğitim Tarihi*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, 2003.

SEELS, B., **RICHEY**, R., *Instructional Technology: the Definition and Domains of the Field*, AECT, 1994.

SOMEL, Selçuk Akşin, *Osmanlı'da Eğitimin Modernleşmesi (1839-1908)*, İstanbul, İletişim Yayıncılık, 2. Baskı, 2015.

SOMEL, Selçuk Akşin, "Osmanlı Ermenilerinde Kültür Modernleşmesi, Cemaat Okulları ve Abdülhamid Rejimi" *Tarih ve Toplum: Yeni Yaklaşımlar*, 2007, S. 5, s. 71-92.

STEVENSON, R. B., "Schooling and environmental education: contradictions in purpose and practice", *Environmental Education Research*, 2007, Volume 13 (2), s. 139- 153.

ŞAHİN, Mustafa, **ÇETİNOĞLU**, Aslı, **AYVAZ**, Saide, "Türkiye'de Öğretmen Eğitiminin Tarihçesi ile İlgili Tezler Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2013, S. 27, s. 494-504.

ŞAHİN, Mustafa, **GÖĞEBAKAN YILDIZ**, Derya, **DUMAN**, Ruşen, "Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2011, S. 2, s. 96-121, www.sosyalbilgiler.org (12.06.2017).

ŞİMŞEK, Ahmet, *Tarih Nasıl Yazılır?*, İstanbul, Tarihçi Kitabevi, 3. Baskı, 2012.

ŞİRİN, İbrahim, *Tarih İçin Metodoloji*, Ed. Ahmet Şimsek, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 1. Baskı, 2015.

TALİD, “Yahya Akyüz ile Türk Eğitim Tarihi Üzerine”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, İstanbul 2008, S. 12, s. 474.

TAŞKIN, Zehra, "İlkçağ Uygarlıklarında Kitap ve Kütüphane: Efes Celsus Kütüphanesi", *Türk Kütüphaneciliği*, 2011, S. 1, s. 86-96.

TC Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *Osmanlı Eğitiminde Modernleşme*, İstanbul, 2014.

TEKELİ, İlhan, *Tarihsel Bağlamı İçinde Türkiye’de Yükseköğretimin ve Yök’ün Tarihi*, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1. Basım, 2010.

TEKELİ, İlhan, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Eğitim Sistemindeki Değişmeler”, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, İstanbul, İletişim Yayınları, C. II, 1985, s. 456-475.

TOMUL, Ekber, “Problemi Seçme ve Tanımlama”, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ed. Abdurrahman Tanrıöğen, Ankara, Anı Yayıncılık, 2009, s. 87-90.

TOPU, Fatma Burcu, **BAYDAŞ**, Özlem, **TURAN BUDAK**, Zeynep, **GÖKTAŞ**, Yüksel, “Öğretim Teknolojisi Araştırmalarında Geçerlik ve Güvenirlik Önlemleri” *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Adana 2013, S. 1, s. 110-126.

TOZLU, Necmettin, “Osmanlı Devleti’nde Ermeni Eğitim Kurumları ve Faaliyetleri”, *Yeni Türkiye*, Ankara 2014, S. 60, s. 1-17.

TÜMER ERDEM, Yasemin, *II. Meşrutiyet’ten Cumhuriyet’e Kızların Eğitimi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2013.

TÜRK DİL KURUMU, *Büyük Türkçe Sözlük*, <http://tdk.gov.tr> (10.05.2018).

TÜRKOĞLU, Adil, *Karşılaştırmalı Eğitim Dünya Ülkelerinden Örneklerle*, Ankara, Anı Yayıncılık, 2005.

UYGUN, Selçuk, “Eğitim Tarihi Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Analizi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Kayseri 2012, S. 33, s. 263-282.

UYGUN, Selçuk, “Türkiye’de Düünden Bugüne Özel Okullara Bir Bakış (Gelişim ve Etkileri)”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Ankara 2003, S. 1-2, s. 107-120.

UYGUN, Selçuk, *Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Bir Sözlü Tarih Araştırması (1937-1954)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2003.

VESTER, F. *Ekolojinin anlamı*, İstanbul, Arıtan Yayınevi, 1997.

YILDIRIM, Ali, ŞİMŞEK, Hasan, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, 2011.

YILDIRIM, Mehmet Ali, “II. Abdülhamid Devri Taşra İdâdilerinde Mesleki Eğitim Denemesi”, *History Studies*, 2014, V/6, s. 258.

YILMAZ, Bülent, "İlkçağ Anadolu Uygarlıklarında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapı Bağlamında Kütüphane/Arşiv Kurumu", *Türk Kütüphaneciliği*, 2008, S. 3, s. 351-376.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI, *Eğitim-Eğitim Bilimleri Fakültesi Yeni Yapısı*, 75850160-101.03.01-36826 sayılı, 15.06.2016 tarihli karar. <http://www.memurlar.net/haber/593472/> (01.06.2018)

ZEYREK, Şerafettin, *Türkiye’de Halkevleri ve Halkodaları*, Ankara, Anı Yayınları, 2006.

<https://istatistik.yok.gov.tr/> (01.06.2018).

<http://www.historyeducation.org/> (10.06.2018).

<http://ices-uebk.org/?dil=tr> (10.06.2018).

<http://www.ttk.gov.tr> (10.06.2018).

EKLER

Ek.1. Araştırmada İncelemeye Alınan Eğitim Tarihi Alanında Yayınlanmış Makaleler¹⁷⁴

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
1	ERGÜN, Mustafa	Türk Eğitim Sisteminin Batılılaşmasını Belirleyen Dinamikler	1990	Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi
2	ASLAN, Battal - TOPÇU, İhsan	Politeknik Eğitimin Ortaya Çıkışı ve Uygulamaları	2010	E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi
3	DEMİRCİOĞLU, Aytekin	İbn Haldun'da İnsan Tasavvurunun Eğitime Yansıması	2012	Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi
4	SOLAK, Lale	Türkiye'de Okul Kıyafetleri ve Sosyo-Politik Değişimin Etkisi	2014	Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi
5	SAĞ, Vahap	Toplumsal Değişim ve Eğitim Üzerine	2003	Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
6	AYDIN, Hasan	Dinî-Felsefî Temelleri Işığında Fârâbî'nin Eğitim Ütopyası	2010	Kelam Araştırmaları Dergisi
7	HIZLI, Mefail	Kuruluşundan Osmanlılara Kadar Medreseler	1987	Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
8	YILDIRIM, Mehmet Ali	Halkalı Ziraat Mektebi'nin Açılış Sürecine Dair Bazı Mülâhazalar ve Amasyan Efendi'nin Layihası	2013	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi
9	SOYER, Fikret	Osmanlı Devletinde(1839-1908 Tanzimat Dönemi) Beden Eğitimi ve Spor Alanındaki Kurumsal Yapılanmalar ve Okul Programlarındaki Yeri Konusunda Bir İnceleme	2004	Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi
10	TURAN, Kemal	Becker'in Son Dönem Osmanlı-Türk Eğitim Reformuna Dair Görüşleri Üzerine	2004	M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi
11	ÖZTÜRK, Cemil	Millî Mücadele Ankara'sında Bir Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu: "Serbest Âli Dersler Müessesesi-i İlmiyyesi"	1994	Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi
12	KARAKAŞ, Mehmet	Modernleşme Açısından Köy Enstitülerinin İşlevselliği Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme	2000	Afyonkocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
13	ŞENTÜRK, Nezihe	Musikî Muallim'den Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar	2001	Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi
14	AKIN, Mustafa - BAL, Durmuş ALİ	Atatürk'ün Eğitimci Kişiliği ve Atatürk'ün Eğitimci Kişiliği ve Eğitim-Öğretim Boyutlu Düşünceleri	2002	Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi
15	ARI, Asım	Tevhid-i Tedrisat ve Laik Eğitim	2002	Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi
16	GÜNDÜZ, Turgay	Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi Din Eğitimi ve Öğretimi Kronolojisi (1923-1998)	1998	Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
17	AYDIN, M. Şevki	İslam Eğitim Geleneğinde Öğretmenlik	2001	Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
18	BUYRUKÇU, Ramazan	İbn Cema'a'nın Eğitimle İlgili Görüşlerine Pedagojik Yaklaşımlar	1997	Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
19	YANARDAĞ, Ayşe	Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Medreselerin İslahı Tartışmasından Eğitim Birliğine	2016	Türk Tarih Eğitimi Dergisi (TUHED)
20	DEMİR DÖRÜR, Emel	İnas Rüşdiye Mektepleri: Yanya Hamidiye İnas Rüştiye Mektebi Örneği	2015	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
21	OKLAY, Erdem	Ahmet Cevdet Paşa'nın Türk Eğitim Tarihi Açısından Önemi Üzerine Bir İnceleme	2014	Tarih İncelemeleri Dergisi
22	GÜHER, Ebru	Maârif Salnâmeleri'ne Göre Cebel-i Bereket Sancağı'nda Eğitim-Öğretim (H.1316-1321/M. 1898-1903)	2014	Turkish Studies
23	OZANKAYA, Özer	Siyasal Bilgiler Fakültesi Tarihinden Bir Belge	1989	Ankara Üniversitesi SBF Dergisi
24	ULUDAĞ, Zekeriyya	Şehbender-Zâde Filibeli Ahmet Hilmi'nin Eğitime Bakışı	1994	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

¹⁷⁴ Ek 1'de bulunan bu tabloda, bu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Türkiye'de yayınlanmış eğitim tarihi alanındaki 439 makaleye ilişkin bazı bilgilere yer verilmiştir. Burada yer alan herhangi bir makalenin başlığı, Google Akademik veri tabanında tarandığı zaman, söz konusu makaleye ilişkin diğer detaylı bilgilere ulaşılabilir. İlk sütunda yer alan kod numaraları, makalelerin incelenmesi sürecinde her bir makale için araştırmacı tarafından verilen sayısal kodu ifade etmektedir.

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
25	YOLALICI, M. Emin	Maarif Salnamelerine Göre; Trabzon Vilayetinde Eğitim ve Öğretim Kurumları	1994	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
26	ERGÜN, Mustafa - DUMAN, Tayyip	19. Yüzyılda Osmanlı Askeri Okullarının Ders Programları ve Ders Kitapları	1996	Yeni Türkiye
27	YEŞİLYURT, Erhan	Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretmek Amacıyla Yazılan Kitapların Dil Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi	2016	Ana Dili Eğitimi Dergisi
28	DEMİR, Gönül Türkan	Okul ve Öğretmen Dergisinde Yayımlanan Aile Bilgisi Dersiyile İlgili Makalelerin İncelenmesi	2016	Türk Tarih Eğitimi Dergisi (TUHED)
29	DOĞAN, Recai	Osmanlı Eğitim Kurumları ve Eğitimde İlk Yenileşme Hareketleri Batılılaşma Açısından Tahlili	1997	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
30	İŞIKSALAN, Nilay	İdadilerde Türkçe-Edebiyat Öğretimi	1997	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
31	ZENGİN, Zeki Salih	Osmanlı Medreselerindeki Gerilemenin Sebep ve Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme	1997	Vakıflar Dergisi
32	HIZLI, Mefail	Osmanlı Dönemi Bursa'da Eğitim Öğretim Vakıflarına Genel Bir Bakış	1998	Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
33	PEKTAŞ, Kadir	Az Tanınan Bir Osmanlı Eseri Fatihte Esad Efendi Medresesi	1998	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi
34	TINAL, Melih	İzmir Mekteb' i İdadisi	1998	Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi
35	ZENGİN, Zeki Salih	II. Meşrutiyet Döneminde İslahat Çalışmaları Çevresinde Medreselerin Kuruluş Sistemi ve İdari Teşkilatı	1998	İslâm Araştırmaları Dergisi
36	YILDIRIM, Mehmet Ali	Osmanlı Vilayetlerinde Mesleki-Teknik Eğitimin Gelişimine Bakışlar: Bursa Sanayi Mektebi	2013	Karadeniz Araştırmaları Dergisi
37	BİNBAŞIOĞLU, Cavit	İlk okuma ve Yazma Öğretiminin ve Alfabe Kitaplarının Tarihsel Gelişimi	1999	Eğitim ve Bilim
38	ERLER, Mehmet Yavuz	Sicil-i Umumi Defterlerine Göre Samsun Merkez İnas Mektebi (1898-1926)	1999	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
39	ŞAHİN, Hasan	Osmanlı Devleti'nde Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin İşlevlerini Yitirmesinin Sebepleri Üzerine	1999	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]
40	ŞANAL, Mustafa	Eşref Efendizade Mehmet Şevketi'nin Medreselere İlişkin İslahat Düşünceleri Ve Çözüm Önerileri	1999	Osmanlı Araştırmaları
41	YILDIRIM, Mehmet Ali	II. Abdülhamid Devri Taşra İdadilerinde Mesleki Eğitim Denemesi	2014	Turkish Studies
42	BAYTAL, Yaşar	Tanzimat ve II. Abdülhamid Dönemi Eğitim Politikaları	2000	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
43	VAROL, M. Bahaüddin	Hulefâ-i Raşidin Dönemi Eğitim ve Öğretim Faaliyetlerine Genel Bir Bakış (Eğitim-Öğretimi Yapılan İlim Dalları ve İlim Merkezleri)	2000	Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
44	YAKA, Aydın	Türkiye'de Modernleşme Süresi İle İlköğretim Ulusallaşma, Demokratikleşme ve Sanayileşmenin Önkoşulu Olarak İlköğretim	2000	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
45	ESKİCUMALI, Ahmet	Eğitim ve Sosyal Değişme: Türkiye'nin Değişim Sürecinde Eğitimin Rolü	2001	Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
46	VAROL, Bahaüddin	Hulefâ-i Râşidin Dönemi Eğitim Ve Öğretim Faaliyetlerine Genel Bir Bakış (II) (Eğitim-Öğretim Kurumları ve Metodları)	2001	Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
47	YILMAZ, Mehmet Serhat	Darülfünun Reformu- Darülfünundan İstanbul Üniversitesine Geçiş Süreci(1863-1933)	2001	Kastamonu Eğitim Dergisi
48	GÜNDÜZ, Mustafa	II. Meşrutiyet Ve Erken Cumhuriyet Dönemi, Eğitim Ve Öğrenci Dernekleri (I)	2010	Turkish Studies
49	BARAN, Tülay Alim	Cumhuriyetin Eğitim Politikasına Kısa Bir Tarihçe ve Mustafa Necati	2002	Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi
50	DİKİCİ, Ayhan - TEZCİ, Erdoğan	İsmayil Hakkı Baltıcioğlu' nun Sanat, Sanat Eğitimi ve Milli Sanat Hakkındaki Düşünceleri	2002	Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
51	DÜNDAR, Şahin	İlköğretim Okullarında Hayat Bilgisi Dersi Programlarının Tarihsel Gelişimi	2002	Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi
52	DÜNDAR, Şahin	Köy Enstitüleri ve Bugünün Okullarında Köy Enstitüsü Felsefesinden Yararlanılması	2002	Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi
53	HAZER, Dursun	Osmanlı Medreselerinde Arapça Öğretimi ve Okutulan Ders Kitapları	2002	Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi,

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
54	İŞIKSALAN, Nilay	Türk Edebiyatı Kitaplarının İçerik Değerlendirmesi - 1 (1923 - 1950)	2002	Eğitim ve Bilim
55	KAVCAR, Cahit	Cumhuriyet Döneminde Dal Öğretmeni Yetiştirme	2002	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi
56	OLGUN, Kenan	II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Basınında Bir Eğitim Kurumu Olarak Darülfünun (1908-1912)	2002	İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi
57	SÖNMEZ, Selami	Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Eğitim Felsefesi, Amacı ve Politikası	2002	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)
58	GÜNDÜZ, Mustafa	Enderun Mektebi ve Osmanlı'da "Üstün Yeteneklilerin Eğitimi"	2016	Eğitime Bakış Dergisi
59	ÜREKLİ, Fatma	Tanzimat Dönemi Osmanlı Eğitim Sistemi ve Kurumları	2002	Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
60	AYDIN, Vahdettin	Türk Yönetim Tarihi Açısından Vakıf Sistemi ve Eğitim Yönetimine Katkısı	2003	Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
61	ÇETİN, Kenan	Türk Eğitim Tarihinde Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgilerin Tarihsel Süreci	2003	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
62	GÜLER, Duygu S. - ÖZTÜRK, Faruk	Türkiye'de Okul Öncesi Öğretmeni Yetiştirmeye Dönük İlk Program ve Uygulamalar	2003	Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi
63	KARATAŞ, Süleyman	Osmanlı Eğitim Sisteminde Batılılaşma	2003	Afyonkocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
64	BASKICI, M. Murat	Mektep Nizamnamelerindeki Bilgiler Işığında Mülkiye (1877-1892)	2011	Mülkiye
65	SOYDAN, Aynur	Darüşşafaka Tarihinden Kesitler	2003	Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları
66	UYGUN, Selçuk	Türkiye'de Düünden Bugüne Özel Okullara Bir Bakış (Gelişim ve Etkileri)	2003	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi
67	AKYÜZ, Yahya	Osmanlıda "Kadın Öğretmenli Ev Sıbyan Mektepleri" (Amerikan ve Fransız Eğitim Tarihinden Benzer Örnekler)	2004	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
68	KESKİN, Özkan	Osmanlı İmparatorluğu'nda Modern Ziraat Eğitiminin Yaygınlaşması: Ankara Numune Tarlası ve Çoban Mektebi	2010	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
69	BİROL, Nurettin	XIX. Yüzyıl Sonlarında Sivas Vilayeti'nde Müslüman Eğitim-Öğretim Kurumları ve Faaliyetleri	2004	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)
70	ÇOLAK, Melek	Milas Yahudileri Ve Eğitim: Talmud Tora'dan Alliance Israelite Universelle'e (1851-1934)	2004	Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi
71	KARACA, Taha Niyazi	Yozgat Eğitim Tarihine Katkı	2004	Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
72	KÜÇÜKÜĞÜRL U, Murat - ÖNCÜ, Ali Servet	Türkiye'de Öğretmenliğin Bir Meslek Olarak Kabulü	2004	Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi
73	SEMİZ, Yaşar - KUŞ, Recai	Osmanlıda Mesleki Teknik Eğitim İstanbul Sanayi Mektebi (1869-1930)	2004	Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi
74	ÖCAL, Mustafa	Türkiye'de Kur'an Eğitim ve Öğretiminde Görülen Gelişmeler ve Bir İcâzetname Örneği	2004	Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
75	ÖKTEM, Ülker	Osmanlı Medreselerinde Felsefe	2004	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
76	ÜNAL, Suat - ÇOŞTU, Bayram -KARATAŞ, Faik Özgür	Türkiye'de Fen Bilimleri Eğitimi Alanındaki Program Geliştirme Çalışmalarına Genel Bir Bakış	2004	Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi
77	KAPCI, Hikmet Zeki	Terakki-İ Maarif Cemiyeti Nizamnamesi	2010	History Studies
78	ALTIN, Hamza	Ziya Gökalp'in Eğitim Tarihimiz Açısından Önemi	2010	History Studies
79	AKINOĞLU, Orhan	Türkiye'de Uygulanan ve Değişen Eğitim Programlarının Psikolojik Temelleri	2005	M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi
80	AKYÜZ, Yahya - UYGUN, Selçuk - KAFADAR, Osman	Anaokullarının İkinci Meşrutiyet Dönemindeki Gelişiminde Okul ve Çocuk Sağlığı	2005	Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
81	AYSAL, Necdet	Anadolu'da Aydınlanma Hareketinin Doğuşu: Köy Enstitüleri	2005	Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi
82	CEMALOĞLU, Necati	Osmanlı Devleti'nde Yapılan Tanzimat Reformlarının Eğitim Sistemine Etkileri, Uygulamaları ve Sonuçları (1839-1876)	2005	Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
83	DOĞAN, Cihangir	Türkiye'de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Politikaları ve Sorunları	2005	Bilgi Dergisi
84	DÖNMEZ, Cengiz	Atatürk ve Cumhuriyet Döneminde Ortaöğretim	2005	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
85	ERDEM, Ali Rıza	Üniversitelerimizin Bilim Tarihimizdeki Yeri	2005	Üniversite ve Toplum
86	GELİŞLİ, Yücel	On Dokuzuncu Yüzyılda (Osmanlı Devleti'nin), Bağdat ve Yemen Vilayetlerinde Medreselerin Açılma Gerekçelerine İlişkin İki Belge	2005	Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi
87	KESEROĞLU, HASAN S.	Köy Enstitülerinde Okuma ve Kütüphane	2005	Türk Kütüphaneciliği
88	OKUR, Mehmet	Milli Mücadele ve Cumhuriyetin İlk Yıllarında Milli ve Modern Bir Eğitim Sistemi Oluşturma Çabaları	2005	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
89	AKYÜZ, Yahya	Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmenin 160. Yılında Darülmuallimin'in İlk Yıllarına Toplu ve Yeni Bir Bakış	2006	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
90	ÇELEBİ, Mustafa Durmuş	Türkiye'de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi	2006	Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
91	ÇUTUK, Selman - ZENGİN, Engin	Pergamon (Bergama) Medeniyetinde Beden Eğitimi ve Spor Kültürü ve Yönetim Stratejilerinin İncelenmesi	2006	Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi
92	DÖNMEZ, Cengiz	Atatürk'ün Eğitim İle İlgili Görüş ve Uygulamalarına Toplu Bir Bakış	2006	Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi
93	KÜÇÜKOĞLU, Adnan	Türk Öğretmen Yetiştirme Sisteminde Eğitim Enstitüleri (Bir Model Olarak Kazım Karabekir Eğitim Enstitüsü)	2006	Kastamonu Eğitim Dergisi
94	ÖZDEN, Yüksel	YÖK Sonrası Eğitim Fakültelerinde Sayısal Gelişmeler	2006	Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi
95	ŞAHİN, Ayfer	Geçmişten Günümüze Kırşehir'de İlköğretim	2006	Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi
96	ŞANAL, Mustafa - ÇELİKTEKİN, Mustafa	Mustafa Sâti Bey'e Göre Öğretmenlik Mesleği	2006	Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
97	GÜNDÜZ, Mustafa	Gelenek ve Modernlik Arasında Bir Eğitimci: Satı Bey ve Fenn-i Terbiye Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme	2010	Turkish Studies
98	ASLAN, Erdal	Türkiye Cumhuriyetinin İlk Ders Kitapları	2010	Eğitim ve Bilim
99	AKYÜZ, Yahya	Doğuşunun Yüzüncü Yılında Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesinin İlk On Yılına Bakışlar (1908 - 1918)	2007	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
100	AYDIN, Mehmet Zeki	Okulda Din Dersi Tartışmaları {Türkiye'de Din Dersinin Tarihi, Teorik Yapısı, Bazı Ülkelerle Karşılaştırılması}	2007	Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
101	BİRBUDAK, Togay Seçkin	Sâlnâmelere Göre Sivas Vilayeti'nde Eğitim-Öğretim (1898 - 1903)	2007	Kastamonu Eğitim Dergisi
102	ÇELİK, Meryem - GÜNDOĞDU, Kerim	Türkiye'de Okulöncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi	2007	Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi
103	DEMİRCAN, Candemir	Köy Enstitüleri Eğitim-Öğretim Programlarında Çocuk Edebiyatı	2007	Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi
104	DEMİRTAŞ, Zülfü	Osmanlı'da Sıbyan Mektepleri ve İlköğretimin Örgütlenmesi	2007	Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
105	DERİNGÖL, Yasemin	Türkiye'de Cumhuriyet Döneminden Günümüze İlköğretim Öğretmenleri Yetiştirilmesinin Tarihsel Boyutu ve Eğitimcilerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma	2007	Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi
106	GÜMÜŞSOY, Emine	Tanzimattan Sonra Halk Eğitimi İçin Kurulan İki Cemiyet: Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye ve Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye	2007	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
107	KAYA, Fatma	Kal'a-i Sultaniye (Çanakkale) Sancağı'nda Eğitim Kurumları	2007	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
108	KERİMOĞLU, Hasan Taner	II. Meşrutiyet'in İlk Yıllarında İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Eğitim Politikası Ve Rumlar	2007	Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi
109	KIZIKLI, Zafer	Babanzâde Ahmed Naim'in Arapça Öğretimine Dair	2007	Dinbilimleri Akademik

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
		Bir Makalesi		Araştırma Dergisi
110	ÖZTÜRK, Faruk - ÖZTÜRK, Duygu S.Güler	Okul Öncesi Eğitimde Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi Dersine Yönelik İlk Çalışmalar - Ana Mektebi Öğretmenleri İçin Bir Kitap Örneği	2007	İlköğretim Online
111	BALCI, Ahmet	1338 (1922) İlköğretim Türkçe Dersi Programı	2010	TÜBAR
112	SARIKAYA, Yaşar	Osmanlı Dönemi Konya'sında Medrese Kurucusu ve Patronu Olarak Süfiler ve Âlimler (18.-19. Yüzyıllar)	2007	Turkish Studies
113	BİÇER, Baykal	Türkiye'de Cumhuriyet Öncesi Dönemde Türk Okulları İle Amerikan Kolejlerinde Felsefe Grubu Derslerinin Öğretimi (1839-1922)	2010	ZeitschriftFürDieWelt Der Türken Journal Of World Of Turkish
114	SÖNMEZ, Selami	Türk Öğretmen Yetiştirme (Öğretmen Okulları) Felsefesi	2007	Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
115	TÜRKMENOĞL U, Dilşad	Tek Parti Döneminde Ulus İnşa Politikalarının Eğitim Boyutu	2007	Türk Eğitim Bilimleri Dergisi
116	AKDAĞ, Ömer	Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Eğitim Alanında Yabancı Uzman İstihdamı (1923-40)	2008	Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
117	AKSOY, İlhan	II. Meşrutiyet Dönemi Eğitim Politikası ve Satı Bey	2008	Gazi Türkiyat
118	BOZKURT, Nurgül	Maârif Salnâmelerine Göre Kütahya Sancağı'nda Eğitim-Öğretim (H.1316-1321/M.1898-1904)	2010	History Studies
119	ALTIN, Hamza	Ethem Nejat ve Eğitim Tarihimizdeki Yeri	2008	Turkish Studies
120	SOMEL, Selçuk Akşın	Şam'da Eğitim Sorunu ve Tanzimat'ın Suriye'de Geçerli Kılınması Meselesi (1861)	2009	Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar Dergisi
121	AYDÜZ, Salim	Medrese ve Tekke Dışındaki Eğitim Müesseseleri Tarihi Literatürü	2008	Türkiye Araştırmalar Literatür Dergisi
122	BALCI, Sezai	Osmanlı Devleti'nde Modernleşme Girişimlerine Bir Örnek: Lisan Mektebi	2008	Ankara Üniversitesi Tarih Araştırmaları Dergisi
123	BİLİR, Pervin	Yeni Beden Eğitimi Öğretim Programı ve Köy Enstitülerinde Beden Eğitimi Derslerinin Yapılandırma Öğretim Yaklaşımı Açısından Değerlendirilmesi	2008	Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi
124	BOYBEYİ, Songül - SALLAN GÜL, Songül	Cumhuriyet Aydınlanmasının Kısa Tarihi: Köy Enstitülerini Çevreleyen Tarihî ve Toplumsal Koşullar ve Bugüne Çıkarsamalar	2008	Toplum ve Demokrasi
125	BOZKURT, İbrahim	Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Modernleşme Sürecinde İrsin'de Eğitim	2008	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
126	GÖKEL, Ömer - DAĞLI, Gökmen	Osmanlı'dan Günümüze Kıbrıs Türk Eğitim Sisteminin Geçirmiş Olduğu Evreler	2015	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
127	DEMİRTAŞ, Bahattin	Atatürk Döneminde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler	2008	Gazi Akademik Bakış
128	DEMİRTAŞ, Bahattin	Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde Eğitim ve Öğretim (1923-1938)	2008	Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi
129	DİNÇ, Sait	Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihinde V. Milli Eğitim Şûrası ve Uygulamaları(5 - 14 Şubat 1953)	2008	Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi
130	ERGÜN, Mustafa	Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi	2008	Türkiye Araştırmalar Literatür Dergisi
131	DERETARLA GÜL, Ebru	Meşrutiyet'ten Günümüze Okul Öncesi Eğitim	2008	Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
132	GÜNAYDIN, Mehmet	Of Medreselerinin Tarihi Fonksiyonelliğine Bakış	2008	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
133	GÜNAYDIN, Mehmet	Reisu'l-Kurra Mehmet Rüştü Aşıkutlu' nun Kur'an Öğretimine Katkıları ve Dini Görüşleri	2008	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
134	KALYONCUOĞ LU, Zeynep	Köy Enstitüleri'nde Hasan Ali Yücel'in Yeri	2010	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Folklor/Edebiyat Dergisi
135	İLERİ, İlay	Osmanlı Devleti'nde Azınlıkların Eğitimi (II. Ve III. Bölümler)	2008	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
136	KARTAL, Sadık	Toplum Kalkınmasında Farklı Bir Eğitim Kurumu: Köy Enstitüleri	2008	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
137	DEMİR, Necati	Başbakanlık Osmanlı Arşivlerine Göre 1877-1912 Yılları Arasında Kosova'da Eğitim ve Öğretim	2010	ZeitschriftFürDieWelt Der Türken Journal Of World Of

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
				Turks
138	KILINÇ, Emin	Klasik Osmanlı Eğitim Kurumlarından Konya Dârü'l Huffâzları (XVII. Yüzyıl)	2008	Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (GAÜN)
139	KURU, Mustafa - UZUN, Hakan	Türkiye'de Öğretmen Adaylarının Seçiminde 1954 Örneği	2008	Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi
140	ÖCAL, Mustafa	Türkiye'de Din Eğitimi Tarihi Literatürü	2008	Türkiye Araştırmalar Literatür Dergisi
141	DEMİR, Şerif	Tanzimat Dönemi Eğitim Politikalarında Osmanlıcılık Düşüncesinin Etkisi	2010	Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi
142	ŞAHBAZ, Namık Kemal - BAĞCI, Hasan	Halka Okuma Yazma Öğretmede İlk Önemli Kurum: Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye ve Yayınları	2008	Ege Eğitim Dergisi
143	ŞAHİN, Mustafa - DUMAN, Ruşen	Cumhuriyetin Yapılanma Sürecinde Müzik Eğitimi	2008	Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi
144	ŞİŞMAN, Aysin	Osmanlı Devleti'nde Batılı Anlamda Mesleki ve Teknik Eğitimin Doğuşu	2008	Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
145	DALYAN, Murat Gökhan - ÜNİŞEN, Ali	XIX. Yüzyılda Adıyaman ve Çevresindeki Rüştîye Mektepleri	2010	Afyonkocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
146	TASKIN, Ünal	Klasik Dönem Osmanlı Eğitim Kurumları	2008	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
147	TINAL, Melih	Kızılçullu Köy Enstitüsü: Kuruluşundan İlk Mezunlarına	2008	Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
148	KAYA DOĞANAY, Fatma	Rüşdiye Mekteplerinde Tarih Dersi	2010	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi
149	ÜLKÜ, Candan	Sanat Eğitimi, Sanat ve Köy Enstitüleri	2008	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
150	AYAR, Mesut	Kırklareli (Kırkkilise) Mekteb-i İdadisi	2010	History Studies
151	ATA, Bahri	Selim Sabit Efendi'nin Okul Tarihi İnşası	2009	Türk Eğitim Bilimleri Dergisi
152	AYDEMİR, Sefa Salih	Antalya İdadisi	2009	Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
153	BAŞOL, Samettin - DÜZBAKAR, Ömer	17. Yüzyılda Bursa'da Eğitim-Öğretim Hizmetlerine Yönelik Vakıflar	2009	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
154	DEMİR, Engin - ŞEN, H.Şenay	Cumhuriyet Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim Reformları	2009	Ege Eğitim Dergisi
155	EKMEKÇİ, Servet - DALYAN, Murat Gökhan - ERDİMEZ, Ömer	XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Adıyaman'da İlköğretim Faaliyetleri	2009	Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
156	ERGÜL, Hüseyin Fazlı	Kosova'da Türkçe Eğitim ve Sınıf Öğretmeni Yetiştirme İhtiyacı	2009	Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi
157	GÜMÜŞ, T.Tolga	Ortaçağ'dan Erken Modern Döneme Batı Avrupa'da Eğitim Tarihi: Yeni Yaklaşımlar	2010	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
158	GÖKTAŞ, Yüksel - TEMUR GEDİK, Nuray - KOCAMAN KAROĞLU, Aslıhan - ÇAĞILTAY, Kürşat	Öğretim Teknolojilerinin Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'ndeki Tarihsel Gelişimi	2009	Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi
159	GÖKTAŞ, Yakup	Modern Eğitim Kurumlarının Batılılaşma Dönemindeki Gelişimi (1700-1900)	2009	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi
160	GÜVEN, Ahmet Zeki	Edirneli Nazmî'nin Pendnâmesinde Eğitim ve Ahlak Anlayışı	2009	Turkish Studies
161	GÜVEN, İsmail - AKAGÜNDÜZ, Ümüt	Osmanlı Devleti'nde Kadınlara Yönelik Tarih Öğretimi Çabaları Ve Ali Seydi Bey'in Kızlara Mahsus Târih-i Osmânî Adlı Eseri	2009	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
162	HESAPÇIOĞLU, Muhsin	Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikası ve Felsefesi	2009	M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi
163	OCAK, Ahmet	Selçuklu Medreselerinin Magrib Ve Endülüs	2009	Turkish Studies

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
		Üzerindeki Etkileri		
164	ÖZTAŞ, Sezai	Atatürk Dönemi Tarih Anlayışı ve Tarih Öğretimi	2009	Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
165	ŞAHİN, Mustafa	Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Türkiye’de Hayat Bilgisi Ders Programlarının Gelişimi	2009	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
166	TAŞKIN, Ünal	1317 (1899-1900) Maarif Salnamesi’ne Göre Trabzon Vilayeti’nde Eğitim Kurumları	2009	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
167	TÜRK, İbrahim Caner	II. Meşrutiyet Dönemi Eğitimcisi Satı Bey ve Coğrafya Öğretimi	2009	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)
168	TÜRK, İbrahim Caner	Osmanlı Devleti’nde Öğretim Yöntemlerinin Gelişimi	2009	Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
169	UYANIK, Ercan	II. Meşrutiyet Dönemi’nde Toplumsal Mühendislik Aracı Olarak Eğitim: İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Eğitim Politikaları (1908 - 1918)	2009	Amme İdaresi Dergisi
170	ADIGÜZEL, Sani	Kaşgarlı Mahmut’un Türkçe Öğretim Yöntemi	2009	TÜBAR
171	AKSOY, Numan Durak - ARSLANTAŞ, Halis Adnan	Ana Hatlarıyla Selçuklu’dan Cumhuriyet’e Eğitim-Öğretimde Kurumsal Değişim	2010	Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
172	TANER DERMAN, Meral - BAŞAL, Handan Asude	Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretimde Niceliksel ve Niteliksel Gelişmeler	2010	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
173	ERGÜN, Mustafa	Öğretmenliğin Evrimi ve Gelecekteki Öğretmenlerin Yetiştirilmesi	2010	İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
174	GÜL, Gülnihal - BOZKAYA, İsmail	Osman Zeki Üngör’ün “Çocuklara Teganni Dersleri” Kitabı Üzerine Bir Çalışma	2010	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
175	GÜNDÜZ, Mustafa - BARDAK, Musa	Eğitimde Millilik ve Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti Mecmuası Üzerine Bir İnceleme	2010	E-Journal Of New World Sciences Academy
176	AKYÜZ, Yahya	Osmanlı Döneminden Cumhuriyete Geçilirken Eğitim-Öğretim Alanında Yaşanan Dönüşümler	2011	Pegem Eğitim Ve Öğretim Dergisi
177	KÜLEKÇİ, Cahit	Dârü’l-Muallimin Nizamnâme-i Cedîdi	2010	E-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi
178	MERTER, Feridun - YILDIZ, Hatice	Cumhuriyetten Günümüze Lise Programlarının Atatürk İlke ve İlkelerinin Genç Nesillere Benimsetmesi Bakımından Değerlendirilmesi	2010	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
179	ÖZKAN, Selim Hilmi	Osmanlı Devleti’nde Yabancı Dil Eğitimi	2010	Turkish Studies
180	YILDIRIM, Mehmet Ali	II. Meşrutiyet Devrinde Vilayet Sanayi Mekteplerini Yeniden Yapılandırma Girişimleri: Vilâyât Sanayi Mektepleri Tertibatı	2012	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi
181	ŞİMŞEK, Eyüp	Atatürk’ün Din Eğitimi İle İlgili Görüşleri	2011	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)
182	ŞİMŞEK, Hüseyin	Osmanlı Dönemi Eğitim Sorunları: Yol Güvenliği (Trafik) ve Okul Servisçiliğine Dair Tarihsel Bir İnceleme	2010	Kuramsal Eğitimbilim
183	ASLAN, Erdal - OLKUN, Sinan	Türkiye Cumhuriyeti’nin İlk Müfredatlarında İlköğretim Matematiği	2011	İlköğretim Online
184	TÜRK, İbrahim Caner	II. Meşrutiyet Dönemi Eğitimcisi Satı Bey ve Tarih Öğretimi	2010	Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
185	USLU ÜSTTEN, Aliye - UZUN, Yasemin	Türk Eğitim Sisteminde Türkçenin Yeri ve Önemi	2010	Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi
186	Uygun, Selçuk	Sözlü Tanıkların Dilinden Çanakkale’de Öğretmen Yetiştiren Kurumların Tarihi (1955-1992)	2010	Çanakkale Araştırmaları Türk Yılı
187	Uygun, Selçuk	Türkiye’de Öğretmen Adaylarının Seçimi İle İlgili Bazı Uygulamaların Tarihsel Analizi	2010	Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi
188	ENSAR, Ferhat - BAŞ, Bayram - TIRYAKIOĞLU, Selim	Türkçe Öğretiminin Tarihî Kaynakları	2014	Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
189	BOZKURT, Birgül	Türkiye’de “Millî Şef” Dönemi CHP Politikalarının Eğitim Sistemine Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme	2011	Belgi Dergisi

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
190	YURDATAPAN, Mehtap	İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Fen Öğretim Programlarının Biyoloji Alanı Açısından Tarihsel Değerlendirmesi	2011	Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
191	ÇOBAN, Ahmet	Öğretmen Yetiştirme Politikası Olarak Köy Enstitüleri Örneğinin İncelenmesi	2011	Kastamonu Eğitim Dergisi
192	ENGİN, Gizem - UYGUN, Selçuk	Osmanlı'dan Günümüze Okuma Yazma Öğretimi	2011	Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
193	KİM, DaeSung - SARI, Özgür	Osmanlı Devleti İle Choson Devleti'nde Geleneksel Yükseköğretimin Karşılaştırılması	2013	Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
194	ASLAN, Erdal	Türkiye Cumhuriyeti'nin İlkokullarda İzlediği İlk Öğretim Programı: "1924 İlk Mektepler Müfredat Programı"	2011	İlköğretim Online
195	GÜNAY, Nejla	Atatürk Döneminde Türkiye'de Beden Eğitiminin Gelişimi ve Gazi Beden Terbiyesi Bölümü	2013	Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi
196	KARSANDIK, Özlem	Maârif Salnâmelerine Göre Adana Sancağı'nda Eğitim Öğretim (H.1316-1321/M.1898-1903)	2011	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi
197	KESGİN, Safiye	Cumhuriyet Dönemi Örgün Eğitim Kurumlarında Ahlak Eğitimi	2011	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
198	NURDOĞAN, Arzu M.	Bulgarların Osmanlı İmparatorluğu'ndan Ayrılma Sürecinde Kosova'daki Eğitim Faaliyetleri	2011	Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri
199	TUTSAK, Sadiye - BATUR, Zekerya	Cumhuriyetten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Ders Kitabı: İki Örneğin Karşılaştırılması	2011	Turkish Studies
200	ŞAHİN, Muhammet - TOKDEMİR, M.Ahmet	II. Meşrutiyet Döneminde Eğitimde Yaşanan Gelişmeler	2011	Türk Eğitim Bilimleri Dergisi
201	GÜÇLÜ, Mustafa	Eğitim Tarihi Araştırmalarında Sözlü Tarih Uygulaması	2013	Türk Eğitim Bilimleri Dergisi
202	KAYA, Umut	Dârülmualimîn İle İlgili Bir Nizamname Layihası ve Dârülmualimîn'e Giriş Sürecinde Bir İmtihan	2013	Yalova Sosyal Bilimler Dergisi
203	KENAN, Seyfi	Türk Eğitim Düşüncesi ve Deneyiminin Dönüm Noktaları Üzerine Bir Çözümleme	2013	Osmanlı Araştırmaları
204	KOYUNCU, Aşkın	Tanzimat Dönemi Eğitim Reformları Işığında Çanakkale'de Gayrimüslim ve Ecnebi Mektepleri	2013	Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ
205	KURT, Burcu	Modernleşen Sanayiye Ayak Uydurmak: Osmanlı Irak'ında Kurulan Sanayi Mektepleri	2013	Turkish Studies
206	MERTER, Feridun - KARTAL, Şefik	1967'den Günümüze Lise Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri Öğretim Programlarında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları	2013	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
207	OĞUZ, Mustafa	Ebubekir Hâzım Tepeyran'ın Hatıralarında Niğde'de Mahalle Mektepleri	2013	ZeitschriftFürDieWelt Der Türken Journal Of World Of Turks
208	ÖNDER, Mustafa	İslam'ın İlk Yıllarında Kadın Eğitimi	2013	AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
209	PAKDEMİRLİ, M.Nur - BİRİŞİK, Abdulhamit	Hint Altkitası Geleneksel Öğretim Kurumlarında Yürütülen Din Eğitiminin Gelişim Sürecine Tarihsel Bir Yaklaşım	2013	Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi
210	ŞİMŞEK, Ufuk - KÜÇÜK, Birgül - TOPKAYA, Yavuz	Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikalarının İdeolojik Temelleri	2012	Turkish Studies
211	ARSLAN, Mustafa	Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi-Öğrenimi Çalışmaları	2012	KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi
212	GÜÇLÜ, Mustafa	1950 ve 1980 Yılları Arasında Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Alanında Görülen Temel Eğilimler	2013	Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi
213	ASLAN, Erdal	Atatürk Döneminde Tarih Eğitimi- I: "Türk Tarih Tezi" Öncesi Dönem (1923-1931)	2012	Eğitim ve Bilim
214	BASKIN, SAMİ	Türklerin Araplarla İlk Münasebetleri ve Osmanlı Dönemine Kadar Türkçenin Araplara Öğretimi	2012	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
215	BİÇER, Nurşat	Hunlardan Günümüze Yabancılarla Türkçe Öğretimi	2012	Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi
216	ÇOBAN, Mustafa	Osmanlı Çöküş Sürecinde Modernleşme ve Eğitime Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme	2012	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
217	DEMİREL, Fatih	II. Meşrutiyetten Sonra Osmanlı'da Orta Öğretim: Sultâniler	2012	Tarih İncelemeleri Dergisi

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
218	DOĞAN, Süleyman	Somuncu Baba'nın Eğitim Metodu	2012	Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi
219	DURMUŞÇELEBİ, Mustafa - KORO, Bedrettin	XX. Yüzyılda Kosova'da Türkçe Öğretim Programlarının Uygulanması	2012	Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
220	ERDEM, Ali Rıza	Atatürk'ün Liderliğinde Üniversite Reformu: Yükseköğretim ve Bilim Tarihimizde Dönüm Noktası	2012	Belgi Dergisi
221	GÜNEŞ, Müslime	Adnan Menderes ve Halkevleri	2012	Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi
222	İŞIKDOĞAN, DAVUT	Güneydoğu Medreselerinde Eğitim-Öğretim Faaliyetleri: Mardin Örneği	2012	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
223	KAMER, S.Tunay	Öğretmen Yetiştirmede Kastamonu Kız İlköğretmen Okulu Uygulaması (1956-1975)	2012	Cumhuriyet International Journal Of Education
224	KAPLUHAN, Erol	Atatürk Dönemi Eğitim Seferberliği ve Köy Enstitüleri	2012	Marmara Coğrafya Dergisi
225	KEÇECİ KURT, Songül	Osmanlı Devleti'nde Türklerin Açtığı Özel Mektepler	2012	Mustafa Kemal Üniversitesi
226	KESKİN, Yusuf	Cumhuriyet Dönemi Ortaokul Tarih Programlarına Yönelik Bir Analiz: Politik ve İdeolojik Yaklaşımların Programlara Yansıması	2012	Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi
227	ÖZMENLİ, Mehmet	Ortaçağ'da Türklerde Bilginin Varlığı	2012	The Journal Of Academic Social Science Studies
228	PAYASLI, Volkan	Fransız Mandası ve Hatay'ın/Sancak'ın Türkiye'ye İltihak Sürecine Kadar Olan Döneminde Tevhid-İ Tedrisat Kanunu Uygulamaları (1924-1939)	2012	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
229	ÖZTÜRK, Hakan	1923-1938 Yılları Arasında Din Derslerinde Okutulan Kitaplarda Hz. Muhammed Tasavvuru	2012	Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
230	GENÇ, M. Fatih	Hollanda Sütunlaşmış Ve Post-Sütunlaşmış Eğitim Sisteminde Din ve Eğitim -Tarihi Arka Plan ve Güncel Tartışmalar	2012	Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
231	TANGÜLÜ, Zafer	Demokrat Parti Dönemi Eğitim Politikaları (1950- 1960)	2012	Türk Eğitim Bilimleri Dergisi
232	TELKENAROĞLU, M. Rahmi	Osmanlı'dan Günümüze Anadolu Medreselerinde Fıkıh Tedrisatı ve Sorunları	2012	İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi
233	TOPRAK, Mehmet Ali	Mekânsal Planlama Politikaları ve Kentlerin Sosyo- Ekonomik Durumu Işığında Türkiye'de "Üniversiteleşme" Süreci	2013	Ege Coğrafya Dergisi
234	YILDIZ, Hatip	Osmanlı Yenileşme Dönemi'nde Diyarbakır'da Sivil Mesleki Teknik Eğitim	2012	E-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi
235	AKALAN, Ali Osman	IX. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (1950-54 Yılları) Faaliyetlerinden Hareketle Demokrat Parti'nin Eğitim ve Kültür Politikası	2012	21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi
236	ZAN, Nuray - EFE, Aydın - ZAN, Burcu Umut	1927 İlk Mekteplerin Müfredatı "Eşya" Dersi Programı	2016	Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi
237	AKDEMİR, Ahmet Selçuk	Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Programlarının Tarihçesi ve Sorunları	2013	Turkish Studies
238	AKSU, Cahit	İlk "Müsiki" Ders Programları ve Zati Bey'in "Tahim-i Kıraat-i Müsiki" İsimli Eserinin Analizi	2013	Turkish Studies
239	ALTIN, Hamza	II. Meşrutiyet Devri Pedagoglarından Sabri Cemil ve Amelî Fenn-i Tedris'i	2013	Turkish Studies
240	UZUN AYDIN, Derya	Osmanlı'nın Son Dönemi'nde Eğitim, Kültür ve Sanat Hayatına Genel Bir Bakış	2013	İstanbul Journal Of Social Sciences
241	AYDIN, Mithat - TEKİROĞLU, Murat	1934 İzmir Tedrisat Müfettişleri Kongresi: Görüşler, Sorunlar ve Öneriler	2013	Belgi Dergisi
242	OKUR BERBEROĞLU, Emel - UYGUN, Selçuk	Sınıf Dışı Eğitimin Dünyadaki ve Türkiye'deki Gelişiminin İncelenmesi	2013	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
243	BÜYÜKBAŞ, Nihat	Osmanlı İnsan Yetiştirme Düzeni ve Türkiye Cumhuriyetinin Kuruluşuna Etkileri	2013	Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi
244	ÇAKIR, Mehmet Saki	Seyda Molla İbrahim Kelhokî'nin Hayatı, Eserleri, Tasavvufi Yönü ve Eğitim Öğretim Metodu	2013	E-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi
245	ÇELEBİ, Nurhayat - ASAN, H.Tezer	Cumhuriyet'in İlk Yıllarındaki (1923-1946) İnsan/Birey Yetiştirme Paradigmasının Son Osmanlı Birikimi İle Karşılaştırmalı Analizi	2013	Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
246	DEMİREL, Muammer - KAYA DOĞANAY, Fatma	Atatürk'ün Öğrenim Gördüğü Manastır Vilâyeti'nde Eğitim	2013	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
247	DEMİREL, Muammer	Osmanlı Modern Mekteplerinde Mükâfat	2013	Türk Tarih Eğitimi Dergisi (TUHED)
248	DUMAN, Doğan	1925 Yılında İstanbul Erkek Lisesinde Öğrencilere Verilen Bir Sürgün Cezası ve Dönemin Eğitim Anlayışı	2013	Turkish Studies
249	EKEN, Galip	19. Yüzyıl Sonlarında Çankırı'da Eğitime Dair	2013	Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
250	PAKDEMİRLİ, M. Nur	Kurumsal Yönetim ve Eğitim-Öğretim Açısından Pakistan'da Medrese Gerçeği	2014	MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi
251	ŞAHİN, Mustafa - ÇETİNOĞLU, Aslı - AYVAZ, Saide	Türkiye'de Öğretmen Eğitiminin Tarihçesi İle İlgili Tezler Üzerine Bir Değerlendirme	2013	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
252	SARI, Muhammed	Yeni Türk Devletinin İlk Maarif Vekâleti (Kuruluşu ve Çalışmaları 1920-1923)	2013	Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi
253	ŞEN, Adil	Osmanlı'dan Günümüze Eğitimde Modernleşme Çabaları	2013	EKEV Akademi Dergisi
254	SEZER, Cemal	Bolu Mekteb-i İdâdîsi	2013	Tarih Okulu Dergisi (TOD)
255	ŞİMŞEK, Hüseyin	Bir İmparatorluk Refleksi Olarak, 19. Yüzyılda Eğitsel Etkileşim ve Sonuçları	2013	Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)
256	ŞİMŞEK, Eyüp	Çok Partili Dönemde Yeniden Din Eğitimi Ve Öğretimine Dönüş Süreci (1946-1960)	2013	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)
257	SINMAZ SÖNMEZ, Cahide	Atatürk'ün Bilimsellik Anlayışının Yerleşmesinde Yüksek Öğretime Verdiği Önem	2013	Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi
258	TAŞKIN, Ünal	Maarif Salnamelerinde Mamuratülaziz	2013	The Journal Of Academic Social Science Studies
259	TUĞ, Kadir	XVII-XVIII. Yüzyıllarda Doğu Türkistan'da Eğitim	2013	Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi
260	TÜRK, İbrahim Caner	Osmanlı Devleti'nde Polisin Mesleki Terbiyesine Mütteallik Bir Talimat-ı Mahsusa	2013	Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
261	AKPINAR, Deniz - PANALGA, Recep	Kayseri Millet Mektepleri	2014	Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
262	AKÜZÜM, Cemal - AKGÜNDÜZ, Cemal	Diyarbakır'da Öğretmen Yetiştirme Deneyimleri	2014	Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi
263	ERGÜN, Mustafa	Hasan Ali Yücel'in Eğitim ve Kültür Politikası	1998	Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
264	BARDAK, Musa	XVIII. Yüzyıl Eğitim Öğretim Vakıflarına Bir Örnek: Sıbyan Mektebi ve Kütüphanesiyle Hacı Selim Ağa ve Vakfı	2014	International Journal Of Social Science Research
265	BUDAK, Lütfi - BUDAK, Çiğdem	Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne İlkokul Programları (1870-1936)	2014	Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi
266	CANDAN, Buket	Türk Kültüründe Kütüphaneler ve Eğitim Hayatımıza Etkileri: Cumhuriyet Öncesi Dönem	2014	Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
267	ÇELEBİ, Nurhayat - ASAN, H.Tezer	II. Meşrutiyet Dönemi Eğitimi ve İnsan/Birey Yetiştirme Paradigmaları Analizi	2014	Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi
268	ÇELİK, Ahmet	Eğitim Alanında Yapılan İnkılapların Sosyal ve Kültürel Değişime Etkisi	2014	Turkish Studies
269	ERGÜNEŞ, Yalçın	Türk Eğitim Tarihinde Aydınlığın Geldiği Ocak: İsmail Gasıralı ve Eğitim-Öğretim Faaliyetleri	2014	Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
270	GENÇOĞLU, Mustafa	1916 Maarif Teftişlerinde Mamuratülaziz Sancağı'nın İlköğretim Durumu	2014	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
271	TÜRKER, Göktürk- DAĞ, İsa	Nizamiye Medreselerinin Eğitim-Öğretimdeki Rolü	2014	TheJournal Of Academic Social Science Studies

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
272	GÜÇLÜ, Mustafa	İlköğretim Dergisi'nin Fen ve Matematik Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi (1939-1966)	2014	Turkish Studies
273	GÜÇLÜ, Mustafa	İlköğretim Dergisinin Türk Eğitim Tarihindeki Yeri ve Önemi	2014	Turkish Studies
274	GURBETOĞLU, Ali - ATLI, Sibel	Kazım Nami Duru'nun Okul Öncesi Eğitime Katkıları ve "Çocuk Bahçesi Rehberi" Adlı Eserinin İncelenmesi	2014	Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)
275	KAMER, S.Tunay	II. Meşrutiyet Dönemi İlköğretimde Karma Eğitim Uygulamaları ve Yasal Düzenlemeler	2014	E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi
276	KAPLUHAN, Erol	1921 Maarif Kongresi'nin Türk Eğitim Tarihindeki Yeri ve Önemi	2014	Yalova Sosyal Bilimler Dergisi
277	KARAGÖZ, Savaş - DUMAN, Tayip	1908-1928 Yılları Arası Süreli Yayınlar da Yer Alan Eğitim Görüşleri ve Öneriler	2014	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
278	KILIÇ, Fahri - TARHAN, Murat	Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Bolu'da Eğitim Uygulamaları	2014	AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
279	KÖÇER, Mehmet - EGÜZ, Şule	Türk Eğitim Tarihinde Sekülerizm	2014	Turkish Studies
280	NURDOĞAN, Arzu M.	II. Abdülhamid Döneminde İlköğretim Okullarındaki Ders Kitapları ve Tarih Öğretimi	2014	Türk Tarih Eğitimi Dergisi (TUHED)
281	ÖCALAN, Hasan Basri	Bursa Hamidiye Medrese-i Muallimini	2014	Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi
282	ÖZDEMİR, Mehmet - KANTAŞ, Zekeriyya	Mizancı Murad Ve Turfanda Mı, Turfa Mı? Romanında Eğitim	2014	Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi
283	ÖZTÜRK, Hülya - KARASU, Cezmi	Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane'nin Kurucusu Charles Ambroisse Bernard'ın Eserleri ve Osmanlıya Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme	2014	Adli Tıp Bülteni
284	KÖKSAL, Ülkü	II. Meşrutiyet Dönemi'nde Ve Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Trabzon Polis Mektebi	2015	Karadeniz İncelemeleri Dergisi
285	RAHİMOVA, Aybeniz - İNCE YAKAR, Halide Gamze	Teymur Bey Bayramalibeyov'un Azerbaycan'ın Lenkaran Şehrinin Eğitim Sistemine Etkisi	2014	Turkish Studies
286	SAĞLAM, Mehmet	1980 Dönemi İlkokul Öğrencilerinin Okullardaki Resmi Tören Algıları	2014	Eğitim Bilim Toplum Dergisi
287	ŞAHİN, Mustafa	Türkiye-Balkan Ülkeleri Eğitim İlişkileri (Atatürk Dönemi)	2014	Turkish Studies
288	ŞİMŞEK, Hüseyin	Osmanlı Devletinde Özel Okullar Ve İlk Türk Özel Okulunun Tarihçesine Dair Yeni Bilgiler	2014	Bilig Dergisi
289	ŞİMŞEK, Hüseyin	Osmanlı Döneminde Kısa Süreli Öğretmen Yetiştirme Uygulamaları (Darulamelîyat ve Taşrada Öğretmen Yetiştirme)	2014	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
290	KEMALOĞLU, Muhammet	XI.-XIII. Yüzyıl Türkiye Selçuklu Devletinde Eğitim Öğretim(Medreseler)	2015	Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi
291	TÜRK, İbrahim Caner	"Türkiye'de Orta Tahsil" Başlıklı Risaleye Göre Osmanlı İmparatorluğu'ndan Ulus Devlet Türkiye'ye İntikal Eden Ortaöğretim Mirası	2014	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)
292	ULU, Cafer	Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Mürebbiyelik Müessesesi	2014	Turkish Studies
293	ULUSOY, Melek	Dr. Rıza Nur'un Milli Eğitim Bakanlığı Faaliyetleri	2014	Karaelmas Journal Of Educational Sciences
294	ÜSTÜNİPEK, Mehmet - ÜSTÜNİPEK, Şeyda	Âmin Alayı ve Resimlerde Ele Alınışı	2014	Art-Sanat
295	YAZIBAŞI, Muahmmet Ali	Klasik Osmanlı Döneminden Cumhuriyet'e Osmanlı'da Ahlâk Eğitim ve Öğretimi	2014	İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi
296	AYTAR, İbrahim Halil	Modernleşme Döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nda Tarsus ve Mersin'deki Azınlık Okulları	2015	Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi
297	ÖZDEMİR, Emin	İslah Çalışmalarından İlğasına Medreselere İslamcı Bir Bakış; Sebülürreşad'da Tevhid-i Tedrisad Kanunu ve Uygulamaları	2013	Turkish Studies
298	DİLEK, Hızır	Zincirîye Medresesi'nin Cumhuriyet Dönemindeki Durumu	2015	Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
299	DOĞAN, Faruk	Bir Eğitim Tarihi Kaynağı Olarak Giresun Şer'iye Sicilleri: Tereke Kayıtlarına Yansıyan Kitaplar	2015	Turkish Studies

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
300	POLAT, Suat	Karahanlı Devleti'nde Eğitim Faaliyetleri	2015	Uluslararası Eğitim, Bilim Ve Teknoloji Dergisi
301	İLERİ, İlay	Azınlıkların Eğitimi	2015	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
302	İLGAZ, Selçuk - ÖRTEN, Hakan - GÜNAL, Hasan	XVI-XIX. Yüzyıllar Arasında Revan'da Bulunan Eğitim Kurumları	2015	Asia Minor Studies
303	KILIÇ, Mustafa	Türkiye'de 2. Meşrutiyet Dönemi Mesleki Teknik Yükseköğretim Tarihine Gelişimi	2016	International Journal Of Social Science Research
304	KILIÇ, Yasin	Bir Hatip Ve Eğitimci Olarak Vanî Mehmed Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri	2015	Turkish Studies
305	NAZIROĞLU, Bayramali	Osmanlıda Öğretmenlik Anlayışı Üzerine Bir Değerlendirme	2015	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (RTEÜ Journal Of Social Sciences) 1:1-10
306	ÖNK, Murat	Atatürk Dönemi Eğitim Sistemi Gelişmelere Bir Bakış	2015	Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
307	ÖSEN, Serdar	Türk Eğitim Tarihi İçerisinde Mevlevihanelerin Yeri	2015	Türk Tarih Eğitimi Dergisi (TUHED)
308	POLAT, Murat - ARABACI, İ.Bakır	Emrullah Efendi Ve Satı Bey'den Günümüze: Eğitimde Yenileşme Sorunsalı	2015	Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
309	SABAH, İsmail	Çanakkale Muharebeleri Öncesi ve Süresince Öğretmen ve Öğrencilerin Silâhı Alınması İle Eğitim Sisteminde Ortaya Çıkan Sorunlar	2015	Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi
310	SAĞLAM, Mehmet	1950 Dönemi Yozgat İlkokul Öğrencilerinin Anlatılarıyla Okuldaki Cezalar	2015	Tarih Okulu Dergisi (TOD)
311	BİLECİK, Sümeyra	Eğitime Siyasi ve İdeolojik Yaklaşımlar Bağlamında Köy Enstitüleri ve İmam Hatip Okulları	2016	Mütefekkir
312	SOMEL, Selçuk Akşin	Tanzimat Döneminde Eğitim Reformunun Dönüm Noktası: 1869 Tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, Esbab-ı Mucibe Layihası Ve İdeolojik Temelleri	2015	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları
313	TASDELEN, Vefa	Nurettin Topçu'nun Türkiye'nin Maarif Davası İsimli Eserinde Eğitimin Güncel Sorunları	2015	TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi
314	YAVAŞ TASDELEN, Tuba - ORUÇ, Cemil - ÇİÇEK, Volkan	Yükseköğretim Yapılandırılmasında Emrullah Efendi'nin "Tuba Ağacı Nazariyesi" ni Yeniden Düşünmek	2015	Turkish Studies
315	İLHAN TUNÇ, Aynur	Osmanlı Son Döneminden Günümüze Kadın Eğitimi	2015	TYB Akademi Dil Edebiyat Ve Sosyal Bilimler Dergisi
316	TÜRK, İbrahim Caner	Osmanlı Memleketlerinde İlkokullar ve Umumi Mektepler Açılarak Bu Mekteplerin Çoğaltılmaları ve Islah Edilmelerine Dair II. Abdülhamid'e Sunulan Bir Layiha	2015	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)
317	TÜRKMEN, Mutlu	Kuruluş Döneminde Cumhuriyetin Milli Eğitim ve Beden Eğitimi Politikaları	2015	International Journal Of Contemporary Educational Studies(Intjces)
318	YILDIRIM, Bülent	Bulgaristan'daki Türk Okullarında Latin Harflerinin Uygulanma Süreci Ve Sonrasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Desteği	2015	Asia Minor Studies
319	ASLAN, Cengiz	Cumhuriyetin Erken Döneminde Yurt Dışına Eğitim Bilimleri Alanından Öğrenci Gönderilmesi (1923-1940)	2016	International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureAndHistory Of TurkishOrTurkic
320	BİLGİN, Burçak - GÜVEN, Özbay	Beden Eğitimi Dergisi'nin (1959-1978) Eğitim Sorunları Açısından Değerlendirilmesi	2016	Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi
321	DENİZ, Muzaffer	Tek Partili Dönemde Açılan Kur'an Kursları	2016	International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureAndHistory Of TurkishOrTurkic
322	GÜNDOĞDU, Yusuf Bahri	Mescidlerin Ayrılmaz Bir Unsuru Olarak Eğitim	2016	International Journal Of SocialScienceResearch
323	KARTAL, Öznur	Erken Cumhuriyet Döneminde Yabancı Uzman Raporlarına Göre Türk Eğitim Sisteminin Ezbercilik Sorunu	2016	Journal Of Research In EducationAndSociety
324	KESGİN, Salih	İlahiyat Fakültelerinde Hadis Eğitiminin Dünü, Bugünü ve Yarını: Tespit ve Teklifler	2016	Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi
325	KOÇAK, Ahmet	Osmanlı Türk Toplumunun Modernleşmesinde Yeni Bir Model: Avrupalı Mürebbiyeler	2016	Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
326	OSMANOĞLU, Cemil	Cumhuriyet Dönemi Eğitim Literatüründe Din Eğitimine İlişkin Temel Kavramların Kullanılışı Üzerine Bir Araştırma	2016	Bilimname Düşünce Platformu
327	SELVİ ÜNLÜ, TÜLİN	Mersin'in Cumhuriyet Modernleşmesi Sürecini Bir Eğitim Yapısı Üzerinden Okumak: Mersin Lisesi (Tevfik Sırrı Gür Lisesi)	2016	Megaron
328	TOKDEMİR, M. Ahmet - COŞKUN, Abdülkadir	Cenevre'de Müslümanlar İçin Bir Okul Açma Teşebbüsü: Medrese-i Şarkiye ve Eğitim Programı	2017	İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi
329	KAPLANKIRAN, İbrahim	Kazakistan Cumhuriyetinde Eğitim Sisteminin Tarihi Seyri ve Günümüzdeki Yapısı	2017	Ana Dili Eğitimi Dergisi
330	SARIKAYA, Makbule	Türk Çocuk Dergilerinde Tarih 1918-1931	2010	H.Ü.Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi
331	KAYMAKCAN, Recep - ÜNSAL, Bilal	İlahiyat Fakülteleri Dergilerinde Yayımlanan Din Eğitimi Konulu Makaleler Üzerine Bir Değerlendirme	2004	Değerler Eğitimi Dergisi
332	COŞĞUN KANDAL, Sena	Kuruluşu, Öğrencileri, Etkisi: Amerikalı Seyyah Diplomat ve Misyonerlerin Anılarıyla Robert Kolej	2017	Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi
333	GÖÇER, Ali - MOĞUL, Selçuk	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış	2011	International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic
334	KAYMAKCAN, Recep - AŞLAMACI, İbrahim	İmam-Hatip Liseleri Literatürü Üzerine Bibliyografik Bir İnceleme	2011	Değerler Eğitimi Dergisi
335	TAN, Çetin - AKPINAR, Burhan - GEZER, Yusuf	İbrahim Hakkı'nın Talim, Terbiye ve İrşada Yönelik Görüşlerinin Eğitim Bilim Perspektifinden Değerlendirilmesi	2014	Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
336	KESKİN, Yusuf	Türkiye'de 1970'li Yıllardan Günümüze Kadar Yayımlanmış İlkokul, Ortaokul ve İlköğretim Okulu Programlarında Yer Alan Tarih Dersi Konularının Dönemlere Göre İncelenmesi	2012	International Online Journal Of Educational Sciences
337	ÖZKAN KURTAŞ, E.Meliha	Osmanlı'nın Modernleşme Sürecinde Eğitimin Rolü	2016	Hikmet Yurdu Düşünce – Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi
338	DEMİRCAN, Candemir - İNANDI, Yusuf	Köy Enstitüleri Programlarında Anadilinin Önemi ve Türkçe Öğretimi	2008	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
339	YANCI, Ülkü	18. Yüzyıl Osmanlı Medreselerinde Müderrislerin Atanma Usulleri	2016	Zeitschrift Für Die Welt Der Türken Journal Of World Of Turks
340	ORTAK, Şaban	İlkokul Öğretmenlerinin Maaş Sorunu ve İlk Öğretmen Grevi(1920)	2003	Atatürk Dergisi
341	ÖZDEMİR, Orhan	Tanzimat'tan Günümüze Modern Eğitim Ve Verimlilik	2006	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
342	ÖZER, Fuat	Mustafa Necati Bey (1894 - 1 Ocak 1929)	2005	Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
343	TÜRKOĞLU, Adil	Türk Ve Fransız Eğitim Sistemlerinin Evriminin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi	1991	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi
344	YOLALICI, M. Emin	Maarif Salnamelerine Göre Canik Sancağında Eğitim Ve Öğretim Kurumları	1997	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
345	BOZASLAN, B.Mehmet - ÇOKOĞULLAR, Emel	Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Modern Eğitimin İnşası: Devletin Kurtarılmasından Devletin Kurulmasına	2015	Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
346	ÜSTÜNER, Mehmet	Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme ve Günümüz Sorunları	2004	İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
347	ALICI, Devrim	Bir Eğitim Devrimcisi: Mustafa Necati	2008	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
348	GÜNGÖR, Mehmet	Çağının Önünde Koşan Bir Aydın: İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu	2008	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
349	KAYMAKCI, Selahattin - ÇAKIR, Osman	Türk Eğitim Tarihi'nde Yükseköğretimin Gelişimi	2009	Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
350	ÖZDEMİR, Orhan	Köy Enstitüleri ve Yeni Ortaçağın Eğitim Sorunu	2008	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
351	TASKAYA, Serdarhan Musa - AKBAŞLI, Sait	Okuma Yazma Öğretiminde Köy Enstitülerinin Yeri	2008	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
352	TONGUÇ, İsmail Hakkı	İlk Öğretimin Tohumları	2008	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
353	ŞANAL, Mustafa	Musa Kâzım Bey'in (1858-1919) Türk Eğitim Tarihindeki Yeri ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri	2010	International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureAndHistory Of TurkishOrTurkic
354	SEZER ARIĞ, Ayten	Ankara'da Modanın Öncüsü Bir Okul: İsmet Paşa Kız Enstitüsü	2011	H.Ü.Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi
355	ASLAN, Erdal	Osmanlı'nın "Mekاتب-i İptidaiye" sinden Türkiye Cumhuriyeti'nin "İlk Mektepler"ine Geçişte Tarih Programlarında Değişimi	2011	Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi
356	AYKAÇ, Necdet	Türkiye Cumhuriyetinin Kuruluşundan Günümüze Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Programı Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi	2011	Elementary Education Online
357	BİLİR, Aynur	Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmenin Tarihsel Evrimi Ve İstihdam Politikaları	2011	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi
358	ÇAKMAK, Biray	Modernleşen Osmanlı Taşrasında Maârif: Uşak Kasabası'nda Açılan Özel Okullar	2011	H.Ü.Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi
359	YÜCEL, İdris	Bir Misyonerlik Uygulamasının Teorisi ve Pratiği: Urfa Amerikan Körler Okulu (1902-1914)	2011	H.Ü.Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi
360	ERGÜN, Mustafa	Türk Eğitim Tarihinin Felsefesi	2011	Türk Eğitim Tarihi Araştırmaları, Eğitim ve Kültür Yazıları
361	GÜNAYDIN, Mehmet	Zorunlu Din Öğretimi Meselesine Yaklaşımlar: Tarihi Sürece Bakış ve Değerlendirmeler	2011	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
362	TÜRK, İbrahim Caner	Osmanlı Devleti'nde Okul Öncesi Eğitim	2011	Millî Eğitim Dergisi
363	YILDIRIM, Nail - YÜZBAŞIYEV, Mehmed - SAKLAN, Emine - ALATLI, Betül	Türk ve Dünya Eğitim Tarihine Hizmet Etmiş İnsanlar Üzerine Bir İnceleme	2011	ZeitschriftFürDieWelt Der Türken Journal Of World Of Turks
364	ZENGİN, Zeki Salih	Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Kur'an Kurslarının Kurulması ve Gelişimi	2011	Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
365	ERASLAN, Levent - KARADOĞAN, Umut	Osmanlı Devletinde Gençlik ve İlk Eğitim Dernekleri	2013	Gençlik Araştırmaları Dergisi
366	TEMİZYÜREK, Fahri - DİNÇER, Fatma	Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihinde Önemli Bir İsim: Kâzım Nami Duru	2014	H.Ü.Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi
367	GÜMÜŞALAN, Nermin	Maraş Halkevi ve Faaliyetleri	2014	H.Ü.Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi
368	GÜÇLÜ, Mustafa - ŞANAL, Mustafa	1950 ve 1960 Yılları Arasında Türkiye'de Süreli Yayınlar Yansıyan Eğitim Sorunları: Eğitim Dergisi Örneği	2015	International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureAndHistory Of TurkishOrTurkic
369	GURBETOĞLU, Ali	Tanzimat'tan Günümüze Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Çabaları ve Geçmişten Alınmayan Dersler	2015	TYB Akademi Dil Edebiyat Ve Sosyal Bilimler Dergisi
370	ASLAN, Yavuz - Boy, Arzu	Çarlık Rusyası Yönetiminde Kars'ta Eğitim ve Eğitim Kurumları	2017	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)
371	PEHLİVAN AĞIRAKÇA, Gülsüm	İnas Rüşdiyeleri'nde (Kız Ortaokullarında) Ahlâk Dersleri - "Kızlara Mahsus İlmî Ahlâk" Ders Kitabı Örneği -	2017	Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
372	ŞAHİN, Abdullah - YEŞİLYURT,	Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretimi Kitaplarının Bibliyografik Olarak İncelenmesi	2017	Karaelmas Journal Of Educational Sciences

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
	Erhan			
373	KAPLANKIRAN, İbrahim	Kazakistan Cumhuriyeti, Kazaklar, Kazak Türkçesi, Eğitim Sistemi, Pedagoji Tarihi	2017	Ana Dili Eğitimi Dergisi
374	SARI, Muhammed - UZ, Esmâ	Cumhuriyet Döneminde Köy Öğretmen Kursları	2017	Türk Tarih Eğitimi Dergisi (TUHED)
375	ARDIÇ, Ebru - KILIÇ, Fahri	Geç Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemi Öğretim Materyalleri: Tarih ve Yurt Bilgisi Dersleri	2017	Türk Tarih Eğitimi Dergisi (TUHED)
376	DOĞAN, Hamdi	Karaman Kazası'nda Eğitim Faaliyetleri (1898-1940)	2017	MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi
377	ÇİÇEK, Niyazi - KARAKULAK, Nurhan	Harf Devrimi'nin İstanbul Kitapçılarına Ekonomik Etkileri	2017	Türkiyat Mecmuası
378	ÖZKAN, Umut Birkan - ER, Kemal Oğuz	Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk On Beş Yılında ve Son On Beş Yılda Eğitim Programları Alanında Yaşanan Sorunlar: Karşılaştırmalı Bir Analiz	2017	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
379	YETİŞGİN, Mehmet - DUMANÖĞLU, Sevim Ceylan	Osmanlı Darülmuallimin Mektebi: Maraş Darülmuallimini	2017	Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (GAÜN)
380	ÇELEBİ, Erhan	Kastamonu Vilâyet Salnâmelerine Göre: Tosya'da Eğitim (1869-1903)	2017	Tarih ve Gelecek Dergisi
381	SEL, Burcu - SÖZER, M. Akif	Cumhuriyet Dönemi (1928-1948) Yurt Bilgisi Ders Kitaplarında Çocukluğun Politik Yapılandırılmasına İlişkin Bir Araştırma	2017	Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
382	AYDOĞDU, İbrahim - İSKENDER KILIÇ, Pelin	185 nolu Medrese Defterine Göre İstanbul Medreseleri Nüfusu (1844)	2017	Studies Of The Ottoman Domain
383	DEMİR, Gönül Türkan	1918-1938 Yılları Arasında Yayımlanan Eğitim Dergilerindeki Karşılaştırmalı Eğitim Makaleleri	2017	Cumhuriyet International Journal Of Education
384	DOĞAN, Ayhan	Maraş'ta Misyonerlik Faaliyetleri (XIX. Yüzyılın İkinci Yarısı ve XX. Yüzyılın Başlarında)	2004	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
385	ÇELİK, Sabri	Tarihsel Süreçte Rus Eğitim Sistemi	2017	Turkish Studies
386	ÖZKUL, Ali Efdal - ÖZSEZER, Mete	Kıbrıs Türk Eğitim Tarihinde Shakespeare Okulu ve Nejmi Sagıp Bodamyalızade	2017	Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi
387	TEKİN, Zeki - GÖKSAL, Enes	II. Abdülhamit İstanbul'unda Yabancı Okullara Genel Bakış	2017	Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi
388	EROL ŞAHİN, Ayşegül Nihan	Tebliğler Dergisi Kararlarına Göre 1940-1960 Yılları Arasında Tarih Öğretimi	2017	Kastamonu Eğitim Dergisi
389	KABATAŞ, Mustafa	Köy Enstitülerinde Müzik ve Sanat Eğitimi	2017	Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi
390	DEMİREL, Muammer - BECERİKLİ, Sabri	Bursa Eğitim Enstitüsü	2017	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
391	AYDIN, Yahya	Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında (Çalıkuşu, Acımak, Yeşil Gece, Kan Davası) "Eğitimde Şiddet Olgusu" nun İdeolojik İşlevleri	2017	AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
392	KAYHAN, Hatice - SİLMAN, Fatoş	Sadî Şirazi'nin Bostan ve Gülistan Eserlerinin Yönetimsel Açidan İncelenmesi	2017	Turkish Studies
393	YILDIRIM, Mehmet Ali	Osmanlı'da İpekböcekçiliği Eğitimi: Bursa Harir Dârüttalimi ve Dârülharirlerin Açılması	2013	Turkish Studies
394	GÜRKAN, Hasan	Türkiye'de İlkokullarda Tarih Öğretimi: Ders Kitapları Örneği (1869-1920)	2017	Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi
395	DOĞAN, Ayhan - ÇETİN, Sadık	İstanbul'da Bir Hususi Mektep Girişimi "Aşçıyan Mektepleri"	2017	Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (GAÜN)
396	YAYLA, Ahmet-ALAV, Özlem - KAZANCI, Esra - DEMİR, Mehmet Şirin - USTA, Mehmet Emin	Medreselerde Eğitimsel Bir Geçmiş Olan Kişilerin Medrese Eğitimine İlişkin Görüşleri	2017	Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
397	BECERİKLİ, Sabri - DEMİREL, Muammer	Osmanlı'dan Cumhuriyet Bursa'sına Miras Kalan Öğretmen Okulları (1883-1975)	2017	History Studies

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
398	BOY, Arzu	Medreselerin Kısa Bir Geçmişi ve Kayseri Medreseleri	2017	Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
399	YILMAZ, Eray	Osmanlıcılıktan Türk Milliyetçiliğine Bir Çocuk Dergisi: Çocuk Dünyası (1913-1914)	2017	Tarih İncelemeleri Dergisi
400	ALTIN, Hamza	Osmanlı Eğitim Tarihinde Dârülmuallimât (Açılışı ve Gelişim Süreci)	2017	Akademik Matbuat
401	YAZAN, Ömer - Kaya, Mevlüt	Ali Suavi ve Muhasebe Öğretimi: “Fenn-i Tanzim-i Defter (1869)”	2017	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
402	ÇEÇEN, Halil	Tariku'l-Edeb'de Değer Eğitimi	2017	Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi
403	ARSLAN, Adem	Günümüz Medreselerinde Fıkıh Eğitimi -Şanlıurfa Örneği-	2017	Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
404	ŞİMŞEK, Hüseyin	Eğitim Tarihi Araştırmalarında Yöntem Sorunu	2009	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi
405	OĞUZ, Esin Sultan	Türk Devriminin Politikaları ve Türkiye'de Kütüphane Kurumunun Gelişimine Etkileri	2010	H.Ü.Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi
406	ERŞAN, Mesut	Eskişehir Halkevi ve Halk Evi Dergisi	2010	H.Ü.Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi
407	AKBABA ALTUN, Sadegül	Antalya ve Gaziantep İllerindeki Çeşitli Okulların Teftiş Kayıtları Üzerinde Bir İnceleme (1940-1954)	2016	İlköğretim Online
408	GÜÇLÜ, Mustafa - ÖZDEMİR, M. Çağatay	1950 Ve 1980 Yılları Arasında Genel ve Mesleki Teknik Eğitimle İlgili Sorunların Değerlendirilmesi: Eğitim Hareketleri Dergisi Örneği	2016	Emek ve Toplum
409	AÇIK, Kerim	Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadar Olan Dönemde Rüşdiye, İdadi ve Sultani Mekteplerindeki Arapça Derslerinin Yabancı Dil Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi	2016	EKEV Akademi Dergisi
410	KOÇ, Bekir	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Kuruluş Süreci, İlk Mezunları ve Halil İnalıcık	2016	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
411	KÖSE, Meliha	Türkiye'de 1942-1962 Yılları Arası Kız Çocukların Okullaşması Sorununun Günümüzle Karşılaştırılması	2016	Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
412	ATASOY, Gülsüm - YILDIZ, İpek - ÇAKIR, Özlem	Köy Enstitüsü Öğretim Programının Söyleminin Derlem Temelli İncelenmesi	2016	Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi
413	KIZILABDULLA H, Şahin	Dün, Bugün ve Gelecek Üçgeninde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Programları	2016	21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi
414	DEMİR, Arif	Kur'an Kurslarında Dinî Müsiki Eğitiminin Yeri ve Önemi	2016	Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
415	ÜNİŞEN, Ali - CELKAN, Hikmet Yıldırım	II. Meşrutiyet Döneminde İstanbul'da Yayımlanan Başlıca Mecmualardaki Eğitim Bilimleri İle İlgili Makalelerin Değerlendirilmesi	2017	Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
416	KARAGÖZ, Savaş	Cumhuriyet Öncesi Dönem Eğitim ve Öğretim Programları İle İlgili Görüş ve Öneriler	2016	Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi
417	KAPLUHAN, Erol	Hazırlık (Kurtuluş Savaşı) Dönemi Eğitim Politikaları ve Eğitim Faaliyetleri	2016	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi
418	VURGUN, Ahmet	II. Abdülhamid Döneminde Simav Kazasında Eğitim	2016	Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
419	YILDIRIM, Mehmet Ali	Osmanlı'da İlk Çağdaş Zirai Eğitim Kurumu: Ziraat Mektebi (1847-1851)	2008	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)
420	ÖZKUL, Ali Efdal - ÖZSEZER, Mete - TUFAN, Hüseyin	Kıbrıs Eğitim Tarihinde Önemli Bir Müfettiş: İbrahim Hakkı Bey	2017	Tarih İncelemeleri Dergisi
421	YILMAZ, Harun	Medrese Nedir? XII. ve XIII. Yüzyıllarda Dımaşk Medreseleri Üzerine Bir İnceleme	2016	Dîvân Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi
422	GÜÇLÜ, Mustafa	Mesleki ve Teknik Öğretim Dergisi'nin Türk Eğitim Tarihindeki Yeri ve Önemi (1953-1982)	2016	Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi

NO	YAZAR SOYADI, ADI	MAKALE ADI	YIL	DERGİ ADI
423	YILMAZ, Yasin	Osmanlı Örgün Eğitiminde ve Süleymaniye Medreselerinde Müderrisler	2016	Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
424	TAŞER, Seyit	Osmanlı Devleti Vilayetleri ve Sancakları Maarif Müdürlükleri ve Müdürleri (1912)	2010	İstem
425	ŞANAL, Mustafa - GÜÇLÜ, Mustafa	Türk Eğitim Tarihinin Tozlu Sayfalarına Sıkışıp Kalan Aydın Bir Kadın Eğitimci: Ayşe Sıdika Hanım (1872-1903), Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleğine Bakışı	2016	Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi
426	YILDIZ, Orhan - YILDIZ, Tuğçe	Türkiye Cumhuriyeti Eğitim Politikaları	2016	Journal Of Research In Education And Society
427	SERTEL, Savaş	Bingöl Halkevi ve Faaliyetleri (1936-1951)	2016	Tarih ve Gelecek
428	DURMAZ, Ahmet - YILDIZ, Özgür	Türkiye’deki Eğitim Politikasına Genel Bir Bakış (1920-1930)	2016	Turkish Studies
429	ERKEK, Mehmet Salih	Uşak’ta İttihatçı Bir Mektep Müdürü: Ahmet Tahir Efendi (1876-1922)	2016	Tarih Okulu Dergisi (TOD)
430	GÜNKÖR, Cumhur - GÖLOĞLU DEMİR, Cennet	5/1/1961 Tarih ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine Yönelik Basında Yer Alan Görüşlerin İncelenmesi	2017	Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
431	CÜCÜK, Eyüp - BAY, Erdal - DOĞAN, Ayhan	Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Osmanlı’da Öğretmen Yetiştiren Kurumlara Öğrenci Giriş Şartları İle Usullerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi (Nizamnâme ve Talimatnâmelere Göre)	2017	Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (GAÜN)
432	KOÇAK, Ahmet	Amerika’dan Boğaziçine Uzanan Bir Eğitimci Mary MillsPatrick’in “Amerika’da Kadınlara Mahsus Yüksek Tahsil” Risalesi	2017	Dil ve Edebiyat Araştırmaları
433	YAVAŞ, Gürkan	‘Yeni Hayat’ın ‘Yeni Öğretmen’ Tipi: ‘Kaba Softalıktan’ ‘İdealist Öğretmenliğe’ Ali Şahin Efendi	2017	Dil ve Edebiyat Araştırmaları
434	ERDEM, Ali Rıza	Atatürk’ün Kurduğu Eğitim Sistemiyle Yetiştirilmesini İstediği Yeni İnsan Tipi	2017	Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi
435	KILIÇ, Fahri	Yeni Türk Alfabesinin Yaygın Eğitim Yoluyla Öğretilmesi	2017	Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi
436	COŞGUN KANDAL, Sena - ÇAKMAK GÜREL, Zeynep	1926 İle 2005 Yılları Öğretim Programlarında Yer Alan Geometri Kavramlarının Karşılaştırılarak İncelenmesi	2016	Tarih Okulu Dergisi (TOD)
437	YILDIRIM, H.Çiğdem	19. Yüzyılda Almanlara Türkçe Öğretmek Amacıyla Yazılmış Bir Kitap: Mürşid-i Lisân-ı Osmanî	2017	Başkent University Journal Of Education
438	KARATAŞER, Büşra	Konya Hamidiye Sanayi Mektebi (1901-1906)	2017	Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
439	KESER, İnan - SEYİDOĞLU, Sadullah	Medrese ve Otorite: Siirt Tillo Medreseleri Örneği	2017	Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi

Ek.2. Tez İnceleme Formu

TEZ İNCELEME FORMU
<i>A BÖLÜMÜ</i>
A1. Makale No:
A2. Yazar Adı:
A3. Makale Adı:
A4. Yıl:
A5. Dergi Adı:
A6. Yazarın Bağlı Olduğu Kurum:
A7. Yazarın Akademik Unvanı:
A8. Tema 1:
A9. Tema 2:
A10. Tema 3:
A11. Veri Toplama Şekli:
<i>B BÖLÜMÜ</i>
B1. Araştırmanın amacının belirtilmesi
B2. Problem durumunun açıklanması
B3. Araştırma yönteminin belirtilmesi
B4. Veri toplama aracının açıklanması
B5. Veri toplama sürecinin açıklanması
B6. Veri analiz sürecinin açıklanması
B7. Kapsam ve sınırlıkların betimlenmesi
B8. Veri kaynağının tanımlanması
B9. Veri kaynağı özelliklerinin açıklanması
B10. Veri kaynağı seçim şeklinin belirtilmesi
B11. Araştırmanın uygulama sürecinin betimlenmesi
B12. Kullanılan yöntemin seçim gerekçesinin açıklanması
B13. Geçerlik ve güvenirlik önlemlerinin açıklanması
B14. Güvenirlik hesaplamalarının belirtilmesi
B15. Uzman görüşünün alınması (Meslektaş değerlendirmesi)
B16. Kaynak çeşitlemesi yapılması
B17. Veriler arasında tutarlılığın kontrol edilmesi
B18. Uzmanlarca dil kontrolünün yapılması
B19. Veri kaynaklarının “dış tenkit” yöntemiyle incelenmesi
B20. Veri kaynaklarının “iç tenkit” yöntemiyle incelenmesi

ÖZ GEÇMİŞ

Şehmuz ŞAHİN 1990 yılında Ankara’da dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Ankara Yenimahalle’de bulunan İstiklal İlköğretim Okulu ve Mobil Lisesi’nde tamamladı. 2007 yılında başladığı Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümündeki lisans eğitiminden 2011 yılında mezun oldu. 2013 yılında Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Yakınçağ Tarihi ABD Yüksek lisans Programı’na başladı. 2013 yılından bu yana Milli Savunma Bakanlığı’nda Osmanlıca Bilir Belge Araştırma Uzmanı olarak görev yapmaktadır. Şahin, İyi derecede Osmanlıca ve orta derecede İngilizce bilmektedir.

CURRICULUM VITAE

Şehmuz SAHİN was born in 1990 in Ankara. He completed his primary education in Istiklal Primary School and high school education in Mobil High School in Ankara Yenimahalle. He graduated in 2011 from bachelor’s degree at Hacettepe University Faculty of Literature, Department of History which he started in 2007. He started a M. A. program in Department of Contemporary History of Gaziantep University Institute of Social Sciences in 2013. He has been working as an Ottoman Document Research Expert in the Ministry of National Defense since 2013. Şahin’s Ottoman language level is advanced and his English level is intermediate.